

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

Årsrapport 2023

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall	6
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	6
2.2 Organisasjon og ledelse	7
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	7
2.4 Andre forhold	8
3 Årets aktiviteter og resultater	9
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	9
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	9
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	12
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	14
3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt	16
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	16
3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnsikkerhet og beredskap i kommunene	24
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	26
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	28
3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	28
3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	29
3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	32
3.1.1.8 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	33
3.1.1.9 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	34
3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene	35
3.1.1.11 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	36
3.1.1.12 Bærekraftig landbruk	40
3.1.1.13 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	41
3.1.1.14 Andre oppdrag	45
3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå	48
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	48
3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	50
3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	51
3.1.2.4 Beredskap i en endret sikkerhetspolitisk situasjon	51
3.1.2.5 Andre oppdrag	53
3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte	54
3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	54
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	56
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	62
3.1.3.4 Andre oppdrag	66
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning	66
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	67
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	68
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes	76

arbeid med bosetting og integrering	
3.1.4 Gjennomførte evalueringer	76
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks	77
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	77
3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet	77
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	77
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	77
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	77
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	77
3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet	77
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	77
3.2.9 Landbruksdepartementet	77
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	77
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	116
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	117
3.6 Andre forhold	117
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	118
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	118
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	118
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	118
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	119
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	120
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	120
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	120
4.3 Andre forhold	122
5 Vurdering av framtidutsikter	123
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	123
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	123
6 Årsregnskap	124
7 Vedlegg	125

1 Statsforvalterens beretning

Hovedfokus i 2023 har vært oppfølging etter reintellingen vinteren 2022, veiledning og kompetanseutvikling på fagområdet samfunnssikkerhet og beredskapsarbeid, mer aktiv handling for å oppfylle bærekraftsmålene og god samhandling med kommunene og ungdomsrådene for å ivareta barnrettighetene i saksbehandling og medvirkning fra barn og unge. Det er brukt betydelige ressurser på oppfølging av kommunenes planarbeid, til å støtte oppstarten av 4K-samarbeidene og etablering av bygdevekstavtalene. Utviklingen i saksbehandlingstider innenfor plan- og byggesaker og på helseområdet har vært positiv.

Året har vært krevende for embetet. Tiltak og oppfølging etter reintellingen vinteren 2022 og manglende avklaring av embetsstruktur har påvirket arbeidsmiljøet negativt. Fire år etter sammenslåingen er det behov for å videreutvikle organisasjonen. På grunn av stadige utsettelser av strukturbeslutningen, ble alt planlagt utviklingsarbeid satt på vent. Det har skapt frustrasjonen i organisasjonen at embetet ble stående på stedet hvil for lenge.

Som følge av avvikene som oppstod under reintellingen har det vært avholdt et en rekke ekstraordinære styringsmøter med KDD med deltagelse også fra LMD. Arbeidet med tilpassing av internkontrollsystemet har vært svært ressurskrevende. Gjennomgang av rutiner og instruksjoner og en rekke opplærings tiltak har medført økt bevissthet og tydeliggjort både ledernes og den enkelte ansattes ansvar for etterlevelse. Avvikene under reintellingen har vist seg å være et isolert tilfelle som skyldes svikt i ledelse og organisering av tellingen og manglende etterlevelse av så vel embetets egne rutiner og instruksjoner som annet statlig regelverk. Manglende dokumentasjon og informasjon om hendelsesforløpet under reintellingen, har også medført at det har tatt uforholdsmessig lang tid å forberede regresskravene. Embetet har omprioritert juridiske ressurser internt og fått verdifull bistand fra SF Vestland i dette omfattende og vanskelige arbeidet.

Konsekvensene av krigen i Ukraina og bosetting av flyktninger har avstedkommet hyppigere kontakt kommunene og med Sør-Varanger kommune spesielt. Arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har i flere år stått høyt på dagsorden i embetet. Statsforvalteren har utviklet et særlig tett samarbeid med Forsvaret og våren 2023 arrangerte vi den første Totalforsvarskonferansen med bred deltagelse fra kommunene, Heimevernet og medlemmene av fylkesberedskapsrådet. I samarbeid med DSB har SFTF jobbet med en veileder om kommunal planlegging som bidrag til Totalforsvaret for å kunne møte Forvarets behov.

Arbeidet med bærekraftsmålene har hatt høy prioritet og involverer samtlige fagområder. Vi fortsetter den interne kompetansebyggingen og vektlegger oppfølging av bærekraftsmålene i kommunedialogen. Det ble i 2023 igangsatt et spennende utviklingsprosjekt, der flere kommuner deltar, med sikte på mer målrettet innsats i arbeidet for å oppfylle bærekraftsmålene lokalt og regionalt.

Reindriftsavdelingen er fortsatt preget etter reintellingen og har i deler av 2022 også slitt med høyt sykefravær. Avdelingen har fått ny ledelse, og det er tatt grep for å bedre balansen mellom oppgaver og ressurser. Restansenedbygging med bistand fra Nordland og Trøndelag og overføring av enkelte oppgaver til Landbruksdirektoratet i Alta, har bidratt positivt til arbeidssituasjonen. Beitekriser er blitt normalen og hensynet til dyrevelferd betyr at andre oppgaver i perioder har måttet vike. Embetet har omprioritert ressurser fra landbruk til reindrift og videreført økonomisk støtte fra embetet. Dette kommer i tillegg til avgivelse av juridiske ressurser til regressarbeidet.

Særlig Finnmark, men også Troms har mange små kommuner som har problemer med å beholde og rekruttere ny kompetanse. De etablerte 4K-samarbeidene har gitt ny faglig dynamikk, og den balanserte vertskommunemodellen representerer viktig nytenkning som kan motvirke små, sårbare og lite attraktive fagmiljøer. Sammen med etableringen av flere interkommunale plankontor og de nye bygdevekstavtalene, opplever vi at flere kommuner viser vilje til å tenke nytt om mer forpliktende samarbeid med sine naboer. Statsforvalteren har over tid kanalisert betydelige ressurser til å følge opp interkommunalt samarbeid.

Den demografiske utviklingen i Troms og Finnmark viser en rask økning i antall eldre over 80 år og sviktende fødselstall. Dette er ikke bærekraftig. Statsforvalteren har fortsatt innsatsen for Fyrtårn barn og unge med råd og veiledning til kommunene for å sikre tjenester av god kvalitet til barn og unge. Barnekonvensjonen er en viktig veiviser i samhandlingen med kommunene og de kommunale ungdomsrådene og deres koordinatører.

Det største enkeltprosjektet i 2023 har vært å stoppe oppgang av pukellaks i elvene fra Øst-Finnmark og vestover i Finnmark og ned mot Troms. Prosjektet involverer et stort antall eksterne aktører og har vært fulgt tett opp av embetsledelsen i samarbeid med ledelsen i miljøavdelingen og prosjektleder. Ledergruppa har vært involvert og informert i alle faser av arbeidet, og det har vært tett dialog med Miljødirektoratet. Prosjektet har vært vellykket ut fra forutsetningene, og embetet har fått gode tilbakemeldinger fra vår oppdragsgiver.

SFTF har vært bisitter og samarbeidet tett med Statens vegvesen i forhandlingene som i 2023 ledet frem til Byvekstavtalen for Tromsø. Embetet har hatt ansvaret for arealdelen i avtalen og fått til nødvendige avklaringer i dialog med Tromsø kommune. Statsforvalteren har deltatt i flere arbeidsgrupper og i styringsgruppen for KVVU transport og samferdsel for Nord-Norge.

Oppsummert er det min oppfatning at embetet har løst samfunnsoppdraget på en forsvarlig måte, selv om høyt sykefravær og ufrivillig lange vakanser har medført harde prioriteringer og påvirket restansene i flere avdelinger. Lange avstander og reising mellom våre kontorsteder genererer reisetid som gir rett til avspasering og redusert tid til saksbehandling.

På grunn av usikkerheten om fremtidig organisering har det ikke vært mulig å tilby læreplass det siste året, men embetet har gitt tilbud om praksisplasser for studenter. Det har heller ikke vært vurdert ytterligere geografisk spredning av arbeidsplasser utover dagens 5 kontorsteder.

Lederutviklingsprogrammet VIDSYN har gitt nye perspektiver og innsikt i hvordan vi kan videreutvikle embetet og gjennom erfaringsutveksling med våre kolleger i andre embeter.

Vadsø, 26. februar 2024

Elisabeth Vik Aspaker

2 Introduksjon til statsforvalteren og hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Hovedinstruksen oppsummerer samfunnsoppdraget i 4 hovedmål:

- 1 - Iverksetter av nasjonal politikk i fylket
- 2 - Samordningsmyndighet
- 3 - Rettssikkerhetsmyndighet
- 4 - Informasjon, kunnskapsinnhenting, initiativ og forslag

Statsforvalteren i Troms og Finnmarks overordnede strategi bygger på verdiene klokskap, omsorg og stolthet. Vi definerer vårt oppdrag for Troms og Finnmark til å "ta vare på folk og natur på vegne av regionen, nasjonen og jordkloden", slik det er formulert i vår strategiplan. Vårt arbeid i strategiperioden har to hovedmål:

1. Samle regionen for barn og unge, med gode oppvekstvilkår og gode framtidssutsikter.

Vår satsing på barn- og unge er blitt lagt merke til både lokalt og nasjonalt. Aktiv medvirkning og inkludering av barn og unge (ungdomsråd i kommuner og fylke) har båret frukter. Vi må lytte til de unge om hvordan de tenker om sin egen framtid. Dette er kunnskap embetet trenger i sin videre satsning for å gi våre yngste gode oppvekstvilkår.

2. Styrke kommunedialogen, og bidra til sterkere, tryggere og mer bærekraftige kommuner.

Utfordringsbildet i kommunene er sammensatt. Fremveksten av nye interkommunale samarbeidsmodeller er lovende. Stadig flere kommuner ser viktigheten av å ta nye grep og at dette kan bidra til mer bærekraftige kommunale fagmiljøer og tjenester med høyere kvalitet. Kommunenes rolle i totalforsvaret har ledet til en satsing på regionale beredskapskoordinatorer.

Samarbeid

Tverrfaglig samarbeid er en forutsetning for å kunne løse samfunnsoppdraget på en god måte. Dette er utgangspunktet for at embetet både internt og eksternt ser behovet for å forsterke samarbeidet over faggrenser, på tvers av forvaltningsnivåer og samhandle nærmere med regionale statsetater.

Samarbeidet med andre statsforvaltere gir merverdi, og de fem nordligste arrangerer interne og eksterne felles seminarer og fagmøter.

SF Troms og Finnmark har jobbet sammen med SF Nordland bl.a. om medvirkning for barn og unge, og vi har samarbeidet om prosjektstøtte til utviklingsarbeid for bedre og mer sammenhengende tjenester til utsatte barn og unge.

Sammen med SFNO fører vi tilsyn og følger opp det regionale helseforetaket, Helse Nord.

Statsforvalterens samordningsrolle innenfor samfunnsikkerhet og beredskap kan bare ivaretas i nært samspill med medlemmene av Fylkesberedskapsrådet og med kommunene. I lys av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen er det utviklet et tettere samarbeid med Forsvarets operative hovedkvarter (FOH), med HV17 og HV16 og som også inkluderer de to politidistriktene.

Det sivil-militære samarbeidet er utvidet. Foruten det ordinære kontaktmøtet som også inkluderer Sysselmesteren, har vi i fellesskap initiert en årlig Totalforsvarskonferanse for Troms og Finnmark. Formålet er bedre situasjonsforståelse, bygge kunnskap og bedre kommunikasjonen mellom sivilsamfunnet og Forsvaret som får et stadig tyngre fotavtrykk i Troms og Finnmark.

SFTF har samarbeidet med DSB om en veileder (Samfunnsikkerhetshjelperen) for planlegging på kommunalt nivå. Hovedfokus er samfunnsplanlegging og samfunnsikkerhet.

SFTF har sammen med RVTS og med bidrag fra Forsvarets veteraninspektør, gjennomført en fagsamling for bedre oppfølging av veteraner med familier og deres behov, men også se veteranene som en ressurs i lokalsamfunnet.

SFTF har samarbeidsavtaler med Sametinget, Husbanken, NAV og Mattilsynet. Mot slutten av 2023 tok SFTF initiativ til nye samarbeids- avtaler med Finnmark og Troms fylkeskommuner.

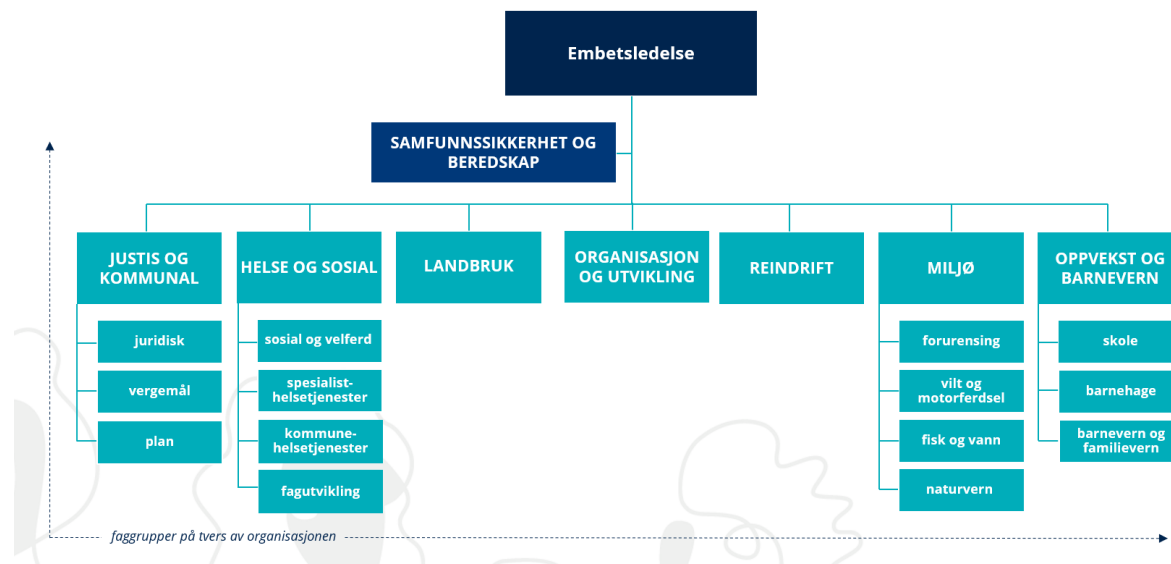
I samarbeid med Sysselmesteren følger SFTF opp tjenestetilbudene innenfor helse- og oppvekst på Svalbard.

Videre samarbeider embetet med UiT, IMDI, KS Nord Norge, Innovasjon Norge, SNO, Statped og ulike regionale kompetansesentra innen helse- og

oppvekstområdet; eks. RVTS, Barnehuset, BUP, m.fl.

På planområdet er det innledet et samarbeid med Universitetet i Tromsø Norges arktiske universitet om å utvikle utdanningstilbud som bedre dekker kompetansebehovet innenfor arealplanlegging.

2.2 Organisasjon og ledelse

I 2023 hadde embetet 239 ansatte fordelt på 202 årsverk.

Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, men i tillegg har vi kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino, Andselv og kontorer for våre 12 nasjonalparkforvaltere rundt i hele Troms og Finnmark.

Embetet ledes av statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker og assisterende statsforvalter Bård M. Pedersen. Assisterende statsforvalter Stian Lindgård fratrådte sin stilling 28.11.23.

Embetet er organisert i syv avdelinger og en stab. Avdelingene har noe ulik organisering. Fire avdelinger er inndelt i seksjoner, mens tre avdelinger er inndelt i faggrupper/fagteam.

Avdelingsdirektørene har fag-, personal- og økonomiansvar i egne avdelinger. Avdelingsdirektørene har i all hovedsak delegert personalansvaret videre til ass. direktører og seksjonsledere.

Statsforvalteren gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter i form av tverrfaglige grupper med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

De fleste lederne i embetet har deltatt på DFØ's felles lederutviklingsprogram Vidsyn som ble avsluttet høsten 2023.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Tabellen nedenfor viser utvalgte nøkkeltall med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 3.4, kap. 7 og ledelseskommentarer til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2 og kap. 7.

Nøkkeltall

Nøkkeltall	2023	2022
Antall ansatte	239.0	248.0
Utførte årsverk	202.0	209.8
Turnover (%)	4.5	4.0
Sykefravær (%)	8.1	6.4
Samlet tildeling alle poster	511 590.0	566 008.6
Driftsutgifter	170 827.0	173 140.0
Budsjettavvik driftsutgifter (%)	-0.9	0.6
Lønnsandel av driftsutgifter (%)	78.6	73.7
Lønnsutgifter per årsverk	913 211.0	840 245.0
Husleie	20 503.0	21 898.0
Journalposter (totalt)	110 494.0	110 066.0

Samlet tildeling reduseres med 54 mill. fra 2022 til 2023. Den største reduksjonen er for KD (50 mill.) og LMD (18 mill.), mens det er økning for KLD (23 mill.). For kommentarer til driftsutgifter, lønnsandel og husleie vises det til kapittel 7 Vedlegg.

2.4 Andre forhold**Kommunikasjon**

Vårt mål med kommunikasjon er å framstå åpen og troverdig. Det er vårt klare inntrykk at vår proaktive tilnærming både bidrar til større forståelse, mindre usikkerhet og dermed også et mer positivt omdømme.

2023 har kommunikasjonsmessig både vært et år med jevn stor aktivitet og medieinteresse, samt prega av noen mer krevende saker.

Det er registrert 215 mediehenvelser – relativt jevnt fordelt på de fleste fagfelt. Det er likevel noen områder som utpreger seg.

Reindrift har hatt stort trykk, både som følge av etterdønninger av tvangstelling av rein i et distrikt i Finnmark, og en del konfliktområder. Dette gjelder blant annet beitekonflikter.

Rovdyrproblematikk har og vært en gjenganger i mediene i nord.

Fugleinfluensaen som rammet Øst-Finnmark på sommeren medførte og et stort, nasjonalt medietrykk over en periode på flere uker. Mye av utfordringen ble etter hvert å forklare oppgaver og ansvarsforhold mellom de ulike aktørene.

Utover aktiv kontakt med mediene bruker spesielt lokale medier våre postlister og dokumenter jevnlig i sin nyhetsformidling. Det fører til at vi svært ofte er sitert – dog uten noen ytterligere forklaring eller bearbeiding.

For Statsforvalterens offisielle nettside har vi for tiden ikke noe verktøy til å måle trafikk på, men vi registrerer at lokale medier ofte plukker opp aktuelle saker herfra.

Det er likevel grunn til å anta at det er i sosiale medier vi når flest innbyggere i fylket – med rett i underkant av 11.000 følgere på Facebook og en månedlig rekkevidde på 88.000.

27.000 visninger på Youtube viser at vi der og kan få rimelig bra spredning.

Podkasten Forvalterpodden er imidlertid langt smalere med sine drøye 1.000 lyttere.

Krisekommunikasjonsnettverkene lokalt i Troms og Finnmark, og på tvers av landegrensene på Nordkalotten har gjennom hele året hatt jevnlig møter, øvelser og aktiviteter. Å kjenne hverandre før en krise eventuelt rammer er avgjørende, og dette er et arbeid som det også vil bli lagt vekt på framover.

En bredt sammensatt referansegruppe for språk avsluttet tidlig på året sitt arbeid med å avlegge en rapport med anbefalinger på hvordan byråkratiets språk i større grad kan tilpasses mottakerne. Gruppen besto av ungdom, kommunale representanter, pasient- og brukerombudet samt medlemmer fra embetet. Referansegruppens arbeid var et ledd i en kontinuerlig oppmerksomhet på et klart og tydelig språk og god kommunikasjon internt og eksternt i embetet.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

Oppvekst og barnevern

Vi formidler statlig politikk i våre møter og vår dialog på oppvekst- og barnevernområdet. Våre faste digitale månedlige nyhetsmeldinger til skole- og barnehagesektor er et godt tiltak og virkemiddel også til formidling av statlig politikk på området. Det er et effektivt virkemiddel hvor vi når ut og er lett tilgjengelig for mange, og vi når frem til ulike nivå i sektor. På barnevernområdet har vi etablert faste kvartalsvise sendinger, som benyttes og virker på tilsvarende måte.

Forøvrig formidles nasjonal politikk i vår dialog og våre møter med både skoleeiere, barnehageeiere, barnehagemyndighet, barnevernledelse, samt politisk og administrativ ledelse i kommunene.

Vi har i 2023 hatt fokus på flyktnings situasjonen, og har vært i gjentagende dialog med kommunene og fylkeskommunen om dette gjennom året.

Elevenes psykososiale skolemiljø og psykososialt barnehagemiljø har vært tema gjennom hele året i møte med barnehage- og skolesektor.

Vi har også i 2023 arbeidet systematisk og gjennomgående for å øke kunnskap, forståelse og tilslutning til tilskuddsordningen som gjelder lokal kompetanseutvikling i barnehager og skoler.

Vi har gjennom tiltakene i kompetansestrategien fulgt opp arbeidet med barnevernreformen i kommunene, og har i vår kommunikasjon på området stadig understreket viktigheten av at barn og unge som trenger det skal få riktig hjelp til rett tid.

Vi vurderer at nasjonal politikk innen våre områder er godt kjent i kommunene. Selv om det har vært arbeidet godt med de ulike tiltakene, vurderer vi situasjonen og fremtidsutsiktene som utfordrende. De stadig økende vanskene for kommunene og virksomhetene med å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig kompetanse, skaper utfordringer for iverksettelsen av nasjonal politikk i Troms og Finnmark. Det er en lavere andel barnehagelærere i grunnbemanningen i barnehagene i Troms og Finnmark enn det som er snittet i landet. Dette til tross for at det er blitt færre barnehager. Flere barnehageeiere har utfordringer med å rekruttere kvalifiserte pedagogiske ledere. På skoleområdet viser vi til at andelen ufaglærte i Troms og Finnmark sammenlignet med resten av landet, og vi ser en stadig økende andel av lærere som ikke har den kompetansen som kreves for å undervise på de ulike trinnene. Vi erfarer også at det i Troms og Finnmark er kritisk mangel på fagfolk med samisk språk- og kulturkompetanse innen både barnehage- og skoleområdet. Status på området, sammenholdt med nedgang i antallet studenter på barnehagelærer og lærerutdanningene, har etter vår vurdering betydelige konsekvenser for mulighetene til å nå myndighetenes sektormål på våre områder.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Formidling og oppfølging av nasjonal politikk har over tid bidratt til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap regional og lokalt. Vi ser progresjon fra år til år på lokalt og regionalt nivå. Vår vurdering er at risikoforståelsen har økt og at samfunnssikkerhet får større plass både lokalt og regionalt. Det kan nok tilskrives den sikkerhetspolitiske situasjonen og andre hendelser. Vi mener imidlertid at vårt kontinuerlige arbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap også bidrar til dette.

Statsforvalteren har over flere år arbeidet målrettet med å få etablert interkommunale samarbeid innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. I 2023 har flere kommuner etablert felles beredskapskoordinatører etter oppfordring fra Statsforvalteren. Statsforvalteren støtter etableringen via Skjønnsmiddelordningen. I tillegg er de to beredskapsforumene i Finnmark aktive.

Nasjonal politikk formidles på flere nivåer. I våre møter, tilsyn, øvelser, opplæring, planarbeid etter Plan og bygningsloven og annen dialog med kommuner og regionale aktører/fylkesberedskapsrådet, har vi bidratt med foredrag, informasjon, og veiledning om flere tema innen samfunnssikkerhet og beredskap. Her kan nevnes Totalforsvarskonferansen i 2023 med bred deltakelse fra kommuner, regional stat og Forsvaret. Ett av målene for konferansen var økt kompetanse om totalforsvaret, bedre situasjonsforståelse samt at ulike aktører blir bedre kjent med hverandre og oppdragene de har innen samfunnssikkerhet og beredskap. Med det styrkes muligheten for bedre samvirke mellom aktørene både i planarbeid og ved håndtering av hendelser.

Statsforvalteren har et samarbeid med Norges Arktiske Universitet. Som en del av sin utdanning får studenter, sammen med Statsforvalteren, anledning til å gjennomføre øvelser med den kommunale kriseledelsen. Videre hvor vi jevnlig holder foredrag for studentene ved universitetet om samfunnssikkerhet og beredskap.

Vi har hentet inn ressurser fra nasjonale og regionale fagmyndigheter for å bidra i andre aktiviteter. Viktige tema har blant annet vært totalforsvaret, Cyber-sikkerhet, fugleinfluensa og kommunal beredskapsplikt.

Vi ser at Statsforvalterens samordningsrolle og veiledningsrolle er mer etterspurt, også på områder vi ikke har sett tidligere. Vi antar at dette vil vedvare. I 2023 har mye handlet om konsekvensene av krigen i Ukraina, men også fugleinfluensa. Vi har og bidratt som samordner mellom sivil og militær side i forbindelse med øvelser.

Helse og sosial

Helse og sosialavdelingen har over tid jobbet aktivt med å formidle nasjonal politikk til kommunene, fylkeskommunen og spesialisthelsetjenesten. Dette blant annet gjennom deltakelse og informasjon i ulike fagnettverk, ulike samarbeidsforum og andre møtepunkter med helse- og sosialtjenesten. Vi har i tillegg det siste året prioritert opplæring for helse- og sosialtjenesten, med flere fagseminarer, innlegg og foredrag på ulike områder der vi vurderer at det er behov for kompetanseheving.

I Statsforvalteren sitt møte med rådmenn/kommunedirektører og ordførere, har vi bidratt til å sette fokus på mulige konsekvenser av økte levekostnader, rettigheter til mennesker med nedsatt funksjonsevne og bærekraft. Vi har også medvirket til å gjøre nasjonal politikk kjent gjennom blant annet kommuneoverlegeforum og faste digitale nettverkssamlinger med alle helse- og omsorgsledere og alle Nav-ledere i fylket. Tema har blant annet vært CRPD, medvirkning og samarbeid med pårørende, veilederen for gode helse- og omsorgstjenester til mennesker med utviklingshemming, rekruttering, kompetanse og bemanning, "snakke sammen", "jeg vet" og voldsforebygging (hol 3-3a), rus og psykisk helse, helse- og omsorgslovgivningen, systematikk for tilsyn, barn- og unge, høyere levekostnader og leve hele livet.

Deltakelse i de ulike foraene, møtene og fagnettverkene har bidratt til at vi får detaljert kunnskap om utfordringsbildet i tjenestene, og vi kan dermed bidra inn med mer målrettede tiltak, samtidig som vi kan gjøre nasjonal politikk kjent. Vi opplever å ha god kontakt med våre kommuner gjennom daglig veiledning og dialog.

Avdelingen har fokus på å videreformidle informasjon om utfordringer og status i vår region til nasjonale myndigheter, dette blant annet i møte med Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet, Bufdir og Helsetilsynet, samt ulike styringsdialogmøter.

Avdelingen er fortsatt sentral i arbeidet med samfunnsikkerhet og beredskap, og har også i 2023 brukt betydelige ressurser på beredskapsarbeid.

Avdelingen har prioritert å gjennomføre planlagte tilsyn, og gjennom vår tilsynsvirksomhet har vi bidratt til å sette fokus på gjeldende regelverk, og til å endre praksis som ikke er i samsvar med lovkrav, eksempelvis overfor barn og unge.

Fylkeslegen deltar videre i strategisk samarbeidsutvalg i helsefelleskapene i fylket. Som kontaktfylkeslege for helseregion Nord gjennomføres det to årlige møter med det regionale helseforetaket og årlige møter med helseforetakene i regionen. I disse møtene følger vi opp at nasjonal politikk er forstått og fulgt opp. Det er også regelmessig kontakt med UNN Longyearbyen, Sysselmasteren og Lokalstyret.

Det er vår vurdering at vi har god måloppnåelse med tanke på å bidra til iverksetting av nasjonal politikk gjennom foraene og aktiviteten som er nevnt over. Dette viser seg blant annet gjennom økt kompetanse og positive endringer i helse- og omsorgstjenesten, samt i de sosiale tjenestene i Nav.

Landbruk

Nasjonal politikk formidles til kommunene gjennom veiledning, klagebehandling, forvaltningskontroller og opplæringstiltak. I tillegg kommer innspill som sikrer at jordvernet og arealinteressene ivaretas. Gjennom hele året har vi hatt ulike nettseminar for kommunene med faglig innhold, i tillegg til en fysisk fagsamling. Vi erfarer at kommunene setter pris på kombinasjonen av fysisk samling, samt effektive og hyppige nettseminar. Vi opplever at vi har god kontakt med våre kommuner gjennom daglig veiledning og dialog. Den gode dialogen bidrar til likebehandling og rettssikkerhet i lov- og tilskudsforvaltningen.

Også i 2023 har vi sendt ut vårt forventningsbrev til kommunene i fylket. Brevet gir en samlet oversikt over kommunens oppgaver på landbruksområdet. Vi mener brevet synliggjør at kommunen har mange viktige oppgaver på landbruksområdet, og viser bredden i kommunens ansvar i landbruksforvaltningen.

Kommunene i vårt fylke har jevnt over god kjennskap til nasjonal landbrukspolitikk, men dette varierer noe med hvilken betydning landbruket har som næring i den enkelte kommune. De fleste kommunene er små landbrukskommuner med tilsvarende små fagmiljø. Mange har utfordringer med både kapasitet og kompetanse, og det er flere kommuner som mangler skogfaglig kompetanse. Også i 2023 har det vært mange ansatte i den kommunale landbruksforvaltningen som har sluttet i sin jobb, og nye har blitt ansatt.

Nasjonal politikk formidles også gjennom faste møter i det regionale landbrukspartnerskapet.

Planlegging

Statsforvalteren følger opp nasjonale forventninger og nasjonal politikk gjennom saksbehandling av kommuneplaner, reguleringsplaner og dispensasjonsbehandlingen (pbl). Statsforvalteren gjennomfører møter med kommunene og regionale sektormyndigheter. Veiledningsbehovet er stort for å formidle kunnskap til planmyndigheten. Det er etablert en god dialog med kommunene og regionale statsetater i den løpende saksbehandlingen. Bistand og støtte fra departementet til å gjennomføre konferanser, regionalt plannytt og andre møtepunkter synes å gi god effekt til forbedret kunnskap og kompetanse, men det er fortsatt langt igjen til at alle har et velfungerende plansystem. Statsforvalteren har større ambisjoner på vegne av Fylkeskommunene for å utarbeide regionale planer som kan hjelpe kommunene i deres planarbeid.

Bruk av samisk i navngivning av kommuner og steds plasseringer i arealarbeidet er innarbeidet.

Jordvern, kystsonerplanlegging, energiplanlegging, oppdatering av kommunalt planverk har vært fokusområder, samt løpende saksbehandling med reguleringsplaner og dispensasjoner.

Mange kommuner har rullert eller er i ferd med å rullere kommuneplanene. Vår veiledning og vårt ansvar med å ivareta nasjonale interesser i planarbeidet medfører fortsatt en mengde merknader og innsigelser. Noen planer stopper helt opp i prosessen og noen finner sine løsninger gjennom dialog og samhandling. Planer som stopper opp får oppfølging fra statsforvalteren. På tross av dette er det mye innsats som er lagt til grunn som ikke gir ønsket

effekt i kommunene.

Utfordringer i fylket er store avstander, små planfaglige miljøer, og nasjonale interesser for energi- og linjeutbygging. Dette gir et spenningsforhold knyttet til arealinteressene i fylket. Naturmangfoldet er dårlig kartlagt både i sjø og på land, arealinteresser til reindriften er omfattende. Mineralforekomstene er preget av interessekonflikter og Forsvaret har et styrket behov for å trene og øve i nord. Plan- og bygningsloven knyttet til Forsvarets behov er ikke tilpasset aktivitetene til forsvaret og vil få konsekvenser direkte og indirekte i lys av de konsekvensutredninger og alternativurderinger som kreves. Her ser vi behov for nasjonale retningslinjer som gir grunnlag for å vurdere unntaksbestemmelser fra plan- og bygningsloven.

Når det gjelder samfunnsplanlegging arbeider Statsforvalteren aktivt sammen med Troms fylkeskommunen for å veilede kommunene på området. Vi har deltatt i et nasjonalt FOU-prosjekt som har til hensikt å styrke samfunnsdelen som styringsverktøy og effektivisere plansystemet. Vi har sammen etablert en webinarserie for kommunene som er veldig positivt, og som har fokus på forenkling og effektivisering slik at kommunene klarer å vedta samfunnsdelen det første året av valgperioden. Kommunene er godt i gang med kunnskapsgrunnlaget og planstrategi, og vi satser på at kommunene blir mer ajour i tida framover. Vi ser et behov for at veiledningsmaterialet på samfunnsplansiden oppdateres og at man vurderer hvorvidt plan- og bygningsloven bør justeres slik at den legger opp til et mer effektivt og forenklet plansystem basert på de forutsetningene mange mindre kommuner har.

Vi veileder og gir innspill til kommunenes samfunnsplaner, og ser til at kommunene ivaretar koblingen mellom kommuneplanens samfunnsdel og arealdel gjennom økt fokus på arealstrategi. Vi har også lagt økt vekt på koblingen mellom kommuneplanens handlingsdel og økonomiplanen. Dette vektes nå mer i budsjettgjennomgangen med kommunene. Statsforvalteren har utarbeidet et veiledningsnotat om dette til bruk i kommunene. Innspill til arealstrategi ivaretas i grensesnittet mellom behandling av samfunnsdel og arealdel, og er viktig for utvikling av kommuneplaner.

Bærekraft

Statsforvalteren har et stort fokus på bærekraft, både internt og eksternt. Vi arbeider med en intern bærekraftsstrategi og har igangsatt et pilotprosjekt sammen med 9 kommuner i Troms og Finnmark. Prosjektet har som formål å:

- øke bevisstheten og kompetansen om bærekraft
- definere hva som kjennetegner en bærekraftig distriktskommune ut i fra kommunenes egne forutsetninger og muligheter, vurdert opp mot nasjonale føringer og forventninger
- utarbeide verktøy og sjekklister for implementering av bærekraft i beslutningsprosesser, f.eks planprosesser.

Kommunedialogen

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2023 prioritert kommundialogen høyt, noe som fremgår av ressursene som er nedlagt i utarbeidelse av kommunebilder og gjennomføring av kommunemøter gjennom året. Det ble utarbeidet 8 kommunebilder i forbindelse med gjennomføring av dialogmøter med Tana, Sør-Varanger, Unjárga/Nesseby, Dyrøy, Lavangen, Gamvik, Vadsø og Vardø. I tillegg ble det utarbeidet 10 kommunebilder for kommunene som ønsket å bli med i ordningen med bygdevekstavtaler.

Målsettingen for arbeidet med kommunebildene var at vi i 2023 skulle utarbeide kommunebilder for samtlige 39 kommuner slik at disse kunne oversendes til de nye kommunestyrene etter valget i høst. Av kapasitetshensyn ble dette målet ikke nådd, og det ble i stedet besluttet en ambisiøs plan for kommundialogen de kommende årene.

SFTF har i 2023 også hatt fokus på at kommunebildene skal være av god kvalitet, og ikke bare et resultat av embetets blick på kommunen sett utenfra. Vi har derfor sendt alle kommunebildene på høring til kommunene, hvor de har hatt anledning til å komme med innspill og tilbakemeldinger før kommunebildet blir endelig. Dernest gjør vi kommunebildet til gjenstand for dialog i møte med kommunene hvor både kommundirektøren, ledergruppen og formannskapet i kommunen er til stede. Møtene gir oss anledning til å snakke direkte med politikere om situasjonen i kommune. Dette er nyttig for oss gjennom at vi får en dypere kjennskap til muligheter og utfordringer i kommunene. Det er viktig at dialogen gir kommunene en plattform for læring gjennom direkte kommunikasjon mellom politikere og ledere i kommunen på den ene siden, og Statsforvalterens fagfolk på den andre.

SFTF har fått tilbakemelding fra kommunene om at måten kommundialogen gjennomføres på er svært nyttig. Kommunene bruker kommunebildene aktivt i sitt utviklings- og forbedringsarbeid. Kommunene legger bildene til grunn for arbeid med struktur, kvalitet i tjenester, planarbeid, økonomiplanlegging og mye mer. Kommunedialogen bidrar til å gjøre kommunene bedre i stand til å gjøre sine oppgaver til det beste for innbyggerne.

SFTF har også hatt som ambisjon at ROS-analyse og datainnhenting i kommunebildets arbeidsverktøy skal oppdateres for alle 39 kommuner årlig. Det ville gi oss en svært god oversikt over tilstanden i kommunene på fylkesnivå, som vi kunne lagt til grunn for å enkelt identifisere de kommunene som krever ekstraordinær oppfølging. Dessverre er vi av ressursmessige hensyn ikke i stand til å gjøre dette nå. I stedet har vi som ambisjon at vi i løpet av valgperioden 2024-2027 skal utarbeide kommunebilder og gjennomføre dialogmøter med alle 39 kommuner (rundt 10 pr. år).

Miljø

Vi vurderer at vi har hatt høy måloppnåelse på å gjøre nasjonal miljøpolitikk kjent for våre samarbeidspartnere i Barentssamarbeidet, norsk-finsk grensevassdragskommisjon, Arktisk råd og nordkalottsamarbeidet. Gjennom det internasjonale samarbeidet har vi fremskaffet data som er nødvendige for felles forståelse for miljø- og forvaltningsoppgaver med Finland og Sverige, og har gitt viktig informasjon om miljøtilstanden for kommunene og befolkningen i grenseområdet.

En av de viktigste arenaene vi har for å gjøre nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt er gjennom vår veiledningsrolle i planarbeid. Selv om vi vurderer at vi

gir god veiledning innenfor planområdet er vårt inntrykk at kommunene ikke alltid tar hensyn til nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i arealplanleggingen, og ofte er ikke naturmangfoldloven §§ 8-12 vurdert i planforslagene. Det kan være flere årsaker til dette. -Behov for næringsutvikling, at flere kommuner mangler kunnskap om natur og naturmangfold, eller at flere kommuner har behov for mer veiledning på naturmangfoldlovens prinsipper. Selv om vi i 2023 vurderer at vi har hatt god veiledning opp mot kommunene, vurderer vi fremover at vi har for få ressurser på området til å kunne jobbe mer aktivt opp mot kommunene når de sender ut oppstartsvarsel. Det er gjerne i denne fasen vi har mulighet til å gi best veiledning.

I 2023 har vi møtt mye kritikk knyttet til rovviltforvaltning i vår region. Vi opplever at næringa og enkelte kommunepolitikere er kritisk til hvordan vi har utøvd vår forvaltningsrolle på området, og har blant annet hatt et møte med næringa, kommunepolitikere i fylket vårt og politisk ledelse i KLD om temaet. Vi har veiledet aktørene på hva som er handlingsrommet vårt knyttet til ulike problemstillinger på feltet, men kritikken blir likevel opprettholdt. Vi vurderer at aktørene i all hovedsak er uenig i norsk politikk på området. Det har vært krevende å håndtere kritikken i og med at vi til enhver tid skal følge gjeldende regelverk og ikke skal utøve politikk. Vi trenger en tydeligere veiledning og involvering fra Klima og miljødepartementet i slike saker.

Vi har hatt dialog om motorferdsel i flere av kommunemøtene i 2023 for å gjøre norsk miljøpolitikk på området bedre kjent. Omfanget av innvilgede dispensasjoner i Troms og Finnmark har vært og er fortsatt svært høyt. I enkelte kommuner blir det fortsatt innvilget dispensasjoner til formål som ligger utenfor rammene av lov og forskrift. Vi har et inntrykk av at for enkelte kommuner står det på viljen, mens i andre kommuner handler det om behov for mer veiledning.

En av de viktigste og største oppdragene vi har utført i 2023 er pukkelaksprosjektet. Vi vurderer at vi i prosjektet har hatt høy måloppnåelse og at vi har bidratt til at samfunnet har lykkes med effektive uttak av pukkelaks i våre vassdrag i 2023, og til at vi får gjennomført nasjonal miljøpolitikk på dette området. Vi har hatt god dialog med lokalsamfunnene, og vi vurderer at uten innsatsen til lag og foreninger hadde jobben med å bekjempe pukkelaks vært helt umulig.

I tillegg til dette har vi gjort nasjonal miljøpolitikk kjent i fylket vårt gjennom dialogmøter med kommunene, næringsaktører og andre relevante aktører igjennom tilsyn og annen saksbehandling på forurensningsområdet, arbeid med vern og naturmangfold, og annen saksbehandling på miljøområdet.

Reindrift

Reindriftsavdelinga har ikke hatt ressurser til å gjennomføre møter med næringa, men det er sendt ut skriftlig informasjon om feks tilskuddsordningene.

Vi har gjennomført et møte med faglagene i landbruket og NRL sentralt og lokalt om rein på innmark.

Reindrift er også tema i forventningsbrevet som landbruksavdelinga sender til kommunene.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

Overordnet samordning

Statsforvalteren skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomhet i fylket. I dette ligger det et behov for å samordne regional stat og samordne virkemiddelbruken. Det er også viktig at Statsforvalteren bidrar til å samordne regional stat i forhold til kommunal og regional planlegging. En helhetlig planlegging må være på plass for å kunne ta viktige grep innenfor bærekraft og klima. Samarbeid med fylkeskommunene er svært forskjellig etter at fylket blei delt. På overordna nivå har et svært godt samarbeid med Finnmark fylkeskommune, hvor vi samarbeider tett med oppbygging av interkommunale plankontor, bygdeveksttaler og andre kommunale tiltak. Med Troms fylkeskommune har det til nå ikke vært mulig å få avklart et overordnet samarbeid. Vi tror det kommer på plass i 2024. Et godt samarbeid med fylkeskommunene er en forutsetning for å kunne samordne staten i regional planlegging.

Helse og sosial

Gjennom vårt arbeid som kontakstatsforvalter og samarbeid med Statsforvalteren i Nordland har vi bidratt til mer samordnet tilsyn med spesialisthelsetjenesten i Helseregion Nord. Vi har også ledet og deltatt i både regionale og nasjonale tilsynslag.

Videre sikrer vi bedre samordning av tilsyn med helsetjenesten på Svalbard gjennom formalisert samarbeid med Sysselmeisteren.

Når det gjelder kommunene, helseforetakene og det regionale helseforetaket, bidrar vi til å forenkle, effektivisere og samordne virksomhetene gjennom blant annet faste tilsynsmøter med spesialisthelsetjenesten, undervisning og møter på ulike fagområder.

Internt på embetet har vi faste månedlige samarbeidsmøter mellom Helse- og sosialavdelingen og Oppvekst- og barnevernsavdelingen på ledernivå. Her samarbeider og samordner vi oppgaver og oppdrag som går på tvers av avdelingene. Dette gir en bedre og mer effektiv oppgaveløsning. Det er ellers et godt samarbeid mellom OpBa og HeSo i enkeltsaker der både barnevern, sosial og helse- og omsorgstjenester er del av tjenester til barn og unge. Samarbeidet bidrar blant annet til at veiledning, råd og avgjørelser fra Statsforvalteren blir mer samordnet og nyttig.

Embetet har en samarbeidsrutine mellom Statsforvalterne i helseregion Nord og kompetansesentrene innen rus, psykisk helse og vold (KoRus, RVTS, RKBURBUP, NAPHA), som skal bidra til at det kan gjøres analyser og gis faglig støtte i tilfeller der kommunene har behov for faglig bistand.

Avdelingen har faste samarbeidsmøter med RVTS, RKBURBUP, NAPHA og KORUS-Nord, USHT, Fylkeskommunen, UiT, med flere. Fylkeslegen deltar også i samarbeidsorgan både i helseforetakene lokalt, og regionalt, samt i programstyret for medisinstudiet ved UiT. Avdelingen inngår videre i tverrfaglige grupper internt i embetet for å samordne satsinger, uttalelser og vedtak i regionen.

Avdelingen bidrar med en koordinator for det boligsosiale samarbeidet mellom Statsforvalteren og Husbanken, hvor tiltak og oppdrag samordnes overfor kommunene.

Sosial- og velferdsseksjonen har hatt samarbeid med Nav Troms og Finnmark, men samarbeidet har møtt på utfordringer i løpet av 2023 der Nav fylke ikke har kunnet delta i like stor grad i samarbeidet som tidligere. Dette følges aktivt opp videre. At Nav skal fremstå som en tjenesteuten et skille mellom statlige og kommunale tjenester, er viktig og sentralt. Samarbeidsavtaler og deltakelse i ulike samarbeidsorgan gir bedre samordning og kunnskapsdeling på tvers. Dette medvirker til forbedring i tjenestetilbud og bedre rettsikkerhet for innbyggerne.

Oppvekst og barnevern:

I vårt arbeid med Fyrtårn barn og unge er det sentralt i vår strategi at vi skal samhandle og målrette våre virkemidler overfor barn og unge, og være pådriver for at regional stat og andre samarbeidspartnere gjør dette sammen med oss, i et krafttak for barn og unge. Fundamentet for arbeidet er barnekonvensjonen, og vi har i 2023 vært opptatt av å løfte barnerettighetsvurderinger som et godt og viktig verktøy. Barnekonvensjonens rettigheter gjelder på tvers av alle sektorer, og dette gir et svært godt grunnlag for en helhetlig og systematisk tilnærming for et bedre samordnet tjenestetilbud med barnet i sentrum. Vi viser til ytterligere beskrivelser under pkt. 3.1.2.1.

Landbruk

Statsforvalteren har i 2023 vært en aktiv bidragsyter i landbrukspartnerskapet. Partnerskapet er en svært viktig arena for å samordne prioriteringer og virkemiddelbruk regionalt.

Andre samarbeid hvor vi har bidratt aktivt med bla Fylkeskommunene, Innovasjon Norge og Sametinget i 2023:

- Arbeidsgruppa for satsingen «Bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord», som representant for Statsforvalterne i Nordland og Troms og Finnmark.
- Faglig råd for kompetansenettverket for lokalmat i Nord-Norge
- Nord-Norge til Internationale Grüne Woche (IGW)
- Samarbeidsforum bioenergi (SFTF, SFNO, Innovasjon Norge og fylkeskommunene i Nordland og Troms/Finnmark)

I 2023 har vi fortsatt vårt gode samarbeid med Mattilsynet. Vi har faste møtepunkter med Mattilsynet, både på overordnet nivå og på saksbehandlernivå. Utenom de faste møtepunktene tar vi direkte kontakt dersom det oppstår behov eller hendelser. Informasjonsutvekslingen etter avtalen fungerer stort sett godt. I 2023 har vi i tillegg vært med på møteserier med Mattilsynet i svært mange av kommunene i fylket. Besøkene omfattet 19 kommuner i Troms og 12 kommuner i Finnmark. Dette har vært svært nyttige møter for alle parter, som har fremmet dialogen oss imellom.

Samarbeidet internt mellom miljøavdelingen og landbruksavdelingen i saker som omhandler beitebruk og rovvilt, har vært godt og informasjonsflyten er god. Landbruksavdelingen deltok i 2023 i saksbehandlingen av erstatningssøknader etter tap av beitedyr til rovvilt, i tillegg til i behandlingen av FKT-midler. Landbruksavdelingen har også deltatt på tilsyn av tidlig nedsanking av sau, sammen med miljøavdelingen og Mattilsynet. Vi mener det er viktig å bruke ressurser på dette for å sikre at beitebrukernes utfordringer blir synliggjort i saksbehandlingen. Landbruksavdelingen deltar menerogså fast på møtene i rovviltneemnda. I 2023 deltok vi også på ukentlige møter med miljøavdelingen og Mattilsynet i beitesesongen, for å bli orientert om eventuelle tapssituasjoner på grunn av rovvilt.

Landbruksavdelingen samarbeider også internt med miljøavdelingen i skogvernsaker, landbruksvegsaker og generelt i saker om miljøhensyn i skogbruket.

Det er store konflikter mellom reindriftsnæringen og jordbruksnæringen i enkelte områder hvor reinen trekker inn på dyrka jord. Statsforvalterens landbruksavdeling og reindriftsavdeling har i ett av konfliktområdene forsøkt å bidra til en løsning. Det påpekes også at det er to søknader om konfliktforebyggende tiltak, hos oss inngjerdning av innmark, som har fått støtte i 2023.

Landbruksavdelingen har også i tett dialog med kommunene jobbet med Matgledekorpsset. Dette er et samarbeid som strekker seg ut over vår region, med Statsforvalteren i Nordland og Innlandet. I tillegg har vi et godt og viktig samarbeid med vår egen helse- og sosialavdeling.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det gode samarbeidet med Forsvaret og Politiet er videreført i 2023. Møte- og øvelsesaktiviteten har vært høyere enn tidligere år. Formålet har vært å bygge kompetanse, bygge felles situasjonsforståelse og utvikle totalforsvaret. Dette har bidratt til at vi kjenner hverandre enda bedre og er blitt mer samordnet som samvirkeaktører i totalforsvaret regionalt.

Der vi tidligere måtte reise lange avstander, har de graderte plattformene gjort det enklere å ha regelmessig kontakt om saker som faller inn under Sikkerhetsloven. Dette anser vi også til å ha styrket samordningen oss imellom.

Fylkesberedskapsrådet er en viktig felles plattform for regionale aktører. Rådet møttes jevnlig også i 2023, både for generell informasjonsdeling og ved hendelser. I 2023 ble Fylkesberedskapsrådet utvidet med noen nye medlemmer. Dette anser vi vil å være gode bidrag til et enda mer komplett råd.

Vi har en utstrakt dialog med statlige regionale aktører for å finne felles løsninger på utfordringer. Dette fungerer godt.

Det gode samarbeidet vi har etablert knyttet til mottak av reaktordrevne fartøyer på Grøtsund er videreført i 2023. Ved at deltakerne i nettverket møtes jevnlig for gjensidig oppdatering, evaluering og løpende utvikling av planverk, har vi blitt godt samkjørte oss imellom.

Tilsvarende har vi i 2023 brukt ressurser på å styrke samarbeidet mellom aktører med roller knyttet til fjellskred. Vi har arrangert samarbeidsmøter og øvelser samt videreutviklet beredskapsplaner på området.

Gjennom etablerte samarbeidsfora, lav terskel for å møtes, graderte kommunikasjonsplattformer, informasjonsdeling og annen dialog, har bidratt til at vi er godt samordnet på regionalt nivå.

Plansamarbeid og samordning

Statsforvalteren følger godt opp rutine for samordning av uttalelser fra regionale stat med innsigelse. Enkelte etater har fortsatt kapasitetsutfordringer og dermed vansker med å holde høringsfrister i større planer, særlig kommuneplanens arealdel. Embetet må redusere stillinger og de siste årene er 4 stillinger tatt ned knyttet til planområdet.

Reindrift

Vi har et godt samarbeid med Mattilsynet, spesielt ifm kriseberedskap og håndtering av beitekriser. Vi har ukentlige møter med Reinpolitiet og tett samarbeid i konfliktyfyllte saker. Avdelinga har bistått Miljødirektoratet ifm. med pågående rettsprosesser og vi har hatt dialog med Forsvaret som forberedelse til Nordic Response 2024.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet er ivarettatt på en enhetlig måte

Oppvekst og barnevern:

Rettssikkerhetsoppgavene har høyeste prioritet på oppvekst- og barnevernområdet. Rettighetsklager og håndhevingssaker prioriteres høyest, dernest kommer tilsyn og veiledning om regelverket.

Vi har i 2023 hatt en betydelig økning i antall meldte 9 A saker. Økningen var på 38 meldte saker og bekrefter trenden vi har sett med økende antall saker de siste tre årene. Dette er et saksområde som krever mye, både av vår kompetanse og vår kapasitet, og høring av de berørte elevene står sentralt i saksbehandlingen. Vi arbeider intensivt og systematisk for å klare en så rask og god saksbehandling som mulig, slik at vi best mulig kan representere det sikkerhetsnettet for elevene som håndhevingsmyndigheten er ment å være. Mange av sakene vi mottar er svært komplekse og flere elever enn tidligere har ufrivillig skolefravær. Vi vurderer at press på skolene og skoleeierne, i form av utfordringer med bemanningen og vanskeligheter med å få tilsatt lærere med riktig kompetanse, samt mangel på vikarer, fører til at skolene har utfordringer med å sikre rettighetene om trygt og godt skolemiljø.

Klager fra barn, herunder klager fra barn på barnevernsinstitusjonene i Troms og Finnmark, prioriteres høyest på barnevern- og familieseksjonen. Vi har også høy prioritet på å gjennomføre tilsyn med barnevernsinstitusjonene, og i den forbindelse snakke med barna som bor på institusjonene. Vi har i 2023 gjennomført alle lovpålagte tilsyn på barnevernsinstitusjonene, tilsammen 74 stedlige tilsyn. Det er også høyt prioritert hos oss å snakke med barna/ungdommene i forbindelse med tilsynsbesøkene.

Gjennom 2023 har det vært store utfordringer for Bufetat å ivareta sin bistandsplikt. Det er vår vurdering at dette har gått ut over rettssikkerheten til enkeltbarn også i Troms og Finnmark, da det har vært barn som har blitt stående uten tilbud de både har behov for og krav på. Vi har fulgt situasjonen nøye, og gjentatt tatt opp denne alvorlige utfordringen med både Bufetat, Bufdir og Helsetilsynet. Vi har også tatt i bruk tilsynsverktøyet og gitt pålegg om oppfyllelse av bistandsplikten, dessverre uten at dette medførte at bistandsplikten ble overholdt, heller ikke etter varsel til Bufdir.

Vi vurderer at våre tydelige prioriteringer, sammen med klare rutiner og maler, gjør at rettssikkerheten i det alt vesentlige er godt ivarettatt på våre områder. Oppgaveløsningen gjennomføres på tvers av kontorstedene, og vi vurderer vår måloppnåelse på området som god.

Helse og sosial

Rettssikkerhetsoppgaver er høyt prioritert på helse- og sosialavdelingen, og avdelingen har gjennom året løpende iverksatt tiltak for å løse våre rettssikkerhetsoppdrag på en best mulig måte.

Statsforvalteren har i 2023 overholdt kravene til saksbehandlingstid for klagesaker fra kommunen på NAV-området, saker om tvang ved somatisk helsehjelp, saker om behandling uten eget samtykke i medhold av psykisk helsevernloven og førerkortsaker.

Det har vært iverksatt særlige tiltak for å redusere saksbehandlingstiden for saker om tvang og makt i medhold av hol. kap. 9, og vi har i 2023 overholdt kravene til saksbehandlingstid. Det er også utarbeidet en langsiktig plan for stedlige tilsyn.

Når det gjelder krav til saksbehandlingstid for hendelsesbaserte tilsynssaker og rettighetsklager på helse- og omsorgsområdet, har vi overholdt kravene for behandlingsmåte 3 og 4. Vi har imidlertid ikke klart å overholde kravene til saksbehandlingstid for behandlingsmåte 5, eller på rettighetsområdet. Dette er hovedsakelig begrunnet med en svært krevende ressurs- og personellsituasjon, vakante stillinger og inndragning av stillinger som følge av gjeldende budsjettfordelingsmodell. For tilsynssaker på sosialområdet er noe av årsaken ny veileder og nye retningslinjer fra Helsetilsynet som kom seint i 2022 og som er krevende å implementere.

Vi ser fortsatt en markant økning av klagesaker på flere saksområder, og en økning av kompleksitet og omfang i sakene. Dette har også medvirket til økt saksbehandlingstid.

Det poengteres at vi på rettighetsområdet innen helse og omsorg har iverksatt særlige tiltak, og at vi ved utgangen av året hadde redusert andelen med restanser betydelig, og at vi kun hadde 15 saker over 3 måneder.

Det er gjennomført 4 systemrevisjoner med kommunal helse- og omsorgstjeneste, 2 systemrevisjoner med kommunal beredskapsplikt og 3 stedlige

tilsyn med vedtak i medhold av hol. kap. 9.

Når det gjelder planlagt tilsyn med spesialisthelsetjenesten, så har vi gjennomført 2 systemrevisjoner med prostatakrefflorløp og deltatt på systemrevisjon som del av LOT selvmordsforebygging. Vi har også deltatt på stedlige tilsyn etter alvorlige hendelser.

I tillegg til gjennomførte systemrevisjoner og tilsyn har avdelingen fulgt opp flere lovbrudd etter systemrevisjoner som er gjennomført tidligere år, og behandlet flere store og komplekse hendelsesbaserte tilsynssaker.

Vår tilsynsaktivitet - inkludert planlagte tilsyn - har medvirket til en kvalitetsforbedring i tjenesten, dette spesielt ved at virksomhetene må fremlegge konkrete tiltak for retting av påpekte lovbrudd, og at vi følger opp at virksomhetenes praksis bedres. Informasjon og relevant materiell fra tilsynene er også delt med andre embeter, kommuner, helseforetak og det regionale helseforetaket.

Landsomfattende tilsyn i Nav-kontorene ble prioritert og gjennomført etter kravene. Ved å prioritere barn og unge gjennom tilsynet, har temaet også blitt løftet i klagesaker, opplæring og veiledning. Dette har medført en stor forbedring i ivaretagelsen av barn og unges behov når en familie søker om økonomisk stønad i Nav.

Landbruk

Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning er høyt prioritert. I 2023 har vi fortsatt vårt kontinuerlige arbeid med internkontroll, herunder revidering og forbedring av våre rutinebeskrivelser.

I tillegg har vi hatt økt fokus på internkontrollen i kommunene, når vi utfører våre forvaltningskontroller. Funnene under forvaltningskontrollene viser at mange av kommunene har de samme utfordringene. Det er krevende i de kommunene der det kun er én saksbehandler som jobber med landbruksforvaltning. Ofte har denne personen også oppgaver utover landbruk, hvilket i praksis innebærer at personen kun jobber deltid med landbrukoppgavene. Vår erfaring etter forvaltningskontrollene er at kontrollene er viktige for å sikre likebehandling og korrekt forvaltning, noe som igjen styrker tilliten til forvaltningen.

I 2023 har vi pålagt 2 av våre kommuner å sende inn nærmere bestemte avgjørelser etter jordlova, jf. jordlova § 3.

Justis- og kommunal

Vi ivaretar rettsikkerhetsoppgaver for embetet som førsteinstans i en rekke saker på justisområdet, herunder fri rettshjelp, askespredning, samtykke til ekspropriasjon og forhåndstiltredelse. Vi er klageinstans for kommunale vedtak etter plan- og bygningsloven, lovlighetsklager etter kommuneloven, avslag på innsyn etter offentleglova, matrikkellov-klager, klagesaker etter oreigningslova, avkjørselssaker og navnelovklager.

Vi har de siste årene iverksatt en rekke interne og eksterne tiltak, og har fått kontroll på restanser på plan- og bygningsrettsområdet. Vi er nå i en situasjon hvor vi som hovedregel overholder lovbestemt frist på 12 uker i klagesaker etter plan- og bygningsloven. Våre avgjørelser og dermed vår saksbehandlingstid har stor næringsmessig og økonomisk betydning for både kommuner, næringsliv og privatpersoner. Sett fra et rettsikkerhetsperspektiv er overholdelse av saksbehandlingstid viktig.

Vi er bevisst på at gruppen som rettshjelpstilbudet gjelder for, er en sårbar gruppe. Vi tilstreber derfor å behandle disse søknadene innen rammene for akseptabel saksbehandlingstid. Som rapporten vil vise er gjennomsnittlig saksbehandlingstid for 2023 på ca. 1 mnd. En gang i halvåret bidrar vi til opplæring av UITs rettshjelpstilbud, Jusshjelpa i Nord-Norge. Dette gjorde vi også i 2023.

I klagesaker etter offentleglova, har vi i 2023 hatt fokus på å overholde saksbehandlingstid som svarer til Sivilombudets forventninger (ca. 2 uker). I disse sakene forlenges imidlertid i noen tilfeller vår saksbehandlingstid av manglende/sen oversendelse av saksdokumenter fra kommunene.

Den juridiske kompetanse i mange av våre små kommuner er fortsatt svak. Vi bruker mye ressurser på å veilede kommunene innenfor særlig plan- og bygningsloven, offentleglova, forvaltningsloven og kommuneloven. I denne forbindelse nevnes at vi sammen med Troms og Finnmark fylkeskommune i november 2023 arrangerte konferanse i plan- og bygningsrett for alle kommunene i Troms og Finnmark. Vi har også gjennomført webinarer for kommunene i forvaltningsrett og offentleglov. Vi kan også nevne at vi skal bidra med innlegg innenfor plan- og bygningsrettsområdet på flere konferanser i regi av Norsk kommunalteknisk forening første halvdel av 2024.

Miljø

Vi vurderer at vi ivaretar rettsikkerhet på en enhetlig måte og at vi har høy måloppnåelse basert på ressursituasjonen, og kostnadene og reiseavstandene i fylkene våre.

Vi vurderer imidlertid at gebyrfinansieringsordningene for forurensningstilsyn påvirker rettsikkerheten, fordi den ikke tar tilstrekkelig høyde for forskjeller i kostnader knyttet til reiser mellom fylker.

Se punkt 3.2.1.1. for mer utfyllende kommentar og vurderinger.

Vergemål

Vergemålsseksjonen har fastsatt forventet saksbehandlingstid på alle aktuelle sakstyper. Generelt gis saker som dreier seg om mindreårige en høyere prioritet. Slike felles frister gjør saksbehandlingen mer enhetlig og forutsigbar. Vedtak om midlertidig fratakelse av den rettslige handleevnen bringes straks inn for tingretten.

Alle saker der fratakelse av rettslig handleevne kan være aktuelt, drøftes i en større saksbehandlergruppe. Dette er for å sikre en enhetlig praksis for når

sak fremmes for retten eller ikke.

I forbindelse med lovendringene i 2023, særlig §§ 20 og 33, har vi hatt flere seksjonsmøter for å sikre lik forståelse og praksis. Dette har bidratt til enhetlig praksis, herunder bedre kvalitet på skriftlige vedtak knyttet til vergehavers vilje og preferanser. Vi hadde i 2023 en høy andel saker med gjennomføring av samtaler ved søknad om vergemål. Vi har også hatt digitale kurs om temaet for faste verger. Vi kommer til å følge med på om dette har ført til bedre kvalitet på søknader fra verger om større disposisjoner.

Generelt bruker og utvikler vi vårt eget system for rutinebeskrivelser, kalt "Kompasset", for å sikre tilstrekkelig likhet i vurderinger, formuleringer mv.

Reindrift

Vi har i 2023 jobbet mye med saksbehandlingsrutiner spesielt innen for saksområder med stort omfang. Vi har egne faggrupper som jobber med konkrete sakstyper, slik at vi sikrer likebehandling. Vakanser i juriststillinger har medført at vi også i år har måttet utsette juridisk komplekse saker. Ved behov kontakter vi andre Statsforvaltere som forvalter reindrift for å sikre likebehandling. I tilskuddsbehandlingen fikk vi bistand fra andre avdelinger og det var et viktig tiltak for å nå 1. juli fristen.

3.1.1 Nasjonal politikk er kjent og iverksatt

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Planlegging

Bærekraftsmålene er nå i langt større grad innarbeidet som det overordnede arbeidsverktøyet i samfunns- og arealplanleggingen på regionalt og kommunalt nivå. De tre hoveddimensjonene for sosial, miljømessig og økonomisk bærekraft har fått et tydeligere meningsinnhold i samfunnsplanlegginga. Som rapportert for 2022 er det fremdeles utfordrende for kommunene å omsette bærekraftsmålene når det kommer til konkret handling og måling i form av indikatorer. Arbeidet med å omsette målene i bærekraftig arealbruk er, som arealplanlegging generelt, tidkrevende. Det er stort behov for et tydeligere rammeverk for hvordan bærekraft skal vurderes, særlig der man kommer opp i situasjoner med interesse- og målkonflikter. Her trenger kommunene konkrete verktøy for å kunne gjøre de rette vurderingene.

Planseksjonen veileder kommunene i våre ulike møtefora; Plan- og byggesakskonferansen, Reguleringsplankonferansen, Planforum, Plannytt og i kommunemøter, samt i vår jevnlig veiledning knyttet til overordnet og konkret saksbehandling.

Vi erfarer at det er en positiv utvikling om hva en bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk innebærer. Samtidig varierer det i hvor stor grad dette implementeres i kommunenes løpende planarbeid.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nye Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023 og nye statlige planretningslinjer for samordnet bolig, areal- og transportplanlegging.

Statsforvalteren bidrar aktivt i formidlingen av nasjonale mål i den løpende veiledning og tilbakemelding til plansaker på alle nivå i kommunene.

Nye nasjonale forventninger for 2023-2027 og bærekraftsmålene gir gode inngangsv verdier til vår formidling av nasjonale og viktige regionale styringskrav i dialogen med kommunene om konkrete plansaker. I tillegg danner dette basis for vår veiledning og formidling i de ulike møtepunktene som konferanser, Planforum, webinar og kommunemøter.

Det er stort spenn fra de større bykommunene til distriktskommunene både i plankompetanse og i planleggingsutfordringer.

For bykommunen er det lagt særlig vekt på ivaretagelse av sosial bærekraft med fokus på grønnstruktur, uteoppholdsarealer og miljøkvalitet. Og videre at planleggingen bidrar til integrering og mangfold både i alders- og befolkningssammensetning og at barn og unges interesser blir ivarettatt. Klimahensyn, klimagassreduksjon og planlegging for transformasjon og fortetting vektlegges særlig fra vår side. Dette erfarer vi er krevende i bykommunene. Her er det fortsatt høy utbyggingstakt og mange komplekse planutfordringer. Plankompetansen er jevnt over god. Men tidspress og for liten kapasitet utfordrer kompetansegrunnlaget.

I distriktskommunene er det langt større variasjon i plankompetanse. Hvordan relevante styringskrav og forventninger omsettes i praksis, varierer ganske mye. Hva den enkelte kommune vektlegger varierer mye. En helhetlig gjennomgående flyt fra overordnet samfunnsplanlegging til konkrete styringsdokumenter kan være tydelig på enkeltområder, mens det for andre områder er større svikt. De fleste kommunene har lav, negativ eller svært negativ befolkningsutvikling, og det er stort fokus på tilrettelegging for ny næringsaktivitet og arbeidsplasser.

Vi har i vår veiledning lagt vekt på hva som også bør tas med i samfunns- og arealplanlegging for at eventuelle nye arbeidsplasser og aktivitet kan bidra til ny bosetting og styrke alderssammensetningen i de tre bærekraftsdimensjonene.

Statsforvalterens forbedringspotensial:

- 1) Mer systematisk veiledning til kommunene som sikrer at bærekraft og nasjonale forventninger jevnt over blir synliggjort og godt ivaretatt.
- 2) Styrke de interkommunale plankontorene og vurdere om vår veiledning kan effektiviseres inn mot kommuner/regioner med noenlunde sammenfallende kommunebilder og planutfordringer.

Ivaretakelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Plan

Kommunene og fylkeskommunen tar utgangspunkt i nasjonale og viktige regionale interesser i sine planer, men vektlegging og tilnærming av interessene vil variere ut fra den enkelte kommunes behov og målsettinger. De store bykommunene, med god plankompetanse og kapasitet, ivaretar kravene på en god måte. I de mellomstore og mindre kommuner er bildet ikke entydig. Kapasitet og kompetanse er varierende blant de to fylkeskommunene. Det vår oppfatning at Troms ivaretar nasjonale interesser i betydelig grad. Finnmark som har kapasitetsutfordringer, gjør dette i middels grad.

Kommuner benytter fortsatt private konsulentfirmaer i planprosessene, og vi ser kvalitetsforskjeller mellom selskapene. Vår vurdering er at dette kan skyldes varierende bestillingskompetanse hos kommunene og kompetanse i selskapene. Her der det også store ulikheter og det er vanskelig å si at dette generelt ivaretas i betydelig grad eller i middels grad. Våre merknader og innsigelser er indikatorer på kvaliteten i planprosessene.

Statsforvalteren veileder om planfaglige kvaliteter og forventninger og ser i noen planprogram at det gir effekt.

Vi ser at mange innkomne planer i 2023 bar preg av at sittende kommunestyre var i sin siste periode før nytt valg. Det har vært mye fokus på samfunnsdelen, planstrategi og arealstrategi de siste årene. Statsforvalteren avholder konferanser for å knytte sammen strategisk ledelse, økonomi, plan og byggesak, men det synes som det fortsatt er et stykke igjen for å oppnå større samhandling knyttet til kunnskapsgrunnlaget og utviklingspotensialet i kommunene. Mange av kommunene leter fortsatt etter den reelle koplingen mellom samfunnsdel og arealdel som politiske styringsdokumenter.

Effektvurderingen er preget av at ressursene ikke strekker til for å utøve vår kontroll og forventninger om rask og god rullering av planer i 39 kommunene, der det ofte er stor nasjonal og internasjonal interesse knyttet til våre arealer.

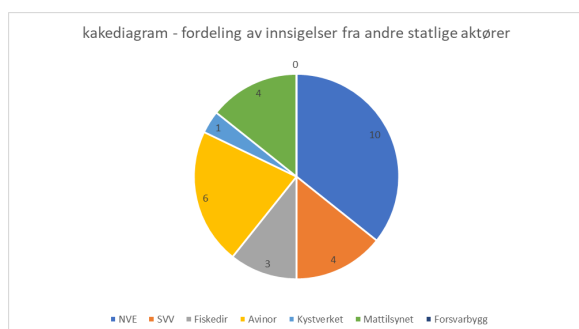
Forbedringspunkter i kommunene og hos Statsforvalteren er veiledning, gjennomføring og kontroll av konsekvensutredninger med alternativ vurderinger i kommunene, og for noen plantyper hvilken påvirkning dette får utenfor de kommunale arealgrensene.

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er blitt færre og er samordnet.

Innsigelser for perioden 2021- 2023			
	2021	2022	2023
Statsforvalteren	48	96	136
Regionale statsaktører	17	27	28
Totalt	65	123	164

SF har fremmet innsigelser til 38 planforslag.: 30 reguleringsplaner, 7 KPA og 1 KDP. Vi har opprettholdt innsigelsen til 3 planforslag etter anmodning om frafall.

Mulig årsak til høyere andel innsigelser er at vi har hatt flere større komplekse saker på høring (fjr. ovenstående).

I all hovedsak løses innsigelsene gjennom dialog med kommunen og eventuelt kommunen og annen statlig aktør.

I 2023 har vi gjennomført 2 meklinger.

Vi opplever en utfordring i forhold til Avinors innsigelser til planforslag på tema birdstrikke. Det ser ut til at vi i 2024 nærmer oss en mulig løsning for dette temaet gjennom ROS analyser. Her ser vi på ROS analyser i plan- og bygningsloven og Helhetlig ROS analyse etter lov om kommunal beredskapsplikt.

NVE er den regionale statsaktøren som her fremmet flest innsigelser. disse går i hovedsak på manglende ros analyser og sikker byggegrunn.

Statsforvalteren registrerer at hos regionale statsetater er det bevissthet om å avgi konkrete innsigelser som kommuner kan følge opp med mulige løsninger. Regional stat har stort fokus på kommunalt selvstyre og en holdning om å løse innsigelser gjennom dialog. Statsforvalteren deltar som oftest i drøftinger mellom en kommune og en regional statsetat, hvor målet er å finne løsning på innsigelser. Avinor har krav til bestemmelser knyttet til Birdstrikke som vi anser vanskelig å omsette på reguleringsplannivå. Dette tema og problemstilling må finne sin arbeidsform i 2024. Vi anser dette som en del av samordningsoppdraget.

Oppfølging av samfunnssikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet er ivaretatt i alle planer etter plan- og bygningsloven.

I Troms og Finnmark er det 7 kommuner som i 2023 har arbeidet med rullering av kommuneplanens arealdel (KPA), og som Statsforvalteren derfor har gitt uttalelser til. Dette er en liten andel av kommunene. Fortsatt er det en stor utfordring i fylkene våre at mange kommuner har svært gamle arealplaner. Noen planer er fra tidlig 1990 tallet og mangler vurderinger knyttet til tema samfunnssikkerhet.

Til de aktuelle arealdelene som har vært varslet, eller vært på høring, har vi i nær dialog med NVE fokusert på samfunnssikkerhet og formidlet hvor kommunene finner nødvendig informasjon om naturfare, samt hvordan det skal ivaretas i arealdelen.

ROS-analysene i planene i fylket er av varierende kvalitet, noe

vi kommenterer i merknader til planene. Men det er kun når ROS-analysene ikke har vurdert alle risikoforhold, eller ikke avdekket reell fare, at vi reiser innsigelse. I våre uttalelser ved varsel om oppstart formidler vi at ROS-analyser skal utarbeides etter veilederen Samfunnssikkerhet i kommunenes arealplanlegging (2017). Videre formidler vi at det skal gjøres analyser av konkrete, sannsynlige hendelser og viser til kap 4.4 og vedlegg 1 i veilederen.

Statsforvalteren gir innspill til samfunnsplaner, hvor samfunnssikkerhetsstaben og fagavdelinger bidrar aktivt. Det har vært gjennomført kommunedialog i utvalgte kommuner, hvor planlegging etter Plan og bygningsloven (PBL) har vært ett av flere tema. Flere kommuner mangler fortsatt en oppdatert samfunnsplan som politikere kan benytte som styringsdokument i valgperioden.

Statsforvalteren har på eget initiativ utarbeidet en veileder for hvordan temaet samfunnssikkerhet bør ivaretas i samfunnsplanlegging etter PBL.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer når planer revideres/rulleres.

Planseksjonen har hatt fokus på dette tema i 2023 og det gjenstår fortsatt arbeid knyttet til ivaretagelse av dette i kommunale planer.

I samarbeid med DSB har vi utarbeidet en mal for uttalelser om storulykkevirksomheter til bruk i arealplaner. Denne er basert på veilederen fra DSB. Vi erfarer at kommunene har lite kunnskap om bedriftene og konsekvensene ved uheldige areal-kombinasjoner eller forståelsen for avsetting av hensynssoner. Derfor blir dette et prioritert tema i 2024. Vi erfarer dette som krevende å fange opp, dersom arealet settes av til industri uten nærmere beskrivelse om type virksomhet. Hensynssoner må settes ifm. godkjenningprosessen ved etablering av en konkret bedrift eller næringsstype. Denne prosessen er ikke Statsforvalteren uten videre deltaktig i.

Risiko ved etablering av anlegg (fra kapittel 3.1.1.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Hensynet til samfunnssikkerhet fanger opp risiko ved etablering av anlegg for nye energibærere og endret håndtering av farlige stoffer, inkludert fortetting av industriområder og endring av transportmønstre.

I alle nyetableringer har kommunene og Statsforvalteren i middels grad klart å fange opp risiko ved etablering eller endring av formål på næringsareal til nye energibærere og håndtering av farlige stoffer innenfor planområdet.

Statsforvalteren kopler inn DSB som fagmyndighet der det er relevant, eller der beskrivelsen er så tydelig at DSB skal kontaktes.

Transportmønsteret i vårt fylke er hovedsaklig relativt enkle vegnett og skipsleier. Analyser fra Statens vegvesen om trafikkmonster med farlige stoffer gjøres direkte i innspill på de ulike planene der dette fanges opp, samt at vegvesenet har egne statistikker på dette området. Disse analysene er lite kjent for kommunene.

Utfordring 1: Vi savner en helhetlig tilnærming (regionalt perspektiv) ved etablering av industri med farlig stoffer som vil benytte transport -nett (tiltakets konsekvens ut over planområdet; kommunale - fylkeskommunale og nasjonale veier/ sjøveier)

Utfordring 2: I samordningsansvaret burde vi se på planområdet i et utvidet perspektiv - tiltakets konsekvenser utenfor plangrensen, her er det et potensial til å se saken i et videre perspektiv.

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser formidlet i tråd med T-2/16 (fra kapittel 3.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale interesser i tråd med revidert T-2/16 er i større grad ivaretatt

Miljøavdelingen

Ivaretagelse av nasjonale miljøhensyn jf. T-2/16 i kommunale planer

I 2023 var 12 av SFTFs varslede- og fremmede innsigelser til planer etter pbl. helt eller delvis hjemlet i T-2/16 (unntatt tema støy). I 2022 var tilsvarende tall 17 innsigelser. Vi vurderer at vi har økt innsatsen i 2022 og 2023 for å ivareta nasjonale/vesentlige regionale miljøhensyn i planer jf. T-2/16 og vurderer at våre innsigelser har gitt stor miljøgevinst i fylket. Vi ser at vi skulle hatt mer tid til veiledning, spesielt ved oppstartsvarsel.

Det er ikke er samsvar med de ressurser vi har til rådighet, og de ressursene som er nødvendig for at Statsforvalteren skal kunne ivareta nasjonale klima- og miljøhensyn fullt ut på planområdet.

Kunnskapen om T-2/16 i kommunene

Vi vurderer at T-2/16 er godt kjent for kommunene, og rundskrivet har over år blitt viet stor oppmerksomhet i Statsforvalterens høringsinnspill og deltakelse i planarbeidet. Vi erfarer imidlertid ofte at kommunene ikke tar hensyn til nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i samfunns- og arealplanleggingen.

Årsaken til dette vurderer vi at skyldes at mange kommuner mangler miljøfaglig kompetanse og/eller at miljøhensynene tilsidesettes politisk begrunnet i et behov for næringsutvikling.

Alt i alt er vår vurdering at kommunene tar hensyn til T 2/16 i middels grad.

Vi vurderer at mangel på kunnskap om natur og klima, ev. mangel på vilje til å ta vare på natur, kan gå ut over sårbar natur i vår region.

Vi ser at kommunene våre har behov for mer veiledning på naturmangfoldlovens prinsipper og kravene til konsekvensutredning av klima- og miljøtema jf. M1941. Vi ønsker å veilede kommunene, men har for få ressurser til å ivareta dette arbeidet i tilstrekkelig grad.

Kommunene har god kunnskap om ansvar på det boligsosiale feltet (fra kapittel 3.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om sitt ansvar, blant annet gjennom ny lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet.

Kommunene i Troms og Finnmark vurderes til å ha varierende kunnskap om sitt ansvar på det boligsosiale feltet. Den nye boligsosiale loven er ikke godt nok kjent i kommunene, til tross for gjennomførte webinar fra både sosial- og velferdsseksjonen, Husbanken og KDD våren 2023. Gjennom kontakt med Nav-ledere og -ansatte, får disse økende kjennskap til området. Gjennom råd og veiledning på plansiden, får kommunene økt kunnskap om kravene til planarbeidet gjennom den nye loven.

Statsforvalterens sosial- og velferdsseksjon har sendt ut spørsmål om hvordan arbeidet på det boligsosiale området er organisert og hvem som er kontaktperson. Per januar 2024 mangler vi enda svar fra mange kommuner.

Helse- og sosialavdelingen har økt fokus på området og har planlagt flere aktiviteter for å øke kunnskapen i 2024.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.5.2 i TB)

Rapportere på

Boligsosiale hensyn er ivaretatt i kommunale planer.

I våre innspill i plansammenheng gjør vi kommunen oppmerksomme på at de er ansvarlig for å ha oversikt over boliger til vanskeligstilte, og til å ta boligsosiale hensyn i plan.

Kommunene i Troms og Finnmark ivaretar boligsosiale hensyn i middels grad. Vi registrerer en liten progresjon fra år til år. Boligsosiale hensyn og

virkemidlene i plan og bygningsloven (§§11-9 og 12-7) blir synliggjort i alle kommuneplanene og reguleringsplaner. I 2023 erfarer vi at flere kommuner har boligsosialt perspektiv som integrert del av reguleringsplanen på oppstartsvarsel eller at man gjennom endring (§12-14) har endret formål til deler av reguleringsplanen. I alle planer har vi hatt fokus på å sikre det helsefremmende perspektivet ved å legge vekt på bokvalitet, variasjon i boligtilbudet, sosiale møteplasser og tilgang til grønne områder for lek og fysisk aktivitet. Dette kobles opp mot satsinger fyrtårn barn og unge, leve hele livet, CRPD og boligsosialt arbeidsgruppe. Vi har noen utfordringer i forhold til by- og tettstedsutvikling - med kvalitet - hvor blant annet kobling opp mot folkehelsearbeidet i kommunen kan til tider være fraværende. I overordnet planer legger vi, blant annet, vekt på å veilede om boligbygging for å unngå opphopning av levekårsutfordringer i de enkelte områder i kommunen. Men dette betinger at kommunen har oversikten.

Det er relevant å forvente at kommunene omtaler boligsosialt arbeid i overordnede planer (kommunal planstrategi, kommuneplanens samfunnsdel) og i kommunedelplaner og andre sektorplaner innen helse og omsorg. Boligsosialt arbeid var omtalt i et klart flertall av planforslagene hvor det var relevant. Etter at ny boligsosial lov trådte i kraft 01.07.23 har det blitt enklere for Statsforvalteren å gi tydelig og konkret veiledning til kommunene om boligsosialt arbeid. Det er en fordel at systematikken i den boligsosiale loven er lagt så nært opp til systematikken i folkehelseloven. Det letter arbeidet i kommunene med å se disse temaene i sammenheng.

Rekruttering og kompetanseplanlegging innen helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Statsforvalterens helse- og sosialavdeling bidrar til embetets høringsvar til alle kommunale planer på samfunnsområdet. Det gjelder overordnede planer (kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel) samt kommunedelplaner og sektorplaner som berører helse- og omsorgsområdet. Gangen i kommunenes 4-årige plansyklus etter plan- og bygningsloven gjør at antallet planer vi har til høring hvert år kan variere mye. Men i løpet av en 4-årsperiode uttaler vi oss til en eller flere planer fra alle kommunene.

Alle kommunene i Troms og Finnmark har omtalt disse utfordringene i sine overordnede samfunnsplaner de siste 2-3 årene:

- Økende andel eldre fram mot 2040
- Økende press på helse-, omsorgs- og velferdstjenester
- Økende problemer med å rekruttere og beholde personell

Selv om kommunene har omtalt disse utfordringene i sine overordnede planer, er det stor variasjon i hvordan de konkretiserer sitt arbeid med utfordringene i kommunedelplaner og sektorplaner.

Kommuner som har en gjeldende helse- og omsorgsplan jobber mer systematisk og langsiktig med rekrutterings- og kompetanseplanlegging enn andre kommuner. Da kommunene lagde sine planstrategier for perioden 2019-2023 sa et stort flertall av kommunene i Troms og Finnmark at de ville prioritere å lage en helse- og omsorgsplan. Ca. halvparten av kommunene gjorde som de hadde planlagt i den perioden. Det er to årsaker til at flere kommuner ikke fikk laget en helse- og omsorgsplan i perioden: Pandemien, som opptok svært mye kapasitet, og at kommunene totalt sett har lav kapasitet og kompetanse på planområdet.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Planleggingen skjer geografisk differensiert og i tråd med statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging.

PLAN

Bykommunene anvender SPRBAMP aktivt i sine utbyggingsplaner, og styrer utbyggingen i samsvar med teknisk infrastruktur som skoler, veger, vannforsyning etc. Med andre ord, en tydelig anvendelse av SBAMP. Distriktskommunene ønsker mer bosetting og styrer i mindre grad bosettingsmønster og utvikling i samsvar med SBAMP.

Statsforvalteren reiser innsigelser forankret i SPR BAMP og ser at argumentasjonen fører fram i dialogen med kommunene, særlig i arbeidet med kommuneplanens overordnede arealdel.

Våre refleksjoner og tilnærminger deles av Fylkeskommunen slik at kommunene får sammenfallende innspill om by- og tettstedsutvikling basert på BAMP fra to sentrale regionale myndigheter. Også Statens vegvesen har samme tilnærming, slik at innspill og veiledning fra sentrale regionale myndigheter er godt samordnet.

En utfordring embetet møter i forbindelse med BAMP er at konseptene ofte kommer i konflikt med krav til støy, hensynet til barn og unge i planleggingen, grønne lunger og steder hvor mennesker kan møtes ute. Denne problemstillingen gjelder særlig i de store byene i Troms og Finnmark hvor gatestrukturen med gjennomgangstrafikk ligger fast, samtidig som det er behov for utvidet boligutbygging. I Tromsø erfarer vi at grønnstruktur i liten grad er synliggjort i arealplaner i utbyggingsområder med høyt press. Manglende områder for grønnstruktur bidrar til at viktige grønne lunger og strandsone blir nedbygd samtidig som boligbyggingen og behov for grønne lunger øker.

Mindre og mellomstore kommuner viser i sin planlegging at de har mindre forståelse for SPR BATP på sikt vil gi utfordringer ved at kommunale tjenester kan øke innen tjenesteområdene helse og omsorg, skole og utdanning og teknisk infrastruktur. Statsforvalteren mener at hensyn til fremtidige kostnader i kommunal planlegging herunder samfunn- og arealplanlegging må få større plass i den politiske prosessen.

Statsforvalterens forbedringspotensial: Vi kan stille strengere krav til alternativsvurderinger i KU for nye utbyggingsområder. Lokaliseringskriterier for nærhet til transportsystemer og transformatorstasjoner (sentralnettet) kan medføre at nye næringsområder og arbeidsplasser øker i mindre sentrale områder i fylkene. Dette kan gi fremtidig transportbehov på en lite bærekraftig måte og verdifulle naturområder bygges ned i avveining mellom utvikling og stagnasjon. .

Statsforvalteren jobber aktivt med problemstillingene og har organisert Justis og kommunalavdelingen slik at plan- og bygningslovens prinsipper har et potensial til å bli ivaretatt på ett sted i organisasjonen.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Statsforvalteren og Fylkeskommunene gir innspill til innkomne planer på dette tema. Innspill på KPA nivå har forbedringspunkter. Statsforvalteren har sammen med Fylkeskommunen i Troms vært på besøk i Bærum kommune for å få kunnskap om prosjektene som de er involvert i; lokalt, regionalt og nasjonalt.

Fylkeskommunene har ingen nåværende planstrategi om å utarbeide regionale planer for massehåndtering.

Eksisterende store steinbrudd er regulert. Utbygging av infrastruktur med massehåndtering har blitt løst gjennom reguleringsplaner og drøftinger med Statens vegvesen og Nye veier.

Avsetting av massehåndtering i de store byene der en differensierer mellom rene og urene masser vil ha størst effekt for det private næringslivet og våre miljøstandarder. Bevisstheten i kommunene har et stort forbedringspotensial og gjelder alle kommuner.

Forbedringspotensial til kommunene og Statsforvalteren er konsekvensutredninger og alternativ-vurderinger som i liten grad er vurdert fordi dette ofte er næringslivsdrevet sammen med politikk i den enkelte kommune.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med plan- og bygningsloven § 1-8, statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag og regionale planer.

Planlegging i kystnære sjøområder skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer.

Plan

Kommunene som rullerer eller har tenkt å rullere kommuneplan i Troms og Finnmark, ivaretar nasjonale og regionale føringer i middels grad.

Planer med store interessekonflikter har blitt trukket ut av plan gjennom dialogmøter og konkrete juridiske problemstillinger med forankring i nasjonale retningslinjer.

Bruk av BarentsWatch(BW) som har oversikter og sammenstilling av kunnskap har et forbedringspotensial i saksbehandlingen knyttet til konkrete planer i kommunene, hos Fylkeskommunen og Statsforvalteren.

Strandsoneproblematikk knyttet til arealinteresser som blir behandlet på overordnet nivå i kommunene, som reguleringsplan eller som dispensasjon fra plan, har et potensial for økt interesse for å ivareta et strandsonevern, men også for allmuen sine behov og interesser. Næringslivet, private interesser og kommunene har utfordringer med å ta vare på de viktigste verdiene for friluftslivet og befolkningen. Her erfarer vi at interessen i Nord-Norge er økende. Naturmangfoldet er svært viktig i strandsonen. Kompetanse på dette feltet kan ikke bare leses fra et kart. Her er saksbehandlerens kompetanse svært viktig. Statsforvalteren har et økt behov for saksbehandlere med denne kompetansen.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)

Rapportere på

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027, vedtatt ved kgl. res. 20. juni 2023, og regionale planer. Det vises her til Rettleiar om planlegging av fritidsbustader

I Troms og Finnmark er det liten utbyggingsaktivitet over skoggrensene. Hensynet til reindrift står så sterkt at Statsforvalteren kun unntaksvis aksepterer utbygging over skoggrensene. Alle kommunene følger dette prinsippet, i betydelig grad, slik at det er lite uenighet mellom Statsforvalteren og kommunene.

Gammeproblematikken i Finnmark med godt etablerte gammer, som en i stadig økende grad ønsker å punktfeste og privatisere, vil på sikt resultere i en endring fra gamle til hytte som er omsettbare og privatiserende i forhold til tidligere bruk. Statsforvalteren har tatt dette opp med FEFO og kommunene. Kommunene er under press og antallet er relativt stort i Finnmark.

Endringer fra gjeterhytter til private hytter og motsatt er ikke i nødvendig grad tatt tak i av reinbeitedistriktene. Behovsvurderingene, svensk og norsk reindrift, har et forbedringspotensial.

Store hyttekommuner i Troms og Finnmark er små i et nasjonalt perspektiv. Likevel er det områder som Statsforvalteren må ha ekstra godt fokus på. Dette gjelder både Troms og Finnmark fylker.

Det er i liten grad andre sektormyndigheter som har fokus på planlegging og utbygging av fjell og utmarksområder, med unntak av Mattilsynet, for å sikre trygg og ren vannforsyning til innbyggere. Fylkeskommunen har i liten grad utarbeidet regionale planer for å angi et handlingsrom for kommuner.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av jordbrukets arealressurser, i tråd med nasjonalt jordvernmål og øvrig nasjonal politikk for forvaltning av jordbrukets arealressurser.

Plan

Antall innsigelser i 2023 var 11 helt knyttet til tema jordvern på KPA, KDP, Det.reg. nivå (N=140)

Jordvern har vært tema på Plan- og byggesakskonferansene, på Plannytt i regionen og er konkrete innspill på alle planer som Statsforvalteren har gitt innspill på (N=342). Dette har gitt effekt fra middels til stor grad.

Statsforvalteren opplever stor forståelse for å ivareta jordvernet på overordnede planer i kommunene. Forståelsen er langt lavere der kommunene skal vurdere eller der det mangler vurderinger ved ønske om å vedta dispensasjon fra plan på dyrkbar eller dyrka jord. Balsfjord som er vår største landbrukskommune har ønsket i stor grad å omdisponere areal fra landbruksformål til annen industriformål. Interessen for å ta i bruk landbruksareal er økende til annen næring. En differensiert jordvernstrategi i Norge vil kunne øke forståelsen og kunnskapen om å være så selvforsynt i en Totalforsvarstanke, dette vil etter vårt syn øke måloppnåelsen.

Når vi har fremmet innsigelse så har vi begrunnet dette med dårlig arealutnyttelse og i noen tilfeller belyst svak arealutnyttelse i et forfetting og stedsutviklingsyn som kan ha positiv påvirkning på bolyst.

Omdisponering i 2022 var på 359 dekar, i snitt de siste 10 årene ligger det på 300 dekar tapt hvert år. Tallet er urovekkende høyt og vi forventer når tallet fra 2023 blir kjent så vil det være høyere enn i 2022. Vi ser likevel i de siste vedtakene fra kommunene at interessen for å ivareta landbruksareal er stigende positiv.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
236	217	427	199	206	169	102	539	557	359

Tilbakeføring av areal (fra kapittel 3.1.1.1.9.2 i TB)**Rapportere på**

Areal tilbakeføres i større grad fra utbyggingsformål til LNF-R.

Statsforvalteren etterspør gjennom dialog ved rullering av KPA og KDP at kommunene må gjøre et bevisst valg om eldre planer som ikke er realisert skal tilbakeføres til LNF-R. Det gjennomføres i liten grad så langt. Planvask er et arbeid som ble startet i 2023 og vi er fortsatt i startgropen på denne kartleggingen. Vi ser imidlertid at kommunene våre vil få behov for massiv veiledning og bistand i dette arbeidet i 2024. Ressurssituasjonen hos SF er krevende og arbeidet må dimensjoneres deretter.

Planvask i de små kommunene vil ha stor effekt på statistikken, men vil ha mindre betydning på nedbygging av natur fordi utbyggingspresset er svært lavt. I store kommuner her vil næringslivet med godkjente planer, bygge disse ut når etterspørselen er størst i oppgangstider i samfunnet.

Fylkeskommunen i Troms har utarbeidet en database med arealregnskap nå i 2024 som er tilgjengelig for saksbehandling. Tilsvarende er ikke utført i

Finnmark.

Reindriftens arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.10.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av reindriftens interesser og behov i planprosesser og arealforvaltning

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har behandlet 38 plansaker med innspill til arealplaner i Nordre-Nordland for å ivareta Troms reinbeitedistrikt sine arealinteresser. Kommunene i Nordre-Nordland ivaretar nasjonale føringer i liten til middels grad. Utbygging inne i flytteleier har foregått og forslag om naust, hytter, boliger samt næringsformål forekommer for ofte. Topografien er krevende og interessene for de samme arealene er omfattende dette området. Det er kort avstand fra sjø til fjell.

Innsigelse. To avgjørelser er tatt av KDD på reindriftsspørsmål, en i Sortland og en i Målselv der Statsforvalteren har fått medhold.

Statsforvalteren hadde i 2023 8 innsigelser på 225 planer knyttet til reindriftens interesser. Utfallet av disse sakene er ikke avgjort.

Fylkeskommunen i Troms har arbeidet med regional plan for reindrift uten å ha kommet i mål. Planarbeidet har stoppet opp. Det er ikke planlagt tilsvarende plan for Finnmark. Statsforvalteren tenker at det burde vært utviklet en regional reindriftsplan i Finnmark, Troms og Nordre-Nordland.

Kommunene og Fylkeskommunene har i økende grad tatt ansvar for å gjennomføre møter med distriktene for å kartlegge aktivitet og utfordringer. Det er en utfordring og finne tidspunkt der distriktene kan delta fullt ut i planarbeidet på overordnet nivå. Vår veiledning er viktig i denne sammenheng, men begrensede administrative ressurser i reindrifta er en utfordring. Kompetansen om samfunnsplan, distriktsplaner og arealstrategi er økende, men fortsatt gjenstår mye veiledningsarbeid fra Statsforvalteren og kommunene.

Fra samfunnsplanstudiet på UIT er det ingen studenter fra Finnmark på bachelor eller master. At det kommer studenter fra reindrifta vil på sikt kunne være svært positivt.

Reindriftens arealressurser er ivaretatt i alle planprosesser

	Distrikter med godkjente regler/planer	Antall distrikter med godkjente regler/planer	Antall distrikter i reinbeiteområdet	Antall regler/planer som er oppdatert i løpet av de fire siste år
Distrikter med godkjente bruksregler etter reindriftsloven av 2007	100 %	53	53	0
Distrikter med godkjente distriktsplaner etter reindriftsloven av 2007	89 %	47	53	29

Noen distrikt har søkt om å endre bruksregler. Disse sakene har vi ikke hatt ressurser til å følge opp. Vi er nå i gang med et restanseprosjekt på oppdatering av bruksregler og fellesbruksregler.

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene setter av mindre naturareal til utbyggingsformål enn tidligere i sin overordnede planlegging.

Dette punktet er sammensatt og vanskelig å gi et entydig svar på. Små distriktkommuner som rullerer sine overordnede planer har etter våre innspill redusert arealet og dermed økt arealutnyttelsen. De får store kommunene har arealreserver som ikke er realisert fordi de private aktørene venter på et større press i markedet før de går til utbygging. Noen få andre kommuner med potensiale ønsker å ta i bruk naturareal på lik linje med andre kommuner som har opplevd dette presset i lang tid.

Kommunene ivaretar nasjonale føringer i stor - til middels grad. Små kommuner reduserer sin arealer gjennom dialog og drøftinger. En svakhet i denne vurderingen for Troms og Finnmark er de store endringer som skjer innen energi utbygging (grønt skifte) og utbygging av sentralnettet med 420kV og der Statnett planlegger sine linjer og trafoer uten at dette er knyttet til regionale planer eller plan- og bygningsloven. Prosessene drives i svært liten grad av samfunnets ønske om styrt samfunnsutvikling regionalt. Hovedårsak: Statnett er ikke en del av Plan- og bygningsloven.

Kommunene planlegger store vindparker med områderegulering og konsesjonsbehandling til NVE sammen med aktører. Dette medfører store arealbeslag innen naturareal som i liten grad er dokumentert på tilstand og viktighet i Troms og Finnmark. Arealinteressene er viktig og svært viktig for reindriftsnæringen, som Statsforvalteren skal ivareta.

Grønn kraftkrevende industri ønsker å etablere seg nær trafo stasjoner for å ha lave investeringskostnader på opparbeidelse og tilknytning etter at tildeling av energi er gjort av Statnett på hovednettet. Første mann til mølla prinsippet virker som en noe foreldet måte å drive samfunn- og arealutvikling på. I forlengelsen av disse etableringene vil det bli behov for infrastruktur, næringsarealer, boligområder osv., om dette ikke sammenfaller med nåværende struktur. Endringer i mønster kan komme som et resultat av ledig tilgang av elektroner i sentral- og distribusjonsnettet, som igjen vil gi arealbeslag og endret samfunnsstruktur.

Energiutbyggingen vil påvirke naturareal og arealbeslag i stor grad.

3.1.1.2 Helhetlig og samordnet oppfølging av samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene

Embets overordnede mål er å bidra til understøtte kommunenes arbeid på området. Det gjør vi ved ulike virkemidler (kommunemøter, tverrfaglige møter, tilsyn, øvelser, veiledning/opplæring, kommunedialog/kommunebilder og ved hendelseshåndtering) som skal være mest mulig samordnet og målrettet. Vi søker å ha en "rød tråd" i vår arbeid internt. Dette gjør vi blant annet gjennom informasjonsdeling, horisontalt og vertikalt: fra embetsledelse til de som møter kommunene på fagnivå. Dette gir oss en felles forståelse av kommunene og deres utfordringer. Etter vår vurdering blir vi stadig bedre til å jobbe helhetlig og samordnet overfor kommunene.

Gjennom våre virkemidler og et felles budskap fra alle nivåer i egen organisasjon, har vi, etter vår vurdering, bidratt til at arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap har fått en større plass i kommunene. Blant annet er det nå flere interkommunale samarbeid innen samfunnssikkerhet og beredskap, hvor det også på initiativ fra Statsforvalteren er ansatt beredskapskoordinatorer.

Den faglige kvaliteten på kommunenes plansystemer/planverk varierer fortsatt, men blir bedre og bedre år for år.

Vi mener vår tilnærming har bidratt til dette og vurderer samlet sett måloppnåelsen som relativt god. Selv om vi ser at kommunenes arbeid er i bedring, har likevel mange kommuner stort behov for oppfølging fra oss. Våre personellressurser er begrenset om vi også ser hen til øvrig oppgaveportefølje. Vi klarer derfor ikke å følge opp kommunene så godt som vi ønsker.

Virkemiddelbruk (fra kapittel 3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Orienterer kommunene om deres samlede ansvar og rolle innen sivil beredskap, ref. veileder til forskrift om kommunal beredskapsplikt. Statsforvalteren skal veilede i bruk av samfunnssikkerhetsvirkemidlene slik at kommunene er forberedt på den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen.

For Statsforvalteren har det vært viktig å tilpasse virkemiddelbruken til kommunenes behov. Valg av virkemidler er basert på god kunnskap om de enkelte kommuner og utfordringene de har. Samtidig har vi vært opptatt av at virkemiddelbruk skal bidra til å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Vårt initiativ for å få på plass interkommunale beredskapskoordinatorer er et eksempel på dette.

Vi har derfor søkt å balansere virkemiddelbruken basert på risikovurderinger av kommunene og dialog med enkelte kommuner, med tanke på hva som kan ha best effekt. I all dialog med kommunene på samfunnssikkerhetsområdet er kommunal beredskapsplikt tematikk, det være seg tilsyn, øvelser eller andre arenaer der kommunene er tilstede. Vårt inntrykk er at kommunene er godt kjent med sitt ansvar på fagområdet, men mange gir uttrykk for at de ikke har tilstrekkelige ressurser til å følge opp ansvaret på en god nok måte.

Vi møter kommuneledelsen og andre av kommunens ansatte på flere arenaer der samfunnssikkerhet og beredskap er tema: kommunemøter (besøk i enkeltkommuner), øvelser, tilsyn, utarbeidelse av kommunebilder, veiledning, kurs og i direkte dialog om enkeltsaker. I 2023 gjennomførte vi en større Totalforsvarskonferanse for blant annet kommunene. Formålet var å styrke kommunenes kompetanse innen Totalforsvaret.

Vi har over år søkt å få sikkerhetsklarer flere fra kommunene. Det gjenstår ennå mye, men vi registrerer en større bevissthet rundt behovet for dette som følge av en endret sikkerhetspolitisk situasjon.

Våre kommunale beredskapsforum i Finnmark er aktive. Foraene er en læringsarena for de kommunale beredskapskontaktene, men med åpning for deltakelse også for kommuneledelsen. I disse foraene setter kommunene selv dagsorden ut fra sine behov. Vi fasiliterer og bidrar faglig der det er ønskelig.

Effekten av samhandling via digitale plattformer er god.

Forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet (fra kapittel 3.1.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Legge til rette for et forebyggende perspektiv i klimatilpasningsarbeidet.

Arealplan

Alle planer på alle nivå har innspill fra Statsforvalteren der vi foraner at kommunene skal legge til rette og de må ha en bevisst holdning til klimatilpasningsarbeidet i arealplanleggingen. 0 vekstmål og BATH blir spilt inn for å gjøre kommunene bevisst på eget ansvar for egen utvikling. Alle gode forslag på forebyggende arbeid blir spilt inn på de ulike planene med vekslende hell.

Fylkeskommunen i Troms og Statsforvalteren samarbeider i klimatilpasningsarbeidet gjennom interne møter og kunnskapsdeling.

Øvelser for kommuners kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2024 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i 2023 gjennomført øvelse med kommunenes beredskapsorganisasjon i Båtsfjord, Kautokeino, Balsfjord, Salangen, Skjervøy, Alta, Lebesby, Kvæfjord, Vardø, Tromsø, Kåfjord, Storfjord, Nordreisa, Lyngen og Karlsøy.

Øvelsene gjennomføres på ulikt vis. Noen er stedlige og noen digitale. Sistnevnte er for oss en ny måte å gjennomføre øvelser på.

Øvelsene med Balsfjord, Salangen og Skjervøy ble gjennomført i samarbeid med Universitetet i Tromsø.

Vi har øvd flere typer scenarier i 2023: Cyber-angrep, flomskred, skipsulykke, sammensatte trusler, atom og industribrann.

I tråd med nasjonal beredskapsplan for fjellskred gjennomførte vi en varslingsøvelse samt en stedlig samarbeidsøvelse for kommunene Kåfjord, Storfjord og Lyngen. I samarbeidsøvelsen deltok blant annet NVE, Troms politidistrikt, Mattilsynet og Statens vegvesen deltok.

Øvelsen med Tromsø, Lyngen og Karlsøy var en fellesøvelse hvor også DSA, politiet, Sivilforsvaret, UNN mfl. deltok. Scenario var hendelse ifb. mottak av reaktordrevet fartøy til Grøtsund (Tromsø). Dette er en fast årlig øvelse i tråd med plan for mottak av reaktordrevne fartøyer.

Tilbakemeldingene på øvelsene er udelt positive. Kommunene og øvrige eksterne aktører trekker frem den gode læringseffekten, planverksutvikling og samvirket med andre aktører.

Vi er med i Politidistriktenes øvingsutvalg i Troms og Finnmark.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	43	11	11
2020	39	6	10
2021	39	7	9
2022	39	12	10
2023	39	15	10

Tilsyn med kommunal beredskapsplikt (fra kapittel 3.1.1.2.1.4 i TB)**Rapportere på**

Gjennomføre tilsyn med kommunal beredskapsplikt i kommunene, med vekt på kriseledelse og overordnet beredskapsplan.

Vi gjennomfører tilsyn med kommunal beredskapsplikt i følgende åtte kommuner: Ibested, Lavangen, Nesseby, Porsanger, Berlevåg, Sør-Varanger, Karlsøy og Nordreisa. Valg av kommuner gjennomføres basert på en risikovurdering. Tilsyn gjennomføres i tråd med veileder fra DSB.

Kommunene tilbys formøte. I formøtene kan kommunene stille spørsmål om tilsynet. Vi tilbyr opplæring i forbindelse med formøtene. Tema er kommunal beredskapsplikt. De fleste kommuner takker ja til tilbudet.

Tilsynene i 2023 omhandlet kommunal beredskapsplikt i stort. Vi hadde ikke et særlig fokus på kriseledelse og overordnet beredskapsplan, men inngikk i tilsynet sammen med andre relevante temaer. I den grad overordnet beredskapsplan ikke var i samsvar med lov og forskrift, ble dette anført som merknad eller avvik.

I avslutningsmøte presenterer vi funn. Det er da en dialog med mulighet for spørsmål og refleksjon. Vi er opptatt av lærende tilsyn og har derfor fokus på god dialog og veiledning før, under og etter tilsynet. Vi erfarer at kommunene gjerne vil bli veiledet i forbindelse med tilsyn.

Beredskap for å håndtere kriser i reindriften (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)**Rapportere på**

Operative beredskapsutvalg i hvert reinbeiteområde

Beredskapsutvalget i Troms: Det ble det avholdt totalt 8 møter i beredskapsutvalget for Troms reinbeiteområde. 7 av disse var i forbindelse med beitekrisen 2023. Det var erklært beitekrise i 5 distrikter i perioden medio februar til slutten av april. Ytterligere 3 distrikter ble befart uten at beitekrise ble erklært. Beitekrisen berørte omkring 10.000 rein. Utvalget har fungert bra. I henhold til mandatet har utvalget fulgt opp både sin operative rolle ifm. befaringer, og sin rådgivende rolle i forbindelse med mulige tiltak og anbefalinger ved utfordrende beiter. Utvalget var også representert i årlig fellesmøte i regi av Landbruksdirektoratet.

Beredskapsutvalget i Vest-Finnmark: Det ble avholdt 3 møter i KBU, og 2 av disse i forbindelse med beitekrisen 2023. Det ble erklært beitekrise i 1. distrikt. Beitekrisen opphørte 15.05.2023. Utvalget har fungert bra ihh.til mandaatet. Utvalget var også representert i årlig fellesmøte i regi av Landbruksdirektoratet.

Beredskapsutvalget i Øst-Finnmark: Det ble avholdt totalt 4 møter i beredskapsutvalget for Øst-Finnmark reinbeiteområde. 3 av disse var i forbindelse

med beitekrisen 2023. Det var erklært beitekrise i 4 distrikter i perioden mars til begynnelsen av mai. Beitekrisen berørte omkring 21.000 rein. I tillegg ble det gjennomført befaringer i 8 siidaer innenfor distrikt 16, samt på flytteleien, uten at det ble erklært beitekrise. Utvalget har fungert bra. I henhold til mandatet har utvalget fulgt opp både sin operative rolle ifm. befaringer, og sin rådgivende rolle i forbindelse med mulige tiltak og anbefalinger ved utfordrende beiter. Utvalget var også representert i årlig fellesmøte i regi av Landbruksdirektoratet.

Vi har også håndtert hendelsen hvor en reinflokk gikk gjennom isen. Vi har i etterkant evaluert hendelsen og tar med oss de erfaringene vi gjorde da vi ser at dette kan forekomme oftere enn før.

Oppfølging av skogskadeberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Følge opp kommunenes oppgaver i beredskapsarbeid hjemlet i §§ 9 og 10 i skogbrukslova og § 16 i brann- og redningsvesensforskriften

Landbruksavdelinga informerer kommunene om deres plikt til å overvåke skogen av hensyn til fare for skogskader. Det gjøres gjennom brev til kommunene om deres oppgaver på landbruksområdet.

Det har i 2023 ikke vært større skogskadehendelser av biller, brann og storm i Troms og Finnmark. Det ble observert enkelte mindre områder der skogen var prega av tørke sommeren 2023. Det er svært store områder med lauvskog som er skadd, døende og død på grunn av målerangrep. Det er en pågående skade på osp som dreper trærne som er angrepet. NIBIO mener at en sopp, *Cytospora chrysosperma*, er årsaken til skadene.

Statsforvalteren har ikke undersøkt om kommunene har med skogbrann og storm med store trefall i sine ROS-analyser. Vi har ikke oversikt over i hvilken grad kommunene har reservestykker etter § 16 i brann- og redningsvesensforskriften.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Mange kommuner har utfordringer med planleggingskapasitet og kompetanse. Dette fører til at det er utfordrende for mange kommuner å holde planer oppdatert, samt ivareta utredningskrav og krav til saksbehandling.

Statsforvalteren har organisert planarbeidet i en planseksjon, med 4 fagområder som fortsatt ligger igjen i miljøavdelingen. Seksjonen ivaretar samfunnsikkerhet, landbruk, miljøområder, reindrift, helse og oppvekst på ett sted. Ansatte var i startfasen av etableringen rekruttert fra fagavdelingene i embetet. Tilfeldigheter med pensjonsavgang og nedskjæringer i embetet har satt modellen på prøve. Løsningen fremover er å samhandle med fagavdelingene for å oppnå høy faglig kvalitet i våre tilbakemeldinger til kommunene, Fylkeskommunen og regional stat.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har oppdaterte overordnede planer

Samfunnsplanlegging: I middels grad. Vi ser at statusen her blir bare bedre og bedre. Men det er langt igjen til vi kan si at statusen er god. Mange kommuner har begrenset med planleggingskapasitet og kompetanse. Dette gjør det vanskelig å holde planer oppdatert. I tillegg er det flere krav til forberedende prosesser til arbeidet med samfunnsdelen som gjør dette utfordrende og komplekst før man kommer i gang med selve samfunnsdelen (planstrategi og planprogram). Vi samarbeider nå med fylkeskommunene om en effektivisering av arbeidet med samfunnsdelen, forenkling av plansystemet og en styrking av politisk forankring slik at samfunnsdelen kan vedtas innen det første året av valgperioden.

areal: Bistår med veiledning til planleggere som skal begynne med KPA, eller rullere KPA når dette er vedtatt. Tilstanden og alder på planene har store utfordringer i Troms og Finnmark. Politikere styrer etter planer fra et utgått kommunestyre, der de eldste planene er fra 1993. Heldigvis er det mye annen god planlegging, så bildet er ikke helt svart.

Statsforvalteren og Fylkeskommunen i et samarbeide har et potensial til å oppnå bedre og mer konkret veiledning til kommunene. Politiker opplæringen påpeker utfordringen, men i svært mange kommuner mangler det kapasitet og kompetanse hos kommunale planleggere, og det mangler kapasitet til å veilede fra SF.

Å planlegge overordnet med langsiktighet i kommunene er utfordrende. Årsak: Kompetanse og kapasitet i kommunene, samt de samme årsakene hos Statsforvalteren.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

Rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1 og avsnittet som gjelder plan- og bygningslov under hovedmål 3, viser at vi nå som hovedregel behandler våre klagesaker etter plan- og bygningsloven innenfor 12 uker.

Som det fremgår av rapportering inkl. tabell på resultatmål 7.3.6.5.1, behandlet vi i 2023 15 reguleringsplansaker og 7 av disse ble behandlet innen 12 uker. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 102 dager. Dette er en økning fra 2022 hvor gjennomsnittlig saksbehandlingstid var 93 dager, sammenlignet med 222 dager i 2021. Økningen i saksbehandlingstid er ikke stor og siden antallet saker vi behandlet er forholdsvis få, vil en overskridelse i en eller to saker, få stor innvirkning på den totale saksbehandlingstiden.

Økningen fra 93 dager til 102 skyldes nok sannsynligvis en kombinasjon av at et par av reguleringsplansakene vi behandlet i 2023 var uvanlig omfattende og komplisert, sammenholdt med at antall saksbehandlere på seksjonen ble redusert med 2 grunnet budsjettnedskjæringer, se rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1 om dette. Dette har ikke påvirket saksbehandlingstiden på byggesaker negativt, men kan ha hatt innvirkning på saksbehandlingstiden på reguleringsplansaker, siden de to saksbehandlere som sluttet og ikke ble erstattet, var erfarne og begge håndterte reguleringsplansaker. Vi har imidlertid fokus på at også våre reguleringsplansaker som hovedregel skal behandles innen lovbestemt frist på 12 uker, og har satt inn interne tiltak for å sikre at dette oppnås.

Mange kommuner har fortsatt et stort forbedringspotensial med hensyn til å utforme planbestemmelser slik at de blir tilstrekkelig klar og entydig. Vi bruker mye ressurser på plantolkning, også av nyere planer. Mange kommuner har også et forbedringspotensial med hensyn til hvilket handlingsrom de har etter høringsprosess i reguleringsplaner. Vi ser at det gjøres større endringer etter høring og offentlig ettersyn som vedtas uten at det har vært gjenstand for medvirkning.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk holdbare bestemmelser og plankart

De kommunale arealplanene i fylket har i liten til middels grad god juridisk kvalitet. Vi har i 2023 hatt som målsetning å gi grundig tilbakemelding til alle overordnede planer som vi mottar på høring, men har ikke klart å nå dette målet fullt ut på grunn av den interne ressursituasjonen.

Det er enkelte utfordringer ved utforming av bestemmelsene som går igjen i mange kommuneplaner. Blant annet ser vi at det er krevende for kommunene å utarbeide gyldige bestemmelser om spredt utbygging i LNFR-områder, der disse skal danne grunnlag for enkeltsaksbehandling direkte med hjemmel i KPA. Dette medfører også utfordringer når vi skal anvende planene i klagesaksbehandlingen vår. Både lokaliseringkriterier og utredningskrav er utfordrende for kommunene å håndtere.

Vi har hatt tydelig fokus på dette temaet i år, både eksternt og internt, og vi forventer at dette vil føre til en klart bedret kvalitet på disse bestemmelsene i fremtidige planer. I de planene vi har hatt på høring i år, har vår veiledning bidratt til at bestemmelsene om LNFR med spredt bebyggelse oppfyller lovens krav.

I tillegg er det en økende tendens at kommunene vedtar bestemmelser til KPA som er skal endre eller tolke/utfylle gjeldende reguleringsbestemmelser. Vi mener det er behov for en presisering av adgangen til dette, da det ofte fører til en uoversiktlig plansituasjon og for dårlig utredede endringer av tillatt utbyggingsvolum og -mønster i tettbygde strøk. Det er dessuten en rettssikkerhetsutfordring, da grunneiere verken skal varsles direkte eller gis klagerett på kommuneplanens arealdel. Det fører også til tildels svært kompliserte prosesser ved rulleringen av kommuneplanens arealdel, noe som forsinker oppdateringen av det overordnede planverket. I klagesaksbehandlingen ser vi også at slike grep fører til at planene blir vanskeligere å tolke og å anvende.

Tilbakemeldingene fra kommunene er gode på vårt arbeid med juridisk kvalitetssikring av planbestemmelser.

Når det gjelder vårt eget forbedringspotensial, så er det ikke lenge siden vi begynte å jobbe systematisk med dette temaet. Vi skal utarbeide tydeligere rutiner, og vi skal tidlig i 2024 tilskrive alle kommunene i fylket og orientere om vårt arbeid med juridisk kvalitetssikring. Vi ønsker at kommunene skal ta kontakt for veiledning tidligere i planarbeidet, helst før den ordinære høringen. I tillegg arbeider vi for bedre intern samhandling på området, for å sikre at de erfaringene vi får gjennom klagesaksbehandlingen kan formidles i plansporet og føre til bedre kvalitet på de kommunale planene.

Når det kommer til andre aktørers innflytelse på dette området, vil vi trekke frem at også Troms fylkeskommune har fokus på kvalitetssikring av bestemmelser, og gir god veiledning til kommunene på området. Dette bidrar til å øke fokuset og bevisstheten rundt temaet. Det er ellers verdt å nevne at mange kommuner i vårt fylke bruker eksterne konsulentfirma ved rullering/revisjon av KPA. Også disse planene har varierende grad av juridisk holdbare bestemmelser.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp

Vi opplever fremdeles at KU-forskriften kan være krevende for kommunene å håndtere, og at den bare følges opp i middels grad i plansakene vi mottar

på høring. Våre innspill tas imidlertid ofte til følge, noe som fører til bedre vurderinger og begrunnelser i plansaken. Vi har fokus på temaet i våre høringsuttalelser, i veiledningsmøter med kommunene, på konferanser og ved annen utadrettet virksomhet. Vårt inntrykk er at dette over tid fører til en bedring i kvalitet på dette området. Det fremdeles behov for kompetanseheving og bevisstgjøring når det gjelder alternativ vurderinger og vurderinger av sumvirkninger av inngrep.

Effekten av veiledningen oppleves som krevende i kommunene fordi kunnskapsnivået oppleves som svakt hos konsulenter og kommunale planleggere. Dette medfører en viss spent stemning mellom forvaltningsnivåene. Oppheving av vedtak i kommunene knyttet til manglende eller svak KU har satt god fokus på tema.

Oppdaterte digitale planregistre (fra kapittel 3.1.1.3.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner holder digitalt planregister løpende oppdatert

De aller fleste kommunene i fylkene våre har digitale planregistre, men det er et fåtall kommuner som klarer å holde registeret løpende oppdatert. Noen kommune med planer fra 90 tallet mangler en digital oversikt.

Det er behov for økt fokus på dette, samt eksterne ressurser til enkelte kommuner/kommunesamarbeid for å få registeret fullstendig oppdatert, slik at det enkelt kan vedlikeholdes.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Gjennom de opplæringer som er gjennomført basert på innmeldt behov og det vi har sett gjennom klagesaker, henvendelser og tilsyn, vurderer vi at ansatte i Nav-kontorene har fått økt kunnskap om sosialtjenesteloven.

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle NAV-kontor har god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter.

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter knyttet til de sosiale tjenestene.

Opplæringen er gitt via teams med mulighet for aktiv deltakelse. I geografisk inndelte møter med Nav-lederne, ble også flere av de samme temaene problematisert på ledernivå.

Sosial- og velferdsseksjonen har også gitt tilbud om opplæring gjennom nettverk for sosiale tjenester i samarbeid med Nav fylke, og nettverk for gjeldsrådgivere og andre som jobber med de mest krevende økonomiske sakene i Nav.

I tillegg har seksjonen tilbudt kurs i økonomisk rådgivning i samarbeid med embetene i Trøndelag og Vestland. Dette var både grunnkurs, videregående kurs og ekspertkurs. Vi har også veiledet både muntlig og skriftlig i lov og forskrift jevnlig gjennom generelle henvendelser fra Nav og i oversendelsesbrev med enkelte klagesaker.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	27	27

3.1.1.5 Tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Se rapportering i punktene under.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

Dette må ses i sammenheng med planlegging og utvikling av tjenester til de fire prioriterte gruppene i helsefelleskapene:

- barn og unge
- personer med alvorlige psykiske lidelser og rusproblemer
- skrøpelige eldre
- personer med flere kroniske lidelser

Kommunenes langsiktige og helhetlige planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene gjøres både på overordnet plannivå, og i kommunedelplaner og sektorplaner. På det overordnede plannivået (kommunal planstrategi og kommuneplanens samfunnsdel) fastsetter kommunene overordnede mål og strategier rettet mot sentrale utfordringer i kommunen som samfunn og organisasjon. På neste nivå, i kommunedelplaner og sektorplaner (f.eks. helse- og omsorgsplan), blir de overordnede målene og strategiene konkretisert og nyansert, og nødvendige tiltak blir beskrevet.

Alle kommunene i Troms og Finnmark omtaler demografiutfordringene med økende andel eldre i sine overordnede planer. Antallet kommuner i Troms og Finnmark som har en gjeldende helse- og omsorgsplan er i jevn økning, og anslås nå til å være 2/3 av kommunene. Gjennom perioden med Leve hele livet-reformen har Statsforvalteren i Troms og Finnmark lagt stor vekt på å gi kommunene veiledning, informasjon og opplæring om kommunenes planarbeid og planprosesser. Målgruppe for vårt informasjonsarbeid har for det meste vært enhetsledere og fagledere innen helse- og omsorgssektoren, men også psykologer, ansvarlige for koordinerende enhet, ansvarlige for forebyggende plan for barn og unge, ansvarlige for arbeidet med kompetanse- og tjenesteutviklingstilskudd i kommunene, folkehelsekoordinatorene, representanter for frivillig sektor samt kommunenes politiske og administrative ledelse. Vi har et klart inntrykk av at det de siste 2-3 årene har skjedd en økning i kunnskap og forståelse for betydningen av planforankring hos ledere og fagpersoner innen helse- og omsorgssektoren i kommunene.

Gjennom vår oppfølging av og deltagelse i de sentrale samarbeidsutvalgene og de lokale samarbeidsutvalgene mellom kommuner og helseforetak, bidrar vi til at de fire prioriterte pasientgruppene får utviklet sine tjenestetilbud.

Veiledning psykisk helse, rus og vold (fra kapittel 3.1.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har fått veiledning i hvordan de kan utvikle innsatsen innen psykisk helse, rus- og avhengighetsproblematikk samt og vold- og selvmordsforebygging

Statsforvalteren har i samarbeid med kompetansesentrene, brukerrepresentanter/organisasjoner og Statsforvalteren i Nordland arrangert nettverkssamlinger for ACT/FACT- team, psykososiale kriseteam, kommunepsykologer, erfaringskonsulenter, samt recoverynettverk og FIT-nettverk. Vi har gjennomført jevnlig dialogmøter for kontaktpersoner i kommunene knyttet til utsatte barn/unge og forebygging vold og overgrep, og med helse- omsorgsledere i kommunene. På disse møtene kan behov for veiledning og kompetanseheving spilles inn fra kommunene. Statsforvalteren benytter også disse arenaene til å gjøre endringer i ulike regelverk, veiledere og nasjonale retningslinjer, samt sentrale satsninger kjent. Vi deltar fast på årlig samarbeidsmøte mellom fengsels-helse-tjenesten (kommune og spesialisthelsetjenesten) og Kriminalomsorgen ved Vadsø fengsel. Vi har planlagt å sjekke ut behov for liknende møtearena, samt eventuelt bidra til å få dette i stand også ved Tromsø fengsel.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har videreført satsningen vi, sammen med NAPHA, har etablert som støtte til tjenestene (kommune, spesialisthelsetjeneste, NAV og brukerorganisasjoner) for å få til bedre samhandling: «Bedre i lag». I 2023 gjennomførte vi fire samlinger i Troms og Ofoten. Den umiddelbare responsen fra deltakerne er at dette er med på å bidra til bedre samhandlingsklima og legger grunnlag for å utforme konkrete avtaler for videre samarbeid. NAPHA har påbegynt en litt større undersøkelse for å søke å finne ut av de mer langvarige effektene av opplegget. Dette vil vi ta med oss inn i neste års planlegging.

Tjenestene gir inntrykk av at ulike nettverk og møteplasser er nyttig for deltakerne, både for kompetanseheving, kompetanseoverføring og gjensidig støtte og veiledning til hverandre og fra oss. For oss er deltakelse nyttig både for områdeovervåking, formidle nasjonale føringer og strategier, samt bidra med støtte, veiledning og kompetanse i forbindelse med kommunenes tjenesteutvikling. Å arrangere ulike møteplasser og nettverk for kommunene gjør oss mer synlig og tilgjengelig for tjenestene, noe vi merker ved at flere kontakter oss for råd og veiledning.

Tjenestene i fagfeltet og brukerrepresentasjon er representert i de ulike arbeidsgruppene knyttet til samlinger, slik søker vi å sikre at tema på samlingene er i tråd med tjenestenes behov.

Videre gir vi direkte veiledning til kommunene på forespørsel. Vi har ingen registreringssystem for å følge med på dette. Vi veileder i fbm. tilskuddsforvaltning, enten på forespørsel eller der vi ser at det er behov for veiledning fra oss.

RVTS har i sitt oppdrag å veilede og bistå kommunene i utvikling av kommunale handlingsplaner bl.a. for håndtering og forebygging av vold, overgrep og selvmord. Statsforvalteren har hatt et møte med RVTS Nord, for å bidra med kunnskap og kompetanse til RVTS om planprosessene i kommunene, slik at vår felles innsats mot kommunene blir i tråd med kommunens egen prosess.

Når det gjelder den øvrige innsatsen knyttet til vold og overgrepfeltet, se rapportering for 3.1.1.14

Gjennom de ulike nettverkene, møteplassene og ved direkte kontakt har vi vært i dialog med de aller fleste kommunene i fylket.

Vi har utarbeidet rutine for samarbeid mellom Statsforvalteren og kompetansesentre som evalueres årlig.

3.1.1.6 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Vi vurderer at de samlede effektene av våre tiltak på området har bidratt til at vi er nærmere målet om at økosystemene i fylkene har god tilstand og leverer økosystemtjenester.

Tiltakene vi har iverksatt på bekjempelse av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet har vært vellykket og vi vurderer at fremmede

plantearter og sitkagran i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere steder i regionen og at spredningspotensialet er redusert. Det er imidlertid et arbeid som er tidkrevende og må følges opp over mange år.

Vi har fulgt opp de regionale vannforvaltningsplanene, både for våre egne miljøtiltak, og i arbeidet med kunnskapsgrunnlaget gjennom påvirkninger og miljøtilstand som er registrert i Vann-Nett. Vi vurderer at vi har jobbet godt med de ressursene vi har tilgjengelig, og at vi nå er nærmere målet om at økosystemene i fylket har god økologisk tilstand. Det er imidlertid mange påvirkningsfaktorer, som akvakultur, fremmede arter, vannkraftreguleringer, fysiske tiltak og forurensning, og vi vurderer at vi ikke har nok ressurser til å følge opp alle tiltak. Dette kan få miljømessige, og samfunnsmessige konsekvenser på sikt.

I 2023 har vi hatt et økt fokus på tema vannmiljø i arealplaner, og vi har også satt av ressurser til økt veiledning fordi vi så at det var behov for dette. Vi vurderer at dette har hatt en positiv effekt for natur- og vannmiljø i regionen.

Vi har brukt mye ressurser for å følge opp pukkellaksoppdraget, og det har vært et krevende arbeid. Vi vurderer imidlertid at vår innsats i dette arbeidet har vært viktig, og at innsatsen har hatt stor effekt for miljø- og samfunn. Vi må imidlertid påpeke at innsatsen til lag og foreninger med å drifte fellene har vært utrolig viktig og helt uvurderlig for å sikre god måloppnåelse på målet om å redusere negativ miljøpåvirkning fra pukkellaks i elvene.

Vi antar at uttaket av pukkellaks har bidratt til å redusere rekrutteringen av pukkellaks betydelig, men vi kan enda ikke svare på om dette er nok til å snu trenden slik at det blir mindre pukkellaks i Norge totalt sett. Det var stor gyting blant annet i Tanaelva, og det må jobbes med å forbedre tiltakene i 2025 der vi ser at pukkellaksen kom seg opp for å gyte.

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Redusert negativ effekt av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet.

Samlet effekt av tiltakene vi har iverksatt på bekjempelse av fremmede skadelige organismer på naturmangfoldet, er at fremmede plantearter (kjempespringfrø, tromsøpalme, sand- og hagelupiner) og sitkagran i dag utgjør en mindre risiko for negativ påvirkning på naturmangfoldet flere steder i fylket og at spredningspotensialet er redusert. Vi ser nå svært gode effekter av dette arbeidet både i og utenfor verneområder. På noen lokaliteter er fremmedartene helt bekjempet, eller det ikke har vært spredning av frø i 2023.

Det er hver vår en viss medieinteresse for bekjempelse av fremmede plantearter og det er jevnlig spørsmål fra publikum og media om fjerning, så prosjektet er nyttig og har ringvirkninger.

Arbeidet med fjerning av tromsøpalme i Tromsø kommune skjer i regi av Tromsø kommune og Statens Naturoppsyn (SNO) og i samarbeid med utviklingslag og foreninger.

Bekjempelse av kjempespringfrø på Rundmo i Målselv kommune og Blomli i Senja har hatt stor suksess, og vi har i disse prosjektene samarbeidet med landbruk- og miljøavdelingene på regionalt og kommunalt nivå.

I arbeidet med bekjempelse av sand- og hagelupiner i Nordreisa ser vi at prosjektet har potensiale til å øke i omfang, da det er flere lokaliteter som bør tas tak i før det blir for seint. For å få dette til bør Statens vegvesen og kommunene involveres sterkere.

I arbeidet med fjerning av sitkagran på Bergsøyen naturreservat har vi over mange år hatt et godt samarbeid med Senja videregående skole som har bidratt til godt til måloppnåelsen.

Tilstanden i og kunnskapen om vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilstanden i vannforekomstene er forbedret.

Tiltak i Regional vannforvaltningsplan

Økologisk tilstand i vannforekomstene i Troms og Finnmark er i hovedsak god eller svært god. Viktige påvirkninger er akvakultur, fremmede arter, vannkraftregulering, fysiske inngrep og forurensning. Påvirkning fra pukkellaks har de senere år økt, mens påvirkning av *Gyrodactylus salaris* er redusert etter friskmelding av elvene i Skibotnregionen.

Statsforvalteren har videreført overvåking av effekter fra industri i Russland gjennom Pasvikprogrammet. Vi har også samarbeidet med finske myndigheter for å videreføre en langtidsserie av vannkjemi i Tanavassdraget. Fra 2022 er det også tatt med parameter for å overvåke effekter av

råtnende pukkellaks i Grense Jakobselv og Tana. Statsforvalteren har innledet dialog med Veterinærinstituttet for å identifisere viktige parameter ved overvåking av råtnende pukkellaks, med sikte på å øke kvaliteten i overvåkingen. Vi vurderer at det internasjonale samarbeidet som SFTF har bidratt med, har vært viktig for å sikre et godt kunnskapsgrunnlag, og en felles forståelse for miljøtilstanden i grensevassdragene.

Vi vurderer at vi har gjennomført tiltaksrettet overvåking i henhold til planene og budsjettammene, og at vi har fulgt opp myndighetspålagt overvåking innen vårt sektoransvar, og påsett at overvåkingsdata leveres til Vannmiljø. Størst volum av data er levert fra miljøovervåking ved akvakulturanlegg. Nye overvåkingsdata er tatt i bruk ved oppdatering av tilstandsklassifisering i Vann-Nett. Vi har også jobbet godt med kommuner, vannområdekoordinatorene og sektormyndigheter for oppdatering av kunnskapsgrunnlag før uttak av data for høring av planprogram og hovedutfordringer 1.7.2024.

Vi har i 2023 fulgt opp påvirkninger av vannkraftregulering blant annet med kunnskapsinnhenting i Pasvikvassdraget og Kobbholmreguleringen i Sør-Varanger, og i Gaggavann i Porsanger. I Barduvassdraget er Statsforvalteren i dialog med NVE og regulant om oppfølgingsprogram for minstevannføring pålagt i reviderte konsesjonsvilkår. Vi vurderer at dette arbeidet på sikt kan være viktig for å få bedre økologisk tilstand i disse vassdragene. Det er imidlertid et stort etterslep på dette fagområdet hos SFTF, og vi har ikke tilstrekkelige ressurser til å jobbe med alle tiltakene i tiltaksprogrammet. Vi vurderer at det vil være store miljømessige- og samfunnmessige konsekvensene av at vi må nedprioritere disse oppgavene.

Vannmiljø - Fokusområde i planarbeid

I 2023 har Statsforvalteren hatt et økt fokus på tema vannmiljø jf. vannforskriften i arealplaner. Vi har blant annet økt kompetansen internt og eksternt på vannforskriften gjennom bl.a. webinarserie for kommunale planleggere våren 2023 om vannforvaltningstemaer. Her deltok om lag 100 stk per kurs fra Finnmark, Troms og Nordland.

Vi har hatt et spesielt fokus på at virkning av nye inngrep eller ny aktivitet blir vurdert på slik måte at det kan tas stilling til om miljømål for vannforekomstene fortsatt kan nås. Statsforvalteren har fremmet innsigelser i tilfeller der virkningsvurderingene ikke har vært tilstrekkelige til å ta stilling til om vannforskriften § 12 kommer til anvendelse. Vi har også lagt til grunn Sivilombudets uttalelser (Alver og Brønnøy) om vurderingsplikt etter vannforskriften § 12 for ny akvakultur i kystzoneplaner (kuf. § 21), noe som har resultert i økt veiledning om vannforskriften i våre høringsuttalelser og en økt antall innsigelser i 2023 enn tidligere på tema vannmiljø jf. T-2/16 pkt. 3.7. Dette mener vi har hatt positiv effekt for natur- og vannmiljø i regionen.

Redusert påvirkning av pukkellaks i vassdrag basert på forslag til handlingsplanen mot pukkellaks (fra kapittel 3.1.4.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Redusert påvirkning av pukkellaks i vassdrag basert på forslag til handlingsplanen mot pukkellaks.

Anskaffelser av utstyr for fangst av pukkellaks

SFTF har i 2023 anskaffet 4 flyteristfeller og 14 spilefeller samt materiell til en stor fiskefelle i Tanaelva. Spilefellene er utviklet i samarbeid med Kriminalomsorgen ved Vadsø Fengsel og 6 feller er produsert ved fengslene i Vadsø og Trondheim, noe som har gitt positive ringvirkninger for innsatte. Resterende feller er levert over rammeavtale med Nordic Steel AS.

Utstyret som er levert i 2023 har erstattet hjemmelagede feller og bruk av garn, not og harpun. Mye av utstyret er nyutviklet og brukt for første gang i 2023. Resultatene av evalueringen i regi av Nasjonal kompetansegruppe for tiltak mot pukkellaks er enda ikke klar, men vi forventer at det kommer råd om forbedringer på noen punkter for både flyteristfellene og spilefellene som vil innarbeides ved nytt og allerede levert utstyr før 2025. Nytt utstyr tatt i bruk i 2023 vurderes å ha hatt positiv effekt på mengde pukkellaks fanget.

Drift av fellene, herunder råd og veiledning om utfisking

Det har vært 33 fiskefeller i drift med statlig finansiering i Finnmark fylke sommeren 2023, mot 0 i 2021 (dog noe tilskuddsmidler fra Mdir), samt mange dugnadsbaserte tiltak i Vest-Finnmark og Troms uten finansiering fra SFTF. Alle tiltakene har skjedd etter tillatelse fra SFTF, med vilkår for å ivareta dyrevelferd og unngå uønskede effekter på stedegen fisk. SFTFs utstrakte veiledning til foreningene har resultert i at tiltakene med få unntak er gjennomført skånsomt uten vesentlig negativ påvirkning på vill anadrom fisk eller øvrig naturmangfold

Videreutvikling av utstyr

SFTF ser behov for å effektivisere sorteringen av fisken i fiskefellene, for å redusere arbeidsmengden og minske negative effekter av tiltakene på stedegen anadrom fisk. Vi mener det kan være mulig å klare dette ved å ta i bruk kunstig intelligens koblet til automatiske sorteringssystemer i fiskefellene. I 2023 lyste vi ut en før-kommersiell anskaffelse der 7 ulike konsepter ble meldt inn. 5 av disse har blitt valgt ut til fase 1 i prosjektet

Utnyttelse av fangsten

SFTF har i 2023 kommet langt i å oppnå målsetningen om å få på plass systemer for videreføring av pukkellaks som ressurs fremfor å være et avfallsprodukt som i 2021. I Varanger har vi oppnådd høy grad av utnyttelse som matfisk. Her opplyser 1 av 2 oppkjøpere å ha tatt imot ca. 90 tonn fisk. I andre regioner har det ikke vært tilsvarende interesse. Avtale om innsamling av dødfisk og produksjon av ensilasje, som råstoff til bl.a. fiskeolje og biogass, er her på plass. Lokal utnyttes fisken som matfisk, hundefôr og krabbægn. Antallet tillatelser fra SF for deponering av dødfisk i sjø er redusert

betydelig fra 2021 til 2023.

Effekter av arbeidet mot pukkellaks

Effekten av at nye feller er på plass, og at hjemmelaget utstyr og metoder er erstattet med standardiserte feller, er at langt flere foreninger ble satt i stand til å sperre av elvene med fiskefeller i 2023 versus 2021. Generelt er organisering og driften av fellene i langt større grad profesjonalisert i 2023 versus 2021.

Fangsten av pukkellaks i de norske elvene i 2021 var 111 803, hvorav ca. 100 000 ble fanget gjennom tiltak og resten var sportsfiske. Dette har økt til 262 778 i 2023, hvorav 249 496 ble fanget gjennom målrettede tiltak. Fiskefellene stod for 68% av dette. Totalfangsten har økt med 135%, mens sportfiskefangsten av pukkellaks kun har økt med 18%. Dette viser at bruk av fiskefeller i langt større grad klarte å stoppe pukkellaksen fra å gå opp i elvene i 2023 sammenlignet med 2021.

Effektiviteten til fellene varierer. Laveste observerte antall pukkellaks oppstrøms felle var 0 i Munkelva, og høyeste tall var 4328 i Storelva på Kunes. Det ble totalt funnet 8948 pukkellaks oppstrøms fellene i 16 undersøkte elver. I de samme elvene er det fanget 114 523 pukkellaks. 5 av 10 feller i Varanger ser ut til å ha stoppet mer enn 99% av pukkellaksen (2 av disse er så godt som fullstendig kartlagt), og bedre resultat enn dette er det vanskelig å oppnå. I Grense Jakobselv var det ingen tiltak, og der ble det observert 12 280 pukkellaks på de strekningene som er mulig å kartlegge uten risiko for å krenke riksgrensen. Den reelle forekomsten er antakelig minst dobbelt så høyt. Dette betyr at Grense Jakobselv alene hadde langt flere gytende pukkellaks enn de 16 undersøkte elvene hvor det ble gjennomført tiltak med fiskefeller.

Basert på disse tallene mener vi at vi har god måloppnåelse på målet om å redusere negativ miljøpåvirkning fra pukkellaks i mange elver. Et uttak på 250 000 individer gjennom tiltak vil nødvendigvis redusere rekrutteringen av pukkellaks betydelig, men vi kan enda ikke svare på om dette er nok til å snu trenden slik at det blir mindre pukkellaks i Norge totalt sett. Det var stor gytning blant annet i Tanaelva, og det må jobbes med å forbedre tiltakene i 2025 der vi ser at pukkellaksen kom seg opp for å gyte.

3.1.1.7 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Effekten av vårt arbeid på skjøtsel av naturtyper er at flere av de kulturbetinga trua naturtypene med tilhørende rikt naturmangfold opprettholdes gjennom skjøtsel av flere verdifulle slåttemarker og slåttemyrer og kulturlandskap med naturbeitemark og kystlynghei i fylket (utvalgte og truede naturtyper). Det er en positiv utvikling som i stor grad kan tilskrives Statsforvalterens prioritering av innsats de siste årene. Arbeidet knyttet til de truede naturtypene vurderer vi har hatt god effekt for leveområdene til pollinerende insekter.

Det er gjennomført kartlegging av hekkelokalteter for hornedykker i utvalgte områder i Troms og Innlandet. Effekten av dette arbeidet er styrket kunnskapsgrunnlag for utviklingen til hekkebestander i ulike deler av landet.

Gjennom tilskuddsordningene til trua arter har vi støttet informasjonsarbeid knyttet til dverggåsa (prioritert art) i Stabburnes naturreservat i Porsanger, ex-situ-prosjekt på de trua artene finnmarksløvetann, finnmarksjonsokblom og kveinhavre. Vi har også gitt tilskudd til hekkeflåter for makrellterne på Finnsnes og til krykkjehotell i Tromsø, da vi ser at mange av de trua sjøfuglartene trekker til byene grunnet miljøendringer. Effekten av dette arbeidet er økt informasjon om trua arter, økt kunnskap om hvor de lever og hvordan vi kan tilrettelegge for hekking og dempe konflikter med trua fuglearter som hekker i urbane strøk.

Se også rapportering punkt. 3.1.4.2.1.1. i TB.

Brunbjørn og gaupe er under bestandsmålet, mens jerv er over bestandsmålet. Vi vurderer at det kan bli vanskelig å oppnå bestandsmål for bjørn og gaupe uten at dette fører til mer tap eller økt konflikt.

Forbedret tilstand for truet natur (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Forbedret tilstand for truet natur med særskilt vekt på den mest truede naturen

Vi har i samarbeid med UIT kartlagt ålegras i Kobbevågen og Sørkjosleira naturreservat med fokus på utbredelse og tilstand. Effekten av dette er at vi har fått mer kunnskap om miljøtilstanden i to verneområder/ Ramsarområder og et forbedret kunnskapsgrunnlag for videre forvaltning.

Vi har også gjennomført tiltak for den freda og sterkt trua orkidéen sibirnattfiol, som en del av det nasjonale oppfølgingsprogrammet for trua natur. Dette er en av to karplanter i gruppe 1 i oppfølgingsplanen for trua natur. Vi har nå fått en styrket kunnskap om arten i de undersøkte områdene, som i 2022 og 2023 har vært Nordreisa, Kvænangen, Storfjord, Målselv og Kåfjord i Troms. Det er pekt på flere områder som kan ha ukjente forekomster i Troms og Finnmark, deriblant Porsanger, Alta og Bardu.

Se også rapportering punkt. 3.1.1.7.

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert.

1. Status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken.**Bjørn i Troms og Finnmark**

I Troms og Finnmark ligger vi langt unna bestandsmålet på bjørn: 3 av 6 i 2022. Vi ser fortsatt at det er økt utbredelse og arealbruk hos bjørnestammene i Karasjok/Kautokeino og Sør-Varanger. Samtidig øker konflikten mellom reindrifta og bjørn om våren. I 2023 ble det dokumentert tap til bjørn i Tana, Nesseby og Neiden kommune. Dette er andre året det er dokumentert tap til bjørn i Tana og nå utvidet til Nesseby kommune. Sist det var dokumentert tap i Nesseby var i 2015.

Det er vanskelig å nå målet om 6 «helnorske» ynglinger innenfor vårt A-området for bjørn uten økt tap til sau/rein eller at konflikten øker.

Jerv i Troms og Finnmark

Jervebestanden i regionen er stabilt høy og ligger fortsatt over bestandsmålet. Registreringen for 2023 var på 15 ynglinger. Gjennomsnitt de tre siste år var 12 ynglinger. Vi vurderer at status på jervebestanden som god. Tap til jerv i 2023 er rimelig likt som i 2022. Vi har fortsatt ikke nådd målet om å holde bestanden nede på målet eller redusere tap til jerv.

Gaupe i Troms og Finnmark

Gaubebestanden er under bestandsmålet og antall ynglinger registrert for 2023 var på 9. Gjennomsnitt de tre siste år er på 7. Målet er 10 (4). Det er observert en del enkeltindivider og familiegupper i B områder for gaupe. Konfliktnivået har derfor økt. I Troms er bestanden stabilt god og registreringer av ynglinger er god, og i Finnmark er bestanden stabil. Vi vurderer at bestandstatus for gaupe er middels. Det kan bli vanskelig å oppnå bestandsmålet uten at dette fører til mer tap eller økt konflikt.

Ulv i Troms og Finnmark

Det forekommer streifdyr av ulv, men har likevel et lavt konfliktnivå. Vi hadde én skadesituasjon med ulv høsten 2023. Det er viktig at vi er tilgjengelig og kan bidra med akutte tiltak straks det oppstår skade ettersom ulv i reinflokk har et betydelig skadepotensiale.

2. Vurdering av måloppnåelse med kvotejakt, lisensfelling og skadefelling.

I 2023 ble det innført lisensjakt på bjørn. Det ble ikke felt bjørn under lisensfelling. Det ble heller ikke felt bjørn under skadefelling i 2023. Normalt er skadefelling det mest effektive og ofte eneste tiltaket for å forebygge videre skader på sau når de oppstår. Skadefelling kan imidlertid ha varierende effekt. Det ble felt én bjørn i Tana kommune i 2022. I ettertid viste det seg at det hadde vært to bjørn i området. Tapene fortsatte i 2023, så vi kan ikke si at den ene felling hadde effekt.

Lisensjakt på jerv regulerer ikke bestanden som ønsket i Finnmark dag. I Troms fungerer den delvis bestandsregulerende. Felling skjer primært i A-området. Statsforvalteren ser det fortsatt er behov for å øke interessen og innsats på jervejakt i Finnmark.

Kvotejakt på gaupe har tidligere år hatt middels effekt. I 2023 ble det ikke kvotejakt i fylket. Ei hannaugaupe ble skutt i nødverge i Troms i mars 2023.

Vi har sett at skadefelling kan være svært effektivt tiltak for å få tatt ut skadevolder og få ned tap, men vi har også erfart det motsatte.

3. Effekten av de enkelte forebyggende og konfliktdependende tiltak for å nå målet om å redusere tap.

Vi klarer ikke å se åpenbar effekt av de ordinære forebyggende og konfliktdependende tiltakene i regionen. På akutte forebyggende og konfliktdependende tiltak kan vi se noe effekt. Det er mange som søker om tiltak og vi har begrenset med tilskuddsmidler. Vi har få tiltak som virker så godt at vi kan prioritere enkelte foran andre. Det betyr at vi sprer midlene jevnt over mange søkere. Flere får innvilget en mindre sum til tiltak for en kort periode, eller som en del av tiltak de allerede gjør. Ettersom reindrifta opplever rovdrytrykk hele året er det mange som søker om tiltak som inngår i en del av drifta. Det betyr at det blir desto vanskeligere å måle effekten av noe vi gir tilskudd til.

Økt fokus på støtte til elektronisk overvåking gjennom ordningen kan ha bidratt til økt interesse i reindrifta. Vi får tilbakemeldinger på at dette har mange positive effekter på den helhetlige drifta, inkludert rovviltforebyggende tiltak.

På sau har tiltak som fysisk skiller beitedyr og rovdyr målbar effekt. I områder der tidlig nedsanking blir gjort riktig har vi betraktelig lavere tap til jerv. God dekning med radiobjeller i områder med mye bjørn virker både konfliktdependende og kan forebygge mer tap. Det er lettere å oppdage skader og tap tidlig/umiddelbart

3.1.1.8 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Gjennom vårt arbeid med frivillig skogvern, marint vern og planlegging av økologisk kompensasjon i forbindelse med vegbygging vurderer vi at vi leverer godt på det overordnede målet om at norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner. I 2023 fikk vi et nytt naturesservat som var tilbudt for

frivillig vern, Nordneset og Akkarvika naturreservat.

Effekten av arbeidet vårt med nytt vern er at mer viktig og representativt naturmangfold blir sikret for fremtiden for både terrestriske og marine områder. Marint vern av Andfjorden vil særlig være en positiv utvikling for vern av natur. I denne prosessen har vi tatt i bruk kunnskap for finne en god balanse mellom bruk og vern gjennom differensiert forvaltning. Det vil bli det største marine verneområdet i Norge, og vi mener vi har et godt grunnlag for tilrådning i 2024.

For å ta vare på verneverdier i eksisterende verneområder, har vi i år prioritert arbeidet med nye forvaltningsplaner og oppfølging av tiltak i vedtatte planer. Vi har prioritert skjøtsel, uttak av gran og fremmede planter, i tillegg til den løpende saksbehandlingen. Vi er godt i gang med forvaltningsplan for Balteskardvatnet og Stabbursnes naturreservat og forvaltningsplan for Reisa-østløpet naturreservat som er klar for høring i 2024.

Vi erfarer at søknader om dispensasjoner fra verneforskrifter øker både i antall og kompleksitet. Vi legger vekt på mulige presedensvirkninger når vi behandler søknader som kan skape presedens for en belastning som på sikt kan skade verneverdier.

Vi forvalter ca. 180 verneområder og har ikke ressurser til å løse alle utfordringer på en gang. Vi satser derfor på tiltak der vi vurderer at naturen får mest igjen for innsatsen vi har kapasitet til å gjennomføre. I arbeidet vårt med forvaltning av verneområder satser vi også på «medforvaltning», samarbeid med kommuner, skoler og lag og foreninger. Effekten av dette er at vi oppnår langt mer enn vi klarer alene som forvaltningsmyndighet og at vern får et positivt omdømme og lokal forankring. Vi ivaretar og styrker verneverdier samtidig som vi lærer opp lokal ungdom og andre til å forstå forvaltning, og hvorfor vern er viktig. Dette tiltaket vurderer vi har stor effekt for å ta vare på representativ natur for kommende generasjoner.

Med den ressursituasjonen vi har hos Statsforvalteren i dag har vi ikke kapasitet til å følge opp alle verneområder med kjente trusler. Vi vil derfor gjenta bekymringsmelding for utviklingen fremover for forvaltning av verneområder i vårt fylke der Statsforvalteren har forvaltningsmyndigheten.

Myrer og andre våtmarker er restaurert (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Myrer og andre våtmarker er restaurert til en tilstand som gir gevinster for karbonlagring, klimatilpasning og naturmangfold.

Vi har gjennomført befaringer med SNO og funnet flere kandidater som kan være aktuelle for restaurering av myr. Vi har søkt om supplerende midler for 2024 for å planlegging og prosjektbeskrivelser for de aktuelle områdene, for å søke om tiltaksmidler i 2025. Vi har ikke kapasitet til denne oppgaven i 2024 uten tildelte midler.

3.1.1.9 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Vi vurderer at vi i 2023 har bidratt til å fortsette arbeidet fra tidligere år med å redusere forurensningen i Troms og Finnmark. Blant annet har arbeidet med BAT-konklusjoner (avfall og næringsmidler) i utslippstillatelser vært med å legge grunnlaget for en drift av denne typen virksomheter med reduserte utslipp.

I 2023 har vi også jobbet med en plan for langsiktig og systematisk strandrydding av marin forsøpling ved ytre kyst i Troms og Finnmark, - en pilot, sammen med MARFO, handelens miljøfond og Kystverket. Hovedhensikten med piloten er å teste ut metodikk for planlegging og systematisk og langsiktig strandrydding i en region og er initiert av SFTF.

Vi vurderer at arbeidet vi har gjort på forurensningsområdet har medført en positiv forskjell.

Forurensningskilder fra overgjødning (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Forurensningskilder som skaper eutrofiering, er godt regulert.

Forurensning:

Akvakultur er den største menneskeskapte bidragsyteren til utslipp som kan føre til eutrofi i vannforekomstene i Troms og Finnmark. Alle akvakulturanlegg er regulert gjennom en tillatelse etter forurensningsloven. Gjennom systematisk oppfølging av disse anleggene med relevante vilkår i tillatelsene og kvalitetssikring av miljøundersøkelser, reduserer vi de skadelige virkningene som kan komme av forhøyet utslipp av organisk materiale og næringssalter fra anleggene. De to siste årene har vi i tillegg til vanlige inspeksjoner, gjennomført flerdagstilsyn med alle de store konsernene som samlet drifter mange (og store) akvakulturanlegg. Vi følger også tett opp de såkalte kap. 14 - avløpsrensninganleggene som også bidrar med utslipp av næringssalter i våre vannforekomster. Disse utslippene kan føre til lokale eutrofi-effekter i enkelte resipienter. Alle avløpsanlegg hvor vi er myndighet, er regulert med utslippstillatelse, og flere av tillatelsene er oppgradert.

Vi mener at effektene vårt arbeid på disse områdene er at eutrofisituasjonen er oversiktlig og under kontroll.

Vi gir innspill til kommunenes kystsoneplanlegging for å kunne luke ut tiltak og vurdere planbestemmelser som ikke er gunstig for vannmiljøet når vi snakker om eutrofi-virkning av tiltakene.

Landbruk:

Landbrukspåvirkning er ikke et stort problem i vårt fylke, men det er noen vannforekomster hvor landbrukspåvirkning medfører at det er utfordrende å nå miljømålene. Det er god dialog mellom landbruksforvaltninga og miljøforvaltninga om denne problemstillinga, og ved bruk av regional miljøprogram jobbes det med å sette inn tiltak. Statsforvalteren veileder også kommunene på dette. Det er ikke vurdert å fastsette regional forskrift etter jordloven.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannforekomster vil nå miljømålene, innen gitte frister	Hvor mange vannforekomster vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange vannforekomster er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange vannforekomster har SF vurdert å innføre regionale forskrifter
Antall	5 320	152	0	0

Oppdaterte tillatelser (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)

Rapportere på

En større andel av virksomhetene i fylket som er omfattet av EUs industriutslippsdirektiv, har oppdaterte tillatelser i tråd med Best Available Techniques (BAT)-konklusjoner

Alle aktuelle tillatelser til avfallsbehandling/mottak er oppdatert når det gjelder BAT-konklusjoner. Vi har endret en eksisterende tillatelse i 2023, og det ble gitt en ny tillatelse i 2023 (farlig avfall).

Når det gjelder næringsmiddelindustrien har vi tidligere gitt to nye tillatelser med de nye BAT-konklusjonene. Vi har imidlertid ikke oppdatert eksisterende tillatelser for fiskeindustrien (næringsmidler) i tråd med BAT-konklusjonene. Dette blant annet fordi vurderer at det først er viktig at vi får resultatet av Miljødirektoratets vurdering av søknadene om unntak som er løftet til direktoratet fra andre embeter. Disse vil høyst trolig kunne legge føringer for våre avgjørelser, og spesielt for unntakssøknader. Inntil videre reguleres derfor de aktuelle anleggene etter eksisterende tillatelser. Vi vurderer at resipienten for utslipp fra disse anleggene ikke er truet eller står i fare for nedklassifisering i tråd med vannforskriftens bestemmelser.

Når avklaringen fra Miljødirektoratet foreligger, vil vi sluttbehandle søknader om unntak og endre eksisterende tillatelser for anlegg som ikke har søkt om unntak. Det vil derfor være avvik på dette oppdraget i 2024.

3.1.1.10 God økonomiforvaltning i kommunene

Vi har tidligere gitt fylldig tilbakemelding på kommunenes budsjett- og økonomiplaner med blant annet ROBEK-kontroll, obligatoriske skjema, den økonomiske utviklingen i økonomiplanperioden og finansielle måltall. Dette har vi ikke greid å gjennomføre i 2023 på grunn av vakanser i 2 av 3 kommuneøkonomistillinger.

Sammenliknet med andre fylker, så har netto lånegjeld for kommunene i Troms og Finnmark ligget godt over landsgjennomsnittet de siste årene. Samtidig har kommunene i fylket hatt et lavt nivå på disposisjonsfond, sammenliknet med andre fylker. Kombinasjon av høy gjeld og lavt nivå på disposisjonsfond er utfordrende for mange av våre kommuner. 20 av kommunene våre har høyere netto lånegjeld enn landsgjennomsnittet, og av disse er det 7 kommuner som har netto lånegjeld over 130 prosent av brutto driftsinntekter. Rentenivået har økt betydelig siste året, og vi ser at dette er krevende for kommunene med høy lånegjeld.

Gjennomgangen av økonomiplanene for 2023-2026 viser at mange av kommunene må saldere budsjettet med bruk av disposisjonsfond, og kun et fåtall av kommunene greier å budsjettere slik at de oppfylte sine egne finansielle måltall.

I desember arrangerte vi sammen med Norges kemner- og kommuneøkonomers forbund vårt årlige seminar for økonomisjefer/økonomimedarbeidere i fylket. På seminaret var det innlegg om blant annet bærekraftig kommuneøkonomi, uspesifiserte innsparinger, nytt fra KOSTRA/GKRS, generalistkommuneutvalget, ressursfordeling i helse- og omsorgssektoren og bærekraftarbeid i kommunene. Det var godt oppmøte og økonomisjefene gir tilbakemelding om at Økonomiforum er et viktig møtepunkt med erfaringsutveksling, nettverksbygging og kompetanseheving.

God oppfølging av kommuner som er i eller står i en situasjon der de kan komme i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God oppfølging av kommuner som er i eller står i en situasjon der de kan komme i ROBEK.

Vi har også i 2023 hatt fokus på kommuner som står i faresonen for ROBEK, men har ikke hatt kapasitet til like god oppfølging som tidligere år som følge av vakanser i 2 av 3 kommuneøkonomistillinger. Storfjord- Omasvuotna - Omasvuono kommune har et merforbruk fra 2021 som må dekkes innen 2023 hvis de skal unngå innmelding i ROBEK. Vi skulle etter planen hatt møte med Storfjord- Omasvuotna - Omasvuono kommune i 2024, men det har vi ikke greid å gjennomføre. Vi har fulgt med på økonomirapporteringene, og prognosene for 2023 tyder på at kommunen greier inndekningen og unngår innmelding i ROBEK. Sør-Varanger kommune avsluttet regnskapet for 2022 med merforbruk på om lag 8 mill. kr. Vi har hatt flere møter med kommunen og gitt støtte til en omstillingsprosess. I de tilfeller der vi støtter analyser/utredninger krever vi at kommunene utarbeider en tiltaksplan for å komme i økonomisk balanse.

Statsforvalteren har de siste årene gitt fylldig tilbakemelding på kommunenes budsjett- og økonomiplaner med blant annet ROBEK-kontroll, finansielle måltall, obligatoriske skjema, økonomisk utvikling i økonomiplanperioden, samt kobling mellom samfunnsplanlegging og økonomiplanlegging. Dette har vi ikke greid å gjennomføre i 2023. Vi har likevel sendt ut brev til de kommunene som ikke er i ROBEK, men som har merforbruk som må dekkes i løpet av

året.

I 2023 har vi tildelt skjønnsmidler etter en skjønnsmiddelmodell som ble utarbeidet i 2022. I den nye modellen fordeles 25 prosent av skjønnsmidlene på høsten før tildelingsåret, og resterende fordeles i løpet av året etter søknad/dialog med kommunene. Målet er å treffe bedre med skjønnsmidlene, og å fange opp de kommunene som har de største utfordringene.

Redusert merforbruk i kommuner som har slitt med store underskudd over tid. (fra kapittel 3.1.5.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Redusert merforbruk i kommuner som har slitt med store underskudd over tid.

Antall kommuner i ROBEK er uendret fra 2022. I 2023 ble Kåfjord meldt ut av ROBEK etter at merforbruket fra 2019 ble dekket inn. Tjeldsund ble meldt inn i ROBEK etter at budsjett- og økonomiplan 2023-2026 ble vedtatt i ubalanse. Vi har hatt tom møter med kommunestyret/administrasjon, og gitt støtte til oppstart av et omstillingsprosjekt.

Loabák - Lavangen ble meldt inn i ROBEK i desember 2022 på grunn forsinket vedtak av årsregnskapet for 2021. Kommunen ble ytterligere meldt inn etter bokstav b da økonomiplanen for 2023-2026 ble vedtatt med uspesifiserte innsparinger. Kommunen ble meldt ut av ROBEK etter bokstav f i juni 2023 da årsregnskapet for 2022 ble vedtatt innen fristen. Vi har hatt to møter med kommunestyret/administrasjon, samt gitt støtte til igangsettelse av omstillingsarbeid.

Porsanger - Porsángu - Porsanki ble meldt inn i ROBEK i 2020. Kommunen hadde da et betydelig merforbruk som måtte dekkes inn. Årsregnskapet fra 2022 viste at gjenstående til inndekning er om lag 3 mill. kr. Kommunen opplyser om at de i 2023 fikk en ekstraintekt på strøm på 20,1 mill. kr. Det er forsøkt avholdt møte med kommunen to ganger, men begge møtene ble avlyst på grunn av flykanselleringer.

Det ligger an til at kommunene Tjeldsund, Loabák - Lavangen og Porsanger - Porsángu - Porsanki kan meldes ut av ROBEK i 2024.

Gamvik kommune ble meldt inn i ROBEK i 2021 som følge av at budsjett og økonomiplan 2021-2024 ble vedtatt i ubalanse. Kommunen er i ettertid innmeldt på grunn av at merforbruket fra 2020 ikke ble dekket innen fristen. Kommunen økte sitt merforbruk fra 2021 til 2022, og har et oppsamlet merforbruk på 9 mill. kr. Vi har hatt ROBEK-møte med kommunen, og i tillegg et ordinært kommunemøte/dialogmøte med fokus på flere tjenesteområder, blant annet kommuneøkonomi. I tillegg er det gjennomført flere møter med administrasjon/kommunestyret /formannskapet i forbindelse med oppstart av et omstillingsprosjekt som vi har støttet med skjønnsmidler. Statsforvalteren er medlem av prosjektets styringsgruppe med møte- og talerett. Kommunen har fått frist til 31.12.2023 med å vedta inndekning av merforbruket. Kommunen må følges tettere opp fremover slik at de finner varige omstillingstiltak som gir bærekraftig utvikling på sikt, samt at de følger inndekningsplan.

Det er positivt at både Gamvik og Porsanger - Porsángu - Porsanki kommuner inngår i interkommunalt samarbeid i Midt-Finnmark.

Veiledning og oppfølging av kommuner i ROBEK har vært en prioritert oppgave også i 2023, til tross for lav bemanning på kommuneøkonomiområdet. Oppfølgingen består hovedsakelig av lovlighetskontroll og godkjenning av låneopptak, ROBEK-møter med kommunestyre/ formannskap og administrativ ledelse, samt løpende kontakt ved behov. Målet er å være en pådriver for at kommunen gjennomfører nødvendige tiltak. Vi ser at det har en positiv effekt at vi er tidlig på tilbudssiden med møtevirksomhet, støtte til analyser og omstillingsprosjekter.

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren har også i 2023 hatt fokus på kommunenes KOSTRA-leveranse til SSB. Vi følger med på, og purrer opp innlevering av regnskapstall i februar. Tidligere år har vi også purret på innlevering av skjema på ulike fagområder. Dette har vi ikke kunnet prioritere i 2023. Vi ser at kommunens bruker KOSTRA-data ved gjennomgang av budsjett- og økonomiplaner, og vi bruker aktivt kommunenes innrapporterte KOSTRA-tall i forbindelse med møter med kommunene, både tall for den enkelte kommune, men også tall for alle kommuner i fylket. Alle kommunene i fylket har vedtatt finansielle måltall, og nesten alle kommenterer på måloppnåelsen i forhold til måltallene i sine budsjett- og økonomiplaner.

Nytt fra KOSTRA/GKRS var også tema på økonomiseminaret for økonomisjefer/økonomimedarbeidere i månedsskiftet november/desember. Vi har tidligere utarbeidet analysenotat om den økonomiske utviklingen i fylket både etter publiseringen av KOSTRA-tall i mars, og etter publiseringen i juni. Vi har tidligere også laget notat på befolkningsutviklingen i fylket. Dette har vi ikke hatt kapasitet til i 2023, men vil bli prioritert i 2024.

Videre har flere kommuner ønsket å benytte KOSTRA-analyser og Kommunekompass som utgangspunkt for omstillingsprosesser. Statsforvalteren har valgt å gi kommuner i faresonen for ROBEK støtte til dette.

I 2023 har vi utarbeidet 16 kommunebilder, hvorav 6 bilder er brukt i forbindelse med kommunemøter/dialogmøter. De siste 10 kommunebildene er utarbeidet for kommuner som skal inngå bygdevekstavtaler med staten.

3.1.1.11 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Vi deltar aktivt med vår kompetanse inn i Regionalt partnerskap for landbruk i Troms og Finnmark. Det har i 2023 vært 2 møter i partnerskapet, i tillegg til et felles møte med partnerskapet i Nordland, med fokus på midlene til «bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord». Det utarbeides et årlig handlingsprogram, og det enighet om at Regionalt næringsprogram 2019-2022 prolangeres ut 2024. Fylkene går hver for seg i gang med prosesser for å avklare planbehov fremover.

Det er vanskelig å måle effekten av utviklingsarbeidet, men vi har vært aktivt med i flere prosjekter; ledet styringsgruppa for prosjektet fra båsfjøs til løsdrift i Troms og Finnmark, deltatt i arbeidet med handlingsplan for potet, grønt og bær og er med i partnerskap for lokalmat i Troms og Finnmark, og bidratt aktivt i forberedelsen til Nord-Norges deltakelse på IGW. Vi ser en økt interesse for dyrking av grønt og bær, og interessen for lokalmat er stor.

Vi har også sammen med fylkeskommunen og resten av partnerskapet, bidratt aktivt inn i arbeidet med satsinga på «bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord», og fylkeskommunen har kjøpt noe saksbehandlingskapasitet hos oss i 2023.

Etter at vi ikke lenger har de regionale tilretteleggingsmidlene eller oppdraget med å saksbehandle disse, ser vi at det er mer utfordrende å være tidlig ute med å bidra inn i regionalt prosjektarbeid. Det er avgjørende med en god dialog, forståelse for våre rolle, og at Fylkeskommunen bruker Statsforvalteren som kompetansesenter. Det er tydelig at Fylkeskommunen i Troms og Finnmark har satt av for lite ressurser til arbeidet på landbruk. Det er viktig med et tydelig styringssignal fra Landbruks- og matdepartementet om fylkeskommunens rolle og at Statsforvalteren fortsatt har en viktig rolle i temaet verdiskaping i landbruket. Vi merker også på dette området at det er stor gjennomtrekk og liten kapasitet i kommunene.

Dessverre er det store bildet, uansett hva vi gjør, at antall gårdsbruk og produksjon av mat totalt går nedover i fylket.

Etablering av det arktiske matgledekorps

Statsforvalterne i Nordland, Troms og Finnmark har samarbeidet om å løse dette oppdraget, begge embetene fikk like oppdragsbrev.

Oppdraget er gjennomført etter de internasjonale verdigrunnlag fra FN for nasjonal, regional og lokal samfunnsutvikling. Disse er FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs bærekraftsmål med fokus på mål 2, 3, 11, 12 og 17. Videre var det fokus på implementering av CRPD/ Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne som en viktig del av Matgledekorpsarbeidet.

Det ble etablert ett felles matgledekorps, Arktisk Matgledekorps, hvor vi rekrutterte 3 korpsmedlemmer fra Nordland og 3 fra Troms og Finnmark.

Arktisk matgledekorps besto av to kokker, to kliniske ernæringsfysiologer, én sykepleier som har jobbet mange år med samiske, kvenske og nordnorske mattradisjoner. Siste medlem var prosjektleder for Kompetansenettverket for lokalmat i nord.

I samarbeid med embetets Helse og sosialavdeling jobbet vi med forankring av prosjektet og jobbet fram en prosjektskisse i samarbeid med korpsmedlemmene under deltakersamlingen i Tromsø 1.juni.

23. juni hadde Statsforvalter Elisabeth Aspaker gleden av å ta imot daværende Landbruks- og matminister Sandra Borch som lanserte det arktiske matgledekorps på Sør-Tromsøya Sykehjem.

Matgledekorps besøkte og inspirerte 3 kommuner i Nordland og 5 i Troms og Finnmark.

De valgte kommuner var: Senja, Kåfjord, Tromsø (Lanseringen av Arktisk Matgledekorps ble gjennomført), Kautokeino, Vadsø, Narvik, Vefsn og Bodø.

Vi valgte kommuner blant annet ut ifra hvor vi trodde det kunne gjøres størst nytte og hvor vi så at kommunene har prosesser i gang som gjør at de kan følge opp et slikt initiativ. I forkant av besøkene ble det viktig å gå i dialog med kommune og blant annet kartlegge verdikjeden i den enkelte kommune for tillaging og servering av maten.

Tema som matgledekorps tok opp, var: Nordnorsk matkultur, samisk matkultur, hva eldre vil og bør spise, hvordan kan man konsistentilpasse noe av den gode tradisjonsmaten, hvordan kan man optimalisere gode praksis, viktigheten av å kjenne til pasientens ernæringsstatus, etikk, estetikk og moralsk ansvar, innkjøpsordninger, hvilke muligheter og begrensninger innebærer det, hvordan kan man endre de små tingene, fargevalg for å få ting til å se godt ut, små triks som alle kan gjøre, fokusere på selve opplevelsen helt til maten er ferdig spist.

Det ble gjennomført en serie med 6 nettseminarer i de to første ukene i desember som vi kalte 6-retters meny. Invitasjonen gikk til alle kommunene i Nord-Norge, samt eldreråd og andre samarbeidspartnere.

I tillegg fikk alle kommuner i begge fylker tilbud om e-læringskurs som LMD har utviklet.

Kommunebesøkene ble godt dekt av både nasjonalt, regionalt og lokal media. I tillegg laget vi en kort video som har blitt postet på hjemmesidene til embetet og delt på Facebook.

Hogst

I Troms og Finnmark har det vært stabile leveranser til biobrenselanlegg og vedprodusenter i 2023. Det meste av hogsten er på bjørk, men vi ser også økende avvirkning i granfeltene. 18% av innmeldt volum i 2023 er granvirke og 13 % er furu. Vi registrerer at ikke alt hogd virke meldes inn i virkesdatabasen i hogståret, slik at hogd volum avviker fra det som framkommer i hogststatistikken.

I Finnmark er hogsten stort sett lokalisert til Pasvik der virket leveres til flisfyringsanlegget i Kirkenes. Briketter har fungert dårlig i Porsanger og varmeleverandørene ønsker nå å kjøpe lokal skogsflis. Dersom det realiseres, åpner det for mer hogst og skogbruksaktivitet i Vest-Finnmark. Det er økende etterspørsel etter sagtømmer i Finnmark.

Infrastruktur

Det er begrensa avsetning lokalt i regionen, og det er derfor behov for å få virke ut på båt. Et kaianlegg i Nordreisa har fått finansiering i 2023. Det vil på sikt bidra til økt hogstaktivitet i Nord-Troms. Det arbeides med etablering av tømmerkai i Sør-Troms. I Midt-Troms er det også behov for tømmerkai, men her er prosessen kommet kortere.

Det er stor interesse og behov for skogsvegbygging i kommunene. Det gjelder både nyanlegg og ombygging av skogsveger, særlig i Troms. Vi ser at

aktiviteten i kommunene er sterkt avhengig av kompetansen i kommunene. Kommuner uten kompetanse er nesten fraværende når det gjelder både skogkultur og vegbygging. En del veganlegg er ikke blitt realisert fordi skogeierne ikke har økonomi til å dekke merverdiavgift. Nesten alle skogeiere i fylket er kapitalskogeiere og er ikke momspliktige.

Skogkultur Det blei investert i skogkulturtiltak for 5,8 mill kr i 17 kommuner i år. 61% er utført i 1 kommune som har god kompetanse og kapasitet på skogforvaltning. Foryngelse er prioritert. Det er behov for økt satsing på ungskogpleie og andre kvalitetsfremmende tiltak. Utfordringa er tilgang på arbeidskraft og finansiering. Økt aktivitet framover krever tilrettelegging og god informasjon til skogeierne.

Bioenergi strategi for Nord-Norge

Vi bruker tiltaksdelen i strategien aktivt i vårt arbeid med bioenergi. Vi har etablert et samarbeidsforum med Statsforvalteren i Nordland, Innovasjon Norge og Fylkeskommunene, der vi sammen planlegger aktiviteter og har gjensidig informasjonsutveksling.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av nasjonale mål og regionale strategiske føringer

Lokalmat: Partnerskap for Lokalmat i Troms og Finnmark består av Statsforvalteren, Fylkeskommunen, Kompetansenettverket for Lokalmat i Nord, Innovasjon Norge Arktis og Sametinget. Lokalmatpartnerskapet har jevnlig møter for å samordne innsats og samhandle bedre, og i høst møttes vi under SMAK Nordnorsk matfestival i Tromsø sammen med våre kolleger fra Nordland. I 2023 har vi arrangert ulike Webinarer for næringa, hatt en inspirasjonssamling i Kvæfjord om mer grønt i Nord, og ellers har fokuset vært rettet mye mot nordnorsk deltakelse på IGW.

Vi sitter også i faglig råd for kompetansenettverket for lokalmat i Nord-Norge.

Potet, grønt og bær: Det er gode muligheter for å øke grøntproduksjonen her nord. Grønnsaksskolen i regi av Norsk lanbruksrådgivning Nord-Norge og Troms Landbruksfaglige senter er startet opp med god deltakelse, spesielt på småskala grønt. Det er stor interesse for markedshager og Urbant landbruk. Statsforvalteren har bidratt inn i dette arbeidet med deltakelse i to prosjekter som NIBIO har regien på. Det ene prosjektet er "småskala grønt i nord" og det andre er et nasjonalt prosjekt om Markedshagesatsing. Vi har også bidratt inn i arbeidet med handlingsplan for grøntsatsing i Nord.

Matsikkerhet- og beredskap: Sammen med Statsforvalteren i Nordland har vi hatt et ekstra fokus på matsikkerhet- og beredskap i 2023, vi har jevnlig tverrfaglige møter med Statsforvalteren i Nordland. Det er fagområdene landbruk, beredskap og kommunikasjon som møtes for å diskutere mulige fellestiltak. Vi har blant annet gjennomført webinar, laget informasjonsfilm og arrangert en studietur om urbant landbruk. Bodø kommune ble valgt som vertskommune og det var deltakere på studieturen fra kommuner i Nordland, Troms og Finnmark.

Samarbeidet med partnerskapet er bra og innsatsen er forankret i Regionalt næringsprogram. Det landbruksfaglige miljøet i fylket er lite og mye utviklingsarbeid er avhengig av at Statsforvalteren har kapasitet til å initiere og følge opp prosjekter. Ressurssituasjonen i landbruksavdelinga er nå så anstrengt at det går utover dette arbeidet generelt og arbeid med Inn på tunet og økologisk landbruk spesielt.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp

Arbeidet med foryngelseskontroll er tilfredsstillende gjennomført i kun 1 av 6 kommuner i 2023. Manglende ferdigstilling skyldes i stor grad manglende kompetanse og/eller kapasitet.

Statsforvalteren informerer aktuelle kommuner om arbeidet med foryngelseskontroll og resultatkontroll i egne brev, og følger opp den enkelte kommune pr. telefon og epost. Etter forespørsel gjennomføres befaringer i felt med kommunene. Manglende oppfølging blir minnet om, og kommunene bes om å gjennomføre tiltakene. Det har ikke gitt ønsket effekt. For 2024 vil vi i tillegg tilby et felles møte med de kommunene der det blir trukket ut felt til foryngelseskontroll. Vi kjenner ikke til at kommunene har en god plan for gjennomføring. Det vil bli tatt opp i felles møte.

Et forhold hos oss er at det meste av virket som meldes inn i VSOP er energivirke. Energivirke er ikke med i grunnlaget for uttrekking av felt til foryngelseskontroll. Hos oss er energivirke ordinær slutthogst av både lauv, furu og gran. Ordinær tømmeromsetning skjer i liten grad. Det blir dermed trukket ut for få felt til foryngelseskontroll. Når vi da trekker ut felt av gran (og furu) lokalt står det avvirkning 0 kbm i egenmeldingsskjema til skogeier på disse feltene.

Det er fortsatt en del aktører som ikke melder inn virke i rett tid. Det kan medføre at kontroll av hogstfelt skjer for seint. En del virke som omsettes blir ikke meldt inn i virkesdatabasen. Det er ulike årsaker til manglede oppfylging av oppgaveplikten og utfordrende å få aktørene til å følge opp dette, og til rett tid.

Foryngelse etter hogst (opplæring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall slutført pr. 30.6	Antall slutført pr. 30.11	Antall ikke påbegynt 30.11	Antall med tilfredsstillende foryngelse pr. 30.11
Resultatkartlegging	5	0	2	2	2
Foryngelseskontroll	15	0	3	2	1

Foryngelseskontroll: Av 15 felt er 9 trukket ut lokalt. 9 har status Sendt egenmelding, 1 har status Skal kontrolleres. 2 er ikke påbegynt.

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner
Gjennomførte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2023	0	1
Effekt av gjennomførte tiltak (høy/middels/lav)	0	1
Planlagte tiltak og aktiviteter foryngelse, 2024	1	0

Det er gjennomført flere telefonsamtaler og e-post korrespondanse med aktuelle kommuner. Møter og befaring med enkeltkommuner i 2024 avtales ved behov.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt

Kommunene i fylket har svært ulike forutsetninger for å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket. 10 av 21 kommuner i gamle Troms mangler skogfaglig kompetanse. Av de 11 med skogfaglig kompetanse er det svært liten kapasitet hos flere av kommunene. I flere av disse kommunene er det ikke tildelt virkemidler og det er registrert liten aktivitet i skogbruket. Flere kommuner melder inn behov for NMSK-midler til skogkultur, men bruker ikke tildelte midler.

Kommunene som godskrives virkemidler forvalter disse i tråd med lov og forskrift. Statsforvalteren bruker mye tid på en-til-en veiledning til dette. Statsforvalteren bidrar med å gi opplæring og informere om ØKS, og generell veiledning om kommunenes oppgaver på skogområdet. Vi har også gitt tilbakemelding til de kommunene som mangler skogfaglig kompetanse og tjenestetilbud om dette via kommunebilder og kommunemøter.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	39	27	12
Skogkultur	39	27	12
Miljøtiltak	39	27	12

De 18 kommunene i Finnmark har en felles skogbrukssjef, og forvaltninga av de økonomiske virkemidlene her er tilfredsstillende. I Troms er det nå 9 kommuner som har ansatt folk med skogkompetanse. Selv om vi sier tilfredsstillende i 27 kommuner er det flere av disse som har mange andre oppgaver enn skogbruk i sitt daglige virke. De har altså tilgang på personell med kompetanse, men skog blir ofte nedprioritert.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (resultatoppnåelse)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	39	27	12
Skogkultur	39	27	12
Miljøtiltak	39	27	12

Det er god søknad om tilskott til skogsvegbygging. En del veger har utgått arbeidsfrist, og enkelte kommuner mangler kapasitet til å følge opp vegsakene. Vi ser at gode vegprosjekter i tromskommunene ikke realiseres der kommunene mangler skogkompetanse. Det blir derfor store forskjeller mellom kommunene i Troms. De 18 kommunene i Finnmark har en felles skogbrukssjef, og forvaltninga av de økonomiske virkemidlene her er tilfredsstillende. I Troms er det nå 9 kommuner som har ansatt folk med skogkompetanse. Selv om vi sier tilfredsstillende i 27 kommuner er det flere av disse som har mange andre oppgaver enn skogbruk i sitt daglige virke. De har altså tilgang på personell med kompetanse, men skog blir ofte nedprioritert.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Tiltak økonomiske virkemidler skogkultur	Informasjon og oppfølging pr brev, fagsamling, befaringer, webinar, telefon. Felles og en-til-en oppfølging.
Tiltak økonomiske virkemidler infrastruktur	Informasjon og oppfølging pr brev, fagsamling, befaringer, webinar, telefon. Felles og en-til-en oppfølging.
Tiltak økonomiske virkemidler miljøtiltak	Kommunene er informert om ordninga. Det søkes ikke om midler til dette tiltaket.

Verdiskaping i reindriften (fra kapittel 3.1.6.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Virkemidler og tiltak bidrar til å nå de reindriftspolitiske målene

For reindriftsområdet har det i 2023 vært begrenset ressurser til å følge opp målsetningen om økt verdiskaping. Vi har derfor ikke tilstrekkelig kunnskap om hva som skal til for å sikre tilstrekkelig måloppnåelse.

3.1.1.12 Bærekraftig landbruk

Regionalt miljøprogram for jordbruket i Troms og Finnmark ble rullert i 2022 og gjelder for perioden 2023 - 2026. Programmet inneholder strategier for SMIL - og de regionale miljøvirkemidlene. Vi har de største utfordringene innenfor miljøtemaene kulturlandskap og utslipp til luft. Vi har økende interesse og oppslutning om tilbudene innenfor SMIL og RMP. Vi gjentar hjertesukket om mer regional handlefrihet i det regionale miljøprogrammet.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Virkemidler på miljøområdet bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften

Samlet sett er miljøvirkemidlene innrettet mot regionale behov. Regionalt miljøprogram er rullert i 2022/23 i samarbeid med miljøavdelingen, faglagene, kulturminnemyndigheter i fylkeskommunen og Sametinget. Det er stor oppslutning og interesse for ordningene innenfor miljøtemaene utslipp til luft og kulturlandskap. De største miljøutfordringene fremover er gjengroing av utmarka, problemer knyttet til flerbruk av utmarka og uoversiktlige klimaendringer. Sommeren 2023 ble en tørkesommer, som førte til produksjonssvikt på grovfôr og for enkelte bønder medførte det en førkrise.

Vi ønsker også å understreke at kommunene fortsatt opplever at forvaltningen av de regionale miljøtilskuddene medfører mye arbeid. Det er mange ordninger, ulike vilkår, kartsystemet i eStil er vanskelig for både søkere og forvaltning. Sein søknadsfrist for miljøtiltakene utfordrer kontrollarbeidet. Dette kunne vært løst med en tidligere søknadsfrist.

Vårt arbeid med kontroll av kommunal forvaltning når det gjelder miljøtiltakene innenfor regionalt miljøprogram fortsetter i 2024.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Miljøtema	Andel av de regionale miljøtilskuddene
Kulturlandskap	38 %
Biologisk mangfold	7 %
Kulturminner og kulturmiljøer	10 %
Avrenning til vann	3 %
Utslipp til luft	37 %
Jord og jordhelse	0 %
Plantevern	0 %
Miljøavtale og klimarådgiving	0 %
Sum	95 %

Det mangler et tema i tabellen: Friluftsliv, som står for ca 5 % av de regionale miljøtilskuddene. I Troms og Finnmark har vi ingen tiltak i regionalt miljøtilskudd innenfor miljøtemaet jord og jordhelse, og dette skulle ikke vært i tabellen. Satsene og fordeling mellom miljøtemaene er i stor grad videreført fra 2022, med to unntak. Tilskuddene til drift av seter er økt ganske mye etter føring i statlig instruks. Dette har økt andelen tilskudd til Kulturminner og kulturmiljøer. I tillegg ønsker Statsforvalteren å løfte beitelagene gjennom å øke satsene på spesielt småfe i ordningen drift av beitelag. Det har igjen økt andelen tilskudd til miljøtemaet kulturlandskap.

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

Vi har utviklet en egen nettside for de regionale miljøtilskuddene som oppdateres fortløpende.

Vi har sendt informasjon om de regionale miljøtilskuddene på epost og SMS direkte til alle foretak i Troms og Finnmark. Epostene går ut i juni, september og oktober og vi har god effekt av å sende påminnelse direkte til foretakene. Vi oppfordrer også kommunene til å informere sine gårdbrukere om de regionale miljøtilskuddene. I 2022 var det totalt 648 søkere, i 2023 har vi registrert 622 søkere. Vi registrerer også at hvert foretak søker på flere tiltak, slik at oppslutningen fortsatt er stor. Den prosentvise andelen av PT søkere som søkte RMP er økt med 6 % fra 2022. Se tabell: Innholdet i miljøvirkemidlene (andel).

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelse på rapporteringskrav	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	42 %	43 %	49 %	51 %	52 %	58 %

Antall RMP - søkere gått ned, men % - vis økning i sammenheng med antall PT - søkere i 2023. Den prosentvise økningen har trolig sammenheng med varsling på sms og epost om RMP i løpet av året.

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom RMP har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Stigende, men antall foretak i Troms og Finnmark fylker går ned.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom SML har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Omfanget av utførte miljøtiltak innen SML er stigende i siste femårsperiode både med tanke på antall behandlede søknader og samlet størrelse på innvilget SML-tilskudd.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Potten til ordningen er relativt begrenset, og potten brukes opp hvert år. Omfanget av utførte miljøtiltak gjennom KMP er stabil.
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak gjennom øvrige miljøvirkemidler har vært stabilt, stigende eller synkende de fem siste år.	Miljøvirkemidlene har stor oppslutning. De fleste ordningene har større etterspørsel etter midler enn det vi får tildelt.
Gi en kort omtale av hvordan og i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Gjennom direkte henvendelser til foretak og kommuner. Vi oppdaterer våre egne nettsider fortløpende.

Det er god oppslutning om miljøvirkemidlene. Potten som fordeles til Troms og Finnmark i de aktuelle ordningene brukes stort sett opp. I 2023 fikk fylket en stor økning i tildeling på dreneringstilskudd (6 millioner) Det medførte stor aktivitet på drenering i fylket, noe som viste at behovet er stort. Tildelingen til 2024 på dreneringstilskudd er halvert.

3.1.1.13 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov**Barnehage:**

Vi fortsetter å se en stor økning av pedagogiske ledere med dispensasjon fra utdanningskravet i våre kommuner. Det er stor mangel på barnehagelærere både i byer og tettsteder som er geografisk nært utdanningsinstitusjoner, så dette gjelder ikke kun i utkantstrøk. Pr. 15 desember 2023 var det 167,25 pedagogiske stillinger med dispensasjon fra utdanningskravet i Troms og Finnmark fylke. Både de store og små kommunene har utfordringer med å skaffe ansatte med kvalifisert kompetanse. Det er i tillegg utfordringer med å skaffe barne- og ungdomsarbeidere og ufaglærte til barnehagene.

I 16 av våre 39 kommuner har barnehagemyndigheten ikke barnehagefaglige kompetanse.

Til tross for økt andel ufaglærte pedagogiske ledere i barnehagene, samt at mange kommuner ikke har barnehagemyndighet med barnehagefaglig kompetanse, ser vi at fokuset på utvikling og kompetanse holder seg høyt.

Vi har mange barnehager, både private og kommunale, som har vært, eller er med tilskuddsordningen, og det er ansatte fra barnehager og kommuneadministrasjon som deltar på ulike fagdager og konferanser som holdes av statsforvalter, Universitet, fagforeninger eller andre. En gjennomgående tilbakemelding er at det er ønskelig å kunne delta digitalt, da de ikke har økonomi til å reise for å delta fysisk. Dette ser vi som tegn på at barnehagene ønsker å oppfylle kravet om å være lærende organisasjoner, og ivareta barns behov for utvikling, læring og trivsel tilpasset deres nivå.

Det er en økning i antall søknader på lokale tilretteleggingstilskudd for eiere som har ansatte som ønsker å ta barnehagelærerutdanning. Grunnet supplerende tildeling høsten 2023 til regional kompetanseutvikling, fikk alle barnehageeiere som søkte om tilretteleggingsmidler til barnehagelærerutdanning tilskudd. I tillegg fikk også de som søkte for fagskolestudenter tilskudd. Det var 59 eiere/studenter som fikk tilskudd for å gå barnehagelærerutdanning og 7 fagskole. Med tanke på den store mangelen på pedagoger og fagarbeidere i barnehagene i vårt fylke, er dette tiltaket med på å bidra til at barnehageeiere får ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barns behov.

Det er også en økning i antall behovsmeldinger i ordningen for regional kompetanseutvikling i barnehage. Det skyldes at noen private barnehager bryter ut av store regionale nettverk og sender inn egne behovsmeldinger. De oppgir at årsaken er at de ikke opplever at deres behov for kompetanseheving blir ivaretatt i et stort regionalt nettverk. Dette vurderes fra vår side positivt, med tanke på lokal forankring av behovsmeldingene.

Samtidig får vi bekreftet våre bekymringer om at behovene som meldes fra større nettverk nødvendigvis ikke er like godt lokalt forankret i alle barnehager. Det vi ser er at enkelte kommunale og private barnehager ikke deltar på den måten partnerskapet har planlagt at tiltaket skulle gjennomføres. Gjennom midtveis- evalueringene har vi fått opplyst at årsakene er sammensatt. En del av forklaringene er at motivasjonen til å delta ikke er der, det er mangel på pedagoger, sykefravær og mangel på vikarer. Dermed blir det utfordrende for den enkelte barnehageeiere å sikre at de har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barns behov. Dette er noe vi må følge opp, for å sikre at behovsmeldingene er lokalt forankret, og at ansatte i barnehagen har vært involvert i prosessen med å kartlegge og vurdere kompetansebehovet.

Vi viser for øvrig til rapporteringspunkt 7.3.8.5 om lokal kompetanseutvikling.

Skole:

Andelen lærere som ikke har kompetanse i grunnskolen for å undervise på de trinnene de underviser på, har økt jevnt de siste årene. Troms og Finnmark ligger godt over snittet for landet når det gjelder lærere uten godkjent utdanning og dette gjelder alle tre hovedtrinnene. Tidligere har utfordringen med å skaffe lærere med utdanning vært størst i de små kommunene, men vi ser nå at dette også gjelder større kommuner og byer i Troms og Finnmark.

Mangelen på kvalifiserte lærere rammer hele elevgruppen, men gir seg særlig utslag overfor elever med behov for spesialundervisning. Det er svært vanskelig å rekruttere lærere med spesialpedagogisk kompetanse og det medfører at elever med vedtak om spesialundervisning ofte ikke får opplæring med den kompetanse som er beskrevet i sakkyndig vurdering og vedtak. Vi har hatt en økende mengde klager på gjennomføring av spesialundervisning og vi ser i disse sakene at manglende oppfyllelse av rettighetene skyldes mangel på riktig kompetanse.

Vi har over år hatt et svært høyt antall håndhevingssaker og hadde i 2023 en relativt stor økning. I mange av disse sakene er manglende mestring og manglende tilpasset opplæring og spesialundervisning en medvirkende årsak til at elever opplever å ikke ha det trygt og godt. Vår vurdering er at det høye antall saker etter 9 A-6 har sammenheng med den høye andelen av ufaglærte ute i skolene.

Gjennom de statlige ordningen har vi fokus på den kompetansen som kreves for å fremme utvikling, læring og trivsel. Vi har 10 kommuner med i oppfølgingsordningen og flere av disse jobber med å øke kompetansen i arbeid med elevenes læringsmiljø. Flere av våre kommuner deltar i Læringsmiljøprosjektet og i de statlige tilskuddsordningene som Desentralisert kompetanseutvikling og Kompetanseløftet er det fokus på å øke kompetansen innenfor arbeidet med utvikling, læring og trivsel.

Samisk språkkompetanse i barnehage og skole, samt fjernundervisning:

Det er urovekkende stor mangel på lærere som har kompetanse i opplæring i og på nordsamisk både innenfor og utenfor de samiske forvaltningskommunene. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har adressert et stort behov for særskilte tiltak for utdanning av lærere på alle nivå som behersker samisk språk til nasjonale myndigheter i flere sammenhenger.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ansvaret for koordinering av fjernundervisning i nordsamisk språkopplæring i hele landet. Det er etablert et langvarig samarbeid med Samisk Høgskole om etterutdanning av fjernundervisningslærere i nordsamisk. Det ble i samarbeid med Samisk Høgskole avholdt en fysiske fagsamling for ca. 50 fjernundervisningslærere 17.-18. oktober med tema digitale læringsplattformer og digitale læringsressurser. En stor del av fjernundervisningslærerne har deltatt i et 15 studiepoengs videreutdanningsstilbud i fjernundervisnings-pedagogikk for nordsamiske lærere i 2022 og 2023.

Statsforvalterne i Trøndelag, Nordland og Troms og Finnmark arrangerte i februar to nasjonale nettkurs for foresatte og for skoleeiere om retten til samisk språkopplæring og om gjennomføring av fjernundervisning.

Nasjonalt er det stor kapasitetskrise innen fjernundervisning i nordsamisk på grunn av at det mangler samisklærere. Statsforvalteren holder kontakt med bestillere og leverandører av samiskopplæring, og oversikt over om elever må vente på å få opplæringen i gang. Kapasiteten bedret seg høsten 2023, men er fortsatt skjør. Vi har rapportert dette til Utdanningsdirektoratet jevnlig.

Kompetansetiltak i partnerskap med UH (fra kapittel 3.1.7.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommuner og fylkeskommuner utvikler og gjennomfører kompetansetiltak i partnerskap med UH.

Vi har til og med kalenderåret 2023 hatt to samarbeidsfora; ett for ReKomp og ett for DeKomp. Disse to foræne har sammen vært samarbeidsforum for Kompetanseløftet.

Samarbeidsforæne har gitt felles innstilling av tilskuddsmidler for 2023 etter sine langsiktige planer. Planene har som formål å gi likeverdige muligheter for kompetanseutvikling etter målsettingene for tilskuddsordningen og kriteriene for tildeling av tilskuddsmidler.

De to UHene i regionen vår, UiT Norges Arktiske universitet og Samisk høyskole, er representert i samarbeidsforumene og følger opp partnerskapene gjennom disse organene.

Alle kompetanseutviklingsprosjektene gjennom tilskuddsordningen er etablert og blir gjennomført i aktive partnerskap mellom eiere og UH. Det er til sammen seks UHer som er involvert i partnerskapene hos oss. Det er etablerte partnerskap med både offentlige og private barnehager og skoler.

Samarbeidsforumene bruker føringene i retningslinjene for tilskuddsordningen og de langsiktige planene i vurderingen og prioritering av tilskuddsmidler. Det har resultert i at de har avslått å innstille søknader fordi de ikke har vært innenfor kriteriene for å få tilskudd.

Vi har som sekretariat for samarbeidsforumene, blant annet bidratt med å forberede saksdokumenter, og koordinere arbeidet med langsiktige planer og de årlige innstillingene.

Vi har hatt digitale møter med sektor der vi har informert om tilskuddsordningen generelt og spesielt om prosessen med å melde om behov for kompetansemidler.

Vi har hatt stedlig seminar for målgruppa for tilskuddsordningen der tema har vært kompetanseutvikling i barnehager, skoler og laget rundt barna/elevene med særlig søkelys på partnerskap, samiske perspektiver, helhetlig kompetanseutvikling og lokal forankring.

Vi har gitt veiledning til flere partnerskap både i forbindelse med prosessen med å melde om behov og gjennomføring av tiltakene.

Vi har fulgt opp arbeidet med tiltakene og bruken av kompetansemidlene gjennom egne midtveis evalueringer og den nasjonale rapporteringen.

Vår vurdering er at UH i større grad er organisert for å etablere og følge opp partnerskapene. Flere av partnerskapene viser at de gjennomfører kompetanseutvikling som er i tråd med retningslinjene for ordningen. Det er fortsatt behov for å følge opp at alle partnerskap har forankring i den enkelte barnehage og skole når det gjelder behov og gjennomføring av tiltak. Vi vil følge dette opp videre i de ulike møtepunktene vi har med de ulike aktørene i ordningen. Gjennom et etablert og godt samarbeid med UHene i vår region, og da særlig med UiT Norges Arktiske Universitet, har vi et godt fundament

for dette arbeidet.

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv (fra kapittel 3.1.7.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Tiltakene i Kompetanseløftet sees i et tverrsektorielt perspektiv hvor PP-tjenesten og andre relevante støttetjenester er inkludert

Statsforvalteren har utviklet en behovsmeldingsmal som partnerskapene benytter når de skal melde behov til samarbeidsforum om å delta i tilskuddsordningen. I behovsmeldingsmalen for Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis, krysser partnerskapet av for hvilket område tiltaket tilhører. Tverrfaglig samhandling og organisering er et av disse områdene som partnerskapet kan krysse av for. De andre områdene er; Spesialpedagogiske områder, Inkludering og Ledelse og organisasjonsutvikling.

Ved at vi har tatt med tverrfaglig samhandling og organisering som ett av fire temaer som utviklingsarbeidet i Kompetanseløftet kan handle om, så bidrar vi til å skape en forventning om at tverrfaglig samhandling og organisering er en viktig del av Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis.

Når partnerskapet skriver behovsmelding, så må de beskrive hvordan PPT er engasjert i tiltaket, eller de ulike tiltakene dersom partnerskapet har flere tiltak for utviklingsarbeidet. Vi spør også i behovsmeldingsmalen om hvordan tiltaket bidrar til kollektiv profesjonsutvikling for ansatte i barnehage og skole, eller andre i laget rundt barnet. Dette er med på å tydeliggjøre at målgruppen for tiltak i kompetanseløftet er bredere enn kun barnehage- og skoleansatte.

Partnerskapet må i behovsmeldingen skrive hvilke PPT- kontorer som deltar i kompetanseutviklingsarbeidet – og på hvilken måte de deltar. Videre må også partnerskapet skrive hvilke barnevernskontorer og helsestasjoner som skal delta. Det er også et spørsmål i behovsmeldingsmalen om det er noen andre tjenester som skal delta i kompetanseutviklingsarbeidet. Gjennom at partnerskapene må svare på om andre tjenester i laget rundt barnet er med i utviklingsarbeidet, mener vi at vi bidrar til å tydeliggjøre en forventning i ordningen om at relevante støttetjenester bør inkluderes i tiltakene i et tverrsektorielt perspektiv.

Vi opplever at partnerskapene i stor grad ser tiltakene i et tverrsektorielt perspektiv, og ønsker å få til kompetanseutvikling hos alle tjenestene som inngår i laget rundt barnet/eleven, og også utvikle det tverrsektorielle systemet i kommunene til det beste for barna/elevene og foresatte.

Tidligere år ble det gitt tilbakemeldinger fra enkelte partnerskap om at det var utfordrende å få med seg PPT i utviklingsarbeidet på grunn av ressurskapasitet hos PPT. Vi har ikke inntrykk av at dette har vært en utfordring for de partnerskapene som har deltatt i Kompetanseløftet i 2023.

Alle partnerskapene i Kompetanseløftet i Troms og Finnmark har PPT med i utviklingsarbeidet. Mange har også med et bredere tverrsektorielt lag, bestående av for eksempel barnevern, helsestasjon, skolehelsetjenesten, og kommunepsykolog.

Mange av våre små kommuner har gått sammen i partnerskap med UH, for å jobbe med Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis. Noen av disse partnerskapene opplever at riggen i Kompetanseløftet er for stor, og at det er veldig komplisert å skulle ha med alle de ulike tjenestene som er ønskelig å ha med, for å sikre en felles utvikling i laget rundt barnet/eleven. Dette gjelder spesielt i de kommunene der de ulike tjenestene ligger under ulike kommunaldirektører, eller der kommuner kjøper tjenester (for eksempel barnevernstjenester) hos andre kommuner. Det jobbes med å finne gode samhandlingsløsninger i kommunene. Dette krever en stor koordinator-innsats. Noen partnerskap peker på at det ikke er nok ressurser i Kompetanseløft-ordningen til å ivareta de behovene som kreves for drive frem utviklingsarbeidet på en god nok måte, dersom man skal få med alle hjelpetjenestene.

Samtidig som Kompetanseløftet oppleves som et veldig komplekst utviklingsarbeid for mange av disse kommunene, så kommer det frem at ordningen gir anledning for små kommuner til å delta på noe som de ellers ikke ville hatt kapasitet til. Muligheten for å ha en felles koordinator med andre kommuner, samarbeid med UH og det å kunne høste erfaringer fra andre, har stor betydning for å kunne drive et slikt utviklingsarbeid i egen kommune.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har bedret sine systemer og økt sin kompetanse til å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Det er i alt 11 nye kommuner i Troms og Finnmark som ble trukket ut til oppfølgingsordningen i mars 2022. Av disse ligger 6 av kommunene i Finnmark og 5 i Troms. Våren 2022 ble brukt til å forberede alle kommunene på å delta, og høsten 2022 gjennomførte de første del av forfasen. Andre del av forfasen foregikk i kommunene våren 2023. Kommunene fikk kompetanseheving i å analysere egne resultater i grunnskole poeng, elevundersøkelser og nasjonale prøver med sikte på å forbedre kvaliteten og resultatene i opplæringa. De fleste kommunene gjennomførte ståstedsanalyser eller andre større undersøkelser. Vi ser en variasjon i analysekompetansen lokalt, og hvilken kapasitet som finnes til å gjøre et godt analysearbeid.

Det arbeides hele tiden med å se sammenhengen mellom oppfølgingsordningen og de andre tilskuddsordningene og kvalitetsutviklingsarbeidene som kommunene deltar i. Statsforvalteren understreker her at oppfølgingsordningen skal spille inn i andre kompetanseordninger, og ikke komme i tillegg. For spesielt de minste kommunene er det krevende å delta i Rekomp/Dekomp, Kompetanseløftet og oppfølgingsordningen samtidig, og kapasiteten til å absorbere, implementere og nyttiggjøre seg kompetanseheving og kvalitetstiltak er svært ulik.

Finnmark:

Statsforvalteren og veilederne bidro til å analysere egen situasjon og danne seg et utfordringsbilde i kommunene. Fire av de mindre kommunene har hatt det ustabil med skifter av skoleeier og skoleledere over tid, mens situasjonen nå er avklart med nyttilsetninger i alle kommuner som deltar. Det har gjort at vi fra Statsforvalteren har valgt å gi ekstra lederveiledning til de nyansatte for å styrke kvalitetsarbeidet i forfasen og første høsten i gjennomføringsfasen.

En kommune har ikke deltatt i forfasearbeidet på grunn av egne OU-prosesser med KS Konsulent i forbindelse med nytt skolebygg og skolesammenslåing. Kommunen deltar i Læringsmiljøprosjektet fra høsten 2023, og skal delta i prosjektet i to år. De deltar med begge sine skoler og samtlige av kommunens seks barnehager. Gjennom det første halvåret i prosjektet har veiledere fra Læringsmiljøsentret besøkt kommunen to ganger, og det har i den anledningen vært gjennomført veiledningsøkter med arbeidsgruppene i skolene og barnehagene. Kommunen har også deltatt på nasjonal samling for Læringsmiljøprosjektet på Gardermoen høsten 2023. Tilbakemeldingen fra veilederne er at kommunen er godt i gang med prosjektet.

Generelt sett er arbeidet i kommunene i uttrekk 2022 godt i gang med gjennomføringsfasen høsten 2023 med stort trykk i veiledningsarbeidet fra kommune, veiledere og Statsforvalter. Det er gjennomført 3-4 fysiske veiledningssamlinger i hver av kommunene høsten 2023 der Statsforvalter har deltatt sammen med veiledere. I tillegg har det vært jevnlig digitale veiledninger. Det har vært viktig for framdriften og resultatene at Statsforvalter har deltatt så tett på kommunene. Det er for tidlig å si noe om konkrete resultater av kvalitetsarbeidet, men prosessene i kommunene og på skolenivå er godt i gang.

Troms:

De forskjellige kommunenes nåsituasjon har krevd ulikt fokus og ulik progresjon i arbeidet som skal gjøres i forfasen. I alle fem kommuner uttrykker skoleeiers representant at man opplever det som svært krevende å følge opp arbeidet som følger med deltakelse i oppfølgingsordningen. Dette begrunnes med at man som skoleeier- representant i en liten kommune har svært mange arbeidsoppgaver, med svært begrensede ressurser tilgjengelig.

I en av kommunene har kapasiteten hos skoleeier vært svært presset. I denne kommunen har man også hatt svært store utfordringer med skole-hjem samarbeidet i en av to skoler. Dette i kombinasjon med høyt fravær i skoleledelsen. I en annen kommune har det vært svært vanskelig å ansette ny rektor på grunn av få søkere. I en tredje kommune har nåværende rektor sagt opp (kun en skole i denne kommunen). I en fjerde kommune var man uten skoleeier representant (nyansatt startet ikke opp). I en femte kommune står man midt i byggeprosess knyttet til ny skole. Oppsummert har hver enkelt kommune ulike rammevilkår og behov i sitt skoleutviklingsarbeid. Dette har igjen påvirket kommunenes motivasjon og kapasitet til å delta i oppfølgingsordningen.

En av fem kommuner er noe forsinket med arbeidet i forfasen. Oppfølging fra veiledere har vært svært viktig for denne kommunen med tanke på å bygge systemer og kompetanse til å gjennomføre gode kvalitetsutviklingsprosesser.

De fire andre kommunene nyter godt av støtten fra veilederne i arbeidet med å forstå seg selv (analysere seg frem til nåsituasjonen og valg av tiltak).

I sum har oppfølgingsordningen bidratt til å øke kommunenes kapasitet til å bygge systemer og kompetanse til å gjennomføre bedre kvalitetsutviklingsprosesser. Fire av fem kommuner er godt i gang med tiltak i første halvår av gjennomføringsfasen.

Statsforvalter skal støtte og veilede kommunene i oppfølgingsordningen (fra kapittel 3.1.7.1.2.2 i TB)**Rapportere på**

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målrettede tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge.

Det ble i 2020 trukket ut 10 kommuner til oppfølgingsordningen i Troms og Finnmark. Alle kommunene i Troms og Finnmark som våren 2023 avsluttet oppfølgingsordningens gjennomføringsfase, har arbeidet etter sine planer om tiltak for kvalitetsforbedring. Det har vært ulik framdrift i arbeidet blant kommunene. Vi ser at kommuner og skoler som har stabilitet i personalet (skoleeier, ledere og annet personale) har de beste forutsetningene for å få til god framdrift. De vanligste tiltakene er: Kvalitets systemarbeid hos skoleeier og i skolene, lederveiledning, arbeid med å forbedre læringsmiljøet og øke elevenes læringsutbytte, arbeid med grunnleggende ferdigheter, arbeid med profesjonelle lærings fellesskap, utarbeide system for oppfølging av nasjonale prøver, elevundersøkelse og kartlegginger i skole og barnehage, utarbeide kvalitetsplaner/utviklingsplaner og samkjøring med andre kvalitetsutviklings ordninger (Læringsmiljøprosjektet, Kompetanseløftet, Dekomp, ReKomp). Statsforvalteren i Troms og Finnmark arrangerte tre regionale samlinger for kommunene og veiledere til uttrekk 2020 og 2022 i april 2023 i Kirkenes, Alta og Tromsø. Her var fokus erfaringslæring fra prosessene i alle kommunene. OsloMet som følgeforsker av oppfølgingsordningen deltok som observatør. Samlingene var faglig vellykket med mye kunnskapsoverføring mellom kommunene.

Statsforvalter har deltatt på 2-4 samlinger i hver kommune i forfasen og gjennomføringsfasen i 2023.

Finnmark:

I 2020 ble seks kommuner trukket ut til oppfølgingsordningen. Én kommune fra uttrekket har ikke deltatt i oppfølgingsordningen. To av kommunene har deltatt i Læringsmiljøprosjektet, hvorav en har fortsatt i en ny periode i dette prosjektet. Tre kommuner har derfor arbeidet med siste del av gjennomføringsfasen i 2023. De har alle fortsatt med samme veiledere. Veilederne har fasilitert arbeidsprosessene sammen med kommunene i et samarbeid med Statsforvalteren. En kommune har valgt Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis med et tverrfaglig perspektiv i

hele sin gjennomføringsfase. De har i 2023 fortsatt kompetanseheving innen det spesialpedagogiske feltet i alle fagfelt rundt laget for barnet. Her har skole, barnehage, PPT, kultur og fritid, samt helse, vært deltakere i arbeidet. Den andre kommunen ble trukket ut på grunn av spredning i resultater, og har valgt å ha særlig tiltaksvekt på de to største skolene. De har i tillegg en kvalitets satsing på systemnivå for skoleeier og hele leder kollegiet. Arbeidet er gjennomført etter planen, og ble ledet godt av skoleeier. PPT deltok, men ikke barnehage. Begge kommunene har økt sin kompetanse og fokus på kvalitet i opplæringa. Den tredje kommunen har hatt utskifting på skoleeier- og rektornivå, og det har forsinket utviklingsarbeidet noe. Det ble satt inn ekstra veiledningsressurser for ny rektor og ny skoleeier her. Det er utarbeidet kvalitetssystem og kvalitetsplan. PPT deltar i kommunens arbeid, men ikke barnehagene.

I løpet av 2023 har det vært 4-6 fysiske veiledningssamlinger i kommunene, med en varighet på fra 1-5 dager, samt mellom-arbeid for kommunene og digitale veiledninger månedlig.

Troms:

I 2020 ble fire nye kommuner trukket ut. Alle fire kommuner har arbeidet med siste halvår av gjennomføringsfasen i 2023. De har alle fortsatt med samme veiledere fra forfasen. Disse har fasilitert arbeidsprosessene sammen med kommunene i et samarbeid med Statsforvalteren.

Statsforvalteren vurderer at kommunenes samarbeid med de samme veilederne gjennom både forfase og gjennomføringsfase har vært avgjørende for å sikre sammenheng mellom analyser gjennomført i forfasen og de tiltak som kommunen har valgt å igangsette i sitt arbeid med kompetanseutvikling.

En kommune har også i perioden hatt fokus på lesing som grunnleggende ferdighet i sitt arbeid med kvalitetsutvikling. Denne kommunen har fått til et godt systematisk arbeid. I både forfasen og i gjennomføringsfasen har kommunen klart å involvere/samarbeide med både barnehage, SFO og PP-tjenesten. Skoleeier er tett på i dette samarbeidet. Kommunen forsøker å se dette arbeidet i sammenheng med pågående prosesser i Dekomp. Kommunen har samarbeid med samme veiledere i begge ordningene. Kommunen har også en plan for videreføring av dette arbeidet etter at gjennomføringsfasen er over.

Den største av de fire kommunene fra Troms har fem skoler med i oppfølgingsordningen. Skoleeier har fortsatt utfordringer med å være tett på i samarbeidet. Dette skyldes kapasitetsutfordringer i personal på skoleeiernivå. Alle fem skoler er små skoler med ulike utfordringer: dårlig tilgang på kvalifisert personale, ustabilitet i personalet, etc. Alle skolene har samarbeidet godt med veiledere. Skolene har analysert seg frem til ulike utfordringsbilder med behov for ulike tiltak. Alle skolene har laget utviklingsplan for arbeidet i gjennomføringsfasen. Skolene har ulik progresjon i arbeidet. Dette skyldes at enkeltskoler har større utfordringer enn andre når det gjelder stabilitet i personale. Spesielt to skoler sliter med å finne flyten mellom utviklingsarbeid og daglig drift. Disse to skolene har fått ekstra veiledningstid.

Den nest største kommunen i uttrekket fra Troms har utfordringer med å se de ulike kvalitetsutviklingsordningene i sammenheng. I tillegg opplever enhetslederne på skolene i kommunen at skolene må forholde seg til for mange kvalitetsutviklingsordninger samtidig. Kommunen har nå god kontinuitet i utviklingsarbeidet. Det kan skyldes at bemanningen på skoleeiersiden er stabil. I tillegg har kommunen fortsatt samarbeidet med veileder fra forfasen. Denne veilederen er også veileder i Dekomp for kommunen. Tiltakene som iverksettes har som mål å styrke pågående prosesser i kommunens deltakelse i IBS og Kompetanseløftet for inkluderende praksis.

Den fjerde kommunen fra Troms er en liten kommune med to deltakende skoler i oppfølgingsordningen. Den største skolen i kommunen har hatt store utfordringer med stabilitet på ledernivå. Hele ledelsen er skiftet ut midt i gjennomføringsfasen. Skoleeier er engasjert og tett på i arbeidet. I denne kommunen har man ønsket gjennom tiltak å styrke kommunens deltakelse i IBS og Dekomp. Hovedmålet i kommunens arbeid har vært å øke elevenes motivasjon for læring i skolen.

Det har etter Statsforvalterens vurdering styrket arbeidet med økt læringsutbytte og bedret læringsmiljø for elever i kommunene som deltar i oppfølgingsordningen fra uttrekk 2020 i Troms og Finnmark.

Vi mener videre at resultatene må vurderes over et lengre tidsrom. For kommunene handler det både om å utvikle gode systemer på skoleeier-, barnehage- og skolenivå, samt å få til gode prosesser som bidrar til kvalitetsutvikling i hele kollegiet. Statsforvalteren vil likevel påpeke at det stadige fokuset på kvalitet har skjerpert kommunenes arbeid med oppfølging av grunnskolepoeng, nasjonale prøver og elevundersøkelsen. Det er klar framdrift i gjennomføring av tiltak som skal bedre elevenes læringsmiljø og læringsutbytte. Samtidig ser vi at flere av våre kommuner har utfordringer med bemanningen og vanskeligheter med å rekruttere på både lærer-, leder- og skoleeiernivå, og vi er usikre om dette bidrar til at en ikke oppnår målene om godt læringsmiljø og læringsutbytte. Stadige skifter i nøkkeleroller skaper utfordringer knyttet til kontinuitet i kvalitetsutviklingsprosessene.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, har i ulik grad deltatt i forfasen i alle kommuner som deltar i oppfølgingsordningen og har deriv i ulik grad deltatt i valg av tiltak i oppfølgingsordningen. Det samme gjelder barnehagesektoren.

3.1.1.14 Andre oppdrag

TB: 3.1.8.1, 3.1.8.2, 3.1.8.3, 3.1.8.4, 3.1.8.5, 3.1.8.6, 3.1.8.7, 3.1.8.8, 3.1.8.9, 3.1.8.11

Oppdrag 3.1.8.1 CRPD:

Statsforvalteren har gjennom året jobbet aktivt for å bygge kunnskap om konvensjonen både internt og eksternt. Ved vårt arbeid har vi lagt stor vekt på at konvensjonen er tverrsektoriell, og at ivaretagelse av oppdraget krever samarbeid mellom flere avdelinger hos statsforvalteren og i kommunen.

Embetet har nedsatt en egen arbeidsgruppe som jobber med prosjektet. Gruppen er representert med deltakere fra flere avdelinger.

Pilotperioden for prosjektet er nå over, og alle kommunene i fylket er invitert med i arbeidet med implementering av CRPD. Dette blant annet gjennom brev og utsending av informasjon om konvensjonen og prosjektet.

CRPD er videre inntatt som fast del av planarbeidet i embetet, både ved at vi veileder kommunene og tar dette med som tema i kommunedialogen, samt ved at vi ved vurdering av kommuneplaner gir planuttalelser som innbefatter CRDP.

Vurderinger av rettigheter i medhold av konvensjonen gjøres også fast ved vår saksbehandling av saker om tvang og makt i medhold av hol. kap. 9.

Når det gjelder opplæring så har vi blant annet gjennomført en digital fagsamling om CRPD, der alle kommunene i fylket ble invitert, i tillegg til ansatte ved SFTF og SFNO, og relevante samarbeidspartnere. Det har også blitt holdt innlegg om CRPD på helseledernetverket i fylket, plankonferanser og i møte med alle kommunedirektører og ordførere.

Erfaringene så langt er at CRPD er ukjent i kommunene, og at det kreves et langsiktig arbeid for å sikre tilstrekkelig implementering i ulike sektorer i kommunene.

Oppdrag 3.1.8.2 Kompetansestrategi barnevern

Tjenestestøtteprogrammet:

De aller fleste av tjenestene i Troms og Finnmark har gjennomført Tjenestestøtteprogrammet, og flere har gjennomført/eller fått tilbud om å være med på nytt. Erfaringene våre er at programmet har blitt bedre i de siste rundene. 4 kommuner fikk tilbud om tjenestestøtte i 2023. 3 gjennomførte og 1 trakk seg. 5 tjenester er rekruttert for tjenestestøtte i 2024. Statsforvalteren deltar på noen av samlingene. Vi samarbeider med, og har gitt tilbakemelding til Barne- og familiedirektoratet (Bufdir), på foreslått fremdriftsplan for Tjenestestøtteprogrammet fremover.

Veiledningsteam:

Det er 2 tjenester i vårt fylke som har mottatt veiledningsteam i 2023. Vår vurdering er at vi har "truffet" på rekrutteringen av kommuner til veiledningsteam. Vi er fornøyd med at Statsforvalteren nå skal være med allerede fra starten av. Det vil gjøre vår løpende oppfølging av tjenesten enklere, og også enklere for oss når vi skal «overta» oppfølgingen etter at veiledningsteamperioden er over. Statsforvalteren er representert på samlingene i regi av Bufdir, og for de tjenestene som har veiledningsteam og som vi også har hatt dialogmøter med i samme periode, har vi oppfordret tjenestene til å ha med veilederne i dialogmøtene. Dette har opplevdes nyttig.

Dialogmøter:

Vi vurderer dialogmøtene som det tiltaket i kompetansestrategien med best utbytte, både for oss og kommunene. Dialogmøtene har vært en fin arena for kommunene å presentere sin barneverntjeneste, for oss å presentere vårt syn, og å få til en god og åpen dialog om barneverntjenesten. Barnevernreformen har også vært et viktig og nyttig tema i disse møtene, og møtene gir en god arena for god dialog med kommuneledelsen, både politisk og administrativt, om barnevern generelt og barnevernreformen spesielt. I 2023 har vi også hatt et særlig fokus på styring og ledelse, forebyggende plan og oppfølging av føringene fra EMD-dommene. Vi gjennomførte dialogmøte med 10 tjenester (16 kommuner) i 2023. 1 dialogmøte ble utsatt til januar 2024. Alle dialogmøtene i 2023 ble gjennomført digitalt. Vi har gode erfaringer med å gjennomføre disse møtene digitalt. Vi avtaler alltid om og eventuelt hvilke oppfølgingspunkter vi skal ha i møtet. Vi mener vi følger de oppfølgingspunktene som fremkommer i følgeevalueringen.

Læringsnettverk:

Dette er det tiltaket i kompetansestrategien som er vanskeligst, både å gjennomføre for kommunene og for statsforvalterne å skulle følge opp. 2 medarbeidere hos statsforvalteren følger læringsnettverkene og deltar på ulike møter. Bufetat region nord har nå også fått en solid rolle i flere av læringsnettverkene som har prosjekter på fosterhjemsområdet, det vurderer vi som særlig positivt. Noen nettverk er godt i virke, andre sliter med ansvarsfordeling og aktivitet. En suksessfaktor som vi har sett er de nettverkene som bruker midler på å engasjere en prosjektleder. Dette sikrer fremdrift i prosjektet i mye større grad. Det er også vår vurdering at flere kommuner/nettverk forsøker å utvikle prosjekter som kan bidra til mer samarbeid på tvers av tjenestene når det for eksempel gjelder oppfølging av fosterhjem.

Oppdrag 3.1.8.3 Ny barnevernslov og gjenforening og samvær etter omsorgsovertakelse

I samarbeid med de andre statsforvalterne ble det engasjert en advokat som utarbeidet opplæringsvideoer på ny barnevernslov. Disse ble gjort tilgjengelig for alle ansatte i barneverntjenestene på slutten av 2022. Vi har informert om og oppfordret alle våre tjenester til å bruke disse for å implementere ny barnevernslov. Ny barnevernslov med tilhørende forskrifter som har kommet gjennom 2023, har vært tema på vår barnevernledersamling og på våre nyhetssendinger gjennom 2023. Det har jevnlig gjennom 2023 vært gitt veiledning på ny lov både skriftlig og muntlig til våre barneverntjenester.

Gjenforening og samvær etter omsorgsovertakelse var tema på den årlige barnevernledersamlingen og har også vært tema på noen av våre nyhetssendinger. Hvordan barneverntjenesten har arbeidet egne rutiner og praksis for gjenforening og samvær etter avgjørelsene fra EMD og Høyesterett, har vært etterspurt både i enkeltssaker og i dialogmøter med barneverntjenestene.

Det er vår vurdering at tjenestene har jobbet godt med implementering av ny lov. Vi har imidlertid fått tilbakemelding fra noen tjenester at de fortsatt har en vei å gå, og disse er vi i dialog med. Det er videre vår vurdering at tjenestene har tatt inn over seg den endrede praksisen knyttet til gjenforening og samvær etter omsorgsovertakelse. Vi er bekymret for, og svært oppmerksomme på at flere tjenester nå ser ut til å være noe bekymret for å bli felt i nasjonal domstol eller EMD, og at dette kan gå på bekostning av barnets beste. Vi må alle være oppmerksomme på dette fremover, og det vil være viktig

å etterspørre de konkrete og individuelle barnevernfaglige vurderingene, herunder vurderingene av barnets beste, når samvær økes etter det bes om gjenforening.

Oppdrag 3.1.8.4 Plan for å forebygge atferdsvansker og omsorgssvikt

Informasjon og veiledning om kravet om at kommunene har en plan for sitt forebyggende arbeid, har vært gjennomført i de ulike møter og dialoger vi har med kommunene. Vi gjennomførte en digital samling i september som konkret rettet seg mot kommunalsjefer innen oppvekst, barnevern, helse og omsorg med flere og kontaktpersoner, med over 200 deltagere. Samlingen omfattet veiledning og informasjon fra statsforvalteren, Korus og RVTS, og vi har i etterkant mottatt meget positive tilbakemeldinger fra kommunene om nytteverdien av dette. Vi har også distribuert opptak av samlingen i etterkant som er brukt av kommunene på interne samlinger. I november fikk vi gjennomført opptak av to av de mest etterspurte innledningene her som vi tekster og legger ut som en ressurs til kommunene i 2024. Vi har sendt ut en spørreundersøkelse om status på arbeidet med planen til alle kommunene ved kommunedirektøren. Innen fristen har 27 av våre 39 kommuner svart; 3 kommuner sier de har vedtatt en slik plan, 15 kommuner er i prosess og de øvrige har ikke kommet i gang. Vi følger dette arbeidet videre opp i 2024.

Oppdrag 3.1.8.5 Kommunens styring og ledelse av barneverntjenestene

Det har vært utfordrende å finne hvordan vi best påbegynner arbeid med dette oppdraget. Satsingen er gjort kjent gjennom barnevernledersamlingen i juni 23. Vi har brukt høsten 2023 til å ta kontakt med og ha møter med allerede etablerte læringsnettverk. Vi har jobbet med å få inn barnevernledere som ikke har vært del av ett nettverk i ett nettverk, og vi har jobbet med å etablere nye nettverk. Vi har hatt møter med 2 av de 4 nettverkene som vi håper skal komme på plass. Nettverkene har etablert seg/etablerer seg naturlig ut fra geografi. Vi har hatt ulike drøftinger med nettverkene. Fra de allerede etablerte nettverkene har vi fått informasjon om hvilken struktur de har, og vi har jobbet for å få inn nye ledere. Vi har da også drøftet hva de kan tenke seg å jobbe med i nettverket og hva de ser at Statsforvalteren kan bidra med.

Vi har 2 etablerte nettverk i Troms (Nord-Troms og Midt/Sør-Troms). Det ene består av 6 ledere, det andre består av 7 ledere og det jobbes med å få rekruttert inn en til. Tromsø og Harstad er ikke med i et lokalt ledernetverk. De er i andre typer nettverk, for eksempel storbynettverk.

Når det gjelder Finnmark er vi i etableringsfasen av 2 nettverk, Øst- og Vest-Finnmark. Disse vil bestå av 5 barnevernledere i hver.

Det er vår vurdering at ledernetverk vil være en nyttig arena for barnevernlederne. Det er vår vurdering at de best kan nyttes til å dele erfaringer, være en støttespiller i en ellers ensom lederhverdag, og særlig tenker vi disse kan bli nyttig for nye ledere. Så vet vi at det er vanskelig å finne tid til nettverksjobbing i en travel lederhverdag, slik at suksess for nettverkene er avhengig av tydelig ansvarsfordeling og prosjektledelse dersom det skal arbeides med prosjekter.

Oppdrag 3.1.8.6 og 3.1.8.7 Forebygge vold og overgrep, gjøre voldsforebyggende verktøy kjent og bidra til at voldsutsatte sikret et helhetlig krisesentertilbud

Statsforvalteren deltar i regionalt nettverk for vold mot eldre, sammen med RVTS, USHT, TryggEst, UNN, Nordlandssykehuset, politi, ATV, SANKS, krisesenter, Statsforvalteren i Nordland, eldreråd, pasientombud m.fl. Nettverket jobber bl.a. med å løfte fokus på tematikken, gi informasjon og økt oppmerksomhet om vold mot eldre i regionen, bidra til å identifisere tjenester og tematikk innenfor vold mot eldre som trenger økt fokus og bidra til at tjenesteapparatet får nødvendig fenomenkunnskap og handlingskompetanse til å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep mot eldre. I tillegg deltar vi i Nord-Norge nettverket og i samarbeidsforum om vold og overgrep i samiske samfunn.

Noen kommuner følger Tidlig Inn programmet, hvor kommunalt ansatte som i sin tjeneste møter gravide og småbarnsforeldre får opplæring i kartleggingsverktøy og metoder for samtale om rus, psykisk helse og vold for å sikre en forsvarlig tjeneste. Vi jobber kontinuerlig sammen med KORUS Nord for å informere om og motivere til å delta i programmet.

Det er kun 4 kommuner i Troms og Finnmark som har tatt i bruk TryggEst, og 1 er under oppstart. Statsforvalteren har bidratt til informasjon ut til helse- og omsorgsledere om TryggEst.

Statsforvalteren fortsetter arbeidet med å bidra til at kommunene har oppdaterte planer og rutiner for helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep i 2024.

Når det gjelder de voldsforebyggende verktøyene "Jeg vet" og "Snakke sammen" samarbeider vi med RVTS Nord, Sametinget og SFNO. Vi har etablert et eget nettverk med kontaktpersoner i alle kommunene i nord som deltar på kvartalsvise dialogmøter med tema forebygging vold og overgrep mot barn og unge. Her er det aktuelle innlegg både fra ressurser i kommunene, fra aktuelle fagfelt og direktorater og departementer. Tema omfatter bruken av verktøyene, og kontaktpersonene jobber i grupper på tvers med fokus på videre implementering/erfaringsdeling. På alle møtene informerer RVTS Nord om kommende kurs og videre arbeid med verktøyene, som kontaktpersonene deler videre i sine kommuner. Tidlig på året sendte vi ut en spørreundersøkelse til alle kontaktpersonene om status for arbeidet og hva de ønsket mer kunnskap om, og vi tar utgangspunkt i disse svarene når vi legger opp dialogmøtene. I tillegg deltar to av kontaktpersonene i en egen ressursgruppe som følger opp nettverket sammen med oss.

Vi har gjennomført en halvdags digital konferanse «Barnet beste» på tema hvordan samarbeide for å forebygge at barn og unge utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt. Den ble laget i samarbeid med SFNO, SFTR, RVTS Nord, RVTS Midt, Sametinget og Ungdommens fylkesråd, rettet mot kommuner og regional stat i våre tre nordligste fylker. Også her var de voldsforebyggende verktøyene et tema.

Vi har hatt kurs med RVTS for alle ansatte i avdeling for oppvekst og barnevern i verktøyene, og RVTS Nord har deltatt på nyhetssendinger vi har rettet

mot skoleeiere og barnehageeiere i fylket og informert om verktøyene.

Særlig om forebygging av vold og overgrep mot samiske barn og unge:

Vi deltar i nettverket forebygging av vold og overgrep i samiske samfunn, og har i 2023 deltatt på digitale møter, intern fagsamling og konferanse. Dette er også et kontinuerlig fokus i nettverket med kontaktpersonene i kommunene. Vi har i 2023 fortsatt samarbeidet med prosjektet «Tystnaden i Sapmi – ikke lenger stille!», og samarbeidet om visninger av filmen med påfølgende fagsamling for hjelpeapparatet i Finnmark. Vi la til rette for at filmen var et tema og ble vist på samarbeidskonferansen «Mangfold i Nord», hvor særlig skoler var i målgruppen. Visningen av filmen ble fulgt opp med en samtale om tema med produsenten og en representant fra NASAK, og et innlegg med RVTS Nord om hvordan man kan jobbe med de voldsforebyggende verktøyene rundt dette tema.

Når det gjelder den delen av oppdraget som gjelder å bidra til at voldsutsatte sikres et helhetlig krisesentertilbud mv, vises det til rapporteringen under pkt. 7.3.2.1.

Oppdrag 3.1.8.8 Rekruttering av fosterhjem i familie og nære nettverk

Dette er fast tema på våre dialogmøter og også tema i våre møter med Bufetat region nord. På barnevernledersamlingen i juni (hvor også Bufetat region nord deltok), hadde vi rekruttering av fosterhjem som tema, både rekruttering i slekt og nettverk og rekruttering av ordinære fosterhjem og hvordan kommunene og Bufetat kan samarbeide. Etter barnevernledersamlingen juni 2023 (høst 2023) ble det nedsatt en arbeidsgruppe bestående av 4 kommuner, Bufetat og Statsforvalteren. Arbeidsgruppa (AU) har i oppgave å jobbe frem aktuelle tiltak som fører til erfaringsutveksling, faglig påfyll og dialog om tema. AU har møtet ca. en gang pr. måned. AU har skaffet seg en oversikt over utfordringsbildet knyttet til fosterhjemsrekruttering i kommunene i Troms og Finnmark. Vi har diskutert aktuelle tiltak som kan bidra til bedre samarbeid og erfaringsutveksling, og vi har lagt en plan for og påstartet arbeidet med aktiviteter våren 2024. Første tiltak er å gjennomføre webinar hvor Bufetat region nord ved fosterhjemstjenesten skal gi informasjon om Nasjonal opplæring for fosterforeldre – SOLID. Målgruppe for webinarer er barnevernledere og de som godkjenner fosterhjem og følger opp barn i fosterhjem. Andre planlagte tiltak er et dagsseminar i juni 2024. AU er godt i gang med å utarbeide programmet for dagsseminaret. Målgruppe er barneverntjenestene i Troms og Finnmark.

For nærmere redegjørelse og vurdering av tiltakene i kompetansestrategien og oppfølging av oppdrag fra Bufdir, vises det til vår rapportering på belastningsfullmakten til Bufdir datert 16.1.24.

3.1.2 Statlig virksomhet er godt samordnet på regionalt nivå

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Gjennom vårt Fyrtårn barn og unge bruker vi barnekonvensjonen som det felles utgangspunktet for å jobbe helhetlig opp mot barn og unge, med særlig fokus på de mest utsatte. Vi har tilrettelagt for digitale samlinger for alle kommunene og utviklet en egen nettressurs om hvem særlig utsatte barn er og hvorfor samarbeid er så viktig, i samarbeid med Korus og Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis. I tillegg har vi et særlig fokus på samiske barn og unge, blant annet gjennom samarbeid med NASAK og Sametinget. Vi ser det fortsatt er behov for økt kunnskap om utsatte barn og unge, og ikke minst dele erfaringer og kompetanse på tvers av fagområder for bedre samarbeid.

Vi har deltatt i opprettelsen av et Nord-Norgenettverk etter initiativ fra RVTS Nord; et strategisk nettverk som skal styrke og samordne den tverretattlige innsats i regionen ved deling av kunnskap om etatenes oppdrag og planverk. Dette sikrer også bedre samordning ut mot kommunene. Nettverket har i tillegg til egne møter gjennomført en todagers konferanse (fysisk og live-stream) på tema kulturelt mangfold i nord. Vi ser det som viktig å bidra til å tilrettelegge for tverrfaglige møteplasser for ulike tjenester opp mot barn og unge på tvers av kommuner.

Vi deltar også i samarbeidet med seks kommuner gjennom Oppvekstløftet og Husbanken i den videre utviklingen av Foyer, både med prosjektskjønnsmidler og fagkompetanse. Vi har blant annet hatt særlig fokus på hvordan få til god medvirkning med barn og unge i tjenestene. Vi har deltatt på både digitale og fysiske (Tromsø og Alta) nettverksmøter med Oppvekstløftet og Husbanken. På disse har vi holdt flere innlegg om FNs barnekonvensjon og god medvirkning, og lagt til rette for erfaringsutveksling og dialog mellom kommunene og tjenestene som deltar i prosjektet. Oppvekstløftet henter nå inn innspill fra ungdom som har vært eller er involvert i Foyer, disse innspillene skal det jobbes videre sammen med ungdomsrådene, som igjen vil presenteres på en konferanse i 2024. Vi er med og fasiliteter denne prosessen med ungdomsrådene. Vi anser denne formen for regionale samarbeid på oppvekstfeltet som viktige, med fokus på dialog og erfaringsutveksling, og ser en stadig bredere involvering av kompetanse både fra barnevern og NAV i dette samarbeidet.

I tillegg arbeider vi videre med medvirkning med ungdomsråd og barne- og ungdomsorganisasjoner. De har viktige innspill for hva som trengs for å legge til rette for et godt og samordna tjenestetilbud i kommunene, også i et forebyggingsperspektiv. I 2023 har vi tilrettelagt for flere felles møteplasser mellom ungdomsråd og politisk og administrativ ledelse i kommunene, og løftet deres innspill på våre arenaer. Vi har også tilrettelagt for dialog og innspill med flere barne- og ungdomsorganisasjoner, blant annet Mental helse ungdom i nord, Unge funksjonshemmede og den samiske ungdomsorganisasjonen Noerh. Vi opplever at det har god effekt i kommunene at vi etterspør medvirkning også på systemnivå, og at vi bistår kommunene om hvordan man kan jobbe med medvirkning med god kvalitet.

Statsforvalteren har en embetsintern arbeidsgruppe som koordinerer vår innsats opp mot barn og unge på tvers av alle våre fagområder. Gjennom Fyrtårn barn og unge har vi en tydelig satsing på barn og unges rettigheter, og vi bruker barnekonvensjonen aktivt i dialogen med kommunene. Vi veileder videre kommunene om barnevernsreformen/oppvekstreformen og endringene i velferdstjenestelovgivninga, som vi ser er viktig for måten kommunene tilrettelegger for helhetlige og gode tjenester.

Selv om det er avgjørende å se utfordringer i lokal og regional kontekst vil vi i denne sammenheng også peke på at vi ser stor nytteverdi av å samordne ressurser på tvers av embetene. Statsforvalterens nasjonale gruppe for arbeid med barnekonvensjonen i praksis (tidligere Sjumilsteget) koordineres av Statsforvalteren i Troms og Finnmark og er en viktig ressurs i arbeidet opp mot utsatte barn og unge. Gruppen har utarbeidet og delt planer og ressurser om tidlig innsats og forebygging på tvers av embeter, også spesifikt opp mot plan for å forebygge atferdsvansker og omsorgssvikt. I tillegg har gruppen samarbeidet med fokus på medvirkning med barn og unge, barnets beste-vurderinger og barneperspektivet i NAV. Vi har også etablert en god dialog med relevante aktører på feltet, som ulike barne- og ungeorganisasjoner, Barneombudet og Redd Barna.

Vi vurderer at flere kommuner i Troms og Finnmark er i en god prosess med å legge til rette for bedre strukturer for samarbeid på tvers av tjenester til barn og unge som følge av nye lovkrav, med både opprettelse og videreutvikling av flere tverrfaglige team og tverrfaglige møteplasser. Mange kommuner har også gode interkommunale samarbeid på dette feltet. Det overordnede inntrykket er at utviklingen under dette delmålet går i riktig retning.

Samtidig er det etter vår vurdering viktig at vi jobber omforent videre ut mot kommunene for å øke kunnskapen og kvaliteten i tjenestene. Å holde fokus på tidlig innsats og forebygging vil være viktig også fremover, for å styrke beskyttelsesfaktorene og redusere risikofaktorene for utsatte barn og unge.

Noen kommuner har fokus på tidlig inn og har etablert egne tiltak/tjenester rettet mot barn og unge, psykisk helse og rus. Tjenestene er fortsatt i mange kommuner uoversiktlig, fragmentert og ansvaret ikke «fordelt». Flere kommuner har søkt om tilskudd innenfor rus/psykisk helsefeltet til å bygge opp kommunale lavterskeljenester til barn/unge, og Statsforvalteren ser en god utvikling av organiseringen av arbeidet i kommunene når det gjelder gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge.

Gjennom dialog, oppfølging og tilsyn med spesialisthelsetjenesten, både i fylket og regionalt har vi satt fokus på samordning og forsvarlige tjenester til utsatte barn og unge. Vi har også hatt dialog og gjennomført aktiviteter for å sikre tjenestene til barn og unge på Svalbard. Fylkeslegen deltar i styringsgruppen for et forskningsprosjekt som skal igangsette en undersøkelse av barn og unges helse- og oppvekstvilkår i Finnmark. Dette i samarbeid med UiT, Finnmarkssykehuset HF, fylkeskommunen og kommunene. Gjennom dette arbeidet bidrar vi med kunnskap og informasjon, samtidig som vi også får ny informasjon som vi vil benytte til å målrette våre tiltak rettet mot barn og unge.

Gjennom et økende søkelys på ivaretagelsen av barn og unge når en familie søker om økonomisk hjelp i Nav, har også Navs posisjon i samarbeidet om helhetlige tjenester til utsatte barn og unge blitt forsterket. Nav kan være en sentral aktør i samarbeidet og vi ser at flere kommuner bruker Navs kompetanse på området mer aktivt enn tidligere.

Videre utvikling og formidling av gode verktøy og ressurser gjennom nasjonale og regionale nettverk trengs. Vi ser at vår rolle både for samordning og kompetanseheving er viktig, og som tilrettelegger for å dele erfaringer og beste praksis på tvers av kommuner. Vår interne tverrfaglige koordinering er avgjørende for en samordnet og helhetlig bistand ut mot kommunene, og vi ser at vi lykkes på mange områder her. Samtidig er det mange komplekse utfordringer som det må jobbes videre med i et langsiktig perspektiv, for å sikre gode oppvekstvilkår og gode fremtidsutsikter for alle barn og unge, med særlig fokus på de mest utsatte.

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt og samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge

Mange kommuner har tverrfaglige arbeidsgrupper, team og nettverk som jobber opp mot utsatte barn og unge. Disse jobber også godt sammen for å utvikle og oppdatere et bredt og godt kunnskapsgrunnlag om utsatte barn og unge i kommunene. Vi ser en kombinasjon av å bygge på eksisterende strukturer, til justering av de eksisterende og etablering av nye der ikke strukturene fra før ligger til rette. Dette ser vi som en direkte konsekvens av oppvekstreformene og endringene i velferdstjenestelovgivningen, som setter nye krav til kommunene. Dette knytter seg også opp mot interkommunale samarbeid og nettverk. At kommunal ledelse er godt samordnet blir av flere løftet som avgjørende. Selv om mange kommuner jobber godt med dette, er det fremmet som ønske fra flere kommuner at vi legger til rette for flere fagsamlinger og digitale ressurser også med kommunal ledelse som målgruppe, med fokus på nettopp struktur og koordineringsansvar. I innspill på en spørreundersøkelse som gikk ut til alle kommunene kommer det tydelig frem at de ønsker både kompetanseheving og arenaer for å utveksle erfaringer på tvers av kommuner. Dette går også på hvordan kommunene jobber med å utvikle gode planer på feltet, med tydelig ledelsesforankring og ansvarfordeling.

Utfordringene i våre kommuner med til dels stor utskiftning og turn-over i sentrale kommunale eier- og lederroller, utfordringene for kommunene og virksomhetene med å rekruttere og beholde riktig og tilstrekkelig kompetanse, samt at det i Troms og Finnmark er mange små kommuneadministrasjoner med lite kapasitet til både utviklings- og implementeringsarbeid, gir utfordringer for fremgangen på området.

Vi vurderer imidlertid at det i kommunene er stort fokus på viktigheten av et godt samordnet tjenestetilbud, ikke minst for barn og unge i utsatte livssituasjoner. Kommunene arbeider innenfor tilgjengelige rammer og med ambisjoner om å lykkes best mulig med dette. Vi vurderer at de nye samarbeidsbestemmelsene i velferdstjenestelovgivningen er godt kjent i kommunene, men at det trengs lengre tid og mer innsats før implementeringen kan sies å være på plass.

Tilsvarende gjelder plan for kommunenes forebyggende arbeid. Lovkravet er nå godt kjent på de fleste nivå i kommunene, og mange er i gang med gode prosesser med å utarbeide slik plan. Vi vurderer at god ledelsesforankring av dette arbeidet i kommunene er en nøkkelfaktor for å lykkes med dette viktige tverrsektorielle arbeidet.

Vi vurderer at vår innsats og våre tiltak rettet mot kommunene på dette området både er etterspurt og har effekt, og at statsforvalteren på denne måten bidrar i positiv retning for et godt og samordnet tjenestetilbud for barn og unge generelt, og utsatte barn og unge spesielt.

Helse- og sosialavdelingen har fokus på et samordnet tjenestetilbud i vår jevnlig veiledning knyttet til overordnet og konkret saksbehandling, samt i dialogen med helse- og omsorgstjenesten og NAV-kontorene.

Klagesaksbehandling og tilsyn: Vi prioriterer saksbehandling av saker som gjelder tjenester til barn og unge, og barn som pårørende. Ved klagesaksbehandling på helse-, omsorgs- og sosialområdet skal det gjøres barnrettighetsvurderinger i alle saker. Vi har satt søkelyset på barnefamiliene og har opphevet flere saker pga. manglende barneperspektiv. I våre tilbakemeldinger er det alltid fokus på samordnede tjenester.

Rus/psykisk helse: Flere kommuner har søkt tilskuddsmidler for å etablere samhandlingsteam innenfor psykisk helse og rusfeltet for barn og unge, både internt i kommunen og med spesialisthelsetjenesten. Vi ser også at det i større grad søkes tilskuddsmidler for etablering av lavterskeltilbud og drift av ulike innsatser til målgruppen.

Det er fortsatt et behov for å opprettholde en innsats for å gjøre endringene i velferdslovgivningen fra 2022 kjent både i helse- og omsorgstjenestene, og i de andre velferdstjenestene.

Gjennom et økende søkelys på ivaretagelsen av barn og unge når en familie søker om økonomisk hjelp i Nav, har også Navs posisjon i samarbeidet om helhetlige tjenester til utsatte barn og unge blitt forsterket. Nav kan være en sentral aktør i samarbeidet og vi ser at flere kommuner bruker Navs kompetanse på området mer aktivt enn tidligere.

3.1.2.2 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Samordning av tilsyn er en del av våre rutiner knyttet til planlegging av tilsyn i Nasjonal Tilsynskalender (NT). Statsforvalterens tilsyn er godt samordnet internt og vi har også god oversikt over andre statsetaters tilsyn. Vi deltar i Nasjonalt Nettverk for Samordnere av tilsyn, hvor vi samarbeider om metodikk og forbedring av tilsynskalenderen.

Samarbeidet med revisjonsselskapene og kontrollutvalg-sekretariatene er fortsatt ikke optimalt. Et mål for 2024 er å bedre dialogen med disse for å øke deres bruk av NT og dermed bedre samordning og ressursutnyttelse knyttet til tilsyn og kontroll.

KDDs endring av frist for registrering av tilsyn i NT oppleves som et skritt tilbake med tanke på samordning av tilsyn. Da det nå er fire frister pr. år, blir registrering av tilsynsplaner en helårig virksomhet, noe som gjør at vi aldri klarer å være i forkant med planlegging av tilsyn. Dette gjør at "første man til mølla" gjelder for registrering av tilsynsplaner, noe som gjør at de som er sent ute med å registrere tilsyn (pga. sen tilgang på oppdragene fra overordnet sektormyndighet) må forholde seg til allerede registrerte tilsyn. Dette gir redusert fleksibilitet i samordningsarbeidet, samtidig som kommunene ikke får en oversikt over samlede tilsyn tidlig på året slik intensjonen med Nasjonal Tilsynskalender var. De fire fristene pr. år gjør også samordningsarbeidet betydelig mer ressurskrevende for Statsforvalteren.

Øvrige statlige tilsynsetater har i 2023 benyttet NT i betydelig større grad enn tidligere år, noe som er positivt. Dette er noe Statsforvalteren har vært pådriver for helt siden innføringen av NT.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Statsforvalteren har en samordningsgruppe underlagt vår interne tilsynsgruppe som jobber med samordning av tilsyn med kommunene. Samordningsgruppen har i flere år gått nøye igjennom alle registrerte tilsynsplaner for å sikre en akseptabel tilsynsbelastning for hver enkelt kommune. Erfaringen gjennom de siste år viser at dette fungerer godt og at vi klarer å gjøre tilpasninger av tilsynsplanene ved behov. Tilsyn med kommunene er godt fordelt og blir tilpasset slik at Statsforvalterens og andre tilsynsetaters tilsynsvirksomhet utfyller hverandre på en god måte uten at tilsynstrykket på enkeltkommuner blir for stort.

Dette arbeidet har blitt lettere fordi andre statlige tilsynsetater nå har fått bedre rutiner for registrering av sine tilsyn i Nasjonal Tilsynskalender. Samtidig ser vi nå at arbeidet blir mer ressurskrevende og krever at det jobbes mer kontinuerlig gjennom året fordi det nå er fire frister for registrering av tilsyn i NT.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt.

Det har vært utfordrende å få kontrollutvalgssekretariatene til å benytte Nasjonal Tilsynskalender. I den grad KU-sekretariatene har registrert kommunal egenkontroll i NT, blir de gjerne registrert over perioder på flere måneder, noe som gjør at det blir vanskelig for samordner å vite om et tilsyn i denne perioden kommer i konflikt med revisjonen. Dette gjør at Statsforvalteren egentlig har dårlig oversikt over kommunal egenkontroll.

Når det kommer til tematisk overlapp har vi ett tilfelle av dette i 2023, men det har ikke ført til utsettelse/avlysning av tilsynet. Tvert imot førte det til en nyttig erfaringsutveksling mellom KU-sekretariatet og embedets helse- og sosialavdeling.

Det er behov for bedre dialog med KU-sekretariatene for å øke deres bruk av NT. Videre må vi endre interne rutiner slik at våre avdelinger sjekker ut kommunenes planer for egenkontroll i NT før tilsynsplanene utarbeides.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Helse- og sosialavdelingen

Tilsyn forberedes godt og det legges stor vekt på at kommunene skal oppleve tema som relevant og forstå formålet med våre tilsyn. Vi har nå et økt fokus på oppfølging etter tilsyn, og at både tjenestene og innbyggerne ser en effekt av gjennomførte tilsyn i form av læring og forbedring.

Lovbrudd etter tilsyn følges opp overfor den enkelte kommune, og informasjon om tilsynene formidles i relevante nettverk slik at kunnskap og forbedringsaktiviteter kan brukes av flere.

Gjennom vårt tilsyn bidrar vi til å gjøre gjeldende lover og forskrifter kjent for kommunene. Våre undersøkelser, avgjørelser og oppfølgingsaktiviteter sikrer at svikt i tjenestene blir avdekket og at det iverksettes nødvendige forbedringstiltak.

3.1.2.3 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Lagring av CO₂ i skog er en sikker, rask og kostnadseffektiv metode for CO₂-binding. I Troms og Finnmark kan det bindes langt mer CO₂ enn det gjøres i dag. Vi har store områder der skogvolumet, og derved binding og lagring av CO₂, kan mangedobles ved å skifte ut glissen lauvskog med barskog. Det er fastsatt en rekke resultatmål for å nå klimamål i landbruket og vi har utarbeidet flere strategier for å nå resultatmålene: Informere om skogbrukets positive rolle i klimasammenheng, sikre en god skogkultur som bygger opp skogens potensiale for CO₂-binding, planting av klimaskog på nye arealer i henhold til vedtatte planverk, arbeide for økt bruk av tre i bygg og arbeide for økt interesse og etterspørsel etter bioenergi fra skogen. Bioenergiarbeidet gjøres gjennom tiltakene i "Bioenergi strategien for Nord-Norge" som vi har utarbeidet i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland.

Reindrift:

Reindriftsavdelingen har foretatt utskiftninger av kjøretøyene i avdelingen, og som et ledd i anskaffelsen er klima og miljøhensyn tatt med som et punkt i tildelingskriteriene. Vi vektlegger egenskaper ved kjøretøyene som antas å gi miljøgevinster, som for eksempel å velge 4 takter istedenfor 2 takter snøscooter, og velger egenskaper ved kjøretøyene som antas å gi lang brukstid og mindre behov for utskiftninger. Vedlikehold og god ivaretagelse av utstyret vi har er med på å motvirke bruk- og kast mentaliteten.

Reindriftsavdelingen har en del oppdrag med feltkjøretøy som snøscooter og atv, og i den forbindelse gjøres det løpende vurderinger i bruken blant annet mtp klimahensyn, og om kjøring er nødvendig eller ikke. Avdelingen har ansatte ved 5 kontorsteder, og bruk av elektronisk kommunikasjon erstatter i stor grad det som tidligere ble løst ved reising mellom kontorstedene.

Reindriftsnæringen er spesielt sårbar for endringer i klima, og dette gir oss en spesiell bevissthet på klima.

Kommunale klima- og energiplaner klimatilpasning og klimagassreduksjon (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp, og har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med Statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning.

Statsforvalteren viser krav til i de statlige planretningslinjene i veiledning med kommunene og i planuttalelser. Det er likevel vanskelig å se hvilken effekt disse planene egentlig får ute i kommunene og om de politisk følges opp. Statsforvalteren har for lite ressurser til å sette et ekstra veiledningsfokus på oppfølging av de statlige planretningslinjene, men har i samarbeid med Troms fylkeskommune planlagt et webinar i 2024 med SPR klima som tema (både utslipp og klimatilpasning). Vi opplever også de statlige planretningslinjene som noe vage når det kommer til konkret hva vi kan forvente av kommunene og legge til grunn for eksempel i arealplanprosesser.

Når det gjelder klimagassreduksjoner er det et fåtall av planene som revideres årlig (2-3). Dette kan nok skyldes fokus, kompetanse og ressurser. Her har Statsforvalteren en jobb å gjøre i å veilede kommunene på hvordan man kan ivareta kravene både i overordnet kommuneplan og i en slik klima- og energiplan. Men vi mangler ressurser til dette arbeidet. Slik ressursituasjonen er, har Statsforvalteren en stilling som skal samordne klima, bærekraft og samfunnsplanlegging.

3.1.2.4 Beredskap i en endret sikkerhetspolitisk situasjon

Vi mener at aktører på regionalt og lokalt nivå har utviklet en god forståelse for den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen og mulige konsekvenser av denne.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er svært opptatt av den sikkerhetspolitiske situasjonen. Vi har derfor gjennomført og deltatt på ulike aktiviteter på sjefs- og saksbehandlernivå med det formål å sikre felles situasjonsbilde og situasjonsforståelse. Ett tema som har fått særlig fokus var muligheten for migrasjon ifbm. at Finland stengte grensa mot Russland.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har en oppdatert gradert ROS-analyse med oppfølgingsplan. Scenarier fra analysen ble lagt til grunn for HV-17's Øvelse Finnmark. Her deltok Statsforvalteren og flere andre sivile aktører. Vi har også deltatt på andre sivilmilitære aktiviteter i 2023, blant annet Øvelse Åsgard og Øvelse Totalforsvar.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er en del av et bilateralt samarbeid på regionalt nivå. Her deltar våre samvirkeparter i Finland og Sverige. Samarbeid om totalforsvaret over landegrensene har vært hovedtema de siste årene. I 2023 ble det gjennomført en øvelse der representanter fra alle medlemmer i samarbeidsforaet var representert. Vi anser dette for foraet som veldig viktig med tanke på videre utvikling av totalberedskapen i vår del av landet, spesielt sett i lys av Finland og Sverige sin inntreden i NATO.

Embetene har hatt et felles prosjekt for å lage regionale tiltak basert på tiltak fra Sivilt beredskapssystem (SBS). Her har vi deltatt aktivt. Arbeidet er ferdigstilt. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har også gjennomført møter med enkelte regionale aktører. Formålet har vært å koordinere SBS-planverket. Dette arbeidet er ikke ferdigstilt.

Det er fremdeles for få kommuner som har personell som er sikkerhetsklarert eller har tilgang til graderte plattformer. Det er en utfordring i fht. å kunne dele situasjonsbilder som er gradert etter Sikkerhetsloven. Vi minner kommunene om nødvendigheten av sikkerhetsklarert personell med jevne mellomrom.

Statsforvalteren har sendt direkte henvendelse til politidistriktene og heimevernsdistriktene hvor vi har meldt inn at vi gjerne bidrar inn i arbeidet med objektsikkerhet. Verken politidistrikter eller heimevernsdistrikter har meldt tilbake ønske om vår bistand inn i dette.

FIN har opprettet en tverrfaglig gruppe i embetet for arbeid med mottak av flykninger fra Ukrainakrigen. I gruppen er helse, oppvekst, skole/barnehage, beredskap og vergemål representert. Gruppen har arbeidet med ankomster av flykninger ifra Ukraina-krisen i 2023, for å ha en felles situasjonsforståelse som danner et godt beslutningsgrunnlag. Gruppen deltar i interne stabsmøter, og har blant annet gjennomført oppdrag fra DSB, for å kartlegge boligmasse ved en evt. masse-ankomst av mennesker.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen var scenario for embetsøvelsen i 2023.

Mye av det generiske beredskapsarbeidet er anvendbart for den sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i nå. I det videre arbeidet kan det imidlertid være nødvendig å utvikle nye metoder som grunnlag for videreutvikling av beredskapen i den tunge enden av krisespekteret.

Oppdatert analyse (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har oppdatert analyse av sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt i fylkesROS, inkludert oppfølgingsplan.

Statsforvalteren har en gradert fylkes-ROS der oppfølgingsplanen inngår. Analysen er distribuert til relevante aktører som et plangrunnlag for etatenes arbeid alene, og sammen med andre, i den tunge enden av krisespekteret. Analysen har vært grunnlag for sivil-militære øvelser i 2023.

Analysen ble ferdigstilt i 2022. Vi vurderer at analysen fortsatt er dekkende for det gjeldende risikobildet, men vi skal supplere analysen med et ekstra scenario i løpet av 2024.

FylkesROS i sivil-militært samarbeid (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

FylkesROS legges til grunn for revisjon av underliggende plan til SBS og embetets beredskaps- og kriseplan, samt embetets innspill til andre sektors planverk.

FylkesROS danner grunnlaget for embetets overordnede beredskapsplan. Vi har utarbeidet et sett tiltakskort med utgangspunkt analyserte scenarier med høy risiko.

Statsforvalteren har i 2023 deltatt i et nasjonalt samarbeid med andre embeter for å operasjonalisere og tydeliggjøre Statsforvalterens oppdrag etter SBS. Vi vil supplere dette arbeidet basert på risikobildet beskrevet i FylkesROS samt vårt eget SBS-planverk.

Vi spiller inn FylkesROS som et grunnlag for arbeidet med utvikling av planverk i andre sektorer. Vi vil her nevne regional planstrategi, i kommunenes samfunnsplaner, i kommunedialogen og hos fylkesberedskapsrådets medlemmer. Vi ser at flere aktører henviser til FylkesROS i sine sektorplaner.

FylkesROS i det sivil-militære samarbeidet (fra kapittel 3.2.1.4.1.3 i TB)

Rapportere på

FylkesROS legges til grunn i det sivil-militære samarbeidet, herunder beredskapsplanlegging og sivil-militære øvelser.

Gradert og ugradert FylkesROS er ett av grunnlagene for det sivil-militære samarbeidet. Vi har fått tilbakemelding om at analysene er relevante for både kommuner og regionale aktører. Vi har ikke kartlagt hvordan analysene er brukt, men vi er kjent at FylkesROS er lagt til grunn for øvelser i regi av HV-17 både i 2022 og i 2023. Helse Nord har også benyttet analysene i sin planlegging.

Økt oppmerksomhet (fra kapittel 3.2.1.4.1.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal ha økt oppmerksomhet på robusthet i verdi- og forsyningskjeder i den samordnede regionale beredskapsplanleggingen.

Våre to fylker ligger ytterst i forsyningskjedene. Flere av scenariene i FylkesROS omhandler utfordringer som følge av dette. Vi har hatt mange hendelser der ulike forsyningskjeder har blitt svekket i ulik grad og tid. Vi er oppmerksomme på denne problematikken. Det har vært tema både i fylkesberedskapsrådet og i møter med kommunene. I dialogen med ulike aktører får vi mer innsikt i sårbarheter og robusthet på ulike sektorområder.

Statsforvalteren kan ikke ha full oversikt over alle sårbarheter i en lang verdi- og forsyningskjede. Vi er her avhengig av fortsatt god dialog med sektoransvarlige eller brukere slik at vi kan danne oss et bilde av robustheten og derigjennom kunne sette sårheter på dagsorden overfor rette myndighet. Denne kunnskapen er også viktig når vi oppdaterer FylkesROS.

Oppfølgingsplan (fra kapittel 3.2.1.4.1.5 i TB)**Rapportere på**

Prioriterte tiltak for å redusere risiko og sårbarhet inngår i oppdatert oppfølgingsplan behandlet i fylkesberedskapsrådet og hos embetsledelsen.

Statsforvalteren har, sammen med andre som har bidratt i arbeidet med FylkesROS, laget en oppfølgingsplan. Planen er behandlet i Fylkesberedskapsrådet. Medlemmene i rådet skulle melde inn sine prioriterte oppfølgingstiltak innen eget ansvarsområde. Dette ble kun delvis gjort. Det har derfor ikke lyktes oss å utarbeide en helhetlig oppfølgingsplan. Vi har derfor besluttet å endre innretningen på oppfølgingsplanen til å heller presentere tiltakene på et mer aggregert nivå enn det som opprinnelig var skissert.

3.1.2.5 Andre oppdrag**Leve hele livet-reformen**

I 2023 avsluttet Statsforvalteren arbeidet med Leve hele livet-reformen, som har pågått siden 2018. Vi synes det er relevant å gi noe informasjon om aktiviteten i 2023, og beskrive en viktig utvikling vi har observert.

Statsforvalteren og våre regionale samarbeidspartnere har bl.a. gjennomført følgende i 2023:

- Månedlige nettseminar med fokus på Leve hele livet som en samfunnsreform. Tema for nettseminarene har hovedsakelig ligget utenfor helse- og omsorgssektoren.
- Sammen med Statsforvalteren i Nordland har vi etablert Arktisk Matgledekorps, som fikk gjort mye på kort tid. Vi har tilbudt matfaglige læringsaktiviteter inkl. kommunebesøk og nettseminarer. Arbeidet har fått mye omtale i media.
- Statsforvalteren har samarbeidet meget godt med det regionale støtteapparatet i Troms og Finnmark. Vi ønsker å videreføre den samarbeidsstrukturen i Bo trygt hjemme-reformen.
- Statsforvalteren i Troms og Finnmark har hatt en omfattende aktivitet med forelesninger og erfaringsdeling, både til kommunene og fylkeskommunen her, men også til statsforvaltere, sentral forvaltning og fagmiljøer ellers i landet.
- Statsforvalteren har gitt et faglig bidrag til nytt nasjonalt opplæringsprogram for kommunale eldreråd.
- Utfordringene med en økende andel eldre innbyggere har vært vurdert i alle embetets hørings svar til kommunale planer.
- En viktig del av Leve hele livet-reformen har vært kommunenes arbeid med et aldersvennlig samfunn. Det handler om å rette innsats i form av universelle tiltak mot de friske, aktive og selvstendige eldre, slik at de kan beholde god helse opp i høy alder. Dette er per definisjon en del av kommunens folkehelsearbeid, og må organiseres og drives med det utgangspunktet.
- Høsten 2023 gjennomførte Statsforvalteren og støtteapparatet 6 dialogmøter a 2 timer med kommunene i Troms og Finnmark. Tema var hvordan kommunene rustet seg for en økende andel eldre innbyggere. 22 av 39 kommuner deltok. Statsforvalter Elisabeth Vik Aspaker deltok i 5 av 6 møter. Flertallet av kommunene deltok med politisk og/eller administrativ ledelse, og med et bredt utvalg av fagpersoner.

Vi har sett en tydelig endring i årene fra 2018 til 2023 i kommunenes forståelse av utfordringene knyttet til 1) en økende andel eldre innbyggere 2) økt press på helse- og omsorgstjenester 3) å rekruttere og beholde kompetent personell. I starten av Leve hele livet-reformen ble ansvaret for å følge opp disse utfordringene delegert til personell lavt nede i kommunenes organisasjon. De ble oppfattet som sektorutfordringer, og ikke samfunnsutfordringer. Over tid har dette forandret seg. Det kan skyldes at Statsforvalteren og våre samarbeidspartnere har hatt høy aktivitet på området. Men, Helsepersonellkomisjonens rapport, som kom i februar 2023, har nok også betydd mye. I dialogmøtene vi gjennomførte høsten 2023 var det tydelig at disse utfordringene nå er kjent og tatt på alvor hos kommunenes politiske og administrative ledelse. De oppfattes nå som utfordringer som angår hele kommunen som system, og ikke bare helse- og omsorgssektoren. Det er en positiv utvikling, som gir et godt utgangspunkt for det videre arbeidet med Bo trygt hjemme-reformen.

3.2.1.5.8 Oppmerksomhet mot kapasitetsutfordringer i tjenestene som konsekvens av bosetting av flyktninger i kommunene.

Vi har gjennom 2023 hatt stor oppmerksomhet mot kapasitetsutfordringer i tjenestene i Troms og Finnmark som en konsekvens av bosetting av flyktninger i kommunene. Vi har hatt gjentagende dialog med kommunene på ulike arenaer om status på området. Vår kunnskap om kommunenes kapasitet på de ulike områder, både fra dialogen med kommunene, men også ut fra det kunnskapsgrunnlaget vi har blant annet gjennom gjennom vår råd- og veiledningsfunksjon, vår klagesaksbehandling og våre tilsyn med kommunene, har vært tema i flere samarbeidsmøter med fylkeskommunen. Vi vurderer og erfarer at dette er særlig viktig kunnskap å formidle og benytte i forbindelse med fylkeskommunens innspill før anmodningstallene fastsettes.

Vi viser for øvrig til rapporteringspunktene 3.1.3.8 og 3.3.4.1.1.1.

3.1.3 Rettssikkerhet er ivaretatt på en enhetlig måte

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Helse- og sosial

Avdelingen har i 2023 hatt et høyt aktivitetsnivå knyttet til veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling, der vi særlig har hatt fokus på å fortsette å bygge kompetanse blant egne medarbeidere, og å bruke denne i vår oppfølging av helse- og omsorgstjenesten. Dette bidrar til høy kvalitet i vår arbeid.

Vi har i 2023 prioritert å gjennomføre flere utadrettede opplæringsaktiviteter/veiledningsaktiviteter enn tidligere år. Samtidig er avdelingen fortsatt sterkt preget av nedtrekk av stillinger som følge av nytt langtidsbudsjett og gjeldende budsjettfordelingsmodell. Vi hadde i tillegg flere vakante stillinger.

Det er vår vurdering at avdelingen innenfor de rammene vi har hatt, har hatt en god måloppnåelse på dette punktet, og at utviklingen fortsatt går i riktig retning.

Reindrift

MOR-Tilskudd: Vi har hatt fokus på utvikling av enhetlige rutinebeskrivelser for ulike sakstyper, god opplæring av ansatte og å bygge tvillingkompetanse på særlig viktige områder. Dette har løftet kvaliteten i vår veiledning og saksbehandling. Vi har hatt færre klagesaker enn tidligere år.

Miljø

Vi vurderer at vi har en god måloppnåelse på risikobaserte tilsyn i embetet om vi tar høyde for ressursituasjonen, og kostnadene og reiseavstandene i fylkene våre. Vi deltar på alt av tilsynsopplæring, har bidratt aktivt inn i arbeidet med TILDE og har god dialog med andre embeter.

Vi vil likevel gjenta fra fjorårets årsrapport at vi med gebyrfinansieringen ikke har tilstrekkelig inntjening når vi gjennomfører tilsyn i Troms og Finnmark, og at vi derfor ikke har de samme mulighetene til å finansiere tilsynspersonell over gebyrfinansieringen som andre fylker har. Dette påvirker rettssikkerheten.

Oppdrag 3.3.1.1.5 Veiledning av kommunene i deres etterlevelse av kap 6A i integreringsloven

Vi viser her til rapportering og beskrivelse under pkt. 3.3.4.1.1.1.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Juridisk seksjon har de siste årene hatt høyt fokus på restansenedbygging på dette området. I årene fra 2020 til 2023 satte vi i verk og videreførte en rekke interne tiltak på seksjonen. Vi fikk også i 2021 ekstern bistand fra andre statsforvalterembeter. Interne og eksterne tiltak har hatt god effekt. I 2022 ble saksbehandlingstiden kraftig redusert til at vi da behandlet 75 % av sakene innenfor 12 uker, sammenlignet med 24 % i 2021.

I 2023 er saksbehandlingstiden ytterligere redusert og 86 % av sakene ble behandlet innenfor 12 uker. Av sakene som ikke ble behandlet innenfor 12 uker (14 % i 2023), er gjennomsnittlig fristoverskridelse redusert fra 149 dager i 2021 til 77 dager i 2022, og deretter ytterligere til 32 dager i 2023.

Hovedfokus i 2023 og også fremover er at inngående saker behandles innenfor 12 uker. Vi har satt inn flere organisatoriske tiltak for å sikre at dette oppnås. I 2023 og per i dag behandler vi som hovedregel byggesakene våre innen lovbestemt frist på 12 uker, til tross for at vi på grunn av budsjettnedskjæringer er to saksbehandlere færre enn i 2022 og årene før.

Vi har også i 2023 behandlet 28 saker for Statsforvalteren i Agder som et ledd i deres restansenedbyggingsprosjekt.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	- 14 %	86 %	144	124

Vi fikk overført totalt 31 saker fra Statsforvalteren i Agder som et ledd i deres restansenedbyggingsprosjekt. Ca 28 av sakene i tabellen er saker vi har tatt for Agder.

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Ingen saker.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	- 100 %		0	0

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Søknad om forhåndstiltredelse og søknad om samtykke til ekspropriasjon prioriteres høyt hos oss, siden tiltakene som søkes ekspropriert ofte er av stor samfunnsinteresse, samt at det ligger i sakens natur at det er tidskrittisk å komme i gang.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Behandling av ekspropriasjonssaker (klagesaker) prioriteres høyt og på samme måte som behandling av byggesaker, jf. rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	1	1

Forurensningstilsyn: Brudd på miljøregelverket er forebygget og avdekket (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Brudd på miljøregelverket blir i større grad forebygget og avdekket

Vi avdekker brudd på miljøregelverket gjennom tilsyn og oppfølging av klager. Vi gjennomfører årlig risikobasert tilsyn av våre virksomheter og kommuner (avfall og avløp) etter en intern tilsynsplan, og innenfor de ressurser vi har. Vi deltar på alle landsdekkende tilsynsaksjoner hvor vi har aktuelle bransjer/aktiviteter. Vi fører også tilsyn med lovligheten av kommunenes oppfyllelse av pliktene de har fått i forurensningsloven. Samlet sett får vi dermed en oversikt over den alminnelige forurensningssituasjonen i fylket, og mer spesifikt forurensning fra de enkelte kildene. Vi mener at tilsynsarbeidet vårt gjør en forskjell, og har hatt en positiv effekt. Vi ser mindre av de mest alvorlige avvikene som for eksempel store utslipp til sjø og vassdrag, og mener det har vært en dreining mot avvik mer knyttet til den skriftlige internkontrollen. Det er for eksempel mange avvik knyttet til bedriftenes miljørisikovurdering av egen aktivitet. Dette kan i sin tur i ytterste konsekvens resultere i alvorlige utslipp til grunn, luft og vann.

Vi ser at vi arbeider godt mot målet om å avdekke brudd på miljøregelverket, men arbeider også forebyggende gjennom tilsyn og god veiledning. Vi bruker tvangsmulkt der vi har behov for å sette inn mer trykk for å få gjennomført vedtak eller retting av avvik. Vi anmeldte ingen virksomheter til Politiet i 2023 etter funn på tilsyn, men dette er et viktig virkemiddel som vi tar i bruk når det avdekkes alvorlige brudd på lovverket eller tillatelser.

Den viktigste utfordringen for å nå målet ligger i ressursituasjonen. Vi mener at det er viktig at Statsforvalteren er synlig i hele fylket, men store (reise)avstander legger begrensninger for hvordan vi kan nå alle ønskede tilsynsobjekter innenfor gitte budsjetter, og uten at reisebelastningen blir for stor for den enkelte.

På grunn av gode maler, to saksbehandlere med samme ansvarsområde og samordnet rutine for arbeidet med å behandle søknader og gi tillatelser og godkjenne disse, kan denne delen av arbeidet foregå fra begge kontorene uten at det blir et vesentlig problem, og vi blir mindre sårbare. Utfordringen ligger her i kapasiteten (bemanning) slik at det kan ta lengre tid for å fatte en avgjørelse.

Innsatsen på forurensningstilsyn er styrket (fra kapittel 3.3.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Innsatsen på forurensningstilsyn er styrket

Vi har hatt egen dialog med Miljødirektoratet om dette oppdraget, og går ikke inn på alle detaljene i dialogen vi har hatt. Vi vil likevel gi noen utdypende kommentarer i punktene under.

Risikobasert tilsyn: Med bakgrunn i bemanningen fordelt på to kontorsteder og høye reisekostnader i det store fylket, mener vi at vi fikk størst effekt av vårt risikobaserte tilsynsarbeid ved en blanding av utvalgte tilsynsobjekter fra Forurensning, utvelgelse basert på god lokalkunnskap og deltakelse på de landsdekkende tilsynsaksjonene. Vi prøver å etterstrebe å sikre at utvalget av objekter representerer tverrsnittet av de risikovurderte virksomhetene fordelt over de to geografiske fylkene. Det er viktig at Statsforvalteren blir synlig over hele området hvor vi har forurensningsmyndighet slik at vi sender ut et signal om at vi følger med på forurensningssituasjonen i fylket. Dette er med på å trygge rettsikkerheten til befolkningen, bedriftene og naturen. Selv om antallet mulige tilsynsobjekter er betydelig større (registrert i Forurensning) enn de vi har kapasitet til å besøke hvert år, mener vi at denne tilnærmingen gir best effekt på de enkelte virksomhetene som besøkes. Dette har også en allmennpreventiv effekt på andre virksomheter som ikke besøkes i de ulike bransjene. Tilsyn har også den effekten at vi får stadig henvendelser om forståelse av forurensningsregelverket. Det ryktes fort at vi har vært på besøk, og lokalmedia er også interessert.

Vi mener vi har funnet et nivå på antall tilsyn som er godt fundert og risikovurdert opp mot de ressursene vi har. Vi må også sikre en god balanse mot øvrig forurensningsarbeid (konsesjonsbehandling og veiledning). Vi kan derfor ikke se at vi kan øke antallet tilsyn vesentlig utover 2023-nivå uten at det går ut over annet viktig forurensningsarbeid, og dermed komme i fare for å redusere, snarere enn øke, effekten av den samlede innsatsen.

Kommunetilsyn: Selv om kommunetilsyn ikke er gebyrbelagt gjennomfører vi tilsyn med kommunens plikter etter forurensningsloven. En av effektene vi opplever er at kommunene ser på våre tilsyn som en god møteplass der de kan få veiledning og få en bevisstgjøring av egen praktisering iht. gjeldende regelverk. Den andre effekten vi ser er at også nabokommuner blir oppmerksomme på tema etter at vi har vært på tilsyn.

Felles tilsyn: Høsten 2023 deltok vi på TSG-seminaret. Det var veldig bra og nyttig. Vi hadde imidlertid ingen felles tilsyn med andre tilsynsetater i 2023. Erfaringene våre denne typen tilsyn har gjennom årene vært varierende, men det er vanskelig å peke på hvorfor det har blitt slik. En grunn kan være det at flere rapporterer at de ikke får nok tid å kontrollere våre fagtema slik tilsynene er lagt opp nå. Det er likevel interesse fra både brannvesen og arbeidstilsyn til å gå felles tilsyn. Vi vil derfor fortsatt prøve å få til felles tilsyn dersom vi ser at det er relevant for oss fordi vi ser at det kan ha en positiv effekt på vårt eget tilsynsarbeid.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Landbruksområdet

Statsforvalteren har etablert et godt system for effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning, som bidrar til at forvaltningen skjer på en forsvarlig måte og i samsvar med gjeldende regelverk. Internkontrollen er i stadig utvikling, og stadig forbedring stryker især rettssikkerheten og likebehandling. Kontrollarbeidet har fulgt oppsatt plan, og avdelingen samarbeider godt.

Det trekkes frem daglig veiledning av kommunene, og samordning der vi ser behov for det. I tillegg viderefremmes informasjon om blant annet nasjonal politikk, fra Landbruksdirektoratet. I tillegg har vi tilbudt ulike kurs og faglig oppdatering til våre kommuner, både på fysisk kommunesamling og gjennom flere nettseminarer. Dersom det er nyansatte i kommunene har vi et eget opplæringsprogram for disse. Enkelte av kommunene har også i år fått indirekte veiledning gjennom våre forvaltningskontroller, eller gjennom vedtak som Statsforvalteren treffer som klageinstans.

På landbruksavdelingen har vi hatt 3-4 personer som har jobbet med den største tilskuddsordningen, produksjonstilskudd i jordbruket. Medarbeiderne har en egen faggruppe hvor det innkalles til regelmessige møter. Her gjøres det avklaringer, oppfølging og enkeltsaker diskuteres. Ledelsen deltar regelmessig på disse møtene.

På de andre tilskuddsordningene er vi i all hovedsak organisert med to medarbeidere på hver ordning. Alle medarbeiderne tilhører også to eller flere faggrupper. Avdelingen har totalt fem ulike faggrupper, som er satt sammen etter fagfelt.

Reindriftsområdet

Det jobbes kontinuerlig med at systemer for tilskuddsforvaltningen skal være gode og forsvarlige samtidig som de sikrer effektiv og korrekt lov- og

regelverksanvendelse. Internkontrollen er i stadig utvikling, og forbedringer styrker rett anvendelse av midler, rettssikkerhet og likebehandling. Kontrollarbeidet har fulgt oppsatt plan, og det avdekkes få avvik.

Avdelingen er organisert i flere faggrupper. Faggruppen for tilskudd har 6 medlemmer på fast basis, mens i tilskuddssesongen ble det hentet inn ressurser fra andre faggrupper og også andre avdelinger. Dette var mulig på grunn av godt grunnarbeid i form av risikovurderinger, rutinebeskrivelser og opplæring til saksbehandlere. som følge av god planlegging og innleie av ressurser ble målet om å ferdigbehandle alle kurante tilskuddssøknader innen 1. juli nådd.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll med tilskuddsforvaltningen på landbruks- og reindriftsområdet

Reindrift:

Det er tidligere etablert internkontroll, og fokuset i 2023 har vært å videreutvikle denne. Det er 4 ordninger der SF er førstinstans. Hver ordning er risikovurdert ut fra sin egenart, forskriftsmessige krav til ordningen, og effektiv ressursbruk. Ut fra dette er det valgt kontrollpunkter til risikobasert kontroll for de ulike ordningene.

Flere ordninger har detaljerte vilkår i forskriftene, hvilket hindrer en effektiv forvaltning av ordningen.

Forskrift om kompensasjon for tap/ merarbeid som følge av radioaktivitet i reinkjøtt ble gjeldene for Troms og Finnmark fra 1. juli. Denne ordningen står uten internkontroll og rutiner. Vi har bedt om bistand/ opplæring fra Landbruksdirektoratet.

Tilskudd til siidaandeler: Her har vi god internkontroll og effektiv saksbehandling. Det gir få avvik.

Tilskudd til distrikter: Vi har god internkontroll og effektiv saksbehandling.

Brukertilganger til alle fagsystemer sjekkes årlig.

Landbruk:

I 2023 er det gjennomført kontroll i all hovedsak i tråd med vår risikobaserte kontrollplan. Planen er utarbeidet i tråd med Landbruksdirektoratets veileder for kontrollplan 2023. Bekreftelse på at kontrollplan var utarbeidet, ble sendt til Landbruksdirektoratet.

Statsforvalteren har i all hovedsak etablert systemer, rutiner og tiltak for å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler i tilskuddsforvaltningen som vi selv forvalter. Vi jobber også stadig med etablering, forbedring og videreutvikling av dette. Det er rutine hos oss at tilskuddsbrev signeres av saksbehandler, og direktør, eventuelt hennes stedfortreder. Vedtak om tilskudd godkjennes av ansatt med budsjett disponeringsmyndighet. Videre attesteres alle tilskuddsbeløp før utbetaling.

Statsforvalteren har vurdert risiko og vesentlighet på alle tilskuddsordninger som vi selv forvalter. Kontroller av husdyrkonsesjon ble startet opp i 2021, og ferdigstilt i 2023.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelsen på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	4
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	0
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	0

Kontroll av 6 eggprodusenter startet i 21, to ble avsluttet i 2022 og fire ble avsluttet i 2023

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelsen på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	0
Saker funnet i orden	0
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	0

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Effekt av risikobasert kontroll
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Ikke kontrollert pga få og oversiktlige saker
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Ja	Avløserlagene leverer regnskap og rapporter
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Kontrollert de som er trukket ut i automatisk kontroll i Agros. Noen av søknadene ble avslått og noen ble innvilga. Bruker rapportene for å se over innkomne søknader.
Stimuleringsstilskudd til veterinærdeknning	Ja	Ja	Kommunene/søker leverer rapporter hvert år
Tilskudd til fylkesvise prosjekter innen klima og miljøprogrammet	Ja	Ja	Ikke kontrollert pga få og oversiktlige saker. Sluttutbetaling etter prosjektrapport og innsendt regnskapsrapport.
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Nei	Fikk inn 2 saker på slutten av 2023
Tilskudd ved produksjonssvikt	Ja	Ja	Veldig mange søknader, har ikke hatt kapasitet til å starte på kontroll ennå.
Kompensasjon ved avvikling av hold av pelsdyr mv	Nei	Nei	ingen saker til behandling
Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus	Nei	Ja	bedt om ytterligere dokumentasjon til søknaden
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Delvis	Nei	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
NMSK, kommuneskog	Delvis	Nei	Vurdert som liten risiko for feil på grunn av få søknader.
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Delvis	Nei	Ordninga er risikovurdert. Vurdert som lite risiko for feil pga. få utbetalinger og oversiktlige tiltak.
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Ja	Ja	Kontrollene vi har gjennomført har avdekket avvik og vi tolker av det at vi har truffet med internkontrollen og det risikobaserte utplukket. Tilskuddsbeløpene er ikke økt i vesentlig grad.
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Ja	Ja	samme som over
Andre ordninger			

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte og i henhold til etablert internkontroll. Forvaltningskontroll skal gjennomføres i minst 20 % av kommunene.

I vårt arbeid med effektiv, korrekt og forsvarlig tilskuddsforvaltning på landbruksområdet følger vi opp kommunene, vi veileder kommunene, har opplæring og vi har også risikobasert forvaltningskontroll. Vår risikobaserte forvaltningskontroll fremgår av vår kontrollplan, og planlegges i all hovedsak året før eller tidlig samme år som kontrollen gjennomføres.

Under forvaltningskontrollene undersøker vi at kommunenes forvaltning av de kontrollerte ordningene er forsvarlig. Vi undersøker også om kommunene har tilfredsstillende internkontroll på tilskuddsordningene. Forvaltningskontrollene viser at mangelfulle eller manglende rutinebeskrivelser er et relativt vanlig funn. Det er bekymringsfullt, særlig på grunn av stor turnover i kommunene og mange nytilsatte. Vi vil derfor har fokus på at kommunene får på plass internkontroll og gode rutiner, også i 2024.

I 2023 har vi også hatt individuell opplæring av enkeltkommuer på Teams, der det er nye saksbehandlere, der vi får konkrete henvendelser eller der vi ser det er særskilt behov for det. Dette har vi hatt i flere år, og et arbeid vi fortsetter med i 2024.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i løpet av året hatt kvartalsvise gjennomganger av våre oppgaver, for å se at disse gjennomføres i løpet av året. Alle våre mål og krav er risikovurdert, og det er laget tiltak for hvordan vi best mulig skal løse oppgavene. I tillegg har vi oppgaver som går frem av rundskrivene på den enkelte tilskuddsordning. Våre rutinebeskrivelser sikrer også at disse gjennomføres.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Nordreisa	Stedlig kontroll av Produksjonstilskudd og regionale miljøtilskudd.	Ingen PT-søknader utbetalt på hovedutbetaling. Kommunen har endret opplysninger til gunst for søker. Dyrevelferdssaker er ikke omtalt i rutinebeskrivelser. Ikke varslet søker om mulig avkorting. Noe mangelfulle kommentarer i fagsystemene.	Kommunen har på eget initiativ satt inn tiltak for å rette alt dette. Ingen videre oppfølging fra Statsforvalteren
Sør-Varanger	Kombinert dokumentkontroll og stedlig kontroll av Produksjonstilskudd, regionale miljøtilskudd, spesielle miljøtiltak i jordbruket og tiltak i beiteområder.	For RMP var det ikke gjort stedlig kontroll av søknader i 2022. For SML hadde kommunen ikke oppdatert tiltaksstrategi, og for tilskudd til tiltak i beiteområder hadde ikke kommunen tiltaksstrategi.	Rutinebeskrivelser og kontrollplan ble sendt inn etter dokumentkontrollen. Kommunen skal igangsette arbeid med tiltaksstrategier i 2024, og vi har bedt om å få disse på høring. Kontrollen er avsluttet.
Senja	Kombinert dokumentkontroll og stedlig kontroll av regionale miljøtilskudd, spesielle miljøtiltak i jordbruket, drenering, sykdomsavløsning og tiltak i beiteområder.	Statsforvalteren fant syv forbedringspunkter. De viktigste funnene gjaldt arbeid med internkontroll og rutiner, herunder manglende rutiner for behandling av søknader om SML og drenering. I tillegg var det funn som gikk på kontroll av ordningen regionale miljøtilskudd. Flere av de andre funnene er mindre justeringer av forvaltningspraksis.	Det er forventet at kommunen retter seg etter våre konklusjoner, og at de kommer med en tilbakemelding innen januar 2024.
Kåfjord	Dokumentkontroll av utvalgte kulturlandskap	Det er avdekket syv funn under kontrollen. Det er noen mindre justeringer av forvaltningspraksis, men også manglende internkontroll på ordningen.	Det er forventet at kommunen retter seg etter konklusjonene i rapporten, og oversender dokumentasjon på internkontroll innen tilskuddet lyses ut for 2024.
Porsanger	Dokumentkontroll av utvalgte kulturlandskap	To mindre justeringer av forvaltningspraksis.	Kommunen har systemer og rutiner som ivaretar internkontrollen ved ordningen. Ingen videre oppfølging fra Statsforvalteren
Kvæfjord	Dokumentkontroll av utvalgte kulturlandskap	Det ble avdekket fire funn. Kommunen må utarbeide forvaltningsplan, og sørge for at internkontroll blir etablert og at denne kan dokumenteres. De to siste funnene er mindre justeringer av forvaltningspraksis.	Det ble gitt frist for oversendelse av plan for arbeidet med utarbeidelse av forvaltningsplan og internkontroll, innen tilskuddet lyses ut for 2024. De øvrige punkter trenger ikke videre oppfølging, men det forutsettes at kommunen retter seg etter Statsforvalterens konklusjoner.
Vadsø	Dokumentkontroll av regionale miljøtilskudd og sykdomsavløsning	Det er avdekket fem funn på de utvalgte tilskuddsordningene knyttet til kommunens landbruksforvaltning. Kommunen har ikke etablert systemer og rutiner med innebygd intern kontroll for de kontrollerte tilskuddsordningene.	Kommunen har systemer og rutiner som ivaretar internkontrollen på ordningen. Kommunen har på grunn av ny saksbehandler fått utsatt svarfrist ut februar 2024, til å etablere systemer og rutiner for internkontroll på ordningene.
Sørreisa	Dokumentkontroll av regionale miljøtilskudd	Det ble avdekket at innsendte rutinebeskrivelser ikke var oppdatert, og at kommunen heller ikke hadde gjennomført risikovurdering av ordningen. Kommunen hadde derfor heller ingen kontrollplan å fremlegge, og det var ikke gjennomført kontroller i 2022 av tilskuddsordningen.	Statsforvalteren har bedt om dokumentasjon på internkontroll innen januar 2024. Det er også bedt om oppdatert delegasjonsreglement. Kommunen har kommet med tilbakemelding til Statsforvalteren.
Kvænangen	Dokumentkontroll av regionale miljøtilskudd	Kommunen har ikke utarbeidet rutinebeskrivelse for tilskuddsordningen. Kommunen har ikke gjennomført risikovurdering av ordningen, og har heller ikke kontrollplan. Kommunen hadde derfor heller ikke gjennomført kontroller i 2022.	Statsforvalteren har bedt om dokumentasjon på internkontroll innen januar 2024. Kommunen har kommet med en foreløpig tilbakemelding på statsforvalterens rapport.
Karasjok	Dokumentkontroll av regionale miljøtilskudd	Kommunen har ikke utarbeidet rutinebeskrivelse for tilskuddsordningen. Kommunen har ikke gjennomført risikovurdering av ordningen, og har heller ikke kontrollplan. Kommunen hadde derfor heller ikke gjennomført kontroller i 2022.	Statsforvalteren har bedt om dokumentasjon på internkontroll innen januar 2024. Vi har også etterspurt delegasjonsreglement.
Lebesby	Kombinert dokumentkontroll og stedlig kontroll av produksjonstilskudd, sykdomsavløsning, spesielle miljøtiltak i jordbruket og drenering.	Statsforvalteren har funnet 12 forbedringspunkter til kommunens landbruksforvaltning. Vårt hovedinntrykk av landbruksforvaltningen er god. Funnene er i all hovedsak arbeid med internkontroll og rutiner for de kontrollerte tilskuddsordningene, som gjør at kommunen kan gjøre en enda bedre jobb.	Statsforvalteren har bedt om en tilbakemelding innen januar 2024.
Karlsøy	Dokumentkontroll av sykdomsavløsning	To mindre justeringer av forvaltningspraksis.	Statsforvalteren fant i all hovedsak at kommunen har systemer og rutiner som ivaretar internkontrollen på ordningen som er kontrollert, og ser ikke behov for tettere oppfølging av kommunen. Vi forventer at kommunen retter seg etter våre konklusjoner. Kontrollen er avsluttet.

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	14	34 %	12	35

I Troms og Finnmark er det totalt 39 kommuner. 35 av kommunene har foretak som mottar produksjonstilskudd. Deler av den kommunale landbruksforvaltningen er organisert med interkommunale landbrukskontor. Det er 27 landbrukskontor i fylket. 12 forvaltningskontroller er gjennomført i 2023. En av kontrollene omfattet et interkommunalt landbrukskontor som dekker to kommuner. Totalt antall kommuner som er kontrollert er derfor 13 av 35. Antall kontroller og antall landbrukskontor er 12 av 27.

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på
Effektiv internkontroll som sikrer at kun brukere med tjenstlige behov hos kommunene og statsforvalteren har nødvendige tilganger til fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Vi har ikke hatt sikkerhetshendelser knyttet til Landbruksdirektoratet sine fagsystemer i 2023.

Statsforvalteren oppdaterer tilganger og brukere kontinuerlig gjennom året. Tildeling av brukertilganger bekreftes av person med budsjettmyndighet. En gang per år gjennomgår statsforvalteren brukere/brukerrettigheter for å kontrollere at endringer/oppdateringer er registrert i brukersystemet.

Det kan forekomme at kommunene glemmer å melde fra dersom personer med brukertilganger avslutter sitt arbeidsforhold, eller går ut i permisjon. Som regel blir vi oppmerksom på slike endringer, kontakter kommunen og gjør endringer i systemene. Den årlige gjennomgangen er viktig for å fange opp eventuelle brukere og tilganger som skal slettes fra brukersystemet. Ved vår gjennomgang er hovedinntrykket at vi finner få aktive brukere med avsluttet arbeidsforhold.

Statsforvalteren har utarbeidet rutinebeskrivelse for ordningen.

Reindrift

Personer med registrert reinmerke har full tilgang i innsynsløsningen Mearka (merkeregister), det vil si at de etter innlogging med ID-porten får se navn på reinmerkeier. Personer uten registrert reinmerke kan få slik tilgang etter henvendelse til statsforvalter. Rutine for slike tilganger er under utarbeidelse.

Tidlig på året ble fagsystemet for tilskudsbehandling av tilskudd til sidaandeler (SBS) tatt ut av drift, blant annet på grunn av datasikkerhet. Tilganger til dette systemet ble fjernet av LDIR.

Til fagsystemet Grunnmur, som brukes til meldinger om reindrift, ble tilganger kontrollert i mars. Det ble vurdert om det er tjenestelige behov for tilgang for samtlige ansatte i avdelingen. Tilganger til personer som har sluttet hos oss, eller ikke har tjenestelige behov for det ble fjernet.

Kontroll med tilgangene til Ldirs fagsystemer

Betegnelse på rapporteringskrav	Kortfattet beskrivelse
Hvordan gjennomføres periodisk kontroll/revisjon og hvilke risikovurderinger ligger bak?	En gang per år gjennomgår statsforvalteren alle brukere med rettigheter i systemet. Skriftlig dialog med kommunene.
Hvor ofte gjennomføres kontrollen?	E-post til kommunene med oversikt over brukere. Kommunene melder tilbake om det stemmer eller det har vært endringer som ikke er registrert tidligere i året.
Hvilke avvik er eventuelt avdekket?	Tre brukere sletta. To kommuneovergrepene rettigheter sletta

Kontroll av "vanlig jordbruksproduksjon" (fra kapittel 3.3.1.2.1.4 i TB)

Rapportere på

Kommunene kontrollerer grunnvilkåret om «vanlig jordbruksproduksjon» i behandlingen av produksjons- og avløsertilskudd.

Vanlig jordbruksproduksjon er det temaet innen produksjons- og avløsertilskudsordningen som de fleste kommuner synes er vanskelig å vurdere. Statsforvalteren har tatt opp dette temaet på samlinger og driver løpende veiledning av kommunene der temaet "vanlig jordbruksproduksjon" diskuteres. Vi opplever at kommunene er blitt bedre til å ta denne vurderingen. Statsforvalteren vil fortsette med å ha dette temaet med på fagsamlinger fremover.

Vanlig jordbruksproduksjon

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Hvilke tiltak har Statsforvalteren iverksatt for å sikre at grunnvilkåret kontrolleres og at rapporter for å risikovurdere grunnvilkåret brukes i kommunene?	Temaet har et eget kapittel i våre forvaltingskontroller av kommunene. I tillegg har vi sendt ut en spørreundersøkelse, der 10 av 24 melder om at de har rutiner for dette.
Hvilken effekt har tiltakene overfor kommunene hatt?	Vi føler at kommunene er blitt bedre til å vurdere "vanlig jordbruksproduksjon. I tillegg melder 21 av 24 kommuner at Statsforvalteren gir god veiledning til kommunene.

Gjennomført telling av rein i henhold til planen (fra kapittel 3.3.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har gjennomført telling av rein i henhold til planen for 2023.

Beslutning om iverksettelse av reinteilling skjer i Landbruksdirektoratet. Det var ikke besluttet å gjennomføre reinteilling i Troms og Finnmark i løpet av 2023, og dette ble heller ikke gjort.

Reindriftsavdelingen har lagt ned et godt arbeid med revidering av reindriftsavdelingens internkontroll i form av rutiner og retningslinjer for arbeidet med og rundt reinteillinger og annen oppfølging av reinteill, samt risikovurderinger for reinteilling spesielt og feltarbeid generelt. Denne gjennomgangen forventer vi vil sikre og effektivisere arbeid med forberedelser og gjennomføring av reinteillinger i fremtiden.

Reindriftsavdelingen har fulgt reinteillssituasjonen i reinbeitedistriktene i området basert på melding om reindrift, spesielt med tanke på vurderinger for utplukk av telleobjekter for 2024 og andre tiltak. Vurderinger er også gjort i forberedelsesfasen til reinteilloppfølging etter reindriftslovens § 60 femte ledd, dette vil bli gjennomført i løpet av 2024.

Alle reinbeitedistrikt har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner (fra kapittel 3.3.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle reinbeitedistriktene har oppdaterte bruksregler og distriktsplaner

1. Rapporter på antall godkjente bruksregler og oppdaterte distriktsplaner.

Antall bruksregler oppdatert i 2023: 0

Vi har av søknader inne om endring av bruksregler, men har ikke hatt ressurser i 2023 til å behandle disse. Vi er nå i gang med et restanseprosjekt på oppdatering av bruksregler og fellesbruksregler.

Antall distriktsplaner oppdatert i 2023: 8

I 2023 er det åtte distrikter som har oppdatert distriktsplan. I tillegg til de åtte, er det ti distrikter som har oppdatert distriktsplanen tidligere år, men skrevet i planen at den gjelder for 2023 også (Eksempel: Distriktsplan for 2020-2024). I tillegg er det elleve distrikter som har oppdatert distriktsplanen etter 2020, som vi anser som relativt nye og oppdaterte distriktsplaner.

2. Vurder om distriktene benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner.

9 av 11 distrikter i Øst-Finnmark har oppdatert distriktsplanen i årene 2020-2024, i Troms har 7 av 14 distrikter oppdatert distriktsplanen siden 2019 og i Vest-Finnmark har 13 av 32 distrikter oppdatert distriktsplanen i årene 2020-2024.

Vi tror at mange distrikter benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner, men det er dessverre mange distrikter, kanskje spesielt i Vest-Finnmark, som ikke benytter og har et aktivt forhold til bruksregler og distriktsplaner.

Hvilke utfordringer har distriktene med å overholde bruksreglene? Noen distrikter har utfordringer med å overholde reintallet i bruksreglene. I noen områder har distriktene utfordringer med å overholde siida-, distrikts- og/eller sonegrensene. Noen distrikter har utfordringer med å overholde årstidsbeitetidene.

Har statsforvalteren bidratt til at kommuner og fylkeskommuner tar i bruk distriktsplanene i planarbeidet? Når statsforvalteren gir høringsuttalelser oppfordrer vi kommuner og fylkeskommuner til aktiv bruk av distriktsplaner i sitt planarbeid. Vi jobber med å styrke distriktsplanens status som viktig kunnskapsgrunnlag i kommunal kunnskapsinnhenting.

3. Hvilken effekt har Statsforvalterens veiledning av distriktene om oppdatering av bruksregler og distriktsplaner hatt? Hvilke utfordringer vurderer Statsforvalteren er til hinder for oppdateringer og hvilke tiltak vil Statsforvalteren iverksette for å bedre måloppnåelsen?

Vi ser at når vi kommer i posisjon til å ha nærmere kontakt med distriktene, så oppdaterer disse sine distriktsplaner. Som eksempel kan her nevnes jobben med å oppdatere arealbrukskartene, hvor vi hadde opplæring og nær oppfølging av distriktene. Dersom vi hadde kunnet prioritert å være i nær dialog med næringen ville sannsynligvis også bruksreglene blitt oppdatert. Næringen venter for øvrig også på den nye veilederen fra Landbruksdirektoratet. Det er ressursutfordringen som gjør at vi ikke får utfordret og motivert distriktene til å jobbe mer med bruksreglene enn de gjør i dag.

Brudd på regler, bestemmelser og vedtak er fulgt opp (fra kapittel 3.3.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Brudd på bruksregler, bestemmelsene i reindriftsloven eller vedtak gitt i medhold av reindriftsloven er fulgt opp

Om meldinger om brudd på bruksreglene følges opp. Hvilke brudd følges ikke opp og hvorfor?

Vi får inn mange meldinger om brudd på bruksregler, spesielt overskridelser av beitegrenser, i løpet av året, men vi har ikke hatt kapasitet til å følge opp alle meldinger. Vi har prioritert de saken som er av størst offentlig interesse.

Våren 2023 var det spesielt mange henvendelser om rein på innmark. Vi hadde kun kapasitet til å følge opp et par saker.

Vinteren 2023 gjennomførte vi i samarbeid med landbruksavdelingen og SF Trøndelag et seminar om konflikforebyggende tiltak mellom landbruk og reindrift.

Vi har hatt fokus på å følge opp regelverksbrudd ifm behandling av tilskudd. Det ble vurdert avkorting av tilskudd i mange tilfeller ved overskridelser av beitegrenser eller andre lovbrudd, og det ble informert om i vedtaksbrevet.

Alle brudd på plikten til å levere Melding om reindrift ble fulgt opp med pålegg om å levere melding. I 3 saker ble det utstedt tvangsmulkt på grunn av brudd på pålegg om å levere melding.

Vi har også mange saker som gjelder ulovlige gjerder, anlegg og hytter. Vi har ikke hatt kapasitet til å følge dem opp i 2023.

En vurdering av om iverksatte tiltak fra Statsforvalteren gir ønsket effekt og resultat

Et pålegg med sanksjoner har liten effekt. Det kan gi en kortsiktig effekt, men ofte oppstår de samme konfliktene år etter år. Det samme gjelder i saker om ulovlige gjerder. Vi kan pålegge rivning av gjerdet eller rive gjerdet selv, men gjerdet blir satt opp igjen året etterpå.

I 2 saker har vi henvist til konfliktrådet for mekling, men dette har ikke ført til løsning i sakene.

Hvilke utfordringer Statsforvalteren ser for å sikre tilstrekkelig måloppnåelse?

Manglende verktøy i nåværende reindriftslov og manglende økonomiske og menneskelige ressurser i avdelingen.

Brudd på bestemmelsene i reindriftsloven

	Antall
Antall brudd på bruksregler	14
Antall brudd på andre bestemmelser i reindriftsloven	23
Sum	37

Det er betydelig antall flere saker som er meldt inn som vi ikke har tatt med her. Her er de med hvor vi har konstatert at det foreligger et ulovlig forhold. Derunder befaringen i Troms på ulovlige gjeterhyttesaker.

Oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven (fra kapittel 3.3.1.2.5.1 i TB)**Rapportere på**

Aktiv oppfølging av brudd på grensereinbeiteoven

Altevatn reibeitedistrikt ble befart i mars i forbindelse med en beitebefaring. Få eller ingen svensk rein observert. Etter at beitetiden for svensk rein som beiter i Norge var over, ble konvensjonsbeiteområdene befart med helikopter. Det ble ikke observert vesentlig brudd på beitetider, kun ett fåtall dyr helt på grensa.

Når det gjelder det utkjørte gjerdematerialet i området Mannancarru ligger dette fortsatt langs traseen. Statsforvalteren er fortsatt av den oppfatning at det ikke er behov for gjerdet etter høyesterettsdommen fra 2021 som omhandler bruken av Mannancarru.

Det ble avholdt en befaring av trase for konvensjonsgjerdet i Sjørdalen i Bardu kommune. Med på befaringen var kulturminnemyndigheter fra Sametinget og Fylkeskommunen i tillegg til representant for nasjonalparkforvalter. Ny mulig trase ble stakt ut. Statsforvalteren mener at gjerdet ikke har noen funksjon så lenge gjerdetraseen ikke videreføres ned til Torneutråsk på svensk side. Dette bør avklares før gjerdet bygges. Spesielt siden traseen går i ett område med mye og viktige kulturminner.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester**Helse og sosial:**

Statsforvalteren har betydelige rettsikkerhetsoppgaver på helse og sosialområdet. Rettsikkerhetsoppgaver har vært svært høyt prioritert, og vi har løpende iverksatt tiltak gjennom året for å løse våre rettsikkerhetsoppdrag på best mulig måte. Dette har blant annet medvirket til at vi nå overholder kravene til saksbehandlingstid for overprøving av vedtak i medhold av hol. kap 9, og at vi har redusert restansene blant gamle tilsyns- og rettighetssaker. På sosial blir de fleste klagesakene behandlet innenfor to måneder, noe som har vært stabilt over flere år nå.

Gjennom høy aktivitet og god kvalitet i vår klage- og tilsynssaksbehandling, har vi bidratt til at befolkning har fått ivaretatt sin rett til helse- og sosialtjenester og til forsvarlige tjenester. Dette har medvirket til at befolkningen i større grad kan ha tillitt til tjenestene.

På sosialområdet er det et samarbeid med de fire nordligste embetene. Det er i tillegg etablert et samarbeid mellom alle mellomledere på sosialområdet i hele landet. I disse samarbeidsforaene er bl.a. harmonisering av oppfølging av de sosiale tjenestene i fylkene på agendaen. Målet er bl.a. at både tillit og forsvarlighet til og i de sosiale tjenestene i Nav skal bli bedre.

Barnevern:

Resultatmål om 90 % av rettighetsklagene under 3 mnd og 90 % under 1 mnd fra barn på institusjon er nådd. 96% av alle rettighetsklagene etter klage fra barn på barneverninstitusjon (55 saker) er behandlet innen 1. mnd og alle rettighetsklagene knyttet til klage på kommunal barneverntjeneste er behandlet innen 3 mnd (14 saker).

I 2023 har vi avgjort 110 tilsynssaker etter behandlingsmåtene i Helsetilsynets veiledning. 93% av sakene etter behandlingsmåte 1 ble avsluttet innen 28 dager. 91 % av sakene etter behandlingsmåte 2 ble avsluttet innen 28 dager. 100 % av sakene etter behandlingsmåte 3 ble avsluttet innen 3 mnd. Vi har behandlet 1 sak etter behandlingsmåte 4, og den ble avsluttet innen 3 mnd. 100 % av sakene etter behandlingsmåte 5 ble avsluttet innen 6 mnd. Vi har gjennomført alle landsomfattende tilsyn i 2023 i samsvar med veileder fra Statens helsetilsyn (4 systemrevisjoner). I tillegg har vi gjennomført 1 egeninitiert tilsyn knyttet til akuttberedskap i barneverntjenesten.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale og skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Barnevern

Vår rutine og praksis er at vi ved meldte tilsyn sender eget brev til barna med dato og tidspunkt for tilsyn, hva som er tema, samt at de kan snakke med tilsynet om alt som er viktig for de. Vi har også bilde av de som kommer fra Statsforvalteren i dette brevet. Kontaktinformasjon til oss (mobiltelefonnummer og direktenummer) fremkommer også i brevet. Under selve tilsynet tar vi direkte kontakt med ungdommene ute på avdelingene. Dersom ungdommene er på sine rom, banker vi på og tilbyr samtale. Vi snakker først med ungdommene, deretter med de ansatte og ledelsen. Det

er likevel ikke alle som ønsker å snakke med tilsynet.

Alle institusjonstilsyn gjennomføres på ettermiddagstid og på tidspunkt hvor vi forventer å finne ungdommene/barna hjemme. Dersom det likevel er noen som ikke er hjemme ved tilsynsbesøket tar vi selv direkte kontakt (telefon/sms) med disse og tilbyr samtale. Vi erfarer at flere av de ungdommene som ikke var til stede på tilsynet, og som vi kontakter, ønsker å snakke med oss i etterkant. Videre har vi en mobiltelefon som ungdom/barn kan kontakte oss på, også ved bruk av sms. Telefonnummeret er gjort tilgjengelig med oppslag på institusjonene, i brev til ungdommene om tilsyn.

I 2023 har vi laget en informasjonsvideo om våre institusjonstilsyn og korte filmsnutter av alle de som driver med institusjonstilsyn. Disse ligger ute på vår hjemmeside. Vi har også fått trykt opp visittkort hvor det er qr-kode til hjemmesiden vår (hvor disse videoene ligger), og informasjon om våre telefonnummer.

I 2023 hadde Statsforvalteren samtale med 86 av de 155 barna som var registrert ved institusjonene da tilsynene fant sted. Alle 155 barn fikk tilbud om samtale med oss enten fysisk under tilsynsbesøket, eller når vi i etterkant kontaktet de som ikke var hjemme.

Når barn/ungdom, både de på institusjon og de som på annen måte har kontakt med barnevernet, klager eller henvender seg til oss, tar vi også direkte kontakt med de. Når foreldre eller andre klager på barneverntjenestene til barn og unge, vurderer vi om barna direkte skal kontaktes.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Saksbehandling av tilsynssaker:

- Behandlingsmåte 1 (avslutning med veiledning) og 2 (oversendelse til virksomheten/helsepersonellet): 80 % av sakene skal behandles innen 4 uker
- Behandlingsmåte 3 (virksomheten følge opp og rapporterer) og 4 (møte med virksomhet og pasient): 80 % av sakene skal behandles innen 3 måneder
- Behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør): 80 % av sakene skal behandles innen 6 måneder

Helse og omsorg

Helseseksjonene har i 2023 hatt en økning i antall tilsynssaker. Dette antas fortsatt å ha sammenheng med at terskelen for å klage er lavere, og at befolkningen i større grad er visse på sine rettigheter og klageadgang. En økende andel av klagesakene vi mottar vurderes er mer komplekse, med klager på sammensatte tjenester.

Helseseksjonene har i 2023 ikke vært i stand til å overholde saksbehandlingstidene for saker registrert som behandlingsmåte 1, 2 og 5. Dette skyldes delvis at avdelingen har vært sterkt preget av nedtrekk av stillinger og vakanser, og dels at avdelingen har hatt fokus på å bygge ned restanser, spesielt blant de eldste sakene våre, noe som slår negativt ut på saksbehandlingstidene. Det bemerkes også at vi for saksbehandlingsmåte 1 og 2 har forbedret måloppnåelse i 2023 sammenlignet med 2022.

Til tross for at helseseksjonene ikke har klart å overholde saksbehandlingstidene for alle behandlingsmåtene i 2023, er det vår vurdering at vi har hatt god måloppnåelse mtp. å gjennomføre mer formålstjenlige tilsyn. Dette er også noe vi jobber kontinuerlig med.

Avdelingen har også i 2023 iverksatt en rekke tiltak for å bedre restansesituasjonen og oppnå målkravene i 2023, og ved planlegging av vår aktivitet i 2024. Dette gjør at vi vurderer at vi vil ha en fortsatt bedring av vår måloppnåelse i 2024.

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 1

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 1: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	-22 %	58 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 2

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 2: Minst 80 prosent innen 4 uker.	80 %	-15 %	65 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 3

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 3: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	3 %	83 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 4

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 4: Minst 80 prosent innen 3 måneder.	80 %	20 %	100 %

Saksbehandlingstid – tilsynssaker innen helse- og omsorgstjenester - behandlingsmåte 5

Behandlingsmåte	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Avgjorte tilsynssaker på HODs område, behandlingsmåte 5: Minst 80 prosent innen 6 måneder.	80 %	-39 %	41 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker AID (fra kapittel 3.3.1.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker innen sosiale tjenester behandlet etter ny behandlingsmåte 5 (statsforvalteren utreder og avgjør) eller etter gammel veiledning: 5 måneder eller mindre

Statsforvalteren gjennomførte ingen tilsynssaker etter behandlingsmåte 5 eller etter gammel veiledning i 2023.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %		

Avsluttede klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Helse og omsorg

Helseseksjonene behandlet i 2023 204 pasientreisesaker og 217 klagesaker på kommunale helse- og omsorgstjenester og spesialisthelsetjenesten. Vi hadde dermed i 2023 en betydelig økning i antall behandlede klagesaker fra kommune- og spesialisthelsetjenesten fra 120 i 2022 til 217 i 2023.

Når det gjelder saker om nødvendig helsehjelp

behandlet avdelingen 56 % innen 3 måneder. Videre behandlet vi 32% av sakene innen helse- og omsorgstjenester og 64 % av pasientreisesakene innen 3 måneder.

Ved utgangen av året hadde avdelingen 100 saker i restanse. Av disse er 15 saker over 3 måneder, og kun 3 av disse omhandler rett til helse- og omsorgstjenester. Begrunnelsen for at disse 3 sakene ikke er behandlet er at vi avventer tolkningsuttalelse fra direktoratet. Øvrige 12 saker omhandler egenbetaling og pasientreiser.

Avdelingen har gjennomført en betydelig restansenedbygging, spesielt blant de eldste sakene våre. Dette er også en stor del av begrunnelsen for at vi ikke har overholdt målkravene. Det vises i denne sammenheng til at utregistrering av de eldste sakene har gitt samlet økt saksbehandlingstid.

Selv om vi ikke har klart å overholde kravene til saksbehandlingstid, er det vår vurdering at vi i 2023 har hatt en god måloppnåelse mtp. å sikre rettsikkerheten i befolkningen ettersom vi nå har færre gamle saker.

Saksbehandlingstid - avslutning av klagesaker unntatt dekning av utgifter til pasientreiser (pbrl. § 2-6): minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	8 %	98 %
Helse/omsorg	90 %	-46 %	44 %

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Overprøvede vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemning: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

I 2023 ble 91% av vedtak om bruk av tvang og makt overprøvd innenfor 3 måneder, dette mot 49% i 2022.

Vi har prioritert saksområdet og har lagt ned betydelig med ressurser for å nå målkravet i 2023. Målkrav er nådd selv om vi også i 2023 har hatt en presset personell og ressursituasjon.

Per 01.01.23 hadde vi 11 saker i restanse, 6 av sakene var over fristen på tre måneder. Pr 31.12.23 har vi 18 restanser, ingen over 3 måneder.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	1 %	91 %

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Behandlede søknader om dispensasjon fra utdanningskrav: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Dispensasjonssøknader følger som hovedregel vedtak. Majoriteten av vedtak som vi overprøver, inneholder også dispensasjonssøknad. I 2023 er målkrav innfridd.

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barneverninstitusjoner (fra kapittel 3.3.1.3.3.6 i TB)

Rapportere på

Avsluttede klagesaker som gjelder tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: Minst 90 prosent innen 1 måned.

Statsforvalteren har i 2023 behandlet 55 klager på tvang i barnevernsinstitusjoner. 96% av klagene er behandlet og avsluttet innen fristen på 1 måned.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	6 %	96 %

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 245 poeng

I 2023 gjennomførte vi flere planlagte tilsynsaktiviteter med kommuner i fylket.

Vi har blant annet gjennomført 2 tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap, 4 systemrevisjoner med tema barne- og avlastningsboliger og 3 stedlige tilsyn med vedtak i medhold av hol. kap. 9.

Vi har også fulgt opp flere lovbrudd etter systemrevisjoner utført tidligere år, og behandlet flere stor tilsynssaker mot kommunale helse- og omsorgstjenester.

I tillegg til planlagte tilsynsaktiviteter og oppfølging av tilsyn, har avdelingen også hatt tett dialog med kommunene i fylket. Dette blant annet i ulike faste nettverk og planlagte aktiviteter med kommunene.

Statsforvalteren har ikke oppfylt målkravet til aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester. Dette er hovedsakelig begrunnet med vi i 2023, etter risikovurderinger, har prioritert flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten, og at avdelingen har prioritert tett dialog med kommunene, med mulighet for oppfølging og veiledning gjennom annen aktivitet enn tilsyn.

Det bemerkes for øvrig at det er vår vurdering at målkravene for aktivitetsvolum er satt for høyt, og at vi ikke er dimensjonert for tilsynsaktivitet av dette omfang. Avdelingen har herunder verken personell eller ressurser til å nå målkravet på 245 poeng.

Det er vår vurdering at tilsynsaktiviteten som vi har gjennomført i 2023 har bidratt til å sette fokus på, og forbedre viktige tjenester til befolkningen i fylket, og at vi har gjort riktige prioriteringer når vi har gjennomført flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
245	- 134	111

Resultatmål SFVT og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 55 poeng

Vi har 2023 oppfylt målkravet for tilsyn med spesialisthelsetjenesten. Med bakgrunn i risikovurderinger har vi prioritert flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten, noe som også har medvirket til noe lavere tilsynsaktivitet med kommunale helse- og omsorgstjenester.

Vi har blant annet gjennomført egeninitiert tilsyn med prostatakreftforløp ved UNN Hammerfest og Finnmarkssykehuset Hammerfest, samt deltatt på LOT selvmordsforebygging og stedlig tilsyn etter alvorlige hendelser. I tillegg har vi fortsatt vår oppfølging av flere avdekte lovbrudd etter tidligere tilsyn, blant annet ved BUPene i regionen og brytkreftforløp ved UNN Hammerfest.

I tillegg til planlagte tilsynsaktiviteter og oppfølging av tilsyn, har avdelingen også hatt dialog med spesialisthelsetjenesten i fylket og det regionale helseforetaket.

Det er vår vurdering at tilsynsaktiviteten som vi har gjennomført i 2023 har bidratt til å sette fokus på, og forbedre viktige tjenester til befolkningen i hele fylket, og at vi har gjort riktige prioriteringer når vi har gjennomført flere tilsyn med spesialisthelsetjenesten.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
55	9	64

Resultatmål SFRO og SFTF (fra kapittel 3.3.1.3.6.5 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 85 poeng

6 landsomfattende tilsyn (LOT) i de sosiale tjenestene i Nav ble gjennomført i 2023 (og et i 2022). Alle tilsynene ble gjennomført med brukermedvirkning. Oppfølging av tilsynene gjennomføres noe i 2023, men hovdsakelig i 2024. I tillegg til LOT er et systemtilsyn gjennomført etter en risikovurdering. Til sammen utgjør dette 88 poeng.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
85	3	88

3.1.3.4 Andre oppdrag

Behandling av saker etter lov om pasient- og brukerrettigheter kapittel 4A:

Vi avsluttet 414 saker i 2023, mot 341 saker i 2022 og 371 i 2021. Median saksbehandlingstid var 0,6 måneder i fjor. Det har vært utskiftninger i 4A-gruppa, og vi er en jurist mindre enn foregående år.

En stor del av tiden går til å hente inn manglende opplysninger, veilede skriftlig og muntlig, og purre på evaluering. Vi ser effekten av vår undervisning og veiledning i enkelte virksomheter og kommuner ved at de fatter flere og bedre vedtak, og at de gjør en grundigere vurdering av pasientene sin samtykkekompetanse. Bedre utfylte vedtak gir kortere saksbehandlingstid per vedtak og styrker da rettssikkerheten til denne gruppen med pasienter. Vi overvåker hvilke kommuner/virksomheter som fatter eller ikke fatter vedtak, dette kan si noe om kvaliteten på tjenesteytingen. Vi har levert innspill til kommunebilde for kommuner som besøkes. Tilbakemelding fra enkeltkommuner/virksomheter som har hatt fokus på fagområdet er økt bevissthet rundt hva som er tvang, og større fokus på tillitsskapende tiltak, faktorer som bidrar til økt pasientsikkerhet.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning

Statsforvalteren har nådd aktuelle resultatmål, slik det fremkommer senere i rapporten. I 2023 ble det besluttet en endring av organiseringen av vergemålsseksjonen, ved at vi gikk fra to til én seksjonsleder. Dette er et tiltak som bidrar til mer effektiv beslutningstaking på seksjonen. Vergemål har dessuten videreutviklet internt delegasjonsreglement, ved at det er tydelig hvilke dokumenter saksbehandlere kan sende uten godkjenning og hvilke dokumenter der godkjenning fra kollega, og ikke leder, er tilstrekkelig. En intern opplæringsplan har inneholdt tiltak for hele seksjonen. Her nevnes særskilt en seksjonssamling i Karasjok, med fokus på samisk kultur. Besøk på Sametinget og innlegg fra verge med samisk bakgrunn og politiet, har

bidratt til kompetanseheving og mer bevissthet i det daglige. Statsforvalteren kan tilby samtale på samisk og informerer om dette når nye vergemål skal vurderes. Opplæringsplanen omfatter også interne tiltak, der ansatte får utvidet sitt saksfelt. Bred kompetanse fører til en mer robust organisasjon, samtidig som dette må veies opp mot produksjon og effektivitet. Embetet har fremdeles utfordringen med å få besatt to faste juriststillinger i Vadsø og januar 2024 lyses stillingene ut for tredje gang. Troms og Finnmark har en telefonordning som gjør oss tilgjengelige det meste av vanlig kontortid. Arbeidet med korrigerende av feil i regnskapssystemet Agresso er særlig prioritert i 2024 og vi har fått god bistand fra Statsforvalteren i Oslo og Viken. Det nevnes til slutt at Troms og Finnmark har bidratt inn i arbeids- og ressursgrupper i regi av Statens sivilrettsforvaltning. Tema her er VERA, NØK, opplæring av verger og tilsyn med verger.

Opprett vergemål for voksne (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål for voksne – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 90 dager.

Resultatmål for 2023 er nådd.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
87 %	80 %	7 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Resultatmål for 2023 er nådd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
85 %	80 %	5 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Resultatmål for 2023 er nådd.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

Statsforvalteren fullførte i 2023 granulering og digitalisering av gjeldende vergefullmakter, frem mot at systemet ble tatt i bruk i november. Vi har et visst arbeid med justering av legitimasjoner og fullmakter etter henvendelser fra verger, noe som kan tyde på konkretiseringen for bruk av fullmaktene fungerer. Når det gjelder forsøk på gjennomføring av samtaler før opprettelse av vergemål for voksne, skjedde dette i 76,8% av sakene i Troms og Finnmark. Så vidt vi kan se er dette høyeste andel av fylkene. Vi vektlegger sterkt å prøve å få til en samtale, eventuelt i samarbeid med hjelpeapparat eller pårørende. Vi mener vergene i større grad kan prøve å gjennomføre samtaler, eventuelt begrunne hvorfor det ikke gjøres og eventuelt på annen måte få utredet vergehavers vilje og preferanser. Dette er en mangel i en del søknader om statsforvalterens samtykke. Vi arrangerte og gjennomførte derfor digitalt kurs for faste verger om praktiseringen av vergemålsloven § 33 etter lovendringen i 2023. Vi må fremover følge med på om dette har bidratt til bedre praksis.

Vergers kompetanse (fra kapittel 3.3.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett.

Nye verger har gjennomført introduksjonskurs

Vi forstår det slik at alle gjennomførte kurs ikke er blitt registrert, men tilgjengelige tall viser at 380 e-læringskurs ble gjennomført i 2023 av verger i Troms og Finnmark. Tallet for introduksjonskurset er 173 verger. Tallene for landet er henholdsvis 4 575 og 1 955. Sett i forhold til andel vergemålsaker, kommer Troms og Finnmark relativt godt ut, men vi tenker vi må fortsette arbeidet for at flere tar kursene. I Troms og Finnmark har vi styrket arbeidet med å intervjuer nye faste verger og vi iverksetter nå tiltak der nye faste verger kontaktes for oppfølgingssamtale etter 3 måneder. Vi kommer til å utvikle eget opplegg for dette. I 2023 hadde vi tre digitale kurs for faste verger. Tema var knyttet til hvordan vergene kan ta vare på seg selv, saker som gjelder statsforvalterens samtykke til større disposisjoner og hvordan ivareta kravet til å utrede vergehavers vilje og preferanser etter vergemålsloven § 33. Alminnelige og nærstående verger får opplæring og informasjon på telefon. Vi vil ellers mene at vi har god tilgjengelighet på telefon og i skriftlig kontakt med vergene. Denne daglige veiledningen bidrar til bedre rolleforståelse hos mange verger. Vi har ikke hatt fysiske samlinger for faste verger siden 2019 og vergene gir klart uttrykk for at de savner dette. Vi må tidlig i 2024 avklare om det er midler til slike møter.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Vi vurderer at det fortsatt er store variasjoner i kunnskapen om regelverket i barnehagesektoren. Noen barnehagemyndigheter og barnehageeiere har lang erfaring og stor kompetanse på området, mens andre igjen er ny i rollen, eller er utdannet fra andre fagområder. Særlig i de mindre og mellomstore kommunene kan det være mangel på barnehagefaglig kompetanse. Da benyttes gjerne personer med annen bakgrunn, for eksempel skolefaglig, i stillinger som kommunal barnehageeier eller barnehagemyndighet. Vi opplever at disse ofte ikke kjenner til regelverket for barnehager i tilstrekkelig grad. Dette kan igjen føre til at riktige regelverkskrav ikke blir formidlet til barnehagestyrene i egen kommune. Det kommer blant annet frem av opplysningene i BASIL om barnehagemyndigheten i kommunen har utdanning som barnehagelærer.

Vi ser særlig i våre tilsyn at mange barnehagemyndigheter i liten grad klarer å ivareta påse-ansvaret som påligger dem i form av at det ikke utøves aktiv veiledning ut fra en forutgående risikovurdering. I BASIL kan vi se at det kun er 10 av 39 kommuner som har ført tilsyn i 2023, og av alle 296 barnehagene i Troms og Finnmark, så har det kun vært utført tilsyn i 41 av disse.

Vi ser også at mangel på kunnskap om spesiallovgivningen på barnehageområdet, samt mangel på generell forvaltningskompetanse hos barnehagemyndighetene. Dette kommer særlig til uttrykk i form av mangelfulle vurderinger og begrunnelser, blant annet når det gjelder vedtak om tilrettelagt barnehage tilbud for barn med nedsatt funksjonsevne, i tillegg til at vedtak, som i stor grad angår barn, mangler en barnets beste vurdering.

Gjennom å holde ulike samlinger for barnehagemyndigheter, barnehageeiere og styreere bidrar Statsforvalteren til å øke kunnskapen om regelverket. Vi velger tema på slike samlinger ut fra kjennskap til kommunene og diverse henvendelser og klagesaker, som spesialpedagogisk hjelp og individuell tilrettelagt barnehage tilbud. Vi har fått positive tilbakemeldinger fra sektor om at disse samlingene er nyttige og at de gir økt kompetanse, noe som fremmer rettsikkerhet for barn i barnehagene.

Vi har mottatt relativt få klager (17 stk) på barnehageområdet sett ut fra det store antall enkeltvedtak som blir truffet ute i kommunene. En medvirkende årsak til det lave antallet klager som kommer inn til oss, kan være at barnehagemyndighetene i relativt stor grad enten allerede innehar, eller henter inn nødvendig kunnskap på området, f.eks ved å bruke UDIR sine nettsider, samt at de henvender seg til Statsforvalteren. Vi er i vår dialog med kommunene tydelige på at vi gjerne veileder og har veiledningsplikt, og oppfordrer de til å ta kontakt ved behov. Vi får daglige henvendelser fra sektor, og da i hovedsak fra barnehagemyndigheter om veiledning i forbindelse med utøvelse av myndighetsoppgaver.

På skoleområdet erfarer vi stor turn-over og utskiftning av skoleeiere og skoleledere. Mange av de som tilsettes i disse stillingene har ikke ledererfaring fra før, og har dermed ikke fått nødvendig opplæring på det lovområdet de har ansvar for. I klagesaker og håndhevingssaker ser vi konsekvenser av dette. Vi vurderer at det er viktig at vi veileder om regelverket i forbindelse med behandlingen av slike saker, og i alle fora der vi møter skoleeiere og skoleledere. I våre faste månedlige nyhetssendinger, der skoleeiere er en av målgruppene, orienterer vi om lovendringer og mangler vi ser i tilsyn, klagesaker og håndhevingssaker. Stor turn-over og utskiftning i disse sentrale rollene gir dårlig stabilitet og kontinuitet, og utfordringer i forhold til å få effekt av veiledning og øvrige kompetansetiltak som settes inn. Det medfører at vi fra statsforvalterens side vurderer det nødvendig med et kontinuerlig, gjentakende og gjennomgående fokus på regelverksveiledning. Vi vurderer at dette gir effekt, og at både skoleeiere og skoleledere bruker vår veiledning i sitt arbeid.

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barneha (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke virkemidlene, tilsyn og veiledning, målrettet, for å bidra til regeletterlevelse hos barnehagemyndigheter, barnehageeier og skoleeier.

Barnehage:

Vi innhenter informasjon om barnehage- og kommunesektoren fra kilder som BASIL, kommunebilder, henvendelser, klager, tilsyn mv. som sammenstilles i et ROS-skjema. Dette gir oss kunnskap om kommunen og hvordan barnehageloven og forvaltnings-loven etterleves av barnehagemyndigheten og barnehageeier. Virkemiddel som tilsyn og veiledning vurderes fortløpende opp mot risiko og alvorlighetsgrad av et lovbrudd og hvilke konsekvenser dette får for barn i barnehagen. Tilsyn og veiledning tilpasses risikobildet og den enkelte kommune eller barnehage.

Vi vurderer valg av veiledning eller tilsyn basert på ulike momenter som:

- om barnehagemyndigheten er ny i rollen sin

- om det er gjentatte meldinger fra foreldre på brudd eller ikke akseptabel praksis hos barnehagemyndigheten
- hvor stort omfanget av konsekvensene ved brudd for enkeltbarn eller en større barnegruppe kan få
- om praksisen i kommunen/barnehagen trenger korrigerende før det blir lovbrudd
- om vi tror at det vil ta kortere tid å rette opp praksis ved å velge veiledning framfor tilsyn
- om vi har kunnskap om at en barnehages praksis er slik at barnehagemyndigheten må bruke sine virkemidler. Dersom barnehagemyndigheten ikke påser regeletterlevelse i barnehagen, vurderer vi tilsyn.
- ved gjentatte klager fra foreldre på enkeltvedtak som har saksbehandlingsfeil
- etter endt tilsyn, vurderer vi alltid om det er behov for veiledning.

I 2023 har vi valgt å omgjøre noen av planlagte tilsyn til veiledning fordi vi har vurdert at det vil gi best effekt. Vi har gjennomført tre tilsyn og veiledning med to kommuner.

Vi mener å se i årsrapporteringen fra barnehagene at barnehagemyndigheten har vist en forbedring i å følge opp eventuelle lovbrudd hos barnehageeier, som for eksempel at barnehageeier ikke oppfyller pedagognormen. Vi har også god erfaring i å gi en veiledningsrekke til nye barnehagemyndigheter for å forebygge brudd på regelverket. Tema er alle myndighets- og eierplikter i barnehageloven. Vi kan se at det er mer virkningsfullt å ha en til en-veiledning enn å ha veiledning i større grupper bl.a. fordi dialogen er spesielt tilpasset lokale behov. En stund etter veiledning gjør vi en restrisikovurdering for å sjekke om veiledningen har hatt effekt eller om den må følges opp med tilsyn. Til nå har vi vurdert at det ikke har vært behov for å følge opp med tilsyn.

Vi vurderer at tilsynene og veiledningen vi benytter er målrettet og bidrar til regeletterlevelse hos barnehagemyndighet og barnehageeier.

Skole:

På skoleområdet henter vi inn kunnskap gjennom GSI, Elevundersøkelsen, resultatet fra nasjonale prøver samt andre resultater vi kan hente ut av blant annet Analysebrett. I tillegg til dette gir klagesaker på rettigheter som spesialundervisning og saker som gjelder retten til trygt og godt skolemiljø god innsikt i hvordan skolene ivaretar elevenes rettigheter. Vi har mange klager på gjennomføring av spesialundervisning og her får vi viktig kunnskap vi bruker i våre vurderinger. Det store antall saker som omhandler elevenes skolemiljø gir oss god innsikt i hvordan skolene jobber med å ivareta sine plikter etter § 9 A-4 i opplæringsloven.

På bakgrunn av den samlede kunnskapen gjør vi fortløpende vurdering av om det er nødvendig med veiledning eller tilsyn. I saker om skolemiljø kan det i perioder komme mange saker fra en skole. I slike tilfeller tar vi kontakt med skoleeier og initierer veiledning for å minske risikoen raskest mulig for at flere elever ikke får oppfylt sine rettigheter. Dette er ikke til hinder for at skolen og kommune blir valgt ut for tilsyn på et senere tidspunkt, men når vi erfarer en slik "periode" vurderer vi at det gir større og raskere effekt å gjennomføre veiledning rettet mot skolene vi ser har mangler i regeletterlevelsen.

I en kommune der vi i utgangspunktet vurderte tilsyn, valgte vi etter en grundig vurdering å gjennomføre en litt mer omfattende veiledningsrunde. Vi har tidligere gjennomført tilsyn med tema læringsmiljø med denne skolen, men så i saker om elevenes skolemiljø at regeletterlevelsen ikke var endret til det bedre. Det var også utskiftninger i ledelsen på skolen og hos skoleeier og ved å involvere både skoleeier, skoleledelse og ansatte i veiledningen ville vi kunne nå fram til alle som hadde en rolle i skolens arbeid med dette tema. Vi opplevde at dette hadde effekt og har sett at skolen i ettertid jobber bedre og har en annen forståelse av hva lovkravene i opplæringsloven § 9 A-4 innebærer.

Også der vi går inn med veiledning som følge av mange saker hvor skolen ikke har oppfylt aktivitetsplikten, ser vi endret praksis. Vi kan her spisse veiledningen til de mangler vi ser i sakene, blant annet varslingsplikten og plikten til å følge med.

Når vi velger å gjennomføre tilsyn har vi gjort en vurdering av at det er nødvendig med en større gjennomgang av hvordan skolen og kommunen sikrer rettighetene til elevene. Vi har ut fra risikovurderinger valgt å gjennomføre tilsyn med læringsmiljø og spesialundervisning. Dette er områder som har stor betydning for elevenes skolehverdag og vi mener det er viktig å sikre at reglene etterleves. Selv om det tar tid å se endringer etter tilsyn, er vår vurdering at skoler og kommuner som blir gjenstand for våre tilsyn øker sin kompetanse og etterlever reglene på en bedre måte etter tilsyn.

Statsforvalteren skal i økt grad innrette tilsyn med de temaer og i det omfang som er nødvendig, basert på den risikoen (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i økt grad innrette tilsyn med de temaer og i det omfang som er nødvendig, basert på den risikoen som er avdekket.

Barnehage:

Alle tilsynene er gjennomført på bakgrunn av risikovurdering. Risikovurderingen gir oss grunnlag for å vurdere tema, kommune/barnehage og hvordan tilsynet kan innrettes. Vi har valgt å ha tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og barnehagemyndighetens påse-opp-gave. Barnehageseksjonen hadde for 2023 planlagt syv tilsyn, hvorav to ble omgjort til veiledning og to utsatt, grunnet langtidssfravær.

I alle tilsynene som omhandlet spesialpedagogisk hjelp i 2022, avdekket vi lovbrudd, og det var i 2023 grunn til å anta at det kunne være slik i andre kommuner også. Vi vurderte at tilsyn ville være et riktig virkemiddel for å endre praksis i tråd med barnehageloven. Når det gjaldt tilsyn med sakkynndig vurdering valgte vi en kommune som har et interkommunalt samarbeid om PP-tjenesten. Dette både fordi vår risikovurdering tilsa det, men også fordi et avdekket lovbrudd ville kunne rettes opp for flere kommuner samtidig. Tilsynet ble gjennomført som et dokumenttilsyn, og med møte etter foreløpig rapport. Å ha møte etter foreløpig rapport har vært avgjørende for kommunens forståelse av regelverket og for å kunne korrigere praksis. I et annet tilsyn var vedtak og gjennomføring tema, dette på bakgrunn av informasjon vi hadde mottatt. Vi mente det var nødvendig med et fullskala tilsyn fordi

det var en risiko for at kommunen ikke sikret at barna fikk den hjelpen de hadde krav på. Vi vurderer at tilsyn med formøte, stedlige intervjuer og møte etter foreløpig rapport var riktig virkemiddel og at det var til hjelp for at kommunen skulle kunne rette opp lovstridig praksis.

Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn ble valgt på bakgrunn av at kommunen ikke hadde en uavhengig barnehagemyndighet i tråd med § 11 i barnehageloven, og vi anså det som nødvendig å ha tilsyn på tre av delområdene. Tilsynet ble gjennomført stedlig med formøte, intervjuer og møte etter foreløpig rapport. Dette vurderte vi var avgjørende for å få fram de ulike nyansene som også førte til lovbrudd.

Skole:

Tilsynene på skoleområdet er valgt ut fra risikovurderinger og en vurdering av hva konsekvensene av lovbruddene vil ha å si for elevenes rett til opplæring. Vi har valgt å ha hovedvekten av tilsyn på retten til spesialundervisning og retten til et trygt og godt skolemiljø.

Gjennom klagesaker som omhandler gjennomføring av spesialundervisning har vi sett at det er behov for både veiledning og tilsyn. I tråd med føringer i styringsdokumentene har vi også hatt fokus på spesialundervisning i videregående opplæring. Vi valgte derfor å gjennomføre tilsyn med fylkeskommunen med tema fatte vedtak om spesialundervisning og sakkyndig vurdering. Det ble avdekket lovbrudd i begge deltemaene. Vi har også gjennomført skriftlig tilsyn med en stor kommune som følge av opplysninger vi fikk gjennom behandling av saker etter håndhevingsordningen. Her ble det gjort flere ulovlige grep som følge av mangel på lærere og elevene fikk redusert eller stoppet vedtatt spesialundervisning over en periode. Her valgte vi å gjennomføre et skriftlig tilsyn for å raskt kunne påpeke lovbruddene, i tillegg til at vi fulgte opp skoleeier gjennom møter.

Tilsynene med skolemiljø og interkontroll er basert på risikovurderinger gjennom arbeidet med sakene etter håndhevingsordningen. Vi har plukket ut kommuner og skoler der vi har sett mer systematiske regelbrudd i flere saker. I en større kommune valgte vi å ha med to skoler for å få et større vurderingsgrunnlag når det gjelder kommunes arbeid med internkontroll. Vi vurderte også at læringseffekten av tilsynet ville øke ved å ha med to skoler. Det er avdekket mange lovbrudd i alle tilsynene med læringsmiljø og internkontroll.

Basert på kunnskap vi har fått gjennom klagebehandling av standpunkt karakterer valgte vi også å gjennomføre et tilsyn med elevens utbytte av opplæringen. Vi opplevde her at skolen hadde gode rutiner for undervisningsvurdering og arbeid med læreplanene og en lærdom her er at manglende dokumentasjon av sluttvurdering ikke nødvendigvis har innvirket på undervisningsvurderingen og arbeid med læreplanene.

Alle tilsynene er praktisert i tråd med metodehåndboken.

Vi vurderer at tilsynenes innretning har bidratt til gode og lærerike tilsyn for kommunene.

Statsforvalteren skal følge opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn. (fra kapittel 3.3.3.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal følge opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Vi viser til 3.3.3.1.1.1 der vi redegjør for risikovurdering og begrunnelser for valg av veiledning eller tilsyn.

Der vår risikovurdering viser at det er grunn til å tro at barnehagemyndigheten ikke har god nok kunnskap om myndighetsoppgavene eller ikke påser eierplikter slik de har beskrevet i sin redegjørelse etter tilsyn, eller vi har grunn til å tro at det er mangler ved barns rettigheter, følger vi dette opp med andre tiltak. Når det gjelder henvendelser vi mottar fra foreldre eller andre angående forhold i barnehagen, henvender vi oss skriftlig til barnehagemyndigheten og ber de gjøre undersøkelser evt. følge opp med veiledning eller tilsyn dersom det er aktuelt. Andre måter vi følger opp avdekket risiko på er å gjennomføre fagdager for barnehagemyndighetene, invitere til digitale temamøter, ha skriftlige artikler på hjemmesiden vår, ha spesifikke tema på nyhetssendingene, kommunemøter og være i god dialog med kommuner og barnehagemyndigheter.

På skoleområdet får vi mye kunnskap om risiko for lovbrudd gjennom henvendelser, stort antall saker etter håndhevingsordningen og klager og henvendelser som gjelder manglende spesialundervisning. Vi avdekker derfor risiko for lovbrudd i et større omfang enn vår kapasitet til å føre tilsyn. Vi har under 3.3.3.1.1.1 vist til hvordan vi vurderer bruken av virkemidlene tilsyn og veiledning og at vi på kort varsel kan spisse veiledningen mot skoler og kommuner etter avdekket risiko. Vi har møter med skoleeiere og skoleledere der vi ser at det er nødvendig å følge opp risiko vi har avdekket. Vi har digitale skoleeiermøter jevnlig der vi tar opp viktige tema på områder vi har sett mangler ute i sektor. Et eksempel på dette er skolenes manglende kunnskap om retten til å klage på gjennomføring av spesialundervisning. Skolene behandlet ikke dette etter reglene om klage og mange foreldre fikk dermed ikke sin klage behandlet eller oversendt til oss for videre klagebehandling. Etter gjennomgang på våre nyhetssendinger og på digitalt skoleeiermøte, ser vi effekt av våre tiltak ved at skolene i større grad behandler dette etter reglene om klage i forvaltningsloven.

Når det gjelder Nyhetssendingene vi har siste fredag hver måned, får vi bekreftelser fra sektor om at sendingene bidrar til at de holder seg oppdatert.

Statsforvalteren skal bruke tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt Tilsyn (fra kapittel 3.3.3.1.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt Tilsyn (FNT) i 2023, når det vurderes at det er risiko knyttet til tema for FNT.

Vi har på barnehageområdet ikke gjennomført tilsyn i 2023 ved bruk av tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt tilsyn (FNT) 2022-25. Vi vurderte det som ønskelig å gjennomføre tilsynssamlingen som Utdanningsdirektoratet arrangerte i november 2023 før vi begynte å bruke dette tilsynsopplegget. Tilsynene vi har gjennomført i 2023 er med tilsynsopplegg utarbeidet av Utdanningsdirektoratet.

På skoleområdet er alle tilsynene med skolemiljø og internkontroll gjennomført i tråd med tilsynsopplegget for Felles Nasjonalt Tilsyn. De andre tilsynene er gjennomført med tilsynsopplegg som er utarbeidet av Utdanningsdirektoratet.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skolene har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har et høyt antall saker etter håndhevingsordningen. Som del av behandlingen av disse sakene er vi i kontakt med skolene og har ofte egne møter med skoleleder og sentrale personer på skolen der vi gjennomgår saken. Selv om disse møtene er for å få opplyst saken godt nok, blir det gjort en gjennomgang av hvordan skolen har dokumentert sin oppfyllelse av de ulike delpliktene. Vi opplever at skolene ved dette forstår mer av hva som ligger i lovkravet og at dette også har effekt som veiledning. Vi ser at skoler der vi har hatt saker tidligere har en utvikling i arbeidet med å overholde kravene i aktivitetsplikten.

Vi har også egen møter med skoleeier og skoleledelsen i saker der vi ser store mangler i hvordan skolen har håndtert elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø. Dette er nyttige møter og de har en dobbel effekt ved at vi får framgang i skolens arbeid med saken vi behandler, i tillegg til at skolen får veiledning på områder hvor de ikke har klart å oppfylle lovkravene.

Våre faste månedlige nyhetssendinger brukes til å gi informasjon om trygt og godt skolemiljø. Tilbakemelding på våre funn i tilsyn blir presentert og her får vi også gjennomgått lovkravene som ligger i kapittel 9 A. Vi har skolemiljø som fast tema i hver sending og tar for oss en delplikt hver gang. Sendingene rekker ut til skoleeiere og kommunene bruker disse videre i møte med sine rektorer. Vi tar opp sendingene og sender ut lenke til deltakerne slik at de kan bruke dette i sitt interne arbeid i kommunen og på skolene.

Tilbakemeldingene fra sektor på disse sendingene er gode. Vi ser dette som en nyttig og effektiv måte å informere og veilede ut til sektor. Vi vurderer at dette er tiltak som bidrar til bedre lovforståelse og bedre regeletterlevelse.

Vi har flere kommuner som deltar i Læringsmiljøprosjektet og dette er kommuner og skoler som er plukket ut av oss i samarbeid med Udir på bakgrunn av tall fra Elevundersøkelsen og våre risikovurderinger. Selv om det er vanskelig å se effekt på kort sikt, ser vi at kommuner og skoler som har deltatt og deltar nå, jobber bedre og viser blant annet til kunnskap de har fått gjennom satsingen når de er i dialog med oss.

Vårt embete har 10 kommuner med i Oppfølgingsordningen etter uttrekket i 2022. Disse er nå i gang med den toårige gjennomføringsfasen. Flere av kommunene har valgt å jobbe med læringsmiljø og har etablert kontakt med veiledere fra blant annet Læringsmiljøsektoret ved UIS.

Embetet jobber aktivt med kompetanseordningene og både i Desentralisert kompetanseheving og Kompetanseløftet er det flere av partnerskapene som har valgt å satse på å øke kompetansen på feltet trygt og godt skolemiljø. Skoleeierne skal velge tema for kompetanseheving ut fra lokale behov og analyser og vi har ikke mandat til å overprøve dette. Vi er imidlertid aktiv i arbeidet med de behovsmeldingene skoleeierne sender inn og ser at det er mange som satser på tema som omhandler skolemiljø.

Vår vurdering er at tiltakene til en viss grad gir effekt. Vi ser imidlertid ikke nedgang i antall saker meldt etter håndhevingsordningen, dette til tross for flere store satsinger som kommuner og skoler deltar i. Det brukes mye midler fra staten på ordningene med Desentralisert kompetanseutvikling, Kompetanseløftet og Oppfølgingsordningen. Mange kommuner har manglende kapasitet til å delta effektivt i ordningene, og manglende kontinuitet i sentrale nøkkelroller i mange kommuner, både på skoleeier og skoleledernivå, vurderes også å ha betydning for effekten. Vi prøver å se de ulike ordningene i sammenheng, men en kommune kan være en del av et nettverk som har valgt et annet tema enn læringsmiljø og deltar i dette samtidig som de blir en del av Læringsmiljøprosjektet eller blir trukket ut i Oppfølgingsordningen. Vi mener derfor vi kunne fått bedre effekt av at de ulike ordningene ble mer samordnet og at det ble valgt tema for satsinger basert på risikovurderinger og analyser. Ut fra resultat fra Elevundersøkelsen og andelen saker etter håndhevingsordningen kan det også være nødvendig med en sterkere styring av innholdet i den kompetanseutviklingen som skal skje i sektor.

Psykososialt barnehagemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at barnehageeier og de som arbeider i barnehagen har kompetanse på hva som gir et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Statsforvalteren har gjennom hele 2023 hatt fokus på kapittel 8 i barnehageloven, og vi har brukt ulike virkemidler for å nå flest mulig innenfor barnehagesektoren i Troms og Finnmark.

Vi har gjennomført både digitale og stedlige samlinger for barnehagemyndigheter og barnehageeiere. I våre digitale nyhetssendinger til kommuner, skoler og barnehager har vi informert om kapittel 8 i barnehageloven. Vi erfarer at digitale aktiviteter gjør at vi oppnår å gi kunnskaper om kapittel 8 til flest mulig innen barnehagesektoren.

De stedlige samlingene vi har gjennomført er med deltakere som barnehageeiere og barnehagemyndigheter. Vi vurderer det som virkningsfullt å bidra til kompetanseheving hos eier og myndighet, slik at de skal kunne følge opp kapittel 8 i barnehageloven i egne virksomheter og kommuner.

På en samisk erfaringskonferanse hadde vi foredrag om samiske barns oppvekstmiljø, og hets mot samiske barn og unge ble et viktig tema, hvor deltakerne delte sine erfaringer og framtidsutsikter.

Vi mottar jevnlig henvendelser fra foreldre vedrørende psykososialt miljø i barnehager. Henvendelsene kan omhandle både barn og ansatte som krenker barn. Vi veileder ved slike henvendelser både foreldre og barnehagemyndigheten.

På vår hjemmeside har vi laget informasjon rettet mot foreldre med barn i barnehage. Der informerer vi om barnehageloven kapittel 8, og hva foreldre kan gjøre, og hvem de kan henvende seg til, dersom barnet deres ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Denne informasjonen ligger også på samisk på vår hjemmeside.

Vi vurderer at våre ulike tiltak bidrar til å øke kompetansen på dette området. Samtidig erfarer vi at det i mange kommuner er fortsatt behov for styrket kompetanse på barnehageloven kapittel 8. Vår innsats på dette området, med veiledning og kompetanseheving, vil derfor fortsette i 2024.

Rask behandling i saker etter § 9 A-6 (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)

Rapportere på

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Vårt embete er organisert med avdelinger og seksjoner. Det er skoleseksjonen som behandler saker etter håndhevingsordningen og vi har medarbeidere på begge våre kontorsteder i Vadsø og Tromsø. Vårt embete har over tid hatt en høyere andel saker om skolemiljø enn de andre embetene. For å sikre god kapasitet og for å være mindre sårbare, har vi valgt at alle unntatt en av saksbehandlerne arbeider med å behandle saker etter § 9 A-6. De ansatte i seksjonen består av jurister og pedagoger som samhandler om å løse disse sakene. Vi har hatt relativ stor stabilitet i kollegiet og kompetansen på feltet er svært god.

Når sakene kommer inn fordeler seksjonsleder sakene til en saksbehandler samme dag. Saksbehandler kontakter som regel melder samme dag og gjennomgår en sjekkliste vi har utarbeidet og der vi får oversikt over sakens innhold. Vi gjør også her en vurdering av om saken oppfyller kravene for å kunne behandles etter § 9 A-6.

Etter at vi har snakket med melder kontakter vi skolen ved rektor for å informere om at det er kommet inn en sak og at de vil motta en e-post og et brev der de blir bedt om å sende inn redegjørelse for hvordan de har håndtert saken. Vi sender en e-post rett etter samtalen, der det ikke medtas opplysninger som er unntatt offentlighet, men vi viser til telefonsamtale og gir en kort oversikt over hva vi vil be om av dokumentasjon fra skolen. Umiddelbart etter dette sender vi brev til skolen der innholdet i meldingen fra elev eller foresatte blir utdypet. Vi har også utarbeidet en sjekkliste som legges ved brevet og som er en hjelp til skolene i arbeidet med redegjørelsen til oss. Vi har sett en betydelig bedring i skolens systematikk i den dokumentasjonen vi mottar etter at vi tok i bruk denne sjekklisten. Skolene får frist for å sende inn sin dokumentasjon til oss.

I perioden mellom brev til skolen og mottatt dokumentasjon, avtaler vi høring av eleven. Vi gjennomfører som hovedregel våre elevsamtaler fysisk og reiser som regel ut til skolene og møter elevene der. Vi spør alltid foreldrene om hva som er den beste måten for deres barn å bli hørt på, og der digital høring er helt greit for eleven og foresatte, gjennomfører vi dette på teams. Vi opplever imidlertid at det i svært mange av våre saker er sårbare elever, ofte med diagnoser og at digitale høringer ikke er til barnets beste. I forbindelse med høring av elevene gjennomfører vi ofte møter med skolens ledelse for å få saken best mulig opplyst.

I mange av sakene er også andre instanser viktige aktører, blant annet PPT, BUP og mobbeombudene. Foreldrene opphever i mange saker taushetsplikten der det er nødvendig for oss å hente inn opplysninger fra andre eksterne instanser.

På bakgrunn av den dokumentasjonen vi har fått fra skolen, foreldrene, eventuelle andre instanser og høringen av eleven fatter vi våre vedtak. Vi har utarbeidet mal for vedtak og sikrer på den måten at vi dekker de krav som ligger i lovverket og Udir sin saksbehandlingsveileder.

Jurister og pedagoger samarbeider underveis i saksbehandlingen og vi prøver som hovedregel å ha en jurist og en pedagog på hver sak.

Vi har laget en egne rutiner for vår behandling av skolemiljøsakene som dekker alt fra saken kommer inn til en eventuell tvangsmulkt.

På seksjonsmøter som avvikles annenhver uke er ofte skolemiljø saker tema og vi gjennomgår våre prosedyrer og maler med jevne mellomrom. I tillegg har vi egne 9 A møter hver mandag der vi kan ta opp aktuelle problemstillinger, enten til en bestemt sak eller mer generelt om saksbehandlingen.

Vår erfaring er at den organiseringen vi har valgt gjør at vi behandler disse sakene grundig, effektivt og systematisk. Vi har i flere perioder hatt vakanser som skyldes uforutsette forhold. Da får vi god effekt av at så å si alle saksbehandlerne kan ta saker, og vi blir mindre sårbare. Økningen av saker i 2023 har dette til tross gitt oss kapasitetsutfordringer, og vi har måttet prioritere disse sakene framfor andre oppgaver, blant annet tilsyn.

Arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å behandle skolemiljø saker innen rimelig tid.

Vi viser her til det vi har skrevet til 3.3.3.1.3.3. Vi har der beskrevet hvordan vi arbeider for å få sakene behandlet så raskt som mulig. Det systematiske arbeidet er også beskrevet der, og vi utarbeidet tidlig etter ordningen trådte i kraft i 2017 interne prosedyrer for vårt arbeid med 9 A-6. Dette var før Udir

utarbeidet egen saksbehandlingsveileder. Vi har etter dette jevnlig gjennomgått våre rutiner og endret i tråd med erfaringer og innholdet i saksbehandlingsveilederen. Vi har gode maler som dekker hele gangen i arbeidet med håndhevingsordningen og dette skaper trygghet hos saksbehandlerne. Som følge av et stort antall saker i vårt embete har det vært helt nødvendig å ha gode rutiner og jobbe systematisk.

Vi har hele tiden hatt relativ lav saksbehandlingstid til tross for at vi har en høyere andel saker enn de andre embetene. Vi mener dette skyldes måten vi har organisert arbeidet på, og at vi har gode og gjennomarbeidede rutiner, i tillegg til god kompetanse og dedikerte medarbeidere.

Rettsanvendelse og forståelse av saksbehandlingsreglene i vedtak (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra skoleeier reduseres

Gjennom klagebehandling får vi god innsikt i skoleeierens vedtak og kan bruke disse til å målrette vår veiledning. En utfordring er at skoleeier i stor grad delegerer til skolene å fatte vedtak om spesialundervisning, særskilt språkopplæring, skolebytte etc. Mange skoleledere får dermed delegert myndighet til å fatte viktige vedtak uten at de nødvendigvis får opplæring i forvaltningslov og særlov. Vi har derfor hatt dette som tema på våre faste månedlige nyhetssendinger og de digitale skoleeiermøtene vi gjennomfører.

Eksempler på tema vi har hatt fokus på er kravet om å høre barn og at det skal gjøres en vurdering av barnets beste. Her har vi brukt både nyhetssendingene og møter med enkelte kommuner som har mange saker, til å veilede på de manglene vi ser. Vi har også hatt fokus på å veilede på retten til å klage på gjennomføring av spesialundervisning og at dette må behandles etter reglene om klage i forvaltningsloven. Vi har også hatt gjennomgang av kravene til saksbehandling i forvaltningsloven som tema i våre nyhetssendinger.

Vi vurderer at tiltakene har gitt resultater og vi ser blant annet at det oftere kommer fram at eleven er hørt og at det er gjort en vurdering av barnets beste. Dette fører til færre saker som blir opphevet av oss grunnet saksbehandlingsfeil.

Vårt fokus på regelverket generelt i vår veiledning overfor skoleeier gir bedre kunnskap og forståelse av loven og vi opplever at det i mindre grad skjer rettsanvendelsesfeil i vedtakene fra skoleeier og skolene.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal arbeide systematisk for å bidra til at antall vedtak med feil fra barnehagemyndigheten reduseres

På barnehageområdet har vi opplevd en økning i antall klagesaker fra 2022 (13 stk) til 17 klagesaker i 2023. 10 klager gjaldt vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne (bhl § 37), 3 gjaldt klage på vedtak og/eller gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp (bhl § 35), 1 var klage på skyss (bhl § 36) og 3 klager gjaldt vedtak om tilskudd til private barnehager (egen forskrift).

Selv om vi har hatt en økning i klagesaker på barnehageområdet, så mottar Statsforvalteren fortsatt få klager ut fra det store antall enkeltvedtak som blir truffet i de 39 kommunene i fylket. Resultatet av behandlingen av de 17 sakene vi behandlet var at vi stadfestet barnehagemyndighetens avgjørelse i 5 tilfeller, vi opphevet vedtaket i 8 (hvorav 7 omhandlet individuelt tilrettelagt barnehagetilbud), i 2 saker ble det gitt medhold (manglende gjennomføring spesialpedagogisk hjelp) og 2 saker ble avvist fordi de skulle vært fremmet for kommunen som førsteinstans. Ingen vedtak ble omgjort av oss som klageinstans.

Vår erfaring er at det er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet. Vi vurderer at det også er store variasjoner når det gjelder generell forvaltningsrettslig kompetanse. Dette ser vi både ved veiledning og i våre tilsyn, men først og fremst i vår klagesaksbehandling. Feilene vi ser knytter seg i noen grad til manglende opplysning av saken (fv § 17), mens hovedårsaken til at vedtak blir opphevet er at det er store mangler ved begrunnelsen og dens innhold (fv §§ 24 og 25) og at vi har vurdert at dette kan ha vært bestemmende for utfallet i vedtaket. Et eksempel er at det i liten eller ingen grad fremgår av vedtaket hvordan kommunen har kommet fram til at et barn har rett til så så mange timer individuelt tilrettelagt barnehagetilbud (bhl § 37).

Av tiltak vi har gjennomført for å sikre færre feil, vil vi nevne at vi har gjennomført individuell veiledning med saksbehandler-/barnehagemyndighet både stedlig ute i kommunen, men også digitalt på Teams. Vi har tatt opp tema knyttet til regelverk og saksbehandling på våre månedlige nyhetssendinger, og vi har hatt dette som tema på regelverkssamling, og også på sluttmøte i forbindelse med tilsyn.

I tillegg gir vi skriftlig veiledning om lovforståelse og vår vurdering i de vedtakene som går tilbake til kommunene, enten om vedtaket stadfestes eller oppheves. I to tilfeller har vi også sendt en egen skriftlig veiledning til barnehagemyndigheten i tillegg til selve vedtaket, der vi gikk nærmere inn på lovkravene knyttet til god forvaltningsskikk, eksempelvis plikten til å svare på alle anførsler i henvendelser, og viktigheten av å treffe enkeltvedtak innen rimelig tid, blant annet for å sikre rettsikkerheten til de som blir berørt av vedtaket. Vi vil også nevne at vi organisatorisk har prioritert å ha både barnehagefaglig kompetanse samt en egen jurist på seksjon barnehage. Sistnevnte har et særskilt ansvar for behandling av klagesaker, samt veiledning som krever særskilt juridisk kompetanse.

Vi vurderer at våre tiltak samlet sett bidrar til å styrke kompetansen i sektor, slik at det blir færre forekomster av rettsanvendelsesfeil og saksbehandlingsfeil.

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal bidra til at elever får den spesialpedagogiske tilretteleggingen de har krav på etter opplæringsloven

I vår veiledning overfor kommunene har vi hatt et særlig fokus på læringsmiljø og spesialundervisning. Henvendelser og klagesaker gjør at vi har valgt å ha fokus på disse temaene. Erfaringer fra pandemien viste at det var elever med rett til spesialundervisning som ble mest rammet som følge av hjemmeundervisning, stort sykefravær og mangel på vikarer. Vi ser også gjennom behandling av skolemiljø saker at mangler ved spesialundervisning har stor innvirkning på elevenes opplevelse av skolemiljøet.

Vi har tidligere i årsrapporten vist til hvordan retten til å klage på gjennomføringen av spesialundervisning har vært en del av vår veiledning. Vår erfaring er at det ikke er selve vedtaket om spesialundervisning som skaper utordringer for elevenes rettigheter, men manglene i gjennomføringen. I klagen vi får inn er mangel på kompetanse, ikke utarbeidet IOP, og feil bruk av en til en undervisning noe som går igjen.

Som følge av den kunnskapen vi har fått gjennom klagebehandling har vi gjennomført tilsyn med en stor kommune og fylkeskommunen.

Vi deltar også i nettverk med PPT lederne i Troms og Finnmark, og her har vi hatt flere innlegg knyttet til utfordringer vi ser gjennom våre tilsyn og vår klagebehandling. PPT har en viktig funksjon i kommunenes og skolenes arbeid med spesialundervisning og vi når fram til mange ved å delta i dette nettverket.

Manglende tilgang på kvalifisert personale i sektor, og en stadig økende andel ufaglærte lærere i skolene, gir utfordringer i arbeidet med å sikre elevene det tilbudet de har krav på. Vår veiledning og tilsyn har bidratt til å øke kunnskap om de rettighetene elevene har innenfor dette området, men vi er bekymret for at mange elever ikke får det tilbudet de har krav på. Støttefunksjoner som STATPED er omorganisert og skolene opplever at det er vanskeligere å få hjelp i vanskelig saker. Vi får også meldinger fra foreldre og skoler om at det ofte er lang saksbehandlingstid i PPT og at mange elever må vente lenge før spesialundervisningen kommer i gang. Dette har vi også hatt fokus på og tatt opp med skoleeierne. Også her vises det til mangel på kvalifiserte spesialpedagoger og at PP-tjenestene sliter med å få besatt stillinger.

Vi vurderer at våre tiltak fungerer og gir effekt, men at det er andre faktorer som drar i motsatt retning og som reduserer virkningen av våre tiltak.

Spesialpedagogisk hjelp etter barnehageloven (fra kapittel 3.3.3.1.5.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal bidra til at barn får den spesialpedagogiske hjelpen de har krav på etter barnehageloven.

Vi har gjennomført tilsyn med spesialpedagogisk hjelp. Tilsynene ble iverksatt med grunnlag i våre risikovurderinger. Det ene tilsynet omhandlet sakkyndig vurdering, jf. barnehageloven § 34, og det andre omhandlet vedtak og gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp. I begge tilsynene ble det avdekket lovbrudd. I forbindelse med tilsynene gjennomfører vi veiledning både på saksbehandling og spesialpedagogisk hjelp. Vi erfarer at vi gjennom tilsynene har god dialog med kommunene, og tilsyn med veiledning gir kommunene ny kompetanse.

Vi har gjennomført et digitalt fagmøte for PPT og barnehagemyndigheten i alle kommunene i Troms og Finnmark. Vi erfarer at mange kommuner deltar og digitale møter er en viktig ressurs i våre områder med svært store geografiske avstander. Oppdelingen til to fylker fra og med 2024 vil i liten grad medføre praktisk betydning for vårt arbeid med å informere kommunene. I tillegg til det digitale fagmøtet, har vi brukt statsforvalterens digitale nyhetssendinger og fagdager for barnehagemyndigheten til å informere om barns rett til spesialpedagogisk hjelp. Vi erfarer at kommunene ofte har nye i rollen som barnehagemyndighet, og at det i mange tilfeller er liten grad av kontinuitet i disse rollene. Dette gjør at vi hvert år må gjennomføre faglige møter om spesialpedagogisk hjelp. En blanding av digitale og stedlige fagmøter fungerer godt, både for kommunene og statsforvalteren.

Vi har mottatt tre klager på vedtak og/eller gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp i 2023.

Vi vurderer at våre tiltak bidrar til å øke regelverkskompetansen som er nødvendig for barnehagemyndigheten og barnehageeiers arbeid for å sikre at barn får det tilbudet de har rett til. Vi vurderer videre at det er nødvendig, for å sikre varig og løpende effekt av våre tiltak, at disse gjennomføres gjentakende og jevnlig fra statsforvalterens side.

Fritak for fag (fra kapittel 3.3.3.1.5.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal bidra til at alle skoleeiere følger regelverket om fritak for fag.

Vi ser gjennom henvendelser og klagebehandling på gjennomføring av spesialundervisning at dette er et viktig tema som jevnlig må tas opp med skoleeier og PPT. Det har vært en utvikling med økende grad av ufrivillig skolefravær og i mange tilfeller får noen av disse opplæring i hjemmet kun i deler av opplæringa og med et begrenset timetall. Som følge av økende omfang med atferdsutfordringer i skolen ser vi også en økende bruk av alternativ opplæringsarena. Ofte er slik bruk av alternativ arena ikke blitt til som del av sakkyndig vurdering og vedtak om spesialundervisning. Disse tilbudene er da

uten pedagogisk opplegg og uten at lærer fra skolen følger opp eleven.

Vi har hatt fokus på dette i vår veiledning overfor skoleeierne både i våre månedlige nyhetssendinger og i digitale skoleeiermøter. I flere av skolemiljøsakene ser vi at elever blir tatt ut av undervisningen og får tilbud på alternativ arena uten at dette er hjemlet i kapittel 5 i opplæringsloven. Vi påpeker dette i våre vedtak og har ofte egne møte med skoleeier og skoleleder der vi går gjennom lovkravene for at elever skal kunne tas ut av klassen for å være i egne grupper eller på alternativ opplæringsarena.

Vi deltar fast i nettverk for lederne i PPT og vi har tatt dette opp i disse møtene og påpekt det ansvaret de har i veiledning av skolene og i sitt arbeid med sakkyndige vurderinger.

Som følge av et økende omfang av ufrivillig skolefravær får vi ofte henvendelser om fritak fra hele opplæringen og veileder også her på skoleeiers ansvar for grunnskoleopplæringen for elevene.

Vi opplever at vår veiledning om dette har hatt effekt og at terskelen for å ta ut elever fra sin ordinære opplæring, uten at dette er hjemlet i vedtak etter § 5-1, er blitt høyere.

Spesialundervisning i videregående opplæring (fra kapittel 3.3.3.1.5.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at elever i videregående opplæring får spesialundervisning i tråd med regelverket

Vi har gjennom deltakelse i nettverk for lederne i PPT hatt fokus på spesialundervisning i videregående og overgangen mellom ungdomstrinn og videregående opplæring. Vi veileder også generelt om reglene i kapittel 5 i våre månedlige nyhetssendinger og digitale skoleeiermøter.

Vi har hatt en bekymring for at fylkeskommunen har en høyere terskel enn hva lovverket tilsier for når elev har rett til spesialundervisning. Vi har derfor gjennomført tilsyn med fylkeskommunen med tema spesialundervisning. Vi avdekket mange lovbrudd og har gjennom tilsynsprosessen nådd fram med god veiledning til skoleeier.

Vi har også hatt fokus på dette gjennom den veiledningen vi til nå har gjennomført om ny opplæringslov og det nye kapittel 11.

Vi vurderer at våre tiltak har hatt effekt, men har fortsatt en bekymring for at elever i videregående ikke alltid får oppfylt sin rett til spesialundervisning. Vi vil derfor fortsatt ha et fokus på dette.

Innføring av nye læreplaner (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere, skoler og lærebedrifter forstår og etterlever Læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK20/LK20-S).

Arbeidet med innføringen av nytt læreplanverk fikk en vanskelig start som følge av pandemien og flere års avlysning av eksamen. Vi samarbeidet med sektor og UH og fikk til flere digitale samlinger der flere UH miljø deltok med god fagkompetanse og vi fikk også presentert praksiseksempler.

I arbeidet med den lokale kompetanseutviklingen har flere av nettverkene hatt fagfornyelsen som tema over flere år, men vi ser av årets behovsmeldinger at det nå satses på andre tema. Vurdering er fortsatt et satsingsområde hos en del partnerskap.

I vårt arbeid med å sikre gjennomføringen av eksamen har vi gode rutiner for dialog og veiledning med sektor. Vi sender ut brev til alle skoleeierne tidlig på året der vi informerer om hvilke tiltak som skal gjøres for å sikre gjennomføringen av eksamen. Brevet inneholder opplysninger om oppmelding av elever i fagene, trekk i fag, oppnevning av sensorer, viktige datoer mm. I våre månedlige nyhetssendinger, der skoleeierene er målgruppe, har vi gått gjennom viktige oppgaver og frister for å sikre god gjennomføring av eksamen. Vi har også en grundig gjennomgang av prosessen med klagebehandling av standpunkt karakterer som del av nyhetssendingene.

Etter spørring ut mot sektor har vi opplysninger om at det ikke ble avlyst noen lokalt gitte eksamener i 2023, til tross for at vi hadde flere henvendelser om problemer med å skaffe sensorer. I vår klagebehandling av standpunkt karakterer opplevde vi at skolene hadde tatt i bruk riktig læreplan, men mange av klagen fikk medhold som følge av at det ikke var gjort en tilstrekkelig samlet vurdering av elevens kompetanse.

Vi har også hatt veiledning om overordnet del av læreplanen og noen har også denne som tema i desentralisert kompetanseutvikling.

Rammeplan for SFO (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bidra til at skoleeiere og skoler forstår og tar i bruk rammeplanen for SFO.

Vi har i 2023 har mindre fokus på SFO grunnet kapasitetsutfordringer som følge av et svært høyt antall skolemiljø saker og vakanser på skoleseksjonen. I 2022 gjennomgikk vi rammeplanen for SFO i våre månedlige nyhetssendinger og på digitalt skoleeiermøte. Vi har få henvendelser knyttet til SFO, men i noen skolemiljø saker er SFO en del av innholdet. I veiledningen vi gjør på læringsmiljøområdet trekker vi frem at kapittel 9 A er viktig i SFO og at skolen

må ha et fokus på at ansatte kjenner til lovverket. I våre tilsyn med aktivitetsplikten involverer vi SFO og intervjuer ansatte for å sjekke at de har nødvendig kjennskap til hva aktivitetsplikten innebærer.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Statsforvalteren vurderer at arbeidet med å understøtte nasjonale myndigheters, fylkeskommunens og kommunenes arbeid med bosetting og integrering har høy måloppnåelse.

Betydelig økte ankomster grunnet krigen i Ukraina har naturlig nok medført betydelig større press på kapasiteten i kommunene. Vår vurdering er at kommunene i Troms og Finnmark strekker seg langt, og viser både evne og vilje til å få på plass gode løsninger innen integrerings- og bosettingsområdet.

Samtidig ser vi at den gjennomgående utfordringen det er for svært mange kommuner og virksomheter i Troms og Finnmark med å rekruttere og beholde riktig kompetanse innen sentrale velferdstjenester, eksempelvis barnehage, skole og helsetjenester, blir ytterligere forsterket når det blir større mottakspress. Vi vurderer at dette vil være en fortsatt utfordring i 2024, i tillegg til at det vil bli ytterligere utfordrende for mange kommuner å ha tilstrekkelig kapasitet på boligområdet.

Det ble i 2023 bosatt 2 299 flyktninger i Troms og Finnmark. Det er en økning i antallet på 51 i forhold til 2022. Vi vurderer at vår innsats, i godt samspill med kommunenes og fylkeskommunenes innsats, er av stor betydning for å lykkes med arbeidet med rask og treffsikker bosetting i kommunene.

Vi viser forøvrig til rapporteringspunktene 3.1.2.5 og 3.3.4.1.1.1.

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting. (fra kapittel 3.3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal bruke sine virkemidler til å understøtte at kommunene skal fatte vedtak om bosetting i tråd med anmodningen fra IMDi og at plassene gjøres raskt tilgjengelig for bosetting.

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan dette ivaretas i deres embeter.

Troms og Finnmark fylkeskommune har som oppgave å gi IMDi anbefaling om hvor mange flyktninger som kan bosettes i den enkelte kommunen ut fra det nasjonale bosettingsbehovet. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har i egne møter med fylkeskommunen delt vårt kunnskapsgrunnlag om hvordan kommunene er rustet på viktige områder som barnehage, skole og helse. Dette oppleves som svært nyttig for fylkeskommunene og som følge av delingen av Troms og Finnmark til to fylker, er det etablert kontakt med begge de to nye fylkeskommunene.

Det har vært gjennomført flere møter med alle kommunene i Troms og Finnmark der tema har vært bosetting av flyktninger og i disse møtene blir det fokusert på viktige områder og utfordringer som kommunen har i arbeidet med å bosette flyktninger. Arbeidet med bosetting og integrering av flyktninger er også tema på Statsforvalteren sine kommunemøter med den enkelte kommune gjennom valgperioden.

Vi har gjennom året gjennomført flere nettkurs for kommunene der integreringsloven har vært tema. Det har vært et eget kurs der fokus har vært på kapittel 6 A i integreringsloven.

Det har i 2023 blitt besluttet at oppvekst- og barnevern avdeling skal ha et hovedansvar for koordinering og oppfølging av embetets oppgaver innen arbeidet med bosetting og integrering. For å styrke vårt arbeid med integrering og bosetting har vi tilsatt en medarbeider som vil få som hovedoppgave å koordinere arbeidet med bosetting og integrering, og sikre god kontakt med kommunene og fylkeskommunene i den forbindelse. Denne funksjonen vil være på plass per 1.april 2024. Vi har også etablert en intern faggruppe som jobber med integrering og bosetting slik at vi kan være best mulig rustet til å ivareta veiledning og oppfølging ut mot kommunene og for å styrke samarbeidet med fylkeskommunene.

3.1.4 Gjennomførte evalueringer

Vi har etablert et system for evaluering av hendelser og øvelser. I 2023 har vi evaluert, eller bidratt inn i evaluering av:

- Uvær og snøskred i palmehelga (hendelse)
- Fugleinfluensaen (hendelse)
- Ankomst reaktordrevne fartøyer (øvelse)
- Fjellskred (øvelse)
- Nødnett (funksjonsøvelser)
- Embetsøvelsen
- Øvelse Finnmark (gjennomgang med liason fra HV-17)
- Øvelse Åsgard (øvelse)
- Øvelse i kollektiv redningsøvelse Finnmark (gjennomgang, ikke fullstendig evaluering)

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i hovedinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

3.2.2 Arbeids- og inkluderingsdepartementet

I flere oppdrag skal Statsforvalteren samarbeide med Nav fylke om både en kompetanseplan og ulike kompetansetiltak. Dette har vært utfordrende ut over 2023. Det foreligger en samarbeidsavtale mellom Statsforvalter og Regiondirektør i Nav Troms og Finnmark om disse punktene, men dette har ikke vært fulgt opp fra Nav fylkes side. Statsforvalteren har ikke fått med Nav fylke i samarbeidet i konkrete opplærings tiltak eller en felles kompetanseplan med felles tiltak. Vi har heller ikke blitt invitert inn i Nav fylkes ledersamlinger eller partnerskapsmøter, til tross for oppfordringer fra Arbeids- og velferdsdirektoratet og samarbeidsavtale som omhandler disse punktene.

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Ingen vesentlige avvik.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

3.2.1.5.7: Dette oppdraget er bare delvis fulgt opp i 2023.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

Ingen avvik.

Vi ga tilbakemelding på prioriteringer i foreløpig tildelingsbrev og har også hatt dialog underveis i styringsdialogen på oppgaveprioriteringer.

3.2.7 Kommunal- og distriktsdepartementet

ingen avvik

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Reindrift:

Vi har ikke avholdt årlig møte med Sametinget, NRL eller næringa.

Fortsatt er det mange restanser på merkesaker.

Vi har ikke hatt ressurser til å følge opp distrikt som har meldt om utfordringer med eget selvstyre.

Det er ikke utarbeidet plan for oppfølging av avvik mellom melding om reindrift og reintall fastsatt etter reindriftingslovens § 60 5. ledd.

Øvrige avvik er omtalt under de enkelte rapporteringspunkter.

Landbruk:

På grunn av manglende ressurser på avdelingen har vi for oppgave HI 5.1.5.3 Verdiskaping i jordbruket og landbruksbaserte næringer, prioritert samarbeidet med partnerskapet og arbeidet med å opprettholde primærproduksjon. De andre oppgavene under dette punktet er i all hovedsak prioritert ned.

Vi har også hatt utfordringer i 2023 til å rekruttere skogfaglig kompetanse. Dette har medført noe redusert måloppnåelse for oppgave HI 5.1.5.2 Verdiskaping i skogbruket.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for:

- Hvor stor andel av NAV-kontorene har fått opplæring i den nye «Kompetansekassen» og hvilke resultater har dette gitt for NAV-kontoret?
- Hva er de største utfordringene i NAV-kontorenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet og hva gjør statsforvalteren med utfordringene?
- Hva er resultatet av statsforvalterens oppfølging av NAV-kontor som har særlige utfordringer i arbeidet med kvalifiseringsprogrammet?

Statsforvalteren i samarbeid med Nav Fylke arrangerte i desember 2022 et nettseminar for alle Nav ansatte i Troms og Finnmark, der prosjekt KVP og Arbeids- og velferdsdirektoratet var invitert inn for å informere om den kommende nye kompetansekassa. Etter lansering av kompetansekassen i Nav, avholdt vi et nytt nettseminar, også her ved hjelp av prosjektet. Dette var spesielt rettet mot Nav ledere og fagansvarlige våren 2023 for informasjon om og innføring i bruk av materialet. Høsten 2023 ble tilsvarende nettseminar avholdt for veiledere på både statlig og kommunal side i Nav kontorene.

I etterkant av dette har vi invitert alle Nav kontor med få eller ingen KVP kandidater, til nettseminar med tett oppfølging i bruk av lovverk, rundskriv og kompetansmaterieill for å øke kunnskapen om KVP og øke andelen deltakere i programmet. Nettverket møtes digitalt hver 4.-6. uke for veiledning, kompetansedeling og med mål om økning i program på alle kontor.

Kontorene rapporterer på stort arbeidspress og liten tid til nødvendig oppfølgingsarbeid, slik som i KVP. Særlig økning i søknader på økonomisk sosialhjelp tilknyttet stor flyktningsstrøm fra Ukraina, tas fram som en stor utfordring. Mange kontor opplever også økning i søknader fra andre grupper, noe som begrunnes med stadig økte kostnader i samfunnet og nedbemanning på statlig side i kontorene.

Statsforvalteren veileder kontorene i hvordan å endre arbeidsform og strukturer i arbeidshverdagen kan utnytte tid og resurser bedre. Flere kontor som allerede har startet slike endringsprosesser, forteller om sitt arbeid og blir benyttet som inspirasjonskilder.

Samtidig gir kontorene tilbakemelding på at der veilederne er inndelt i team og opplever at de får arbeidet helhetlig med brukerne (generalister), gir dette en stor positiv effekt også i KVP- og oppfølgingsarbeid.

KVP er hyppig tema i møter med Nav ledere, fagansvarlige og besluttere. Nav-veiledere er også ofte i kontakt med Statsforvalteren for spørsmål og svar. Teamsgruppe er opprettet for alle Nav ansatte tilknyttet KVP arbeid.

Effekten av det store fokuset på KVP fra høsten 2023 er noe usikkert ennå. Likevel har vi tro på at tett oppfølging av kontorene vil gi resultater. Samtidig er kunnskap og fokus hos ledere og arbeidskolleger i kontoret avgjørende for at KVP deltakelsen skal gå opp og at kontoene skal sette av resurser til dette arbeidet.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal vurdere hvorvidt aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket har hatt ønsket resultat. I tillegg skal det beskrives hva slags aktiviteter det stilles vilkår om å delta i.

Aktivitetsplikt har vært tema i forskjellige møter med Nav-lederne i løpet av 2023. Noen har opplyst at de å stiller lite vilkår om aktivitetsplikt.

I desember 2022 svarte 17 av 27 Nav-kontor på en anonym undersøkelse om aktivitetsplikten. Undersøkelsen viser at fem av de 17 kontorene stiller vilkår om aktivitetsplikt i svært liten grad. Ut over dette utøves aktivitetsplikten helt eller delvis i de andre kontorene.

Svarene viser at der aktivitetsplikten utøves, er tiltakene stort sett hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning. Tiltakene blir i ganske stor grad tilpasset hver enkelt brukers behov. Undersøkelsen viser at de som er i tiltak får god oppfølging. Noen få får dårlig oppfølging.

Typisk aktivitet det stilles vilkår om er forskjellig type arbeidstrening, jobbsøking/jobbs-søkerkurs, skrive CV, kontakt/oppfølging av helsepersonell, besøk hos arbeidsgivere, møter med veileder mm. Det meste av aktiviteten er arbeidsrettet.

Det er vurdert å følge opp dette gjennom tilsyn, men det er ikke prioritert i 2023.

Økonomisk rådgivning (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for hvilken effekt kompetansehevende tiltak overfor kommunene innenfor økonomisk rådgivning har, og sitt øvrige arbeid med økonomisk rådgivning. Statsforvalteren må identifisere hvilke fagfelt i NAV og øvrige tjenester i kommunen som deltar på kursene.

Statsforvalteren gjennomførte grunn,- videregående- og ekspertkurs i økonomisk råd og veiledning i regi av kompetanserådgiverne hos SFTR og SFVL.

I flere år har det eksistert nettverk for gjeldsrådgivere i fylket. I 2023 ble nettverket utvidet til å omfatte flere i Nav som jobber med de mest krevende sakene. Nettverket gjennomførte fire møter i 2023 med tema initiert av gjeldsrådgiverne selv, bl.a. med namsmannen, Husbanken m.fl. Møtene ga et kompetanseløft som vi mener har hatt god effekt for arbeidet med de mest kompliserte sakene.

Grunnleggende økonomisk rådgivning har vært tema i Nettverk sosiale tjenester i samarbeid med Nav fylke, hvor det har vært opplæring i det som kalles IPluss, et konsept for basiskompetanse i økonomisk råd og veiledning, utarbeidet av Nav Tromsø. Dette er viderebringt til alle Nav-kontor i fylket.

Økonomisk rådgivning har vært tema i alle ledermøter med Nav, og flere kontor har meldt om økning i antall saker eller krevende saker i hele 2023. Disse kontorene har fått tilbud om ekstra oppfølging og veiledning. Det har også vært deltema i flere nettseminar for Nav-ansatte med andre hovedtema.

Gjennom klagesaksbehandling og henvendelser har sosial- og velferdsseksjonen sett at enkelte brukere ikke er tilbudt tjenesten opplysning, råd og veiledning etter lovens § 17. Dette er derfor fulgt opp og brukerne er oppfordret til å søke om denne tjenesten. Dette har i hovedsak dreid seg om økonomisk rådgivning.

Kompetansehevede tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal vurdere effekten av kompetansehevede tiltak som de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret. Det bes også om en vurdering av effekten av statsforvalterens tilrettelegging for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV i samarbeid med NAV Fylke.

Vi har i 2023 gjennomført to nettseminar for vår region med tema ivaretagelse av barns behov når familien søker om sosialhjelp. Dette inkluderer også utsatt ungdom. Det har vært godt oppmøte og engasjement rundt tema på våre opplæringsaktiviteter. I et av seminarne inviterte vi med oss et NAV-kontor som har jobbet godt med endring av praksis. Kontoret delte både erfaringer, rutiner, kartleggingsskjema og annet materiell fra sitt utviklingsarbeid. Dette ble svært godt tatt imot.

NAV Fylket har vært invitert inn og deltatt med en representant på samlingene. Vi har ikke lyktes med å få på plass et samarbeid med NAV Fylket for den utvidede ungdomsgruppen i NAV, altså ungdom/ unge voksne i aldersgruppen 18-30 år.

Tilgjengelighet til sosiale tjenester (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av hvordan det jobbes med å sikre tilgjengelighet til sosiale tjenester for brukere som har ulike behov og forutsetninger, og hvordan digitalisering gjennom DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

I løpet av 2022 fikk alle Nav-kontor i Troms og Finnmark innført Digisos. Statsforvalterens klare oppfatning er at dette har økt tilgjengeligheten til de sosiale tjenestene gjennom 2023 også. Samtidig er det kun ett søknadsskjema som er tilrettelagt for økonomisk stønad. Det eksisterer ikke egne skjema tilpasset søknader om andre kommunale tjenester i Nav som midlertidig bolig, KVP mm. Innføringen av Digisos har dermed begrenset påvirkning på tilgjengeligheten, etter vårt syn.

De som har vansker med å benytte digitale løsninger, har behov for gode åpningstider. De fleste Nav-kontorene i Troms og Finnmark har åpent kun fire timer i uken. Tilgjengelighet sto på agendaen i partnerskapsmøter høsten 2022 hvor Statsforvalteren deltok, men i 2023 har vi ikke blitt invitert i partnerskapsmøtene. I 2022 kom det frem at det var krevende for kommunene og Nav i partnerskapet å øke tilgjengeligheten i form av økt åpningstid. Statsforvalterens forståelse er at dette ikke er prioritert av økonomiske årsaker.

På bakgrunn av dette ble temaet løftet til Arbeids- og Velferdsdirektoratet i slutten av 2022, for å se dette i sammenheng med deres oppfølging av den nasjonale undersøkelsen om tilgjengelighet. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ikke fått tilbakemelding på dette.

Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV- kontoret (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Det skal foretas en kort, overordnet vurdering av måloppnåelsen i arbeidet med tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret.

I 2023 har vi hatt 13 tiltak/prosjekter i vår region og alle innvilgede prosjektmidler ble utbetalt. Målgruppene for tiltakene har vært ungdom, barnefamilier, langtidsmottakere av sosialhjelp og personer med flyktning- og innvandrerbakgrunn.

Gjennom rapporteringspunkt i løpet av 2023, ser vi at flere Nav-kontor jobber godt med målgruppene. Noen har utfordringer med stabilitet i prosjektledelsen og bruker lengre tid med måloppnåelsen.

Flere av tiltakene er allerede planlagt implementert i ordinær drift. Dette da man har erfart at nye arbeidsmetoder og samarbeidsformer utviklet i prosjektperioden har bidratt til ei kvalitetsutvikling av tjenestene. Noen har utfordringer med dette, og vi har i 2023 jobbet aktivt for at kontorene ikke skal gå tilbake til tidligere drift uten å lære av prosjektet.

Det er svært positivt at det er igangsatt utviklingstiltak i to av våre samiske kommuner. Her prøver Nav-kontorene ut ulike tiltak for å nå ut til flere av kommunens innbyggere med Nav-tjenestene. Tidlig intervensjon og forebygging er viktige stikkord for å forebygge økonomiske problemer hos befolkningen, da med særlig fokus på barnefamilier.

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

I 2023 har vi behandlet følgende klager:**Introduksjonsloven:**

- 1 sak om permanent stans -stadfestet
- 1 sak om utvidelse av program - opphevet

Integreringsloven:

- 2 saker om stans av program - begge stadfestet
- 2 saker om utvidelse av program - begge stadfestet
- 1 sak om utvidelse av program - opphevet

Integreringsloven kap 6 A:

- 1 sak på reduksjon av stønad - under 25 år - stadfestet
- 2 saker om utvidelse av program - begge stadfestet
- 3 saker om stans av program - begge stadfestet
- 6 saker som gjelder klage på norskopplæring - alle opphevet

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.1.7.2 i TB)**Rapportere på**

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen. Statsforvalteren bes om å skille klager etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt etter midlertidig kapittel 6A i integreringsloven.

Vi har behandlet seks saker som gjelder klage på norskopplæring. Alle er behandlet etter integreringsloven kap. 6 A og alle seks ble opphevet.

Statsforvalteren skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.1.7.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgerseremoniene i fylket.

Antall statsborgerseremonier i 2023: 4 stk (Tromsø, Harstad, Alta og Vadsø).

Totalt antall utsendte invitasjoner: 1057 stk.

Totalt antall nye statsborgere som har deltatt på seremoni: 183 stk.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.1.7.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Antallet deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere var 2637 deltakere totalt i 1. halvår 2023. I 2. halvår var det 2602 deltakere.

Skoleeierne som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonsloven/integreringsloven brukte i 1. halvår 162,48 årsverk på denne opplæringa og 172,14 årsverk i 2. halvår.

Opplysningene er også rapportert inn til HK-dir i egen rapport, med frist 29.1.2024.

Kommunenes oppfølging av krisesenterloven (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven og gi en vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Statsforvalteren har undersøkt med alle kommunene i fylket om de har tilgjengelighet til et krisesenter. Vi har i 2023 innhentet avtaler kommunene har med de ulike krisesentrene, for å skaffe oss en bedre oversikt over kommunenes tilbud til sine innbyggere på dette området. Det fremgår av avtalene vi har mottatt at kommunene er knyttet til et krisesenter, og vi vurderer derfor at kommunene har tilgjengelighet til et krisesentertilbud.

Vi skal i 1. kvartal 2024 gjøre en ROS-analyse av de tilbakemeldingene vi har mottatt fra kommunene. Dette vil bidra til å danne et bredere grunnlag for hvilke kommuner vi bør velge å føre tilsyn med i 2024.

I de to tilsyn vi gjennomførte i 2022, og som ble avsluttet i 2023, påpekte vi lovbrudd i et av tilsynene. Som en følge av dette vurderer vi at kvaliteten på krisesentertilbudet i Senja kommune ikke var tilstrekkelig til at kravet i krisesenterloven var oppfylt, når det gjaldt tema for vårt tilsyn. I det andre tilsynet var kravene i krisesenterloven oppfylt gjeldende tema for tilsynet. Som følge av dette vurderer vi at de kommunene som har tilbud fra samme krisesenter som Vadsø kommune (Nora-senteret), vil ha et tilbud som oppfyller kravene i krisesenterloven når det gjelder tema for vårt tilsyn. Tema for tilsynene var om kommunen ved familiers opphold på krisesenter sørger for å ta vare på barn på en god måte som er tilpasset deres særskilte behov, samt om barn får oppfylt de rettighetene de har etter annet regelverk. Temaet er valgt med bakgrunn i at barn er en særlig sårbar gruppe på krisesentrene. Dette vil også være tema for tilsyn i 2024.

Vi har i 2023 gjennomført 2 samarbeidsmøter med RVTS for informasjonsutveksling på området, samt drøfting av felles arena for samarbeid ut mot kommunene. Det er avtalt 2 faste møter med RVTS i løpet av året, ett tidlig på året og ett seint på året.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	39
Antall krisesentertilbud i fylket	6
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2021	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2021	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2022	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2022	1
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2023	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2023	0

Tilsynene som ble påstartet i 2022 ble avsluttet første halvår i 2023.

Ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på saker statsforvalteren håndterer etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigjingslova.

Viser til tabellen nedenfor

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ekteskapsloven	Separasjon, jf. § 20	459	443	0	16	75 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	397	387	10	0	82 %
Ekteskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	20	15	1	4	72 %
Ekteskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ekteskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivf familiemedlem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	1	0	1	0	100 %
Ekteskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	8	6	0	2	0 %
Ekteskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ekteskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ekteskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ekteskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ekteskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	44	34	8	2	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Vedtak etter barneloven (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Statsforvalteren har stadfestet en avtale etter barneloven.

Saker etter barneloven

Lov	Sakstype	Antall vedtak
Barneloven	Klage på avslag på krav om opplysninger, jf. § 47 andre ledd	0
Barneloven	Tap av opplysningsrett, jf. § 47 tredje ledd	0
Barneloven	Vedtak om tvangskraft for avtaler, jf. § 55	1

Veiledning og informasjon på familierettens område (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område.

Når det gjelder henvendelser i separasjons- og skilsmissesaker, har vi en jevn tilstrømming av henvendelser på telefon/e-post med spørsmål om saker under behandling. Dette kan være henvendelser som kan besvares ved eksempelvis ren informasjon om saksbehandlingstid, eller ved å gi forklaring av utsendte brev. Vi får også henvendelser fra personer som trenger veiledning om hvordan søke om separasjon/skilsmisse. Vi får flere henvendelser om kravet til botid for å oppnå skilsmisse.

Statsforvalteren mottar mange henvendelser, særlig over telefon, fra foreldre og fra barneverntjenester som trenger veiledning på problemstillinger i forhold til barneloven. Foreldre som kontakter oss ber særlig om veiledning på fordeling av reisekostnader ved samvær og saksbehandling ved samværssaker for retten. Barneverntjenestene søker særlig veiledning på problemstillinger der barneverntjenesten er inne i en foreldrekonfliktsak, dette gjelder særlig undersøkelser og tiltak i høykonfliktsaker. Veiledning skjer i all hovedsak over telefon, men vi får også en del skriftlige henvendelser.

Tilsyn med familievernkontorene (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren hadde tilsyn med alle 6 familievernkontorene i fylket i 2022 og rapportene ble sendt ut i januar 2023. Vi har ikke hatt tilsyn i 2023.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2023	Antall gjennomførte tilsyn i 2022	Antall gjennomførte tilsyn i 2021
6	0	6	0

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Akuttberedskap:

Alle tjenestene i Troms og Finnmark har etablert en formalisert akuttberedskap. Flere tjenester har inngått interkommunale samarbeid om akuttberedskap. Vi har gjennom rapportering og på våre dialogmøter, etterspurt organisering, erfaringer og evaluering av akuttberedskapen. Vi ber fortløpende om evaluering av ordningene i vår dialog med kommunene. Vi veileder også om mulige organiseringer av akuttberedskapen. Med bakgrunn i risikoinformasjon opprettet vi tilsyn med ett akuttsamarbeid i 2023. Det ble påpekt lovbrudd og tilsynet er ikke avsluttet. Det er lange avstander i fylket, og avstandene blir lengre å håndtere når det inngås interkommunale samarbeid om akuttberedskapen. Vi har veiledet mye på mulige løsninger og organiseringer for å ivareta responstid. Vi vurderer at kommunene er kreative og finner gode løsninger i godt samarbeid, eksempelvis med andre kommuner.

Flere av kommunene som drifter akuttberedskap innen egen kommune, har gitt uttrykk for at dette er kostnadskreven og utreder nå interkommunale samarbeid. Det er særlig de små kommunene, som ikke har inngått interkommunalt samarbeid om akuttberedskap, som blir sårbare, og dette knytter seg da til bemanning og kompetanse.

Vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i Troms og Finnmark:

Statsforvalteren har i 2023 fulgt opp våre kommuner/tjenester gjennom dialogmøter, tilsynsmessig oppfølging, råd og veiledning, og oppfølging etter rapporteringer. Noen kommuner/tjenester har vi fulgt opp tettere med tilsyn/dialog etter informasjon om svikt eller risiko for svikt i tjenestene.

Barneverntjenestene i Troms og Finnmark er preget av store ulikheter når det gjelder kvalitet og risiko. Både de store og de små tjenestene kan ha utfordring med å holde god kvalitet og noen rapporterer om betydelige avvik på ett eller flere områder. De minste tjenestene er svært sårbare pga. størrelse, og det er store utfordringer knyttet til å rekruttere og holde på kvalifisert personell. Vi ser at tjenester kan bli stående med vakante stillinger over lang tid. Det har vært jobbet mot kommunene fra Statsforvalterens siden med å vurdere og se på muligheten for interkommunalt samarbeid på barnevernsområdet. I løpet av 2023 fikk vi 3 nye interkommunale samarbeid på barnevernsområdet (To samarbeid med 4 kommuner hver etter modell om balansert vertskommunesamarbeid, og ett samarbeid mellom 2 kommuner). 3 av de minste tjenestene våre gikk inn i ett større interkommunalt samarbeid i 2022. Vi vurdere det som avgjørende for å sikre forsvarlig drift og for å kunne ivareta de nye oppgavene som har kommet med barnevernreformen og kompetansekravet som trer i kraft fra 2031.

De store tjenestene har oftest bedre tilgang til kvalifisert personell ved rekrutteringer og i tjenesten, men kan ha andre utfordringer. Eksempler kan være stor saksmengde, stort sykefravær, stor turnover og utfordringer i forhold til ledelse og styring. Vi ser det som kvalitetsøkende at flere tjenester i Troms og Finnmark tar del i de kompetansehevende tiltak som blir tilbudt fra Bufdir. Flere av våre tjenester har gjennomført tjenestestøtteprogrammet, veiledningsteam og de fleste kommunene er med i et læringsnettverk. Utfordringen er at tjenestene bør være personellmessige stabile når kompetansehevende tiltak settes i verk, og dette er ei utfordring flere tjenester sliter med.

I 2023 har vi hatt noen tjenester vi har fulgt særlig opp på grunn av store utfordringer i tjenestene, herunder mangel på oppfyllelse av lovkrav, personalutfordringer, ledelse- og styringsutfordringer. Disse har blitt fulgt opp gjennom råd og veiledning, tilsyn, ekstraordinære dialogmøter. Samtidig ser vi gjennom rapporteringer og tilsyn at det er færre kommuner som vi vurderer som "røde" kommuner, altså kommuner med svikt eller stor fare for svikt i barneverntjenesten. Etter gjennomgang av kommunenes halvårsrapportering for første halvår 2023 har vi vurdert 7 tjenester til å være rød, 10 tjenester til å være gul, og 14 tjenester til å være grønn. Vi har noen flere tjenester som er gule enn i 2023, men vi vurderer likevel at vi ser en positiv utvikling. Vi vurderer at vår innsats med tiltak som beskrevet ovenfor, samt målrettet arbeid fra kommunene, har bidratt til dette.

I 2023 har vi fortsatt med fokus på barnevernreformen. I vår dialog med kommunene har vi vært opptatt av å formidle at barnevernreformen gjelder hele kommunen, ikke bare barnevernet. Vi har videre vært opptatt av at kommunene må se barnevernreformen i sammenheng med kravet om forebyggende plan og endringene i samarbeidsbestemmelsene i velferdstjenestelovgivningen som trådte i kraft i august 2022.

Statsforvalteren er svært positiv til kompetansekravet som er kommet for ansatte i barnevernet. Det er nødvendig at kommunene jobber målrettet mot 2031, for å få nødvendig kompetanse på plass innen den tid. Dette etterspør vi i vår dialog med kommunene. Samtidig er kompetanse og bemanning noe vi er særlig bekymret for, også på barnevernsområdet. Vi ser antydninger til at barneverntjenestene blir bemanningsmessig nedjustert etter at de øremerkede midlene til stillinger i barnevernet ble avsluttet, og vi ser tjenester som sliter med sykemeldinger og vakante stillinger. Vi ser også flere tjenester som ansetter andre yrkesgrupper (eksempelvis lærere), fordi de ikke får søkere med barnevernfaglig/sosionom bakgrunn. Når det gjelder kompetansekravet i barnevernminstusjonene er vi bekymret for at det i stor grad har blitt åpnet opp for å gi dispensasjon fra kompetansekravet. Vi ser flere institusjoner som har flere dispensasjoner, og hvor vi vurderer at dette kan utfordre den totale forsvarlige bemanningen.

I 2023, som i 2022, vurderer vi det som en stor risiko i barnevernet at vi ser flere og flere barn i barnevernet som har alvorlige utfordringer med sin psykiske helse. Vi ser barn med alvorlig suicidfare, barn med spiseforstyrrelser, barn med alvorlig atferdsuttrykk i form av selvskading, rus og annen utagerende atferd. De vurderingene og konklusjonene som fremkommer om helsevesenet og politiets ansvar for disse barna, i NOU 2023:24 og Helsetilsynets rapport 3/2023, er gjenkjennebare. Dette er etter vår vurdering en alvorlig utfordring det må jobbes raskt med både på nasjonalt og lokalt nivå.

Gjennom 2023 har det også vært store utfordringer for Bufetat å ivareta sin bistandsplikt. Det er vår vurdering at dette har gått ut over enkeltbarn, og det

har samtidig utfordret samarbeidet mellom det statlige barnevernet og det kommunale barnevernet. Vi viser i den forbindelse til at vi har hatt tilsynssak knyttet til enkeltbarn hvor det ble gitt pålegg fra Statsforvalteren mot Bufetat region nord, uten at dette medførte at bistandsplikten ble oppfylt. Bufdir, som eier av Bufetat, har blitt varslet om dette.

Gravplassloven (fra kapittel 7.3.2.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall saker om askespredning og utfallet i disse sakene. Statsforvalteren i Vestfold og Telemark skal gi en oversikt over antall saker av hver sakstype nevnt i oppdraget og utfallet i disse sakene.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har behandlet 134 søknader om tillatelse til å spre asken for vinden i 2023. Til sammenligning behandlet vi 115 søknader om tillatelse til å spre asken for vinden i 2022. Av de 134 søknaden ble samtlige innvilget.

Avslagsprosenten er særlig lav på dette området fordi vi forsøker å gi god og utfyllende veiledning til både søkere og andre som tar kontakt om hvilke rammer som eksisterer i regelverket.

Lov om helligdager og helligdagsfred (fra kapittel 7.3.2.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall dispensasjonssøknader, avslag og innvilgelser, jf. § 5 i lov om helligdager og helligdagsfred. Statsforvalteren skal rapportere på antall søknader om typisk turiststed, avslag og innvilgelser.

I 2023 mottok vi kun 1 søknad om dispensasjon fra åpningstidsbestemmelsene i helligdagsfredloven. Den ble avslått. Vi mottok ingen søknader om forskrift som typisk turiststed.

Rapportering på Demensplan 2025 (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig, jf. demenskartet.no

I vårt arbeid med kommunebilder og forberedelser til kommunemøter vurderer vi hvordan den enkelte kommune planlegger og tilrettelegger sine tjenester for personer med demens og deres pårørende. Vi ser blant annet på om kommunen tilbyr lovpålagt dagaktivitetstilbud for personer med demens. Vi bruker også opplysningene i demenskartet og sammenligner utfordringsbildet med landsgjennomsnittet. I kommuner som har store demografiske utfordringer og/eller høy andel personer med demens, oppfordrer vi til å ta hensyn til dette i videre planlegging av tjenestene. Andel personer med demens er generelt høyere i Nord-Norge enn ellers i landet.

De fleste kommuner har tilbud om dagaktivitetstilbud for personer med demens, oftest organisert som dagsenter. Noen kommuner har en annen type organisering, for eksempel at de gir tilbud til enkelte personer hjemme. Men det finnes fortsatt kommuner som ikke har organisert dagaktivitetstilbud, selv om dette er en lovpålagt tjeneste.

Vi samarbeider med USHT-ene og har tildelt midler samt deltatt i samling for demensnettverk. Undervisning om kap.4A retter seg indirekte mot gruppen av personer med demens. Vi har hatt digital workshop for kommuner i Finnmark (USHT Finnmark) og digital undervisning for kommuner i Troms (USHT Troms) og fysisk for Tromsø kommune.

Stadig flere kommuner i Troms og Finnmark skaffer seg en helse- og omsorgsplan. En slik plan legger grunnlag for en mer langsiktig og systematisk tilnærming til utfordringene i helse- og omsorgssektoren. Det er grunn til å tro at også arbeidet med demens blir mer systematisk og målrettet i kommuner som har en helse- og omsorgsplan av relativt ny dato. Opp mot 2/3 av kommunene i Troms og Finnmark har nå en slik plan.

Selv om det er vanskelig å gi en kvantitativ vurdering, ser vi i vår kontakt med kommunene at det generelt er blitt stadig større fokus på planlegging av gode pasientforløp og demensvennlige samfunn.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, inklusive allmennelegetjenestene, svangerskapsomsorgen og helsestasjon- og skolehelsetjenesten, samt den fylkeskommunale tannhelsetjenesten, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Helse- og omsorgstjenester

De aller fleste kommuner rapporterer utfordringer med å rekruttere og beholde helsepersonell. Det er veldig utfordrende å rekruttere sykepleiere og vernepleiere, men flere kommuner gir også i større grad tilbakemelding om utfordringer med å rekruttere helsefagarbeidere. Det rapporteres også mye utskiftning på ledere og mellomledere, og enkelte kommuner har stått uten helseledere over lengre perioder.

Over halvparten av kommunene melder at det er utfordringer knyttet til rekruttering av sykepleiere og vernepleiere med og uten spesialkompetanse i psykisk helse eller rusarbeid, samt psykologer. Av 39 kommuner var det i mai 19 kommuner som har psykolog eller psykologspesialist i tjenesten, 20 kommuner hadde det ikke.

Andel avtalte årsverk av personell med fagutdanning i de kommunale helse- og omsorgstjenestene ligger på 72,1% i Troms og Finnmark og er betydelig lavere enn ellers i landet (77,6%). I de samiske kommuner er tallene enda lavere: Karasjok 57,25 og Kautokeino 61,2 %. Tallene er fra 2022. Andel heltidsansatte i kommunale helse- og omsorgstjenester er høyere i Troms og Finnmark enn ellers i landet, dette både blant alle ansatte innen helse- og omsorg og spesielt blant ansatte som jobber i turnus. Også gjennomsnittlig stillingsstørrelse i turnus er noe høyere enn landsgjennomsnittet i de fleste kommunene i Troms og Finnmark (ref. KS. 2021)

Utdanningsstilbud:

Fylkeskommunen og UiT tilbyr utdanning innen helsefagarbeid, sykepleie, vernepleie, ergoterapi, fysioterapi, paramedic, tannlege, tannpleie, bioingeniør, radiograf, medisin og sosialfag og mye mer. Tilbudene finnes både sentralisert og desentralisert [Se hele oversikten](#). Det er historisk lave søkertall til sykepleierstudiet, samt mange som ikke kommer inn på studiet pga. manglende karakterkrav. Høsten 2023 har UiT 130 ledige studieplasser for sykepleiere av totalt 340 plasser (Hammerfest, Harstad, Tromsø, Narvik). Kun i Tromsø ser man positive tall for utdanningen i nord.

Utdanningsinstitusjonene melder at det er utfordrende å rekruttere kvalifiserte studenter til sykepleierstudier og at søkertallene til de fleste studiene er sunket, også når det gjelder nettbaserte, samlingsbaserte eller desentraliserte studier. Søkertall i andre studier høsten 2023 var stort sett bra.

Allmennlegetjenesten

Antall pasientlister uten fastlege i Troms og Finnmark har gått noe ned i 2023 sammenlignet med 2022: Det samme gjelder antall pasienter uten fastlege. I 2023 er det 27 flere fastlegehjemler i fylkene sammenlignet med 2022.

	Antall pasientlister uten fastlege 2024	Antall pasientlister uten fastlege 2023	Antall pasienter uten fastlege 2024	Antall pasienter uten fastlege 2023	Fastlegestilling er (hjemler) 2024	Fastlegestilling er (hjemler) 2023
TROMS	20	22	11 675	14 115	268	246
FINNMARK	15	19	8 497	12 115	121	116

Tabell: ALIS Nord 1/ 2024

Selv om situasjonen er forbedret seg noe i 2023, er det flere innbyggere på venteliste for fastlege enn det var i 2022. En del kommuner har ledige lister, men likevel mange som står på venteliste.

Situasjonen varierer mye fra kommune til kommune og totalsituasjonen for fastleger er litt bedre i Finnmark enn i Troms. Kun noen få kommuner har en plan for legetjenesten som inkluderer utdanning av leger.

De 30 økte studieplasser for allmennlegetutdanning i Troms betyr flere studenter som skal ha veiledning. Det er mangel på gode praksisplasser og veiledere i kommunene. Kommunens nye lovpålagte rolle som utdanningsvirksomhet for leger har i liten grad ført til en nødvendig kompetanseoppbygging i kommunene. ALIS- utdanning som kommunene er pålagt å organisere for er byråkratisk. Bare registrering som utdanningsvirksomhet er komplisert og tar lang tid. Selv om mange kommuner er blitt flinke i dette, er stor utskiftning av helseledere en utfordring for ordningen. (ref. Mona E.S. Søndena, Leder ALIS Nord, 1/ 2024). Mange små kommuner har ikke tilstrekkelig faglig eller administrativ kompetanse til å være selvstendige utdanningsvirksomheter for leger og det er behov for økt interkommunalt samarbeid. (ref. Svein R Steinert, leder ALIS Nord, 12/ 2022).

Statsforvalteren har faste møtetidspunkter med kommuneoverlegene, hvor rekrutterings- og andre aktuelle utfordringer sammen med faglig påfyll settes på dagsorden. Statsforvalteren har også et løpende samarbeid med ALIS Nord, som har mer detaljert kunnskap enn Statsforvalteren når det gjelder legesituasjonen i den enkelte kommune.

For å lykkes å rekruttere leger, tilbyr mange kommuner alternative turnusordninger, som for eksempel Nordsjø-turnuser, kortere pasientlister og lønn som er mye høyere enn kommunene får kompensert av statlige midler.

Utdanningsstilbudet:

Tilbakemelding fra medisinstudentene er at utdanningen i Tromsø er for mye rettet mot sykehus. Desentraliserte tilbud som Finnmarksmodellen og Bodøpakken er svært populære blant studentene, og tilbakemeldingene fra dem er meget positive. Økte studieplasser har ført til at i praksis på universitetssykehus er man opptil 10 studenter hos samme pasient og det kan gå ut over kvaliteten på undervisningen. Det finnes mange gode læringsarenaer også på distriktssykehusene og økt desentralisert praksis, samt mer praksis i primærhelsetjenesten kan være et godt tiltak for å rekruttere leger til distrikt. Bodø-pakken har utdannet ca. 250 studenter siden 2009. Over 80% av studenter er fra Nord- Norge. En studie fra 2021 viser at etter endt utdanning jobbet 37% i sin oppvekstkommune og 56% i sitt oppvekstområde. Dette viser hvor viktig det er for lokal rekruttering at det tilbys studier i hjemområdet. I Finnmarksmodellen som har startet fra 2017 har halvparten av studentene blitt i regionen etter endt utdanning.

Svangerskapsomsorgen

Det er mange kommuner som har utfordringer med å rekruttere jordmødre. Behovet for jordmor er begrenset i små distriktskommuner med få innbyggere og lavt antall fødsel, men det er enda mer utfordrende å rekruttere jordmødre til brøkstilling. Det finnes kommuner som ikke har tilknyttet jordmor. Flere kommuner har ikke heller klart å organisere følgetjenesten for fødende. Noen kommuner organiserer tjenesten ved å kjøpe jordmor fra en større kommune. Enkelte kommuner ser etter muligheter for interkommunalt samarbeid for tjenesten.

Utdanningsstillinger i sykehusene virker å være en god løsning til å utdanne flere jordmødre regionalt. Det er flere sykepleiere som har tatt jordmorutdanning via en slik ordning.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Nesten alle kommuner har utfordringer med å rekruttere helsesykepleiere. Flere kommuner angir å ikke hatt søkere med formell kompetanse på mange år. Kommuner bruker sykepleiere som konstituerte helsesykepleiere. Det er nesten umulig å få tak kompetente vikarer i tjenesten og enkelte kommuner måtte ha stengt helsestasjon i perioder pga. personalmangel.

Flere kommuner merker generelt økt trykk på tjenesten blant annet pga. arbeidsinnvandring og flyktninger. Spesielt oppfølging av psykisk helse er utfordrende på grunn av språk- og kulturbarrierer.

Det er få tilbud om helsesykepleierutdanning i Troms og Finnmark. Det er bekymringsfullt at det er en stor mangel på helsesykepleiere, men det er vanskelig å komme inn på studie da det er mange søkere og få plasser.

Tannhelsetjenesten

Det er store utfordringer å rekruttere tannhelsesekretærer og tannpleiere, også tannleger i distrikt. Det er til hver tid 10- 15 stillinger som står ubemannet pga. søkemangel. Tannhelsetjenester rekrutterer nå helsefagarbeider som vil ut fra turnusarbeid. Rekrutteringssituasjon for tannleger er god i Tromsø (i selve byen).

Tannhelsetjenester for flyktninger er blitt mer belastende: tannhelsestatus hos barn er mye dårligere enn hos norske barn og mange har akutt behov for omfattende tannbehandling. Mange flyktninger har behov for spesialisttjenesten og tolketjenester.

Det rapporteres fra klinikker at innbyggere ikke har råd til tannbehandling; økonomi oppgis som grunn til avlyste timer / behandling. Dette gir grunn til bekymring da det kan føre til store utfordringer også på andre helseområder innen noen år.

Utdanningstilbudet:

Tannlegeutdanning: bra søkermasse, UIT 40 tannlegestudenter årlig, noe frafall, noen som går over til legestudier underveis

Tannpleierstudier: større frafall. Rundt 20 studenter årlig, kun 5 som gikk ut sist.

Hvis man klarer å opprettholde gjennomføringsgrad, er det tilstrekkelig utdanningstilbud i fylket.

Tannhelsesekretær: desentralisert tilbud viktig å beholde, men få søkere, fare for at utdanninger legges ned.

Tannhelsetjenesten ønsker tannhelsesekretærutdanning på alle større plasser i Finnmark og Troms.

Strategisk kompetanseplanlegging

Mange kommuner etterlyser bistand i til strategisk kompetanseplanlegging. De melder at det er krevende å planlegge dimensjonering av fremtidens helse- og omsorgstjenester. Det meldes også at det er utfordrende å analysere data som er tilgjengelig. Mange kommuner mangler både helse- og omsorgsplan og kompetanse- og rekrutteringsplaner for helsetjenesten. Det er økt antall kommuner som planlegger å starte arbeid med slike planer. Det er utfordringer med å følge opp reformer og drive med strategisk planlegging da turnover i ledende stillinger er store og i enkelte kommuner står nøkkelstillinger ubesatt over lengre tid pga. rekrutteringsutfordringer.

Flere kommuner opplyser å ha fokus på kompetanseheving, for eksempel løft på helsefagarbeiderkompetansen. Noen kommuner har mest fokus på grunnutdanning, mens andre kommuner har fokus på spesialisering / videre- og etterutdanning. Mange påpeker at kompetanse- og tjenesteutviklings tilskuddet (og andre tilskudd) har stor betydning for utdanning og utviklingsarbeid, men er så komplekse og arbeidskrevende at kommunene vurderer å ikke søke. Statsforvalteren lager hvert år en samlet oversikt over tildelinger av alle tilskudd som forvaltes av helse- og sosialavdelingen. Den er svært nyttig som kunnskapsgrunnlag blant annet i arbeid med kommunebildene, og i annen kommunedialog.

Flere kommuner satser på omstrukturering av tjenester fra institusjons baserte tjenester mot hjemmebaserte tjenester. Mange kommuner jobber også med oppgavedeling, som for eksempel sykepleierteam og alternative turnusløsninger. Fra 2024 er det 10 nye kommuner som blir med i TØRN. Noen kommuner sier at de har kommet godt i gang med velferdsteknologiske løsninger, andre sier de henger etter. Noen kommuner opplyser at det fortsatt mangler tilstrekkelig infrastruktur for bruk av VFT.

SFTF har opprettet en regionalkoordinatorrolle fra 2023. Rekrutteringsutfordringer og strategisk kompetanse- og virksomhetsplanlegging har vært satsingsområde hos SF i 2023 og satsingen vil fortsette i 2024. Rekrutteringsutfordringer og strategisk kompetanse- og virksomhetsplanlegging har ofte vært tema i dialog med kommunene både når det gjelder Leve hele livet satsingen, forskjellige nettverk i regi av Statsforvalteren i Troms og Finnmark og i forbindelse med tildeling av tilskudd.

Samlet vurdering

Kommunene påpeker kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i Troms og Finnmark som en hovedutfordring, og utviklingen er bekymringsfull. Kommunene erkjenner utfordringsbildet og stadig flere kommuner jobber systematisk blant annet med oppgavedeling og endring av tjenester fra institusjonsbaserte til hjemmetjenester.

Politisk og administrativ ledelse i kommunene er mye mer informert, interessert og involvert om demografiske utfordringer enn tidligere og det jobbes mer systematisk med planlegging i mange kommuner. Men flere kommuner sier at de mangler planleggingskompetanse.

Det savnes utdanningstilbud i distriktene.

Det er bekymringsfullt at ca 38% av årets sykepleierstudieplasser ikke er fylt opp og at på enkelte studiesteder er det kun få studenter som har takket ja til studieplass (Hammerfest 12/70, Harstad 26/70). Det var over 2100 søkere til sykepleierstudier, men kun 217 søkere som hadde studieplass som 1. prioritert, var kvalifiserte til studiet.

Bistand til strategisk kompetanseplanlegging og tiltak for å utvikle og beholde personell vil være et satsingsområde for SFTF i 2024. Fra mars 2024 etablerer SFTF i samarbeid med KS Kompetansenettverk for omsorgstjenester i Troms og Finnmark. Det blir etablert en samarbeidsarena med Fylkeskommuner, KS, Utviklingssentrene, Nav og utdanningsinstitusjonene. Målet er å etablere et nettverk som aktivt skal bistå kommunene i arbeidet med å rekruttere, beholde og utvikle helsepersonell og fagkompetanse i regionen, samt styrke kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene i kommunene gjennom fag- og kompetanseutvikling. Det skal også reetableres helseledernetverk med fysiske samlinger i Troms og Finnmark. Dette gjøres også i samarbeid med KS og målgruppen er de øverste helseledere i fylkene. Strategisk kompetanseplanlegging, rekruttering, oppgavedeling mm. vil være sentrale temaer i samlinger.

Rapportering på habilitering og rehabilitering (fra kapittel 7.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til nasjonale mål om å styrke tilbudet i kommunene, om samsvar mellom behov og tilbud, samt utvikling av samarbeidet med spesialisthelsetjenesten.

De nasjonale styringssignalene innen habilitering og rehabilitering har hatt vært svake helt siden opptrappingsplan-perioden ble avsluttet i 2019. Statsforvalteren vurderer at dette har betydning for at fagområdet har vært lavt prioritert i kommunene. Vi har ikke tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag for å kunne vurdere om det er samsvar mellom behov og tilbud i Troms og Finnmark. Men særlig i mindre kommuner som har mangelfullt planverk og hvor det er høy turnover i fagstillinger, er det grunn til å tro at tilbudet om habilitering og rehabilitering er for lite utviklet. Vi ser fram til at det gis nye styringssignaler om habilitering og rehabilitering i den kommende nasjonale helse- og samhandlingsplanen.

Statsforvalteren har hatt oppmerksomhet på styrking av tilbudet i kommunene slik at de blir bedre i stand til å yte gode tjenester. Vi har tatt dette opp som tema i vårt helseledernetverk, som er en månedlig digital møtearena med helse- og omsorgsledere fra alle kommunene i fylket. Vi kommenterer også kommunens tilbud innen habilitering og rehabilitering når Statsforvalteren gir hørings svar til kommunale planer, både på overordnet plannivå og i kommunedelplaner og sektorplaner.

Kommuner som har en gjeldende helse- og omsorgsplan har som regel habilitering og rehabilitering med i planen. Det legger grunnlag for et mer systematisk og langsiktig arbeid på området. Vi anslår at ca. 2/3 av kommunene i fylket har en gjeldende helse- og omsorgsplan.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark samarbeidet med to andre embeter om å lage et nasjonalt nettseminar 30.11.23 med forelesninger om disse temaene: Tverrfaglig samarbeid, individuell plan og koordinator, strukturerte tverrfaglige oppfølgingsteam og barnekoordinator. Vi hadde opp mot 300 deltakere.

Statsforvalteren har hatt løpende kontakt og dialog med Regional koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering i Helse Nord RHF for å drøfte status og utvikling på fagområdet. Fra februar 2024 samarbeider vi om opplæring av ansvarlige i kommunene for koordinerende enhet og individuell plan.

Helse Nord RHF har i 2022 og 2023 gjennomført en anbudsprosess for å inngå tjenesteavtaler om rehabilitering med private opptreningsinstitusjoner. Av avtale tekniske årsaker har prosessen vært svært forsinket. Det har ført til at private opptreningsinstitusjoner har redusert sin kapasitet innen rehabilitering i påvente av avklaring om nye tjenesteavtaler. Vi antar at det har vært til ulempe for kommunene.

Rus/psykisk helse: ACT/FACT og FACT-ung: Statsforvalteren samarbeider med kompetansesentrene, KORUS, RVTS, og NAPHA om implementering av ACT/FACT og FACT-ung. Netverksamlingen for FACT/ACT ble arrangert i Tromsø i juni, i samarbeid med Statsforvalteren i Nordland og kompetansesentrene. I arbeidsgruppen sitter i tillegg representanter fra teamene, inkludert brukerspesialist. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har fulgt opp forprosjektene og FACT teamene som er under oppstart med råd og veiledning. Det er etablert ACT, FACT og FACT-ung team i Tromsø. I Troms er det et FACT-team i Nord og i Midt. Teamet i Sør-Troms er lagt ned etter at tilskuddsordning ble avsluttet, begrunnet med utfordringer i tilgang på spesialister. I Finnmark er digitale FACT team etablert i Øst-, Midt- Finnmark, og i Alta, og digitalt FACT ung team er etablert i Alta. Vår vurdering er at denne pasientgruppen nå får betydelig bedre og mer koordinerte tilbud enn før etablering av FACT teamene.

Statsforvalteren har i 2023 hatt et tverrfaglig fokus på informasjon og etterlevelse av lovkrav knyttet til implementering av velferdslovene.

Tilsyn (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal i årsrapporten redegjøre for tilsyn med verger og blant annet beskrive:

- risikovurderinger i forkant av tilsyn
- funn i tilsyn
- oppfølging av verger og tiltak statsforvalteren har iverksatt på bakgrunn av tilsyn

Statsforvalteren skal også rapportere på totalt antall verger som er fratatt vergeoppdrag i 2023 og redegjøre for hovedårsakene til fratakelsene.

I 2023 har ikke Statsforvalteren i Troms og Finnmark iverksatt særskilte, generelle tilsyn basert på egne risikovurderinger. Vi har imidlertid meldt inn aktuelle vergemål til det sentrale uttrekk for vergeregnskap og disse regnskapene er gjennomgått etter gjeldende rutiner. For å kunne gjennomføre dette, har vi vært avhengig av ekstra bistand fra jusstudenter, i løpet av sommeren. Tilsyn kommer i all hovedsak etter henvendelser og bekymringsmeldinger fra eksterne eller egne funn i regnskap og annen dokumentasjon. Den vanligste grunnen til tilsyn er mangler ved vergeregnskapene. Tilsyn kan dessuten ha sammenheng med at vergehavere eller tjenesteapparatet hevder at en ikke får nødvendig kontakt med vergen eller at disposisjoner ikke synes å være i vergehavers interesser, for eksempel ved at vergehaver ikke får penger til aktiviteter o.l. Andre bekymringsmeldinger kan dreie seg om hvordan vergen kommuniserer med vergehaver/ pårørende og spørsmål om vergens habilitet i konkrete saker. I de siste tilfellene kan oppnevning av midlertidig verge være aktuelt. Troms og Finnmark er registrert med 80 saksbaserte tilsyn og 3 vergebaserete tilsyn i 2023. Hovedintrykket er at innledende undersøkelser i liten grad gir grunn til større undersøkelser, fordi vergene gir en god forklaring på de aktuelle forholdene. Opplæring og veiledning/ bistand er registrert som tiltak i henholdsvis 5 og 8 vergemål. Våre registreringer viser ellers at 6 verger ble fratatt oppdrag (6) i 2023. Dette skyldtes, i ulike saker, manglende levering av vergeregnskap, at vergehaver ikke hadde tillit til verge, at vergen ikke kunne ivareta oppdraget på grunn av egen helse o.a. En fast verge ble varslet om at han kom til å bli fratatt alle sine oppdrag på grunn av blanding av vergehavers/ egen økonomi og valgte selv å si opp alle oppdrag. En verge ble politianmeldt av oss i 2023 etter å ha brukt vergehavers midler til kryptovaluta. Pengene er tilbakeført og vergen ble dømt i januar 2024. Vergene selv blir eldre og en erfaren verge fikk vanskeligheter med å håndtere vergkontoer på grunn av egen kognitiv svikt, før vergen tok kontakt og sa opp. Vi har hatt mye etterarbeid i disse vergemålene for å sikre at vi får korrigert eventuelle feil i denne vergens overføringer. 3-4 verger kommer til å bli fulgt opp særskilt i 2024 på grunn av flere klager over tid når det gjelder tilgjengelighet, kommunikasjon i en del av oppdragene.

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Rapporteringen skal gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuell periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner. Skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning skal benyttes.

Statsforvalteren skal i tillegg rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og antall restanser.

Statsforvalteren skal i årsrapporten også redegjøre for sine vurderinger av overordnet status på rettshjelpsfeltet. Rapporten skal inneholde en analyse av effektene av de endrede inntekts- og formuesgrensene.

Fritt rettsråd:

Vi mottok totalt 569 saker i 2023. Dette omfatter både søknader om fritt rettsråd og salærkrav fra advokater/rettshjelpere. Av totalt 529 innvilgede saker, ble det gitt økonomisk dispensasjon i 2. Vi avsto totalt 40 saker. 10 av disse ble avslått pga økonomisk overskridelse, 28 av andre grunner og 2 grunnet en kombinasjon av økonomisk overskridelse og andre grunner. Samlet saksbehandlingstid i 2023 var på ca 4 uker. Restanser pr 31.12.2023 var 45.

Totalt ble det ubetalt dekning av utgifter til advokat som fritt rettsråd med kr. 2 883 065,5 i 2023. Dekning av utgifter til tolk beløp seg til kr. 165 045. I tillegg ble kr. 981 710,04 ubetalt som fri sakførsel i salærkrav fremsatt av kontrollkommissjonen for UNN. Totalt utgjør dette kr. 4 029 820,41.

Fri sakførsel:

Vi mottok 19 søknader i 2023. Vi innvilget 3 og avsto 16. Det ble gitt økonomisk dispensasjon i 1 av de innvilgede. Av de 16 avslåtte søknadene, ble 4 avslått på grunn av inntekts/formuesoverskridelse, og 12 ble avslått av andre grunner.

Vi viser for øvrig til detaljert rapport sendt til SRF 31.1.2024. I denne fremkommer utgiftene fordelt på saksområde. I tillegg viser vi til tabell nedenfor.

Analyse av status på rettshjelpsfeltet:

Totalt forbruk i år er som nevnt kr 4 029 820,41. I fjor var totalt forbruk på rettshjelpsområdet kr 2 649 804,40. Dette er en økning på kr 1 380 016,01.

Vi har videre hatt en økning på 167 saker i 2023 sammenlignet med i 2022. Økningen er i hovedsak en økning i egeninnvilgelser utført av advokat.

Økningen i forbruk kan skyldes at inntektsgrensene ble hevet ytterligere 1.1.2023 og at flere enn tidligere dermed omfattes av rettshjelpsordningen. Samtidig ble det lagt opp til en mer liberal praksis mht innvilgelse av økonomisk dispensasjon i året/årene før inntektsgrensen ble hevet, slik at noen av de

som er innenfor grensa, muligens fikk innvilget rettshjelp tidligere og. Det kan også tenkes at kraftig prisvekst med påfølgende lønnsvekst medfører at de nye inntektsgrensene likevel ikke omfatter merkbart mange flere enn tidligere. En så markant økning i forbruk som vi har hatt viser nok likevel at heving av inntektsgrensene har hatt noe betydning.

Økningen i forbruk kan muligens også til en viss grad skyldes at det fra 1.7.2022 ble obligatorisk for advokater å benytte seg av rettshjelpsportalen ved innsending av søknad eller egeninnvilgelse, og at rettshjelpsordningen derfor er blitt lettere tilgjengelig for advokater.

Retts hjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkommne søknader	588	569	19
Innvilgede søknader	532	529	3
Avslåtte søknader	56	40	16

Retts hjelp forbruk

Forbruk kap. 470.01	Forventet forbruk kap. 470.01 neste år
4 029 820	4 200 000

Retts hjelp restanser

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum
Restanser	45

Samfunnssikkerhet i plan (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)

Rapportere på

Samfunnssikkerhet i plan

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hvilke forventninger til samfunnssikkerhet i planprosessen er formidlet til kommunene?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene i arbeidet med samfunnssikkerhet etter plan- og bygningsloven?
- Hvordan statsforvalteren har bistått kommunene med å integrere funn fra helhetlig ROS i kommuneplanens samfunnsdel?

I alle plansaker gir vi innspill om at samfunnssikkerheten skal ivaretas der vi ser at planforslaget reiser særskilte utfordringer (er vurderingstema i alle planforslag). Vi samhandler med NVE der vi ser behov for det.

Videre gir vi konkrete innspill om relevante naturfarer og ev. hensynssone rundt storulykkevirksomheter.

I 2023 har SFTF v/planseksjonen arrangert et nettseminar om vann og naturfare for kommunene i Finnmark, Troms og Nordland, der bl.a. NVE bidro med foredragsholdere.

Utfordring og potensial: Statsforvalteren har ikke etablert noe system som knytter funn i helhetlig ROS til integrering i fremtidig arealbruk.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter

Statsforvalteren bes rapportere på:

- Hva er status i fylket for opprettelse av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter i kommuneplan (alternativt i reguleringsplan) hos de kommuner som har storulykkevirksomheter?
  - o Angi gjerne hvilke kommuner som har opprettet hensynssoner i kommuneplanen (eller ivaretatt dette tilstrekkelig på annen måte).
- Hvilke tiltak gjør statsforvalteren overfor kommunene for å oppnå målet om etablering av hensynssoner rundt storulykkevirksomheter?

I nyere kommuneplaner og reguleringsplaner blir hensynssone rundt storulykkesbedrifter innarbeidet.

Utfordring: det mange kommuner som har svært gamle arealplaner, der hensynssonene ikke er tegnet inn.

Vi gir tilbakemelding om behovet for hensynssoner rundt storulykkesbedrifter ved varsel om oppstart i alle plansaker der det er aktuelt. I 2023 er det varslet 1 innsigelse til en reguleringsplan og fremmet 1 innsigelse til en områdeplan.

Ingen kommune har satt av hensynssoner utover de hensyn som DSB har i dialog med kommunene der storulykkesbedrifter allerede er etablert.

Berlevåg industripark har fått sine hensynssoner etter dialog med Statsforvalter og DSB. DSB sin database med storulykkesbedrifter må gjøres bedre kjent for kommunale planleggere, forebyggende gruppe i brann- og redningsetaten.

FylkesROS og oppfølgingsplan (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

FylkesROS

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan
- Redegjøre for om uønskede hendelser i en sikkerhetspolitisk situasjon og/eller væpnet konflikt er inkludert i fylkesROS.
  - Inngår prioriterte tiltak for oppfølging i oppdatert oppfølgingsplan til fylkesROS?
  - Er oppfølgingsplanen behandlet i fylkesberedskapsrådet og regionale totalforsvarsforum?
  - Legges vurderinger av hendelsene til grunn for samordnet beredskapsplanlegging?
  - Legges vurderinger av hendelsene til grunn for sivil-militære øvelser?

FylkesROS for Troms og Finnmark ble ferdigstilt i 2021. Vi har i løpet av 2023 fått informasjon som gjør det nødvendig å oppdatere to scenarier (fjellskred og dyresykdommer). Det var i 2023 ikke kapasitet til dette, men arbeidet prioriteres i 2024. Oppfølgingsplanen slik den forelå ved ferdigstillelse av FylkesROS ble behandlet i Fylkesberedskapsrådet, men den var ikke fullstendig.

Det har ikke lyktes oss å ferdigstille oppfølgingsplanen som planlagt. Dette skyldes at vi ikke har fått de nødvendige innspill fra alle aktører med ansvar for oppfølgingen. Vi har besluttet å endre innretningen på oppfølgingsplanen til mer å presentere tiltakene på et mer aggregert nivå enn det vi opprinnelig hadde skissert.

Vi ferdigstilte høsten 2022 en egen ROS-analyse med scenario sikkerhetspolitisk krise/krig. Denne er gradert etter Sikkerhetsloven. Tiltaksplan er integrert i analysen. Analysen ble blant annet lagt til grunn for Øvelse Finnmark i 2023 i regi av HV-17. Vi skal i 2024 supplere analysen med ytterligere ett scenario.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av statsforvalterne og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten.

Vi har etter sammenslåingen fått utarbeidet en rutine som sikrer enhetlig praksis på tilsynsarbeidet, og alle tilsyn blir gjennomført i henhold til HMS-etatens retningslinjer for tilsyn og etter veiledning fra Miljødirektoratet. Vi har fokus på risikobaserte tilsyn og deltar på opplæringsdager på tilsyn i regi av Miljødirektoratet og deltar også i nasjonalt tilsynsforum. For å effektivisere mht. reisekostnader utarbeider vi et kart over tilsynene i fylket og planlegger tilsyn ut i fra dette, slik at vi kan gjennomføre flere tilsyn når vi reiser til et område.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Embetet gjennomfører kommunemøter hvor vi presenterer kommunebildene. I 2023 har vi deltatt på møter med flere kommuner hvor vi har gitt veiledning på klima- og miljøområdet.

I tillegg til dette har vi jevnlig møter med kommunene i forbindelse med planarbeid og annen saksbehandling på miljøområdet.

Vi har siden 2019 fått mindre ressurser til arbeid innenfor klima- og miljøområdet. Dette som følge av kutt i budsjetter på KLD-området. Dette har medført at vi har færre ansatte nå enn ved sammenslåingen i 2019, og vi har derfor generelt mindre kapasitet til å aktivt veilede kommunen våre i de to fylkene på klima- og miljøområdet.

Fellingstillatelser på rovviltområdet (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Fellingstillatelser på rovviltområdet

I 2023 ble det fattet 25 vedtak om skadefelling i region 8. 16 i Troms og 9 i Finnmark. Dette er 6 mer enn 2022.

Av de 25 ble det gitt 9 fellingstillatelser, 2 av disse ble gitt i samme skadesituasjon på bjørn i Nesseby. Fordelt på rovviltarter er 8 vedtak på gaupe, 8 på kongeørn og 9 på bjørn.

4 søknader på gaupe ble avslått, 3 innvilget (30 %).

5 av 9 søknader på bjørn ble avslått, 5 innvilget (55 %).

7 av 8 søknader på kongeørn ble avslått, èn innvilget (12,5 %)

En av søknadene om fellingstillatelse på gaupe ble ikke realitetsbehandlet da gaupa ble skutt i nødverge.

Vi har ikke fått søknad om skadefelling på jerv. Perioden med dokumenterte tap til jerv overlapper ynglingstiden og tiden det er lisensjakt.

Avfallsplan i havn (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)**Rapportere på**

Rapportere en oversikt over havner som med nytt regelverk (forurensningsforskriften kapittel 20) vil falle utenfor kravet om avfallsplan.

Vi har ikke kunnet levere fullgodt på dette rapporteringskravet. Det skyldes at den nye forskriften og tilhørende veiledning ikke var gjeldende/tilgjengelig før i oktober. Dette var en forutsetning for å kunne vurdere hvilke havner som kunne tilfredsstille kravene for unntak. Nødvendig informasjonen var heller ikke tilgjengelig i fagsystemet som også har mangler og funksjonalitet. Vi viser ellers til nærmere redegjørelse som skal være sendt inn til Miljødirektoratet fra de to koordinatorene for arbeidet med avfallsplaner i havner. Arbeidet med avfallsplanene har i 2023 derfor bestått i å fortløpende godkjenne/ avslå avfallsplaner som sendes inn.

Klimaendringer og -tilpasning (fra kapittel 7.3.5.5 i TB)**Rapportere på**

Rapportere en oversikt over hvordan klimaendringer og klimatilpasning blir tatt hensyn til i kommuneplaner

Gjennom veiledning, merknader og innsigelser til planene, er det sikret at kommuneplanene og delplanene tar hensyn til klimaendringene.

Oppmerksomheten som har vært om ekstremvær og fare pga. flom, overvann, havnivåstigning, økt snø-, jord- og flomskredfare, gjør at disse farene blir ivaretatt på en helt annen måte i dag, sammenliknet med tidligere..

Klimaprofilene blir i begrenset grad brukt direkte av kommunene i planleggingen. Det er primærdataene presentert i kart som benyttes, se havnivå, aktsomhetskart for flom og skred, samt overvannsanalyser. Kartene gir en umiddelbar forståelse av hvor det kan bygges og ikke, og er dermed enklest i bruk.

Samfunnsplaner (samfunnsdelen/kdp klima):

Kommunene viser ofte til klimaendringene og de konsekvensene det kan få for kommunesamfunnet. Det er ikke lengre bare snakk om samfunnsikkerhet og konsekvenser for liv og helse. Flere og flere kommuner tar hensyn til at klimaendringene også påvirker andre samfunnsinteresser, som næringslivet, helsesektoren, infrastruktur etc.

Det vises ofte til nasjonale forventninger og klima som en del av den og bærekraftsarbeidet, men ikke like ofte til selve SPR'en. Statsforvalteren viser ofte til denne i planuttalelser, og vi tror ikke alle kommuner er så bevisste på denne eller vet hvordan de skal benytte den i konkret planlegging. Samfunnsplaner er ofte svært overordnet og derfor ikke veldig tydelig og konkret på klimatilpasning. Det er også litt utfordrende å omsette denne i planuttalelser. Kommunene trenger tydeligere retningslinjer og veiledning på gode grep/tiltak når det gjelder klimatilpasning innenfor ulike sektorer.

Kommunedelplaner for klima og energi er selvsagt mer konkrete, men inneholder ikke alltid klimatilpasning.

Klimaprofilene vises det veldig lite til som kilde for informasjon. I KDP klima, energi og miljø for Tromsø kommune brukes klimaprofilene og innholdet der aktivt.

Arealplaner:

I risiko- og sårbarhetsanalyser og i utredninger tas det ikke i stor nok grad høyde for klimapåslaget. Dette med å vurdere samlet arealbruk med tanke på klimakonsekvenser er heller ikke noe kommunene er så veldig bevisste på i sin arealplanlegging

Miljøkriminalitet (fra kapittel 7.3.5.6 i TB)**Rapportere på**

Rapportering på antall anmeldte lovbrudd.

Vi har ikke anmeldt lovbrudd i 2023.

Spesifikk omtale av arbeid med fornying og innovasjon (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal:

- Gis en spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene.
- Redegjøres kort for fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i søknads- og rapporteringsportalen Prosjektskjønn, og formidling av resultatene.
- Gis en omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

Av den totale skjønnsrammen for 2023 på 105,8 mill. kr. ble om lag 1/3 fordelt til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Vi har de siste årene i hovedsak støttet prosjekter der kommunene går sammen for å utvikle sitt interkommunale samarbeid. I 2023 lyste vi ut prosjektskjønnsmidler med hovedfokus på interkommunale samarbeid innenfor etablering av digitaliseringsnettverk, samfunnssikkerhet og beredskap, planstrategi og kunnskapsgrunnlag med kobling til bærekraftsmålene, interkommunale plankontorer, barn og unge – fyrårtsatsinger, barnevern og reindrift. Det kunne også søkes om prosjektskjønnsmidler for å utvikle det interkommunale samarbeidet på andre kommunale tjenesteområder, som for eksempel innen sosiale tjenester i NAV, interkommunalt samarbeid innen skogforvaltning for å etablere eller videreføre faglige nettverk som et ledd i arbeidet med å styrke kvaliteten på den kommunale tjenesteproduksjonen.

I 2023 fikk vi inn 48 søknader, hvorav 29 prosjekter fikk innvilget støtte. Til sammen tildelte vi 37,462 mill. kr. i skjønnsmidler til fornyings- og innovasjonsprosjekter. Av dette ble 36,308 mill. kr. fordelt gjennom Prosjektskjønnsportalen. Skjønnsmidlene på 1,154 mill. kr. til prosjektsstilling innenfor samfunnssikkerhet og beredskap i kommunesamarbeidet Midt-Finnmark ble tildelt utenfor Prosjektskjønnsportalen. 25 av prosjektene som fikk innvilget støtte var interkommunale samarbeidsprosjekter.

Fagavdelingene bidrar til å vurdere søknader som kommer inn på deres fagområde, og representanter fra avdelingene sitter også i styringsgruppen i noen av prosjektene.

Fristen for rapportering på tildelte midler i 2022 var 1. februar 2023. 19 av i alt 22 prosjekter leverte inn rapport i Prosjektskjønnsportalen. Vi har ikke hatt kapasitet til å purre de kommunene som ikke har rapportert på tildelte midler. Vi ser at det er flere prosjekter som ikke har rapportert på tidligere tildelinger, og vil ha et større fokus på dette fremover. Innsendte rapporter deles med avdelingene der prosjektet hører hjemme. Før eventuell ny tildeling til prosjektet, gjør avdelingene en vurdering av fremdriften til de ulike prosjektene.

Vi har ikke etablert noen fast arena for formidling av resultater og virkning av prosjektene som har fått tildelt prosjekt skjønnsmidler.

I 2023 har vi fått mange henvendelser knyttet til prosjektene som gjelder etablering og drift av interkommunale plankontor. Vi har holdt innlegg om dette på flere samlinger, både for fylkets kommuner og på arenaer utenfor fylket. Utredningsrapportene for det enkelte plankontor er på oppfordring oversendt andre embeter og andre instanser som har etterspurt disse. Antall interkommunale plankontor i Troms og Finnmark er unikt i fylkessammenheng. Vi har opparbeidet oss god kompetanse på dette området og er, sammen med de involverte kommunene, en ressurs for andre kommunegrupper som ønsker å utrede mulighetene for å etablere felles plankontor.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)**Rapportere på**

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

I tillegg til de gjennomførte lovlighetskontrollene mottar vi mange henvendelser med anmodning om å foreta lovlighetskontroll av eget tiltak, der anmodningen ikke tas til følge. Gjennom råd og veiledning av kommunestyrerepresentanter får vi også avverget at det fremsettes krav om lovlighetskontroll i saker der dette åpenbart ikke kan føre frem.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	10	3	13
På eget initiativ	0	2	2

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Som tidligere år er det mange spørsmål fra kommunene, både fra administrativt og politisk nivå, om kommunelovens bestemmelser om saksbehandling i folkevalgte organer og bestemmelsene om inhabilitet.

I 2023 har konstituering av formannskap og utvalg etter kommunestyrevalget medført mange henvendelser til embetet. Dette gjelder særlig reglene knyttet til valgbarhet, kjønnsrepresentasjon og reglene om fritak. Departementets konstitueringsrundskriv har vært til god hjelp i veiledningsarbeidet.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det skal også gis en kortfattet omtale av utviklingstrekk, muligheter og utfordringer, fordeler og ulemper statsforvalterne ser i det interkommunale samarbeidet i fylke.

Vi har i 2023 fortsatt arbeidet med å bidra til at kommunene utvikler sitt interkommunale samarbeid i faste strukturer og med faste samarbeidspartnere. Vi har hatt et særskilt fokus på etablering og drift av interkommunale plankontor. Arbeidet med bygdevekstavtaler for 3 piloter i Finnmark har gitt dette arbeidet ekstra styrke og oppmerksomhet. Interkommunale plankontor er nå under etablering eller i drift i 4 kommuneregioner (Midt-Troms, Nord-Troms, Midt Finnmark og Vestre Varanger) og omfatter til sammen 17 kommuner. Utredning av interkommunalt plankontor for kommunene Hammerfest, Hasvik og Måsøy er igangsatt. Vi har i 2023 styrket flere av kontorene med dedikerte prosjektstillinger innenfor bærekraft og samfunnsikkerhet og beredskap for å styrke disse områdene i den kommunale planleggingen.

Slik vi ser det, er det viktig at statlige og fylkeskommunale virkemidler og ressurser rettet mot kommunal planlegging samordnes bedre. Dette kan bidra til å styrke oppbygging og drift av de interkommunale plankontorene, slik at disse kan opparbeide seg den utviklingskraften innenfor samfunnsutvikling som mange av de små kommunene mangler i dag.

Statsforvalterembeter som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Innsigelser fra regionale statlige aktører 2023 N=					
	reguleringsplaner	KDP	KPA	Kystsone	
NVE	5	1	4		10
SVV	2		2		4
Fiskedir			3		3
Avinor	4		2		6
kystverket			1		1
Mattilsynet	1		3		4
Forsvarbygg					0
Kystverket			1		1
Totalt	12	1	16		29

I 2023 hadde vi 21 forslag til anmodning om frafall av innsigelsene. de 21 anmodningene gjelder alle regionale statsetater med innsigelses kompetanse. Dette gjelder planforslag som det ble fremmet innsigelse til i 2022 eller tidligere.

De planene i 2023 (N=29) som SF i samordnet høringsuttalelse fremmet innsigelse til er i prosess. Dette innebærer at vi ikke har fått anmodning om

frafall av innsigelse i disse.

SF har ikke erfaring med hver avskjæring av innsigelser. Det er viktig å notere seg at de fleste innsigelser løses gjennom dialog med kommunen og innsigelsesmyndigheten.

I 2023 er det avholdt to meklinger: Tana kommune (løst sommer 23) og Målselv kommune (sommeren 23).

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	29	0	0	38
Statsforvalteren	29	0	0	38
Avinor	12	0	0	12
Direktoratet for mineralforvaltning	0	0	0	0
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap	0	0	0	0
Fiskeridirektoratet	3	0	0	3
Forsvarsbygg	0	0	0	0
BaneNor	0	0	0	0
Kystverket	1	0	0	1
Luffartstilsynet	0	0	0	0
Mattilsynet	4	0	0	4
NVE	10	0	0	10
Oljedirektoratet	0	0	0	0
Politiet	0	0	0	0
Riksantikvaren	0	0	0	0
Statens vegvesen	4	0	0	4
Statsbygg	0	0	0	0

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM - rapporteringsløsningen for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Viser til rapportering på resultatmål 3.3.1.1.1.1. Gjennomsnittlig fristoverskridelse i sakene som ikke ble avgjort innen 12 uker er redusert fra 77 dager i 2022 til 32 dager i 2023. Til orientering var gjennomsnittlig fristoverskridelse i disse sakene 149 dager i 2021.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
144	43	20	32	1	0	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2023 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Viser til rapportering på resultatmål 3.1.1.3.2.1.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	15
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	102
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	7
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	4

Veiledning og informasjon universell utforming (fra kapittel 7.3.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming. Frist for oppdraget er 31.12.2023.

SF har vært en av 4 pilotfylker for implementering av CRPD i kommunene. Med oss i dette prosjektet hadde vi 4 kommuner: Nordkapp, Alta, Tjeldsund og Harstad. Universell utforming er et sentralt virkemiddel i arbeidet med CRPD arbeidet.

Universell utforming er et gjennomgående tema i alle plansaker på alle nivåer. Temaet er knyttet opp til CRPD, barn og unge i planleggingen; leve hele livet, gode og varierte bomiljøer. Se for øvrig innspill som er gitt der.

I 2023 ble det fremmet 4 innsigelser på teamet universell utforming. Løsning av innsigelsene er i prosess. Innsigelsene handler i hovedsak om at temaet, av ulike årsaker, overhode ikke er vurdert i plansammenheng.

Utfordring: De fleste planforslag i Troms og Finnmark er fremmet av private aktører. Kommunen har ofte manglende bestillerkompetanse. SF kunne fremmet flere innsigelser på dette fagområdet, men har valgt en løsning hvor vi, i reguleringsplaner på høring, ber om at det ved rammesøknad dokumenteres hvordan universell utforming er ivaretatt.

SF ser at vi fortsatt har et potensial i forhold til at kommunene bruker virkemidlene i PBL for gjennomføring av boligsosial plan. Vi registrerer en forbedring av universell utforming i uteområdene og ser at mange flere planforslag har bindende uteromsplaner.

Fremme likestilling og hindre diskriminering (fra kapittel 7.3.7.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal jobbe aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering i sin rolle som arbeidsgiver og som offentlig myndighet, og redegjøre for arbeidet.

CRPD

Statsforvalteren har gjennom året jobbet aktivt for å bygge kunnskap om CRPD både internt og eksternt. Se rapportering under punkt 3.1.1.14 for nærmere informasjon.

Reindrift

Det ble foretatt valg av ny merkenemnd for Vest-Finnmark reinbeiteområde, hvor medlemmene er representert av begge kjønn. Oppfyller krav til lik representasjon av begge kjønn – minst 2 av hvert kjønn skal være representert i merkenemnda, jf likestillingsloven §§ 6 og 25 samt § 2 i tilhørende forskrift

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på saksbehandlingstiden i håndhevingssakene per 31.12.

For alle vedtak som er gjort i 2023 er medianverdi 45,5 og gjennomsnittlig saksbehandling i kalenderdager 50.

I saker der vi har konstatert brudd på aktivitetsplikten er medianverdi 48 og gjennomsnittlig saksbehandlingstid 56 dager.

I saker der vi har konstatert at aktivitetsplikten er oppfylt er medianverdi 37 og gjennomsnittlig saksbehandlingstid 39 dager.

Vi har så å si ikke saker der eleven har sluttet på skolen underveis i vår saksbehandling og har heller ikke registrert dette i vår saksoversikt. Vi skal legge inn en egen registrering slik at saksbehandlerne kan merke av dersom eleven ikke lenger går på den skolen som hen gikk på da saken ble meldt.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive vurderingene som var avgjørende for valg av:

- a) tilsynstema
- b) omfang
- c) skriftlig eller stedlig tilsyn
- d) tilsynsobjekt

Alle tilsyn vi utfører er basert på systematiske risikovurderinger og er tilpasset det risikobildet vi ser, jr. punkt 3.3.3.1.1.1 og 3.3.3.1.2.1.

a) Tilsynstema

Vi har gjennomført tre tilsyn etter barnehageloven. Tema var spesialpedagogisk hjelp og barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn. Kilder til vår risikovurdering er BASIL hvor vi for eksempel knytter sammen tallene for antall barn med vedtak om spesialpedagogisk hjelp og antall timer med hjelp fra assistent eller spesialpedagog i kommuneskjemaet for hver kommune. Dette vurderes i lys av oppfyllelse av bemanningsnorm og oppfyllelse av pedagognorm med eller uten dispensasjoner. Vi innhenter også informasjon om hvilke kommuner som har gjennomført tilsyn med barnehagene de tre siste årene, også dette sett spesielt opp mot opplysninger om pedagogisk bemanning. Vi bruker også andre kilder som klager, henvendelser, medieoppslag m.v. Vi har valgt disse to tilsynstemaene på bakgrunn av hvilke konsekvenser brudd på regelverket kan få for enkelt barn og at korrigerende praksis vil ha et større nedslagsfelt og påvirke flere barn.

På skoleområdet har vi valgt skolemiljø og interkontroll som tema i fire tilsyn i 2023. Ett av tilsynene ble gjennomført sent på høsten og det foreligger ikke foreløpig rapport per 31.12.23. Vi har valgt dette tema i disse tilsynene som følge av den kunnskapen vi har fått gjennom behandlingen av skolemiljøsakene. Vi kommer tett på skolens arbeid i ved behandling av disse sakene og i og med at vi skal vurdere oppfyllelse av alle delpliktene i den enkelte sak, avdekker vi mangler ved skolens arbeid med læringsmiljø generelt.

Vi har gjennomført tilsyn med spesialundervisning og her har kildene vært klagesaker og henvendelser fra foresatte. Vi har hatt mange henvendelser om manglende oppfyllelse av spesialundervisning i videregående skoler i fylket og valgte derfor å ha tilsyn med dette tema på en stor videregående skole og avdekket flere lovbrudd. Vi gjennomførte også et mer hendelsesbasert tilsyn med en stor kommune der vi gjennom behandling av skolemiljø saker avdekket at skolen fattet vedtak om å stoppe eller redusere spesialundervisning midt i skoleåret uten at det forelå nye sakkyndige vurderinger til grunn.

Elevenes rett til særskilt språkopplæring har vært tema i fire tilsyn, men det foreligger bare en foreløpig rapport per 31.12.23. Oversikt over antall barn i grunnskolealder som var bosatt i den enkelte kommune var en viktig kilde her. Med stor pågang av nye flyktninger fra Ukraina har vi hatt fokus på at dette kan være en sårbar gruppe som det er viktig å sikre rettighetene til.

Vi gjennomførte ett tilsyn med elevens utbytte av opplæringa. Vår erfaring fra behandling av klager på standpunkt karakterer var en viktig kilde. Skolen som ble valgt hadde over år mange klager på standpunkt og vi ga medhold i de fleste av disse. Vi vurderte at det kan være en sammenheng mellom manglende kvalitet på sluttvurdering og undervisningsvurdering og at dette tilsynet var en god måte å sjekke dette ut på.

b) Omfang

Tilsynene etter barnehageloven har vært gjennomført etter metodehåndboken. Det vil si at vi har bedt om dokumentasjon i åpningsbrev og vi oppfordret barnehagemyndigheten til å bruke RefLex i alle tilsynene. Tilsynene er gjennomført med en tilsynsleder og en tilsynsmedarbeider.

I det skriftlige tilsynet har vi vurdert dokumentasjonen opp mot lovkravene og gjennomført et møte etter foreløpig rapport og deretter ferdigstilt med endelig rapport med pålegg om retting.

De to stedlige tilsynene har vi mottatt dokumentasjon, gjennomført intervjuer som tar utgangspunkt i rettslige krav og dokumentasjonen vi har mottatt. Tilsynene har vært gjennomført med formøte, åpningsmøte og møte etter foreløpig rapport.

På skoleområdet ble tilsynet med skolemiljø og interkontroll gjennomført ut fra det nye felles nasjonale tilsynet som Udir har utviklet. Vi valgte å gjennomføre det med kontroll av de tre delpliktene som ligger i tilsynsopplegget. Bakgrunnen for dette er vurdering vi har gjort basert på den kunnskapen vi har gjennom behandlingen av skolemiljø sakene. Hos alle tilsynsobjektene har vi avdekket brudd på de tre delpliktene som ligger i tilsynsopplegget. Ved ett av disse tilsynet valgte vi å kontrollere to skoler for å få et bedre grunnlag for å vurdere kommunens interkontroll. Dette var i vår største kommune som har nær 40 skoler.

I tilsynet med spesialundervisning med fylkeskommunen valgte vi delområdene sakkyndig vurdering og fatte vedtak. Vi vurderte at gjennom å se sammenhengen mellom sakkyndig vurdering og vedtak kunne vi se om det ble jobbet systematisk og om det var god sammenheng mellom den sakkyndige vurderingen og vedtaket.

Tilsynene med særskilt språkopplæring ble gjennomført etter opplegget som er utarbeidet av Udir. Det er ikke mange kontrollspørsmål og vi vurderte at

det er helt nødvendig å ha med alle kontrollspørsmålene for å kunne se om elevene får oppfylt sine rettigheter.

Også i tilsynet med elevens utbytte av opplæringen fulgte vi tilsynsopplegget som er utviklet av Udir. Vi vurderte at det var nødvendig for å få et helhetlig bilde av hvordan skolen arbeidet med undervisvurdering og oppfyllelse av kompetansemålene i læreplanen.

c) Skriftlig eller stedlig tilsyn

Vi har gjennomført et skriftlig tilsyn med sakkyndige vurderinger, et stedlig tilsyn der tema var vedtak og gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp og et stedlig tilsyn med barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn. Bakgrunn for disse valgene er bl.a. tilsynstemaets kompleksitet som antall delemner og barnehagemyndighetens erfaring og kapasitet som myndighet.

På skoleområdet ble tilsynet med særskilt språkopplæring gjennomført som skriftlige tilsyn. Også det hendelsesbaserte tilsynet med spesialundervisning ble gjennomført ved å innhente dokumentasjon fra skoleeier. Vi vurderte det som alvorlig at skolen hadde tatt ulovlige vedtak om stans og reduksjon i spesialundervisning for mange elever og gjennomførte derfor et møte med skoleeier. Vår vurdering var at vi i disse tilsynene kunne gjøre nødvendige vurderinger basert på skriftlig tilbakemelding og at vi dermed kunne gjennomføre tilsynet med særskilt språkopplæring med flere kommuner.

De øvrige tilsynene, læringsmiljø og interkontroll, spesialundervisning med fylkeskommunen og elevenes utbytte av opplæringen er gjennomført som stedlige tilsyn. Vi mener at det ikke er mulig å gjøre gode nok vurderinger uten å ha intervjuer med de som er nødvendig å hente inn informasjon fra. En viktig faktor er å få fram elevens stemme i disse tilsynene og det gjør vi best ved å ha stedlige tilsyn.

d) Tilsynsobjekt

Tilsynsobjektet velger vi på bakgrunn av risikovurderingen: det må være en viss størrelse av sannsynlighet for regelverksbrudd i tillegg til hvor mange barn som vil bli berørt av regelverksbruddet. Vi bruker de samme kildene som beskrevet overfor. I det systematiske ros-arbeidet peker enkelte kommuner seg ut på bakgrunn av informasjonen vi legger inn i skjemaet.

Valg av tilsynsobjekt for tilsyn med læringsmiljø og internkontroll er gjort ut fra en risikovurdering der vår hovedkilde er erfaringene fra saker om skolemiljø. Vi bruker både GSI, Elevundersøkelsen, resultater fra nasjonale prøver i vår risikovurdering. Henvendelser og klagesaker er også en svært viktig kilde når vi velger ut tilsynsobjekt.

Funn fra foreløpig rapport i tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven

Tema	Deltema	Kommune	Kommunestørrelse: S:20000+ M:5000- 20000 L:-5000	Barnehage- eller skolenavn	Type tilsyn	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på i foreløpig rapport	Kommentare
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - utarbeide sakkyndige vurderinger	Storfjord	L		Kun skriftlig dokumentasjon	12	Utarbeider PPT sakkyndige vurderinger så snart som mulig?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - utarbeide sakkyndige vurderinger	Storfjord	L		Kun skriftlig dokumentasjon	12	Gjør PPT rede for og tar stilling til realistiske mål for barnets utvikling og læring?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - utarbeide sakkyndige vurderinger	Storfjord	L		Kun skriftlig dokumentasjon	12	Gjør PPT rede for og tar stilling til om barnets behov kan avhjelpes innenfor det ordinære barnehagetilbudet, dersom barnet går i barnehage?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Sørger kommunen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Fatter kommunen vedtak i alle saker der PPT har gjennomført en sakkyndig vurdering?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hva hjelpen skal gå ut på?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilket timeomfang hjelpen skal ha?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvordan hjelpen skal organiseres?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?	

Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Begrunner kommunen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtaket informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans og informasjon om at klagen skal sendes til kommunen?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	16	Inneholder vedtaket informasjon om retten til å se sakens dokumenter?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføring	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	7	Får barnet den hjelpen det har rett på i henhold til vedtaket (innhold, varighet, omfang, organisering og kompetanse)?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføring	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	7	Blir spesialpedagogisk hjelp gjennomført slik at barnets beste er ivarettatt?	
Spesialpedagogisk hjelp	Spesialpedagogisk hjelp - gjennomføring	Vadsø	M		Tilsynsbesøk	7	Sørger kommunen for at barnet henvises på nytt til PPT dersom behovene endrer seg?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - risikovurdering	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Gjennomfører barnehagemyndigheten veiledning og tilsyn i tråd med sine risikovurderinger?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Bruker barnehagemyndigheten tilsyn som virkemiddel der dette er nødvendig for å påse regelverksetterlevelse etter barnehageloven hos barnehageeier?	
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Er barnehagemyndighetens tilsyn basert på oppdatert og gjeldende forståelse av barnehageloven?	Kunne ikke besvares, kommunen har ikke gjennomført tilsyn
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Innhenter barnehagemyndigheten informasjon i tilsyn som gjør at den kan ta stilling til om barnehageeier oppfyller barnehageloven?	Kunne ikke besvares, kommunen har ikke gjennomført tilsyn
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Vurderer og konkluderer barnehagemyndigheten på om barnehageeier oppfyller lokravene i barnehageloven?	Kunne ikke besvares, kommunen har ikke gjennomført tilsyn
Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn	Barnehagemyndighetens veiledning og tilsyn - gjennomføring av tilsyn	Sørreisa	L		Tilsynsbesøk	5	Formidler barnehagemyndigheten sine vurderinger og konklusjoner skriftlig til barnehageeier?	Kunne ikke besvares, kommunen har ikke gjennomført tilsyn
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tromsø	S	Kaldford skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	3	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjensskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tromsø	S	Kaldford skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?	
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tromsø	S	Kaldford skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?	

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Undersøker skolen/skoleeier saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Tromsø	S	Kaldfjord skole og Solneset skole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på varslingsplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Hasvik	L	Breivikbotn skole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Varsler alle som arbeider på skolen, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, eller blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Varsler rektor til skoleeier i alvorlige tilfeller og ved mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen, har krenket en elev?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Varsler alle som arbeider på skolen, i tide avhengig av situasjonens alvorlighetsgrad?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?

Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å varsle	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Undersøker skolen saken så raskt som saken tilsier, dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Undersøker skolen/skoleeier saken straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Gjennomfører skolen/skoleeier de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Dokumenterer skolen/skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å undersøke	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten og dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Setter skolen inn tiltak så raskt som saken tilsier, når en elev sier at skolemiljøet ikke er trygt og godt, eller undersøkelsen viser det?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Setter skolen/skoleeier inn tiltak straks dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev har blitt krenket av en som arbeider på skolen, eller en i skolens ledelse?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Vurderer skolen/skoleeier konkret hvilke tiltak som er egnede?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Evaluerer skolen/skoleeier tiltakene jevnlig, og blir tiltakene endret ved behov?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Lager skolen/skoleeier en skriftlig plan når de setter inn tiltak i en sak, og inneholder den skriftlige planen minimumskrav til innhold?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Er kommunens internkontroll tilpasset for å hindre eller forebygge brudd på tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan?
Skolemiljø og internkontroll	Skolemiljø og internkontroll - plikten til å sette inn tiltak	Porsanger kommune	L	Lakselv barneskole	Tilsynsbesøk	19	Avdekker og følger kommunen opp med korrigerende tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at tiltaksplikten og kravet om å lage en skriftlig plan ikke blir oppfylt?

Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Får foreldrene til elevene uttale seg når PPT utreder og vurderer behovet for spesialundervisning?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Legger PPT vekt på synspunktene til elever under 15 år i samsvar med elevens alder og modenhet og stor vekt på synspunktene til elever over 15 år og foreldre til elever under 18 år, når de vurderer og anbefaler tilbud om spesialundervisning?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Opplyser PPT sakene så godt som mulig før de utarbeider sakkyndige vurderinger?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for hvilket utbytte elevene har av den ordinære opplæringen, elevens lærevansker og andre særlige forhold av betydning for opplæringen og hvilke muligheter elevene har innenfor ordinær opplæring, og gir de en anbefaling om elevenes muligheter i ordinær opplæring?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilke opplæringsmål som er realistiske for elevene?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - utarbeide sakkyndige vurderinger	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder de sakkyndige vurderingene en redegjørelse for og en anbefaling om hvilken opplæring som gir et forsvarlig opplæringstilbud
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år og foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter vedtak?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder vedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder vedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Inneholder vedtakene opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor elevene likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?
Spesialundervisning	Spesialundervisning - fatte vedtak	Troms og Finnmark fylkeskommune	S	Kirkenes videregående skole	Tilsynsbesøk	21	Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning?

Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen kartlegger norskerferdighetene til eleven før skolen fatter vedtak om særskilt språkopplæring?
Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Følger rektor opp at skolen i tillegg vurderer om eleven har rett til morsmålsopplæring, tospråklig fagopplæring eller begge deler?
Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Vurderer skolen elevens beste når den vurderer behovet for norskopplæring, morsmålsopplæring og tospråklig fagopplæring?
Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Inneholder vedtaket opplysninger om a) hva slags særskilt språkopplæring eleven skal ha b) antall timer særskilt språkopplæring c) organiseringen av den særskilte språkopplæringen, herunder om opplæring skal foregå på en annen skole
Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Inneholder vedtaket informasjon om klageadgang, klagefrist, klageinstans, informasjon om at klagen skal sendes til skolen og retten til å se sakens dokumenter?
Særskilt språkopplæring	Annet	Berlevåg	L	Berlevåg skole	Kun skriftlig dokumentasjon	8	Fatter skolen vedtak når den særskilte språkopplæringen opphører?

Endring i praksis som ikke er i samsvar med regelverket (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan valgte virkemidler har ført til endring av praksis som ikke var i samsvar med regelverket.

Vi har på barnehageområdet avdekket lovbrudd i alle tilsynene vi har gjennomført i 2023. Vi følger opp kommuner der det er avdekket lovbrudd og tilbyr veiledning. Tilsyn blir ikke avsluttet før vi finner det sannsynliggjort at det er etablert en lovlig praksis. Vi kan likevel se at i enkelte kommuner gjøres det feil tolking av regelverket, selv om vi har hatt tilsyn på samme tema før. Årsaken kan være stor utskifting av nøkkelpersonell og lite barnehagefaglig kompetanse i kommuneadministrasjonene. I de kommunene der det har vært stabilt er det sannsynlig at tilsynsaktiviteten har som effekt at praksisen endres.

Stor utskifting og mange nye barnehagemyndigheter både med og uten barnehagefaglig kompetanse i fylket, fører til manglende tilsyns- og veiledningskompetanse på barnehagefeltet. Ved gjennomføring av fagsamlinger for barnehagemyndigheter på tilsyn, veiledning og risikovurdering bidrar vi til å øke kompetansen hos barnehagemyndigheten og dermed også sannsynligheten for at regelverket følges.

I møter med sektor, nyhetssendinger, veiledningsmøter, fagsamlinger og ved henvendelser, vurderer vi at kompetanseheving er et viktig bidrag til å endre praksis som ikke er i samsvar med regelverket. Ved oppfølging av BASIL avdekker vi mangelfull forvaltningskompetanse og regelverkforståelse, spesielt innenfor feltet dispensasjoner fra utdanningskravet og pedagognormen. Her følger vi opp med veiledning for å endre praksis. I klagesaksbehandlingen er vi i kontakt med kommunen som barnehagemyndighet. Vi tilstreber oss å gi god veiledning i svarene slik at regelverkforståelsen styrkes gjennom prosessen.

På skoleområdet er det også avdekket mange lovbrudd i alle tilsynene. Vi legger stor vekt på at tilsynene skal gi en god innføring i det regelverket vi kontrollerer. I formøter går vi gjennom hva vi skal kontrollere og hva de ulike lovkravene betyr for skolene og kommunen som skoleeier. Vi gjennomfører alltid sluttmøter etter tilsynene der vi gjennomgår våre funn og konklusjoner. På sluttmøtene oppfordrer vi skolene til å ha med alle ansatte. Tilbakemeldingen fra skoler og kommuner er at dette er svært nyttig og at de både får en bedre innsikt i regelverket og forstår hva som mangler i egen praksis.

Vi følger også opp tilsynene ved at det skal dokumenteres at vedtatte pålegg er lukket. Her er det ofte dialog og det kan være behov for veiledning også i denne fasen av tilsynet. Vi mener derfor at våre tilsyn gir skolene og skoleeierne en bedre forståelse for regelverket og at dette fører til en positiv effekt.

Med et svært høyt antall håndhevingssaker ser vi ofte mangel på regelverketterlevelse og vi er tydelig i våre vedtak hva som mangler dersom vi kommer til at delpliktene ikke er oppfylt. Vi bruker erfaringen fra vår behandling av 9 A-6 sakene i veiledning av kommunene og vår faste månedlige nyhetssending er en viktig kanal ut til skoleeierne.

Embetet arbeider også med å utarbeide kommunebilder for den enkelte kommune og her gjør vi en vurdering av status for barnehage og skole. Våre

vurderinger danner grunnlag for det som tas opp med kommunens ledelse i disse møtene og vi mener det også her fører til bedre regeletterlevelse hos skoleeierne.

Selv om vi fortsatt avdekker mange lovbrudd i tilsyn og har mange håndhevingssaker og klagesaker, vurderer vi at vi når fram med vår veiledning og at dette fører til praksisendring. Effekten av dette er at flere saker løses i kommunen på riktig måte.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

På barnehageområdet hadde vi i 2023 17 klagesaker som vi tok opp til realitetsbehandling som klageorgan, jf. bhl § 12:

10 var klager på vedtak om individuell tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne (bhl § 37)

3 var klager på innholdet i vedtak eller gjennomføring av spesialpedagogisk hjelp (bhl § 35)

1 klager på skyss (bhl § 36)

3 klager på vedtak om tilskudd private barnehager (egen forskrift)

I tillegg mottok vi to klager der parten klaget på at kommunen ikke hadde truffet enkeltvedtak om spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt barnehagetilbud innen rimelig tid, jf. forvaltningsloven § 11 a. Vi valgte her å gi en skriftlig orientering til barnehagemyndigheten der vi ga veiledning som omhandlet kravene i forvaltningsloven til god saksbehandlingskikk. Vi vurderte i tillegg ut fra en risikovurdering at vi dro på stedlig veiledning med barnehagemyndighet og nærmeste ledelse.

Også i 2023 er det klager på vedtak om individuelt tilrettelagt barnehagetilbud for barn med nedsatt funksjonsevne som utgjør over 60% av alle klagesakene. Selv om vi har hatt en økning av klagesaker på barnehageområdet fra 13 til 17 saker, mottar Statsforvalteren fortsatt få klager utfra det store antallet enkeltvedtak som blir truffet i de 39 kommunene i fylket.

Vår erfaring er at det som tidligere er stor variasjon ute i kommunene knyttet til lovforståelse av regelverket på barnehageområdet, men også stor variasjon i generell forvaltningsrettslig kompetanse. Dette ser vi både ved veiledning, i våre tilsyn men først og fremst i vår klagesaksbehandling. Feilene er først og fremst knyttet til at særlig vedtakene om individuell tilrettelagt barnehagetilbud inneholder så mangelfull begrunnelse, jf. fvI §§ 24 og 25, at vi har vurdert at dette kan ha vært avgjørende for utfallet i vedtaket. Vi viser her til at av de 10 klagesakene vi mottok på dette saksfeltet, så ble 7 opphevet av blant annet denne årsaken.

Av tiltak vi har gjennomført for å sikre færre feil så vil vi nevne at vi også i 2023 har gjennomført individuell veiledning med saksbehandler/-barnehagemyndighet både stedlig ute i kommunene og på Teams. Vi har tatt opp tema knyttet til regelverk og saksbehandling på våre månedlige nyhetssendinger, og vi har hatt det som tema på regelverkssamling, og også på sluttmøte i forbindelse med tilsyn. I tillegg har vi i to konkrete saker sendt et eget skriv til barnehagemyndigheten i tillegg til selve vedtaket. Hensikten med dette er å gi utvidet veiledning, ut over det som omhandlet den konkrete klagesaken.

På opplæringsområdet er det ikke store endringer fra 2022. Vi har også i 2023 nedgang i saker om skoleplassering. Vi tror veiledningen vi har gitt til kommunene har hatt effekt. Kommunene opplyser sakene bedre og vurderer hva som er barnets beste og hører elevene oftere enn før.

Vi har en del klager på skyss og har i den forbindelse hatt møter med fylkeskommunen. I saker med delt bosted og der det er lang reisevei fra den ene av foreldrene, legger fylkeskommunen en lav terskel til grunn for hva som ikke er samfunnsmessig økonomisk forsvarlig. Det legges et tak på kr. 100 000 for hva som er forsvarlig. Dette har vi tatt opp i egne møter, i tillegg til å oppheve saker. Både rundskriv fra Udir og Sivilombudet sine uttalelser tilsier at det ikke kan legges en slik øvre grense til grunn og at hver sak skal behandles individuelt.

Omfanget av klager på standpunkt karakterer ligger omtrent på samme nivå som året før.

Det er fortsatt en trend at klage på spesialundervisning omfatter selve gjennomføringen og ikke vedtaket. utfordringer med å få tilsatt lærere med riktig kompetanse og mangel på vikarer ser ut til å ramme elever med behov for spesialundervisning sterkt.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 14	0				
Barnehageloven § 53	0				
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	0				
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	3	0	2	1	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 35	3	1	1	0	1
Barnehageloven § 37	10	1	1	7	1
Barnehageloven § 38	0				
	16	2	4	8	2

Vi har også hatt en klagesak på rett til skyss for barn som mottar spesialpedagogisk hjelp (bhl § 36). Her ble det ikke gitt medhold, kommunens avslag ble opprettholdt. I tillegg har vi hatt en klagesak der foresatte klagde på at kommunen ikke hadde truffet vedtak om spesialpedagogisk hjelp og individuelt tilrettelagt barnehagetilbud innen rimelig tid, jf. forvaltningsloven § 11a. Her ble det sendt brev til kommunen med henstilling om å saksbehandle, noe som også da ble gjort fra kommunens side.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Vi har i 2023 ikke hatt noen klager som gjelder frittstående grunnskoler

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Vi har ikke behandlet klagesaker fra frittstående skoler i 2023

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Grunnskoleopplæring for voksne, § 4A-1	3	0	0	3	0
Permisjon fra opplæringen, § 2-11	3	0	2	1	0
Skyss, § 7-1	10	0	6	4	0
Skoleplassering, § 8-1	8	0	4	4	0
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	1	0	1	0	0
Spesialundervisning, § 5-1	10	6	1	3	0
Standpunkt i fag	34	28	6	0	0
Sum	69	34	20	15	0

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type sak	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Vi har ikke behandlet klager fra videregående skoler i 2023

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på hvordan de har forvaltet tilskuddsordning for lokal kompetanseutvikling og redegjøre for hvordan det er lagt til rette for måloppnåelse jf. retningslinjene for tilskuddsordningen. Statsforvalteren skal videre vurdere i hvilken grad tilskuddsordningen gir likeverdige muligheter for kompetanseutvikling uavhengig av geografi, størrelse og eierform.

Statsforvalteren skal også tabellrapportere på fordeling av midler og deltakelse på kompetansetiltak i 30-prosentdelen i regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage.

Egen innsats i forvaltningen av tilskuddsordningen:

Vi har fulgt opp forvaltningen av tilskuddsordningen ved å formidle intensjoner, rammer og føringer for ordningen til samarbeidsforumene, barnehagemyndighetene, barnehageeiere, skoleeiere og andre målgrupper og aktører i ordningen i ulike møtepunkter og gjennom ulike kanaler. I dette arbeidet har vi vært tydelig på å formidle kriteriene for å kunne bli tildelt midler. Vi har orientert om dette gjennom våre månedlige nyhetssendinger, i egne møter med eiere og i digitale møter der vi har informert om ordningen generelt. Vi har orientert spesielt om prosessen med å melde om behov om tilskuddsmidler, om samarbeidsforumenes arbeid med å gi en felles innstilling og vårt ansvar for å vurdere om innstillingen er innenfor reglene i forskriften for ordningen. Vi har sendt deler av innstilling i ReKomp tilbake til samarbeidsforum, fordi noen av innstillingene ikke oppfylte kriteriene for tildeling. Etter at innstillingsprosessen er gjennomført har vi utbetalt midler i tråd med innstillingen fra samarbeidsforumene.

Vi har også sammen med UiT Norges arktiske universitet og Samisk høyskole gjennomført to dagers erfaringskonferanse for målgruppa i ordningen der vi har fordypet oss i temaene samiske perspektiver, helhetlig arbeid i laget rundt barnet og eleven, lokal kompetanseutvikling og partnerskap med UH. Denne konferansen har også andre UHer som har partnerskap med eiere i fylket, blitt invitert til. Videre har vi ved behov eller forespørsel veiledet

partnerskap om tilskuddsordningen.

Vi har hatt flere møtepunkter med våre UHer i fylket der vi har samarbeidet om hvordan vi skal følge opp forvaltningen av ordningen. Vi har etablert gode samarbeid, særlig med UiT Norges arktiske universitet.

Statsforvalteren har utført sekretariatsoppgaven ved å utarbeide behovsmeldingsmal og ved å lese gjennom innkomne behovsmeldinger for å sikre at de er i tråd med retningslinjene. Vi har gitt veiledning til utfylling av behovsmeldinger. Vi har utarbeidet saksdokumenter til samarbeidsforumene til innstillingsarbeidet og bidratt/ lagt til rette for revideringer av langsiktige planer, koordinert informasjon mellom deltakerne i samarbeidsforumene og sørget for at Statped har vært involvert i oppfølgingen av arbeidet med Kompetanseløftet.

Videre har vi sørget for at alle tilskuddsmottakerne har rapportert våren 2023, og samarbeidsforaene har blitt informert om deres rapportering. I tillegg har vi gjennomført egne midtveis-evalueringer av alle kompetanseutviklingsprosjektene for å følge opp og kontrollere det kvalitative arbeidet i forhold til kriteriene og bruken av tilskuddsmidlene.

Vi har lagt ut aktuell informasjon som planer, rapporter og innstillinger på våre hjemmesider.

Vi evaluerer løpende vårt arbeid internt hos oss for å samkjøre best mulig vår oppfølging av Kompetanseløftet, regional ordning og desentralisert ordning. Dette har blant annet ført til at vi har justert våre maler for behovsmeldinger. Vi samarbeider tett som sekretariater for at partnerskapene skal se en mer lik forvaltning for alle tre ordningene – vi har felles årshjul for vårt arbeid. Vi har søkelys på å gjøre samarbeidsforumene bedre i stand til å kunne se de ulike kompetanseordningene i sammenheng.

For å imøtekomme behovene om forutsigbarhet i forhold til økonomi og at barnehage- og skolebasert kompetanseutvikling kan ta lang tid, har samarbeidsforumene for ReKomp og DeKomp åpnet for å innstille for prosjekter for flere år – med forbehold om justering av tilskuddsmidler etter de årlige tildelingsrammene.

Vi vurderer at tilskuddsordningen gjennom dette arbeidet er godt kjent i sektor. Vi har etablert møtepunkter med de lokale kompetansenettverkene for bedre å følge opp deres rolle i kompetanseutviklingen i sektor.

Vurdering av partnerskapenes innsats og måloppnåelse:

Alle partnerskapene har rapportert våren 2023. Rapporten viser at alle har aktive partnerskap. I de aller fleste av partnerskapene har eiere og UH samarbeidet om å vurdere kompetansebehovet. Det samme gjelder for kravet om at de lokale vurderinger av behov skal forankres ved den enkelte barnehage og skole på en måte som involverer de ansatte og ledere. Rapporten viser at det i noen partnerskap er uklart hvordan ansatte og enhetsledere er blitt involvert. Vi vil fortsette å følge dette opp på de ulike arenaene og via kanalene vi har.

Når det gjelder målet om å sikre at samiske perspektiver blir ivaretatt i barnehage og skole, viser rapporteringene at flere nå beskriver hvordan dette er blitt ivaretatt. Fortsatt er det noen partnerskap som oppgir at dette ikke er aktuelt for temaet i partnerskapet. Temaet samiske perspektiver er noe vi har hatt stort fokus på opp mot sektor, og noe vi må fortsette med å ha.

Rapporteringene viser at partnerskapene fremdeles i stor grad viser til hva som blir gjort av tiltak – i mindre grad hva resultatet mer konkret har blitt for å fremme utvikling, læring og trivsel hos alle barn og unge. Hvordan opplever elevene positiv praksisendring? Dette kan henge sammen med lite konkrete målformuleringer for tiltakene. Dette er også noe vi vil fortsette med å følge opp.

Alle partnerskapene beskriver hvordan de følger opp det doble formålet – at erfaringene også skal styrke lærerutdanningene. Vi vil følge dette opp sammen med samarbeidsforumene ved å ha mer søkelys på hvordan erfaringene kan styrke våre regionale lærerutdanningene. Dette for å imøtekomme behovet for flere og mer stabile lærere i Troms og Finnmark.

Vi må arbeide videre for at flere av prosjektene vurderer og følger opp å se sammenhenger mellom de ulike ordningene, for skole gjelder det også oppfølgingsordningen og Læringsmiljøprosjektet.

Vi opplever at enkelte kommuner klarer å involvere barnehager i oppfølgingsordningen og Læringsmiljøprosjektet. De som har klart å inkludere barnehagene, har sett disse ordningene i sammenheng med regional ordning.

Vi ser også at mange kommuner velger å ikke sende inn behovsmelding for regional ordning, fordi de skal delta i kompetanseløftet. Samtidig som vi har mange partnerskap som klarer å se regional ordning i sammenheng med kompetanseløftet og kombinerer disse. Her har vi en utfordring med å veilede barnehageeiere som ikke deltar, til å se disse ordningene i sammenheng.

Midtveis-vurderingen av prosjektene for 2023-2024 viser i all hovedsak at alle partnerskapene arbeider med sine tema og at de melder om at de vil bruke de tildelte midlene i løpet av barnehage-/skoleåret. Finnmark fylkeskommune har varslet om at de ikke har kapasitet til å følge opp kompetansetiltakene sine. De begrunner dette med prosessen de i med å etablere et eget fylke igjen.

Vi ser at midtveis-evalueringene at det er vanskelig for partnerskapene å vurdere effekten av tiltakene midt i barnehage-/skoleåret. De oppgir at de vil bruke alle tilskuddsmidlene i løpet av vår halvåret 2024.

Vi ser at en del partnerskap har utfordringer med å komme videre fra stadiet i prosessen med å vurdere kompetansebehov, planlegge og utvikle tiltak, til å gjennomføre tiltakene. Vi vil følge opp at de partnerskapene det gjelder i større grad går over til å gjennomføre tiltakene. Gjennom det vil en få større grunnlag til å vurdere om tiltakene virker sett opp mot formålet med ordningene og målene for tiltakene.

Videre:

Embete har fra og med 2024 to fylker å følge opp. Vi har i forbindelse med det, etablert nye samarbeidsforumer, ett for hver av ordningene i begge

fylkene. Videre må vi lage nye langsiktige planer for hver av fylkene. Gjennomføring av NOU 2022:13 vil også gi føringer på videre oppfølging. Endringer i tilskuddsordningen, og gjentakende endringer i fylkesstrukturen i Troms og Finnmark, har medført at vårt arbeid med å forvalte tilskuddsordningen for lokal kompetanseutvikling har vært, og fortsatt er, svært kapasitetskrevende. Endringer som beskrevet, i tillegg til at statsforvalterstrukturen fortsatt er uavklart, har gjort det utfordrende for å arbeide med langsiktigheten i ordningene.

For øvrig viser vi til vår rapportering til «Kompetansetiltak i partnerskap med UH».

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevningsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	53	13	66
Totalt	53	13	66

59 studenter ved barnehage lærerutdanninger og 7 fagarbeidere ved fagskole - barn med særskilte behov.

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevningsstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	3 434 500	30
Totalt	3 434 500	30

Vi viser til tildeling av supplerende midler med kr. 2 327 000 og e-post av 5. september 2023 fra Udir om fordelingen av disse. Med grunnlag i denne besluttede samarbeidsforum å benytte den supplerende tildelingen til tilretteleggingsmidler for lokal prioritering. Samarbeidsforum har på denne bakgrunn tildelt totalt kr. 5 761 500 i tilretteleggingsmidler for lokal prioritering, hvilket utgjør ca. 42 % av den totale tildelingen.

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)

Rapportere på

Viser til oppgave 5.1.2.7 i hovedinstruksen. Statsforvalteren skal vurdere om tiltakene som er iverksatt i kommuner i oppfølgingsordningen bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Etter Statsforvalterens vurdering har kommunene som deltok i oppfølgingsordningen fra uttrekk 2020 i Troms og Finnmark arbeidet godt med å øke læringsutbyttet og bedret læringsmiljøet hos elevene i kommunene. Disse kommunene avsluttet sitt kvalitetsarbeid innenfor oppfølgingsordningen i juni 2023. Vi mener videre at resultatene må vurderes over et lengre tidsrom enn de tre skoleårene kommunene deltar i oppfølgingsordningen.

For kommunene handler det både om å utvikle gode systemer på skoleeier-, barnehage- og skolenivå, samt å få til gode prosesser som bidrar til kvalitetsutvikling i hele kollegiet. Statsforvalteren vil likevel påpeke at det stadige fokuset på kvalitet har bedret kommunenes arbeid med systematisk oppfølging av grunnskolepoeng, nasjonale prøver og elevundersøkelsen.

Samtidig ser vi at flere av våre kommuner fortsatt har utfordringer med bemanningen og vanskeligheter med å rekruttere på både lærer-, leder- og skoleeiernivå, og vi ser at dette bidrar til at en ikke oppnår målene om godt læringsmiljø og læringsutbytte.

Den pedagogisk-psykologiske tjenesten, PPT, har i ulik grad deltatt i forfasen i alle kommuner som deltar i oppfølgingsordningen og har derav i ulik grad deltatt i valg av tiltak i oppfølgingsordningen. Dette gjelder også for barnehage delen av grunnopplæringa.

Kommunene som ble trukket ut i 2022 har høsten 2023 startet arbeidet i gjennomføringsfasen. De arbeider etter mål, strategier og tiltak som de bestemte i forfasen, og det er for tidlig å si noe om resultater etter kun et semester.

Finnmark:

Tre kommuner i Finnmark avsluttet oppfølgingsordningen i 2023. To av kommunene fra uttrekk 2020 valgte Læringsmiljøprosjektet som tiltak, og har avsluttet det. En av disse kommunene valgte å fortsette med læringsmiljøarbeidet et ekstra år. Den siste kommunen fra uttrekk 2020, som også er med i uttrekk 2022, har først høsten 2023 kommet med i Læringsmiljøprosjektet.

En kommune i Finnmark fra uttrekk 2020 valgte en tverrfaglig tilnærming til gjennomføringsfasen, med barnevern, PPT, og kultursektor, i tillegg til barnehage og grunnskole, i styringsgruppa. Kommunen var pilotkommune i Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis og har derfor valgt det som satsingsområde, og tverrfaglighet omfatter alle kompetansehevingstiltak i gjennomføringsfasen. Statsforvalteren vurderer at kommunen har hatt stort utbytte av valget om tverrfaglighet, og at de derfor har hatt stort utbytte av sin deltakelse i oppfølgingsordningen.

I en annen kommune har grunnskolepoeng økt noe, mens en fortsatt ligger etter i lesing på 5.trinn. På 8.trinn er det normalutvikling i både lesing og regning. Det må fortsatt jobbes med læringsmiljø siden mobbetallene ikke har gått tilstrekkelig ned. Læringsmiljø og lesing var fokusområder i kvalitetsutviklingsplanen. På systemnivå har kommunen en svært god utvikling.

Den siste kommunen har utarbeidet utviklingsplaner for skolene og for hele kommunen og tatt i bruk kvalitetsdialog som metode. To av skolene har svært

mye bedre resultater og trivsel, mens en skole fortsatt har utfordringer på de samme områdene. Det har vært utskiftinger av skoleeier og rektorer i kommunen i perioden.

Troms:

Fire kommuner i Troms avsluttet oppfølgingsordningen i 2023.

I en av kommunene melder veileder om at elevenes leseferdigheter på skolen har økt, jf. siste runde med nasjonale prøver. Videre formidler veileder at observasjoner viser at skoleledelsen har blitt tydeligere og tryggere i sin pedagogiske ledelse. I tillegg har samarbeidet mellom skole og barnehage blitt bedre gjennom blant annet at lærere fra 1. og 2. trinn deltar på kompetanseutviklingsdager sammen med barnehageansatte (det er snakk om å observere hverandres praksis osv.). På læremivå opplever veilederne lærere som er mer reflektert over lesing som grunnleggende ferdighet, både med avkodning og forståelse. Skolen har også fått et bedre system for å avdekke elever som har behov for ekstra støtte og hjelp, samt at de iverksetter tiltak (dynamisk kartlegging, intensive lesekurs og klasselesekurs).

I en annen kommune melder veilederne om at resultatene i nasjonale prøver er blitt bedre. I regning for 5.trinn ser man en halvering av antall elever på mestringsnivå 1. Kommunen lå på 53% og er nå på 26%. Når det gjelder lesing er tallene på mestringsnivå 1 nå på 30% for 5. trinn. Tidligere 40,8%. Elevundersøkelsen viser også nedgang i prosent når det gjelder mobbing på 7. trinn. Grunnskolepoengene er også bedret i denne kommunen.

I en tredje kommune observerer veilederne at lærerne på en av skolene har flere møtepunkter og flere samhandlingsarenaer på tvers av undervisningstrinn. Dette medfører at lærerne i større grad medvirker i utviklingsarbeidet. På den andre skolen i denne kommunen har veilederne sett endringer i hvordan man arbeider med konkrete elevsaker. Ved bruk av kollegaveiledning drar man i større grad nytte av skolens samlede kompetanse.

I en fjerde kommune med flere deltakende skoler i ordningen, melder veilederne om at det har vært utfordringer med skoleeiers oppfølging av oppfølgingsordningen og deltakende skoler. Dette har nå endret seg til det bedre. Man observerer nå at nyansatt skoleeierrepresentant er svært tett på skolene som deltar i oppfølgingsordningen. Det som er gjennomgående i denne kommunen er at skolene er blitt bedre på å prioritere tid til eget utviklingsarbeid, skille drift og utviklingsarbeid, arbeide mer strukturert med utviklingsarbeid, fått etablert utviklingsgrupper og å se utviklingsarbeidet som en faktor som skal være med på å gi elevene både bedre læringsresultater og læringsmiljø. Veilederne har observert en større bevissthet for utviklingsarbeid først og fremst i ledelsen og utviklingsgruppene, men dette har også smittet over på hele personalkollegiet. Det betyr at observasjoner tyder på at kulturen for hvorfor drive kvalitets- og utviklingsarbeid er i ferd med å endre seg. Dette vil forhåpentligvis gi en langsiktig positiv effekt, hvis bare trykket holdes oppe. Noen av skolene har gjennom perioden med oppfølgingsordningen hatt god framgang på nasjonale prøver.

En kommune i Troms har hatt et tett og hyppig samarbeid med PP-tjenesten, både i forfasen og gjennomføringsfasen. De tre andre kommunene i Troms involverte PP-tjenesten i oppstarten av forfasen. I det senere arbeidet i gjennomføringsfasen i disse tre kommunene er graden av involvering og inkludering av PP-tjenesten svak/svekket.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift per 31.12.2023.
- Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruks- og reindriftsområdet.
- Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.

Pr. 31.12.23 var det i alt 58 personer, med i alt 51 årsverk, tilknyttet den kommunale landbruksforvaltningen i Troms og Finnmark. Vi har ikke noe eksakt tall på hvor mange av disse årsverkene som er knyttet til kun de økonomiske virkemidlene.

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2023.	13.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2023.	17.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	4.0
Antall årsverk benyttet til førsteinstansforvaltningen av de økonomiske virkemidlene på reindriftsområdet.	8.0
Antall årsverk benyttet til veiledning og kontroll med kommunenes forvaltning av de økonomiske virkemidlene på landbruksområdet.	11.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2023 på landbruksområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	13.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2023 på reindriftsområdet, jf resultatmål pkt 3.3.1.2.1.1	5.0

Årsverk til forvaltning av økonomiske virkemidler i både reindriftsavn og landbruksavdelingen er et grovt anslag

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.
- Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året.

Vi fikk en ny fylkesgeodataplan i slutten av 2023, som skisserer utfordringer og hvordan vi skal prøve å møte de. Det er en tydelig kompetanseflukt fra fagområdet, og kommunene sliter med å rekruttere GIS medarbeidere. På AR5-området så har AR5 Web gitt en eksplosiv økning i ajourholdet av AR5. 20 kommuner har tatt AR5 Web i bruk og justerte 4 275 daa areal i 2023. Totalt er det 24 kommuner som har tilgang til AR5 Web og vi har hele 39 brukere i kommunene i Troms og Finnmark.

Antall reinbeitedistrikt som har oppdatert reindriftens arealbrukskart i løpet av året: Av de 24 reinbeitedistriktene som er registrert med bruker i NIBIO Kilden er det 10 distrikter som har gjort endringer. Flere distrikter har fått opplæring, men har ennå ikke meldt inn ajourholdsansvarlig. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har purret på distriktene om å melde inn ajourholdsansvarlige.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	2	2	39

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)**Rapportere på**

Rapportere om bruk av anmeldelser.

Statsforvalteren har jobbet med en anmeldelse av et foretak som har gitt uriktige opplysninger i søknad om produksjonstilskudd i 2020. På grunn av ulike omstendigheter er dette arbeidet blitt nedprioritert, og etter en helhetsvurdering er vi kommet til at denne konkrete saken ikke vil bli fulgt opp videre av oss. Ut over dette er ingen saker vurdert anmeldt.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)**Rapportere på**

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

Statsforvalterens opplevelse er at etter revisjon av rutinen for utveksling av informasjon i dyrevelferdssaker, er det langt færre saker som utveksles mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen. Vi opplever likevel at rutinen fungerer etter formålet.

Vi har etablert en god relasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen, noe som gjør det svært enkelt å ta kontakt og få avklaringer ved behov. Informasjonsflyten som følge av rutinen anses tilstrekkelig.

For å sikre den gode informasjonsflyten avholder Mattilsynets regioner og Statsforvalteren to faste møter i året. På disse møtene har også Statsforvalteren i Nordland vært med. Møtet på våren tar Mattilsynet initiativ til. Dette er et overordnet møte hvor teamet er rutinen og samarbeidet. I møtet på høsten diskuteres enkeltsaker på saksbehandlernivå. Det ble i år tatt opp 7 saker fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Det er også anledning til å diskutere mer generelle tema. Dette møtet tar Statsforvalteren initiativ til.

I tillegg til dialogmøtene har det vært arrangert flere møter for å planlegge, gjennomføre og evaluere en møteserie på totalt 9 møter mellom Statsforvalteren, Mattilsynet og kommunene (totalt 32 kommuner var invitert til disse møtene, og 29 kommuner deltok). Temaet for møtene har vært krysningspunktet mellom dyrevelferdsregelverket og produksjonstilskuddsregelverket, og å skape kontakt og dialog mellom Mattilsynet og kommunene.

Statsforvalteren, kommunen og Mattilsynet har også hatt egne møter for å følge opp et foretak der både produksjonstilskuddsregelverk og dyrevelferdsregelverket er berørt.

Statsforvalterens inntrykk er at i de tilfeller kommunen får melding fra Mattilsynet om en alvorlig dyrevelferdssak, så tar kommunen umiddelbart tak i saken og gjør de oppfølginger som trengs. Statsforvalteren har fortløpende kontakt med den aktuelle kommunen. Inntrykket er at i de saker der det kreves, gjøres det relevante vurderinger knyttet til et eventuelt produksjonstilskudd.

Når det gjelder arbeidet med å løfte kvaliteten på kommunenes arbeid med dyrevelferdssaker og deres kompetanse på dette området, er dette alltid tema i vårt opplæringsstilbud til nyansatte og ledere i kommunen. I tillegg er dyrevelferd et eget tema når vi har forvaltningskontroll i kommunene og produksjonstilskudd er tema for kontrollen. Vi har også, som nevnt, vært med på å arrangere en omfattende møteserie der dyrevelferdssaker har vært tema. Etter vårt syn har kommunene også i år fått et betydelig kompetanseløft på området.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	4	2	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hø/delvis avvikling)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	2	0	2	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøtsel av dyr)	1	0	0	1
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3				

To av sakene som ble sendt over var dommer, jf. avtalens punkt 3 g. I to av sakene som omhandlet avtalens punkt 3 a, ble det ikke søkt om produksjonstilskudd.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	12	12	5	12

Landbruksforvaltningen får i all hovedsak beskjed om pågående dyrevelferdssaker på et tidlig stadium. De tiltak som er gjennomført for å løfte kvaliteten på kommunens arbeid med saker om dyrevelferd er beskrevet ovenfor i tekstdelen.

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

Vi har en ubehandlet sak på kompensasjon for kostnader til riving og opprydding. Her venter vi på at Landbruksdirektoratet skal oversende takstdokumenter før vi kan gjøre den ferdig, og vi har i tillegg bedt søker om noen avklaringer. En søknad om erstatning etter avvikling ligger til behandling hos Landbruksdirektoratet.

Kompensasjon og erstatninger etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlede saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Presaksbehandling for erstatning etter avvikling av pelsdyrhold	1	0	1	0
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	1	1	0	0
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	0	0	0	0

Reindriftsforvaltning (fra kapittel 7.3.9.6 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for prosjektet "Ut på vidda", herunder statsforvalterens arbeid med å promotere prosjektet.

Ut på vidda jobber etter de internasjonale verdigrunnlag fra FN for nasjonal, regional og lokal samfunnsutvikling. Disse er FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, FNs konvensjon om barnets rettigheter, FNs bærekraftsmål med fokus på mål 4, 10, 12, 15 og 17. Videre er det fokus på implementering av CRPD/ Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne som en viktig del av Ut på vidda oppgaver.

Ut på vidda programmet har jobbet etter den nye strategiplanen for perioden 2023-2026. Strategiplanen fastsetter mål, og hvordan disse skal nås og bygger på den tidligere strategiplanen fra 2018-2022.

I 2023 har programmet jobbet med å gjenopptarte UPV-aktivitetene, utvikling av tilbud og arbeidet med å gjøre tjenestene kjent og derigjennom øke etterspørselen av tjenestene.

Med bakgrunn i avtalepartenes føringer, har styringsgruppen valgt å etablere pilotprosjektet "De åtte årstider i reindriften" for å få opp aktiviteten hos tilbyderne som legger til rette for økt lønnsomhet for de reindriftsfamiliene som ønsker å satse på Ut på vidda som en tilleggsnæring.

Gjennom hele våren 2023 har programmet kontaktet kommuner i reindriftsfylkene for å informere om Ut på vidda programmet, tilbydere og invitere dem til å delta i pilotprosjektet.

De kommuner som har fått tilbud om å være med på pilotprosjektet og sagt ja er: Alta, Lyngen, Grane, Trondheim og Oslo.

De kommunene som har fått tilbud og sagt nei er: Hammerfest, Tromsø, Harstad og Sortland. Bakgrunnen for at kommunene har sagt nei til invitasjonen

er manglende ressurser i kommunens administrasjon som kunne følge opp prosjektet.

Etter at kommunene har bekreftet deltakelsen i pilotprosjektet har programmet jobbet med å tilrettelegge for å bygge et godt samarbeid mellom UPV-tilbydere (reindriftsfamiliene) kommunene (innkjøpere) og skolene (bestiller) som kommunene har valgt til å motta UPV-tilbud.

Programlederen har kontaktet alle UPV-reindriftsfamiliene informert og invitert dem til å presentere sine tilbud for innkjøpere og bestillere de ønsker å samarbeide med.

Programlederen har arrangert Teamsmøter mellom kommunene, skolene og UPV-tilbydere som ønsker å samarbeide. Under disse møter har det vært anledning til å stille spørsmål til hverandre angående tilbudene, forventninger og ønsker kommunene og skolene har.

Videre har kommunene sammen med skolene fått muligheten til å velge blant de tilbudene som UPV-reindriftsfamilier kan by på.

Programleder har bistått både kommunene og valgte tilbydere med videre kontakt, planlegging av aktiviteter og inngåelse av kontrakter.

Gjennom hele høsten 2023 har skolene og tilbyderne planlagt og gjennomført UPV-aktiviteter.

Delpilot Alta kommune:

Alta kommune har valgt å ta inn Ut på vidda som en del av Den kulturelle skolesekken (DKS).

Gjennom DKS er kommunen forpliktet til å tilby aktiviteter knyttet til kulturarv. I år har kommunen valgt å tilby Ut på vidda aktiviteter til alle 5.klassinger i kommunen. Alta Sami Siida har gjennomført UPV- aktiviteter i 12 dager med ca 25 elever hver dag. Til sammen fikk 287 elever oppleve og lære om reindriften, samisk kultur og språk.

Delpilot Lyngen kommune:

Lyngen kommune har i høstterminen 2023 deltatt i pilotprosjektet Ut på vidda med to deltakende skoler; Eidebakken skole og Lenangen skole. Disse har deltatt med til sammen 34 elever og 4 voksne. Lyngen kommune valgte Ittugáissát AS som samarbeidspartner.

Delpilot Trondheim kommune:

Trondheim kommune ønsket å prøve ut et opplegg med Ut på vidda for en gruppe lærere og elever. Hovedmålgruppa var 5 til 10.trinn, delt opp i 5-7. og 8-10.trinn med praktiske og dialogbaserte samlinger. I 2024 er det planer om å sette i gang en kompetansehevingspakke for lærere i grunnskole og videregående om samisk innhold i LK20. Kommunen har et ønske om å teste om disse to satsingene kan fungere sammen.

Trondheim kommune har valgt Aejrie sjetje som sin samarbeidspartner.

Det var flere skoler som meldte interesse og til slutt ble tre skoler valgt for å delta i Ut på vidda prosjektet. Til sammen deltok 231 barn og ungdom, samt 17 lærere.

Delpilot Oslo kommune:

Det er Utdanningsetaten ved Oslo kommune som deltar i delpiloten.

Utdanningsetaten har ansvar for blant annet 160 grunnskoler og 25 videregående skoler.

Utdanningsetaten valgte Oslo Samiske skole til å delta i Ut på vidda pilotprosjektet.

Oslo Samiske skole valgte å samarbeide med Alta Sami siida.

Oslo Sami skole valgte å dele tilbudet i aktiviteter for alle elever fra 1.-5. trinn. Det var 35 elever og 4 lærere som deltok. Tilbyderen gjennomførte aktiviteter i Oslo på Oslo Sami skolen.

11 elever fra 6.- 10 trinn fikk reise til Alta hvor de ble undervist og gjennomførte aktiviteter innen tradisjonelle reinslaktmetoder, tradisjonell matlaging, osv.

Delpilot Grane kommune:

Grane kommune har valgt å delta i pilotprosjektet. De har valgt Grane barne- og ungdomsskole som mottaker av tilbudet.

De har valgt å samarbeide med tilbyderer Brurskanken.

Av forskjellige årsaker har ikke aktivitetene blitt gjennomført i 2023. De har søkt om å få gjennomføre aktivitetene i løpet av våren 2024.

Effekt og resultater:

Ut på vidda-tilbudet er fortsatt en ny tilleggsnæring. Videre drift og utvikling av lærings- og omsorgstjenester i reindriften vil kreve ressurser, engasjement og innsats både av etablererne, programmet Ut på vidda og av støttespillerne til næringen.

Prioritering av tiltak og aktiviteter vil i 2024 følge vedtatt strategiplan for 2023-2026. Det legges opp til en særlig prioritering av tiltak som får opp aktivitetsnivået og lønnsomheten hos de tilbyderne som allerede er etablert. Tilbydere som over tid ikke har vist interesse og som ikke har aktivitet, vil ikke bli prioritert. I stedet arbeides det for å få på plass nye tilbydere med god geografisk spredning.

Når det gjelder pilotprosjektet «Reindriftsåret – de åtte årstider i reindriften» er tilbakemeldingene fra brukere og tilbydere som er en del av ordningen udelt positiv. De positive tilbakemeldingene vil bli brukt i arbeidet med å få flere kommuner og tilbydere til å ta del i prosjektet.

Nettverksbygging mellom UPV-reineiere er en sentral forutsetning for å styrke kompetansen ved hjelp av hverandres erfaringer. Det vil gi kunnskap om forskjellig måter å drive tjenestene på, og ikke minst bygge opp samarbeidet mellom tilbyderne. I 2024 prioriteres etablering av felles møteplasser for tilbyderne, gjennom kurs og seminarer.

Blant de utfordringer UPV-programmet må jobbe videre med er å få på plass en bedre godkjenningsordning av nåværende og nye tilbydere. Dette burde samordnes og utvikles med Inn på tunet, da begge ordninger burde ha de samme kvalitetskrav av hensyn til til brukere, innkjøpere og omdømme begge ordningene har mål å oppnå for lærings- og omsorgstjenester.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og tilskudd til avløsning, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

For lovverket som forvaltes av landbruksavdelingen er gevinsten tatt ut. Saksomfanget på husdyrkonsesjonsregelverket er lite, så selv om fagmiljøet på avdelingen er styrket så er det fortsatt sårbart.

Det er etablert gode rutiner for kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og avløsertilskudd, og regionale miljøtilskudd. Det samme gjelder for eiendomslovgivningen. Det er kontinuerlig og god dialog blant saksbehandlere på ordningene, noe som sikrer ensartet rådgivning, veiledning og praksis.

Den største utfordringen knyttet til å beholde realisert gevinst er om embetet deles i Troms og Finnmark.

Reindriftsloven: Vi har fått bredere kompetanse etter sammenslåingen og mer ensartet forvaltningspraksis. Det har også gitt oss større fleksibilitet. Næringa i Troms opplever at de ikke har den tette oppfølginga fra forvaltningen som de har hatt tidligere.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2023.

Se tabeller.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	3	0	3
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	4	0	4
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	0		
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	3	0	3
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	1	0	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	2	0	2
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	2	1	1
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	0		
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	0		

Vi har, i tillegg til de nevnte, hatt en sak hvor vi stadfestet kommunens vedtak om avslag på fritak for gebyr i konsesjonssak.

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	3	1	0	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	4	1	0	3	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven §12	2	2	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	0	0	0	0	0	0	0	Ingen saker i 2023
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	1	0	0	0	1	0	0	2 klager er avvist og 1 sak gjelder stadfeste avslag fritak for gebyr
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	5	2	2	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	2	0	0	2	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	0							
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	3	0	0	3	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	1	0	0	0	0	1	0	Pålegg bortleie
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0							

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	0		
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	0		0
Grønnstruktur	0		
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Omdisponert 0,05 daa overflatedyrket jord til offentlig parkering avløpsanlegg. I en annen sak har Statsforvalteren stadfestet kommunens vedtak om å tillate omdisponering av et lite areal til vegformål, hvorav kun en svært liten del av dette er dyrkbar jord.

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet
Vedtak	0		
Påklaget til Landbruksdirektoratet	0		

Ingen saker om driftsenhet i 2023

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	0				
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1

Vedtaket er opphevet og saken er sendt tilbake til kommunen for ny behandling.

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	12	2	8	2	0

Statsforvalteren har pålagt to kommuner rapportering i 2023. Den ene kommunen måtte rapportere på saker som gjaldt omdisponering og deling, mens den andre kommunen måtte rapportere på saker som gjaldt driveplikt.

Nydyrking av myr - utfall av søknader i første- og klageinstans

Betegnelse på rapporteringskrav	Søknader i alt	Innvilget i alt	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Innvilget som følge av at myr er eneste dyrkingsressurs	Innvilget som følge av ivaretagelse av særskilte produksjoner i myr på fjellgrunn	Innvilget som følge av tap av andre produksjonsarealer	Søknader om dispensasjon for å nydyrke myrarealer avslått	Merknad
Søknader i førsteinstans om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om dispensasjon for å nydyrke myrarealer jf. nydyrkingsforskriften § 5a	0	0							

Kommunen kan gi dispensasjon til nydyrking av myr. Dette skal eventuelt registreres i KOSTRA, jf. forskrift om nydyrking § 5a.

Nydyrking av myr - størrelse på arealene som er omsøkt

Betegnelse på rapporteringskrav	Omsøkt i alt	Omsøkt areal dyp myr	Omsøkt areal grunn myr	Innvilget myrareal i alt	Innvilget areal dyp myr	Innvilget areal grunn myr	Avslått myrareal i alt	Avslått myrareal dyp myr	Avslått myrareal grunn myr
Informasjon om omsøkt myrareal	0			0			0		

Ingen klagesaker i 2023

Nydyrking av myr - ferdiggodkjent nydyrket myrareal

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker der nydyrking av myrareal er gjennomført og arealet er ferdiggodkjent	Ferdiggodkjent myrareal i alt	Ferdiggodkjent areal dyp myr	Ferdiggodkjent areal grunn myr
Informasjon om ferdiggodkjente saker		0		

Ingen klagesaker i 2023. Kommunene rapporterer selv i KOSTRA.

Odelsfrigjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker i alt	Samtykke til odelsfrigjøring gitt	Avslag på søknad om odelsfrigjøring	Merknad
Saker om odelsfrigjøring	0			

Det todelte målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status i forvaltningen av det todelte målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

Statsforvalteren i Troms og Finnmark forvalter fredet rovvilt etter forvaltningsplanen for region 8. Revidert forvaltningsplan er på høring med frist 14. februar 2024. Nemnda ber om særlig innspill som handler om erfaringsbasert/tradisjons - kunnskap, arealdifferensiert forvaltning, gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau. Landbruksavdelingen samarbeider med miljøavdelingen som har hovedansvaret for rovdyrforvaltningen i fylkene. Samarbeidet mellom miljø og landbruk er veletablert og fungerer godt.

Landbruksavdelingen bidrar i saksbehandlingen av søknader om erstatning for sau tappt til fredet rovvilt og i saksbehandlingen av forebyggende og konfliktdempende tiltak i sauenæringen, FKT.

Foreløpige tall fra eStil PT i Troms og Finnmark viser at det ble sluppet 43 883 sau og 69 645 lam på utmarkbeite i 2023. Lammetapene i foretakene er fortsatt høye og varierer mellom 3 % - 17 %. I 2023 er det økte tap av sau/lam forårsaket av bjørn, det gjelder særlig Sør - Varanger, Nesseby, Tana og Porsanger kommuner. Statsforvalteren er bekymret for de høye tapene av sau og lam på utmarkbeite.

133 av totalt 511 foretak søkte om erstatning for sau tappt til fredet rovvilt i 2023, det er en økning på 22 søknader fra året før. Vi har mottatt meldinger om at erstatningsordningen er ukjent og lite tilgjengelig for målgruppen. Derfor har Statsforvalteren i 2023 sendt SMS til alle foretak med sau med kort informasjon om erstatningsordningen, og med opplysning om søknadsfrist.

Det har vært en rekke oppslag i media og diskusjoner i det offentlige rommet om rovdyrpolitikken og rovdyrforvaltningen i 2023. Statsforvalteren har deltatt i flere møter med næring og øvrig forvaltning om saken. Det er også planlagt møteaktivitet knyttet til rovvilt i løpet av vinter/vår 2024 med ordførere i berørte kommuner med forekomster av fredet rovvilt.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.1.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen på landbruks-, natur- og kulturmiljøområdet.

Områdene i fylket

Skoltebyen i Sør-Varanger godt i gang. Kommunen har fått på plass skjøtselsplaner for biologiske verdier. De jobber med å få på plass kartlegging av kulturminner/bygninger i 2024. De er også i gang med arbeidet med å få på plass en forvaltningsplan for området. Vi ser en positiv endring og kommunen er godt engasjert i jobben som er gjort i 2023.

Tiltakene i alle områdene bidrar til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en god måte. Fordelingen på miljøtema varierer litt mellom områdene, i Skallan - Rå er det fortsatt en stor overvekt på tiltak til verneverdige bygninger, mens det i de andre områdene er jevnt fordelt mellom skjøtsel, kulturminner og kartlegging og prosessmidler. I Skardalen er det kommet inn nye naturverdikart, og det er kanskje behov for å oppdatere forvaltningsplanen.

Utfordringer/Trusler

Den største trusselen mot verdiene i områdene er, som ellers i fylket, nedgangen i antall bruk. Det er viktig for ivaretagelsen av kulturlandskapet at jordbruksdriften opprettholdes og utvikles. Statsforvalteren har hatt to møter om næringsutvikling i hhv. Goarahat og Sandvikhalvøya og i Skalla – Rå, for å prøve å styrke satsningene i områdene.

Forvaltningsplaner

De to eldste områdene, Goarahat/Sandvikhalvøya og Skárfvággi/Skardalen har forvaltningsplaner på plass. Goarahat/Sandvikhalvøyas plan er revidert i 2022. Kåfjord planlegger revidering av planen for Skárfvággi/Skardalen.

De andre områdenes planer er under utarbeidelse og Statsforvalteren vil i årets tildeling av ramme sette krav om at forvaltningsplanen må påbegynnes før det tildeles full ramme.

Skjøtselsplaner

Det ble i 2023 utarbeidet skjøtselsplaner for biologiske verdier i Skoltebyen.

Referansegruppemøter

Referansegruppene, bestående av regional forvaltning, kommune og grunneier-representant, møtes 4 ganger årlig, og fungerer som en støtte og veileder for kommunen i saksbehandling og utvikling av områdene. Referansegruppa har ikke hatt noen befaringer i 2023. Regional forvaltning møtes i tillegg i forbindelse med budsjettinnspill og tildeling av ramme til kommunene. Samarbeidet fungerer veldig godt.

Annet

Kommunene rapporterer fremdeles om ressursmangel og at det er lite samsvar mellom de ressursene kommunen tildeles gjennom rammetilskudd og de faktiske behov. Ordningen er tidkrevende og krever en engasjert kommune. Man er ikke fornøyd med at midlene som ble overført fra Fylkesmennene til kommunene, ved overføring av forvaltningsansvaret, ble jevnt fordelt til alle kommuner i fylket, ikke bare til de som har UKL-områder.

Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan, Vestnorsk fjordlandskap og Røros bergstad og Circumferensen

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Bidrar tiltak støttet av tilskudsordningen til å ivareta naturmangfold, kulturarv og jordbruksdrift på en tilfredsstillende måte? Er natur- og kulturmiljøverdiene i områdene styrket eller svekket? Er det positive trender i områdene?	Tiltakene bidrar til å oppfylle formålet med ordningen på en tilfredsstillende måte. Hovedfokus har vært på kulturminner/miljø og skjøtsel av naturmangfold. Verdiene er styrket eller vedlikeholdt i våre områder. Det er stor pågang av søknader og midlene brukes som regel opp. Det antyder at interessen for ordningen og ivaretagelsen av verdiene er god. I tillegg øker kartleggingen av områdene, slik at vi får en bedre og bedre oversikt over natur- og kulturlandskapsverdiene.
Er det noen spesielle trusler eller utfordringer mot natur- og kulturmiljøverdier eller jordbruksdrift i områdene?	Som nevnt tidligere er den største trusselen nedleggelse av gårdsdrift i de utvalgte områdene. Nedleggelse og tap av beitedyr vil bidra til økt jengroing og tap av både natur - og kulturmiljøverdier i områdene. Ordningen er og sårbar i de kommuner som har få landbruksansatte.
Bli ordningen brukt i næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdier og jordbruksdrift?	Ja, noen grunneiere har brukt ordningen til næringsutvikling basert på natur- og kulturmiljøverdiene. Statsforvalteren har i 2023 arrangert 2 møter om næringsutvikling i UKL, og hadde blant annet innledere innen reiseliv og turisme basert på natur - og kulturverdier.
Finnes det en overordnet forvaltningsplan for området (ja/nei)?	To av områdene har hatt forvaltningsplan i flere år, og disse er nylig revidert eller under revidering. De to yngste områdene er i gang med sine forvaltningsplaner, og Statsforvalteren har gitt tydelig signal om at manglende forvaltningsplan kan føre til redusert ramme til kommunen i kommende år.
Fungerer de overordnede forvaltningsplanene/områdeplanene på en hensiktsmessig måte for å prioritere de viktigste tiltakene knyttet til alle deltema omfattet av formålet med ordningen?	Vi har inntrykk av at forvaltningsplanen fungerer som overordnede retningslinjer for prioritering av tiltak i områdene. Det burde i tillegg vært krav om årlige retningslinjer for hvert område.
Fungerer samarbeidet mellom de ulike aktørene på lokalt og regionalt nivå på en tilfredsstillende måte?	Regional forvaltning har jevnlig møter i løpet av året, både i forhold til budsjett og fordeling av ramme, og referansegruppemøter med hvert område. Samarbeidet fungerer godt.

Styrke arbeid og helse som fagområde (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal:

- Redegjøre for kartleggingen av tjenestesamhandlingen som er etablert mellom NAV-kontor og kommunenes helse- og omsorgstjeneste
- Redegjøre for felles tiltak for å styrke og bedre tjenestesamhandlingen om tjenestemottakere/pasienter som har behov for tjenester fra NAV og helsestjenesten

Felles møter mellom NAV-ledere og kommunens helse- og omsorgstjeneste i 2022, er videreutviklet med gjensidig informasjon om hverandre sine

tjenester. På Helseledernetverket har vi hatt tjenestesarbeid som eget tema med orientering og dialog. Dette gir økt fokus på muligheter, og viktigheten av å samhandle på tvers for å gi forsvarlige tjenester.

Vi har mange små kommuner i fylket vårt og oppgavene er fordelt på få personer. I flere kommuner er oppgaver som skal ivaretas samlokalisert, og oppgavene løses i et tett samarbeid mellom få ansatte.

Statsforvalteren har sammen med NAPHA arrangert samhandlingsseminar for kommuner, spesialisthelsetjeneste, NAV og brukerrepresentanter; "Bedre i lag" i Troms og Ofoten. Målet med seminarene var å bidra til at kommunene, spesialisthelsetjenesten og NAV lokalt sammen med fastlegene og brukermiljøene, jobbet med å videreutvikle strukturer og kultur for samhandling. Den umiddelbare responsen hos deltakerne var at dette var med på å bidra til bedre samhandling i praksis.

Statsforvalteren har i samarbeid med kompetanse- og brukermiljø vært med på å arrangere nettverkssamling for erfaringskonsulenter som jobber ved NAV eller ulike deler av helsetjenesten.

Embetet har etablert internt samarbeid mellom helse, sosial og oppvekst/barnevern knyttet til FACT og FACT ung satsningen slik at vi bedre kan bidra til helhetlige og mer koordinerte tjenester. Det er videre behov for å opprettholde innsats for å gjøre endringene i velferdslovgivningen fra 2022 kjent, både i helse-, omsorg og sosialtjenestene, og de andre velferdstjenestene.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Utgangspunktet for vår interne budsjettfordelingsmodell er å bringe embetets budsjett på de ulike fagområdene mest mulig i samsvar med tildelingen på de ulike departementenes fagområder. Det utelukker likevel ikke lokale prioriteringer i tråd med embetets Strategi 2020+ og i særlige tilfeller av saksområder med spesielle utfordringer. Det settes av 2 % av samlet tildeling til lokale prioriteringer.

Den nasjonale budsjettfordelingsmodellen ble fra 2023 fullt ut iverksatt for alle embeter. For oss hadde modellen full virkning fra 2022. Modellen har medført reduserte rammer for oss, og budsjettsituasjonen på LMD-området er særlig utfordrende. Videre har embetet fått ytterligere kutt i de årlige tildelingene, og disse må vi også ta høyde for i budsjettene fremover.

I planleggingen er det nødvendig med et godt samspill mellom bevilgning og tildelinger på fremmedkapitler, og målet er god samlet ressursutnyttelse. Vi opplever også at enkelte prosjekter/oppdrag ikke er fullfinansiert, noe som innebærer at merforbruket på prosjekter må dekkes i bevilgning.

Samlet ressursbruk for kap. 0525 viser en reduksjon på 2,3 mill. fra 2022 til 2023, som tilsvarer en reduksjon på 1,3 %. Reduksjonen må ses i sammenheng med at tildelingen i 2022 inkluderte 8,5 mill. i overførte midler fra året før, mens tilsvarende beløp for 2023 er 1,1 mill.

Lønnsutgiftene øker med 4,5 mill. der pensjonsutgiftene øker med 3,6 mill. og arbeidsgiveravgiften øker med 0,8 mill. Økningen for lønnsutgifter må også ses i sammenheng med lønnsoppgjøret i staten på ca. 5 %, at antall årsverk reduseres med 7,8 årsverk til 202 årsverk i 2023, og at refusjon av sykepenge øker med 2,7 mill. Reise- og driftsutgifter reduseres med 6,4 mill., og dette skyldes hovedsakelig gjennomføring av anskaffelser av møbler og annet utstyr til Statens hus i Vadsø og to restanseprosjekter i 2022.

Merforbruket for 2023 er på 1,5 mill., og det skyldes betydelig høyere pensjonsutgifter til Statens pensjonskasse (SPK) enn budsjettet. Vi er helt avhengige av riktige prognoser fra SPK når vi skal sette av midler i regnskapet, og etter innføringen i 2022 av en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert premiemodell opplever vi at det er store avvik mellom SPKs prognoser og de faktiske kostnadene. For 2023 var aviket mellom SPKs prognose for total årspremie og faktisk fakturert premie på 2,7 mill.

Samlet ressursbruk for fagdep. viser en reduksjon på 4,7 mill. fra 2022 til 2023, eller en reduksjon på 8,6 %. Det er en reduksjon for LMD som skyldes reintellingen i 2022, mens det er en økning for JD og KD. Vi viser til kommentarer under for nærmere beskrivelse av endringene.

Arbeids- og inkluderingsdepartementet – Kapittel 0525 øker med 350, og det skyldes hovedsakelig endring i regnskapsføringen av borgerskapsremonier til resultatområde under AID, jf. veiledningen for bruk av resultatområder i regnskapsføring. Fag dep. øker med 500, og det skyldes både økt prosjekttildeling og bedre utnyttelse av tildeling.

Barne- og familiedepartementet – Kapittel 0525 øker med 1 000. På barnevernsområdet øker lønnsutgiftene, refusjon sykepenge reduseres og driftsutgifter øker. For fag dep. er det mindre endring.

Helse- og omsorgsdepartementet – Kapittel 0525 reduseres med 1 200. Lønnsutgifter reduseres, sykepengene øker og driftsutgifter øker. Fag dep. øker med 850 som skyldes en økning for LIS-turnusveiledning og et nytt prosjekt for strategisk kompetanseutvikling. Det er også en redusert tildeling for leve hele livet-prosjektet.

Justis- og beredskapsdepartementet – Kapittel 0525 øker med 1 900. Lønnsutgiftene på beredskapsområdet øker samtidig som foreldrepenger reduseres, og på justisområdet reduseres sykepengene (mindre vakanser). Driftsutgiftene på beredskapsområdet øker også. Fag dep. øker med 2 500 som skyldes en økning innenfor vergemålsområdet.

Klima- og miljødepartementet – Kapittel 0525 øker med 400 der driftsutgifter øker med 500 for områdene naturmangfold og forurensning. Fag dep. reduseres med 700, som hovedsakelig skyldes avslutning av prosjekt for motorferdsel i utmark.

Kommunal- og distriktsdepartementet – Kapittel 0525 reduseres med 6 700. Lønnsutgiftene øker med ca. 3 700 (pensjon), mens driftsutgifter reduseres med 9 400. Årsaken til nedgangen er avslutning av husprosjektet i Vadsø i 2022. Videre øker sykepenge og adm. kostnadsdekning med henholdsvis 700 og 300. Fagdep. reduseres med 1 000, og dette forklares med at prosjekt FUFINN på vergemålsområdet ble avsluttet i 2022 samt lavere prosjekttildelinger innenfor planområdet.

Kunnskapsdepartementet – Kapittel 0525 øker med 1 000. Lønnsutgifter øker med 800, driftsutgifter øker med 400 og sykepenger øker med 200. Fagdep. øker med 4 800, og dette skyldes i hovedsak at sensur for både grunnskole og videregående ble gjennomført i 2023.

Landbruks- og matdepartementet – Kapittel 0525 øker med 700. Lønnsutgiftene øker med 1 200 samtidig som sykepengererefusjonene øker med 800. Driftsutgifter øker med 350, som skyldes en endring i regnskapsføringen av tre av embetets leasingbiler. Bilene brukes av enhetene til faglige tjenestereiser/tilsyn/ befaringer mv. Fagdep. reduseres med 12 000, og dette skyldes reintellingen i 2022.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2023	Fagdep. 2023	Kapittel 0525, 2022	Fagdep. 2022
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	2 961	4 126	2 604	3 601
Barne- og familiedepartementet	8 476	1 906	7 469	1 767
Helse- og omsorgsdepartementet	22 933	8 574	24 103	7 720
Justis- og beredskapsdepartementet	10 599	12 042	8 726	9 513
Klima- og miljødepartementet	26 146	10 130	25 721	10 813
Kommunal- og distriktsdepartementet	58 443	250	65 197	1 266
Kunnskapsdepartementet	13 572	11 787	12 548	7 021
Landbruks- og matdepartementet	27 342	70	26 650	11 999
Andre	355	1 323	121	1 250
Sum	170 827	50 208	173 139	54 950

Beløpene stemmer med regnskapet. Beløp kap. 0525 er summen av kap. 0525.01 og 3525.02. Beløp fagdep. er summen for lønnskonti i intervallet 5000 - 5899 for alle fagkapittel unntatt kap. 0525.21.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Vi har hatt høy aktivitet for de ordinære oppdragene våre i 2023 med en betydelig utadrettet virksomhet med møter, tilsyn og konferanser. Det er også arbeidet videre med de strategiske satsingene *Fyrtårn barn og unge* samt *kommunedialogen*, herunder opplæring av folkevalgte.

I planleggingen er det nødvendig med et godt samspill mellom bevilgning og tildelinger på fremmedkapitler, og målet er god samlet ressursutnyttelse. Regnskapet for kap.post. 0525.01 viser et forbruk på 101 % av tildelingen, som innebærer et merforbruk på 1,5 mill. Merforbruket skyldes betydelig høyere pensjonsutgifter til Statens pensjonskasse (SPK) enn budsjettet, og avviket mellom SPKs prognose for total årspremie og faktisk fakturert premie utgjør 2,7 mill. Det må også nevnes at ressurs situasjonen på LMD-området er særlig utfordrende.

For prosjekttildelinger på postene 01 – 45 (drift) har vi brukt 95 % av tildelingene der restmidlene på 7,9 mill. hovedsakelig knytter seg til BFD, KLD og KD. For prosjekttildelinger på postene 60 – 80 (tilskudd) har vi brukt 97 % av tildelingene der restmidlene på 5,8 mill. hovedsakelig knytter seg til HOD, LMD og KLD. Samlet mener vi at ressursutnyttelsen er god.

Samlet sett mener vi Statsforvalteren i Troms og Finnmark leverer gode tjenester til våre oppdragsgivere og innbyggere innenfor de økonomiske rammene vi har til rådighet. Vi viser også til statsforvalterens beretning i kap. 1 og øvrig redegjørelse i årsrapporten. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kapittel 6 og kommentarer under punkt 3.4.

3.6 Andre forhold

Ingen rapport

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

Styringen av embetet baserer seg på tildelingsbrev og hovedinstruks. Vi gir tilbakemelding på foreløpig tildelingsbrev og har dialog med fagdepartementene om prioriteringer og løsning av oppdrag. Myndighet delegeres fra embetsledelsen til avdelingsdirektørene i egne delegeringsreglement. Det er utarbeidet egne delegeringsreglement for hver avdeling som godkjennes av embetsledelsen. Disse styringsdokumentene er grunnlaget for vår strategiske plan, overordnede virksomhetsplan og avdelingsvise virksomhetsplaner.

I virksomhetsplanen konkretiseres, fordeles og risikovurderes oppdragene. Det er fokus på bærekraftsmålene i løsning av oppdrag. Måloppnåelse rapporteres i årsrapporten. Tilbakemeldinger på årsrapport og tilbakemeldinger i styringsmøter er en viktig kilde til korrigering og endring. Det er utarbeidet rutine for risikovurdering i embetet. Alle viktige prosesser og milepæler er lagt inn i et årshjul. Risk Manager brukes aktivt for å rapportere avvik. Avvik håndteres og lukkes kontinuerlig med fokus på forbedring og læring. Årsbudsjett, langtidsbudsjett og økonomirapportering skal sikre en forsvarlig disponering av økonomiske ressurser. Embetet har mål- og resultatstyring som grunnleggende styringsprinsipp og har rammefordelt en stor del av budsjetttrammen til avdelingsdirektørene.

De viktigste koordinerende og styrende organer i embetet er ledergruppa, utvidet ledergruppe, IDF-utvalget og arbeidsmiljøutvalget. På avdelingsnivå er det faste avdelingsmøter.

Noen avdelinger har også egne møter for avdelingsledelsen.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Risikostyring er en integrert del av mål- og resultatstyringen i embetet.

Overordnet risikovurdering for embetet gjøres to til tre ganger i året, samt at risiko gjennomgås i forbindelse med revidering av budsjett to ganger årlig.

Risikovurderinger gjennomføres i alle enheter i forbindelse med virksomhetsplanlegging, ved budsjettrevidering og løpende gjennom året.

I tillegg risikovurderer vi alle større prosjekter. Pukkellaksprosjektet var gjenstand for en god og kompleks risikovurdering som i hele prosjektperioden var gjenstand for revidering og evaluering. Vi mener at arbeidet vårt med kvalitet på risikovurderingene bidro til at dette prosjektet ble så vellykket (leveranse på tid, kvalitet og innenfor budsjett).

Reindriftsavdelingen risikovurderer nå alle feltoppdrag før de gjennomføres. Det blir også gjennomført risikovurderinger i store saker, hvor vi ser muligheten for å ende opp med tvangstiltak som vi kanskje må stå for selv, for eksempel tvangsutdrivning av rein eller riving av et ulovlig gjerde.

For de fleste avdelingene i 2023 har antall områder med risiko vært relativt stabilt, og gått gradvis ned. For eksempel saksbehandlingstider innenfor plan- og byggesaker.

Når det gjelder reindriftsavdelingen, har embetet over flere år meldt tilbake til både landbruks- og matdepartementet og landbruksdirektoratet at tildelte ressurser ikke er tilstrekkelige for å kunne løse lovpålagte oppgaver. Vi har i 2023 hatt høyt sykefravær og stort press på våre ansatte i reindriftsavdelingen etter reintellesaken vinteren 2022. Ut fra en overordnet risikovurdering prioriterte embetet i 2023 å styrke reindriftsavdelingen med 1,1 millioner ekstra for å kunne ha lønnsmidler til vikarer mv.

Embetet brukte kvalitetssystemet Risk Manager til avvikshåndtering i 2023. Styringsbiblioteket er vårt felles bibliotek for rutiner, prosedyrer og andre styringsdokumenter. Risiko- og sårbarhetsanalyser gjøres etter en lokal mal, og internkontrollgruppa har som oppgave å videreutvikle veiledning og maler for dette.

Embetet bruker pr januar 2024 en midlertidig løsning knyttet til avvikshåndtering, i påvente av en mer permanent løsning som skal leveres fra STAF.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Beskrivelse av overordnet internkontroll

Økonomistyring, virksomhetsplanlegging og overordnet risikostyring følger embetes årshjul. Vårt internkontrollsystem er basert på lovkrav, kravene i økonomiregelverket og styringsdokumentene fra DFD. Vi har utarbeidet en intern økonomistyringskalender og økonomi utarbeider månedlige økonomirapporter til avdelingene fra april og ut året. Det vurderes at embetet i 2023 hadde tilfredsstillende økonomistyring og kontroll, jf. økonomireglementet.

Risiko- og vesentlighetsvurderinger ligger til grunn for vårt arbeid med virksomhetsplanlegging. I det årlige arbeidet med virksomhetsplanen legges det til rette for at ansatte kan være med å påvirke og bidra i arbeidet.

Alle våre sentrale interne styringsdokumenter og retningslinjer er gjort tilgjengelig på vårt intranett. Det samme gjelder referater fra ledermøter, AMU- og IDF-møter. Vi har månedlige møter både i AMU og IDF.

En del av vårt internkontrollsystem er delegeringsreglementer som tydeliggjør roller og ansvar i embetet. Vi utarbeider både overordnet delegeringsreglement og avdelingsvise delegeringsreglementer som evalueres årlig. Vi legger til rette for både medbestemmelse i avdelingene og medvirkning i vårt IDF-utvalg før disse styringsdokumentene endelig godkjennes.

Iverksatte forbedringstiltak i 2023

Overordnet

Vi har i 2023 jobbet med å videreutvikle vårt internkontrollsystem sett i lys av reintellesaken fra 2022.

De konkrete tiltakene har i særlig grad vært innrettet mot informasjon og opplæring om regelverk, rutiner og prosedyrer for å sikre god etterlevelse.

Embetsledelsen og ledergruppas konklusjon er at kunnskap og bevissthet om internkontroll er blitt vesentlig bedre i vår virksomhet. Vi erfarer at det er økt bevissthet om regelverk og rutiner, og i særlig grad den enkeltes forpliktelse om etterlevelse av de spilleregler som gjelder. Organisasjons- og utviklingsavdelingen benyttes aktivt av både ledere og ansatte for å få veiledning og støtte.

Høsten 2023 etablerte embetet en intern partssammensatt internkontrollgruppe for å gjennomføre en systematisk gjennomgang av embetets internkontroll, inkludert risikovurderinger, økonomistyring og HMS-rutiner. Målet er å kartlegge hva som er på plass og hva som kan videreutvikles i den enkelte avdeling og overordnet for hele embetet.

Den partssammensatte internkontrollgruppa har gjennomført kartleggingsamtaler med ledere og utvalgte medarbeidere i alle avdelinger, samt embetsledelsen. Gruppa får eksternt veiledning i arbeidet fra DFØ. Gruppa skal levere sin rapport til ledergruppa innen 1.3.24.

Arbeidet har involvert alle avdelinger og det har vært en viktig suksessfaktor at gruppa har hatt et bredt utvalg av representanter (IDF-utvalg, AMU-utvalg, HR, økonomi, arbeidsgiverrepresentanter og ledergruppa. Representantene har aktivt bedt om innspill underveis i prosessen og har også videreformidlet informasjon om arbeidet på vegne av gruppa.

På embetets arbeidsmiljødag 17.11.23 ble habilitet, internkontroll og risikovurderinger satt på dagsorden for alle ansatte både i form av presentasjoner og gruppearbeid.

Vi mener den brede forankringen i organisasjonen har vært et viktig grep for å kunne videreutvikle vår interkontroll og sikre en god kultur for etterlevelse.

Arbeidstidsbestemmelser

I lys av reintellesaken i 2022 iverksatte vi en rekke tiltak for å sikre etterlevelse av arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser både i form av opplæring og fokus på at embetet skal ha en god kultur for oppfølging av arbeidstidsbestemmelser.

Vi har i 2023 hatt et eksternt tilsyn fra Arbeidstilsynet på våre rutiner omkring føring av arbeidstid i felt. Arbeidstilsynet konkluderte med at våre rutiner er tilstrekkelige og at HR har gitt tilstrekkelig veiledning. Tilsynet ble avsluttet i august 2023 uten videre oppfølging.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark har ikke registrert noen lovbrudd på arbeidsmiljølovens arbeidstidsbestemmelser verken før eller etter reintellesaken vinteren 2022.

Anskaffelser

Høsten 2023 har vi gjennomført kontroller av alle faktura over kr 100 000 i Unit4 og en aggregert kontroll på anskaffelsesområdet (avtalelojalitet avtale om kontorekvisita, gjennomgang av leverandører med store beløp og oppsummering av avviksbehandlingen).

Som følge av fakturakontrollen er det meldt flere avvik i vårt avvikssystem RiskManager. Målet med avviksmeldingene er å håndtere det konkrete avviket, men også at avviket skal bidra til læring/kvalitetsutvikling for å unngå liknende avvik for fremtiden.

Dette tiltaket har hatt god effekt, og antall innmeldte avvik går ned.

Miljøavdelingen har utarbeidet mer omfattende rutiner på slutten av 2023 som ikke lenger muliggjør anskaffelser uten at organisasjons- og utviklingsavdelingen er involvert, og seksjonsleder i miljøavdelingen er involvert og godkjenner dette.

Når det gjelder innkjøp i reindriftsavdelingen, forberedes nå alle innkjøp av en egen gruppe i nært samarbeid med veiledning fra organisasjons- og utviklingsavdelingen.

Det er ikke grunn til å anta at midler er brukt til formål som ikke er i samsvar med tildelingene. Videre er det heller ikke grunn til å anta at varene og tjenestene ikke er levert. Det vises her til at alle faktura er attestert av ansatte med god kjennskap til bestilling/levering og deretter budsjettgodkjent av ansatte med myndighet. Risikoen for misligheter kan ikke utelukkes, men vurderes som svært liten.

Habilitet

Tema habilitet har i særlig grad vært tema i reindriftsavdelingen. Avdelingen har i dag et stort fokus på habilitetsvurderinger for ansatte og har hatt egen opplæring i regelverket. Det er i dag høy bevissthet hos ansatte om habilitet i tillegg til at avdelingsledelsen vurderer dette ved fordeling av saker.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Bemanning

Vi hadde ved årsskiftet 202 årsverk. Vi har i all hovedsak god tilgang på godt kvalifiserte søkere, men vi har over litt tid sett at vi får noe færre søkere sammenlignet med få år tilbake. Dette gjelder for alle våre kontorsteder. Ved noen få utlysninger er det utfordrende å få kvalifiserte søkere til vårt

hovedkontor i Vadsø, og noen stillinger lyses derfor ut flere ganger. Dette gjelder særlig juriststillinger hvor det stilles krav til erfaring.

Vi er ikke lønnsledende i fylket, men kan tilby utviklende og varierte oppgaver sett i sammenheng med gode velferdsordninger. Ved noen rekrutteringer har vi ikke kommet i mål på grunn av lønnsforventninger vi ikke har kunnet innfri. Alt i alt opplever vi likevel at vi er en veldig attraktiv arbeidsplass. Vår turnover var på 4,5 % i 2023 som er en liten oppgang fra 2022 (4 %). Vår relativt lave turnover skyldes i stor grad at vi har redusert antall ansatte i embetet.

Kapasitet

Med kapasitet forstår vi hvordan bemanning og kompetanse står i forhold til de oppgaver vi er gitt. Vakanser, permisjoner og sykdom treffer de ulike fagområdene i varierende grad og dette kan bli utfordrende for enkelte avdelinger. Vårt sykefravær var 8,1 % i 2023 som er en økning fra 2022 (6,4 %).

Ledere følger opp sykefravær, og HR er med og bistår i flere saker. 2023 har vært et år preget av langt flere langtidssykefravær enn normalt.

Bedriftshelsetjenesten er brukt aktivt inn i arbeidet både med å forebygge og håndtere sykefravær der det har vært hensiktsmessig. Bistand er bestilt inn både på individuelt og organisatorisk nivå. HR søker om tilskudd til ekspertbistand fra NAV der vi kvalifiserer til dette.

Kompetanse

Vi er en solid kunnskapsorganisasjon hvor de ansattes kompetanse i all hovedsak dekker våre kompetansebehov. De fleste av våre medarbeidere har høyere utdanning i form av minimum bachelorgrad, men de fleste har master og vi har også noen medarbeidere med doktorgrad.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Embetet har relativt få eiendeler. Kjøp av alt inventar gjennomføres i organisasjons- og utviklingsavdelingen og finansieres gjennom embetets felles driftsbudsjett.

STAF eier og administrerer alt IKT-utstyr.

Embetet leaser fem tjenestebiler. Vi eier også flere snøscootere, atv-er og tilhengere, som er registrert hos Statens vegvesen.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Regnskapsrevisjon

Riksrevisjonen avdekket brudd på bestemmelser om økonomistyring i staten i forbindelse med reintellingen som fant sted vinteren 2022, jf. revisjonens beretning datert 30.6.23. Bakgrunnen var at embetet overskred sine beløpsmessige rammer på tidspunktet tellingen fant sted.

Med unntak av avvik i reintellesaken, uttalte Riksrevisjonen at de ikke var kjent med forhold som tilsier at embetet har disponert bevilgninger i strid med administrative regelverk med betydning for økonomistyring i staten.

Informasjonssikkerhet

Embetet har et fungerende informasjonssikkerhetsutvalg. Utvalget er et rådgivende organ som skal bidra til å sette informasjonssikkerhet på agendaen.

I 2023 ble det gjennomført en undersøkelse om sikkerhetskultur i embetene. Undersøkelsen viste at vi fortsatt må arbeide med å informere ansatte om instruksjer, rutiner m.m. Videre må ledelsen være tydeligere som rollemodeller i å uttrykke forventninger til de ansatte om ivaretagelse av informasjonssikkerhet i sitt arbeid.

Det var stor deltakelse blant våre ledere i digitalt seminar om informasjonssikkerhet for ledere. Høy deltakelse begrunnes i embetsledelsens klare signaler om forventet deltakelse av ledere.

Embetet har i 2023 startet et arbeid med å videreutvikle vårt internkontrollsystem hvor også informasjonssikkerhet inngår. Arbeidet vil fortsette i 2024.

Embetet begynte i 2023 arbeidet med å revidere policy for informasjonssikkerhet. Dette arbeidet skal ferdigstilles i løpet av første halvår 2024.

Det ble rapportert 8 avvik i RiskManager i 2023. Ingen av disse avvikene var alvorlige.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Likestilling og arbeid mot diskriminering er en integrert del av planer og dokumenter som lønnspolitisk dokument, tilpasningsavtale og våre HR- og personalrutiner.

Embetet har egne retningslinjer for varsling og oppfølging av kritikkverdige forhold - herunder mobbing, diskriminering og trakassering. Vi har videre vernejeneste og et velfungerende arbeidsmiljøutvalg.

Vi har høyt fokus på individuell tilrettelegging i form av fleksibilitet og tilpasset arbeidssituasjon til ulike livssituasjoner.

Arbeidsmiljøutvalget

SFTF har et partssammensatt arbeidsmiljøutvalg (AMU) som i 2024 hadde 10 møter. Hovedvernombudet var møteleder i 2023. Faste saker har vært sykefravær, HMS-avvik/ forbedringsforslag (rapporter), gjensidig informasjonsutveksling om vårt arbeidsmiljø, pågående husprosjekter, langtidsbudsjett, OU-prosesser, reintellesaken og struktursaken.

AMU startet diskusjon om et mer transparent HMS-arbeid ved årsskiftet 2022-2023. Utvalget ønsket en systematisk gjennomgang av embetets risikovurderinger og HMS-rutiner for å kartlegge hva som var på plass og hva som manglet. Denne innledende diskusjonen ble utsatt i påvente av konklusjon i struktursaken som KDD kommuniserte skulle komme før sommeren 2023. Med rapportene i reintellesaken som kom våren 2023, vedtok ledergruppa, AMU og IDF-utvalget og oppnevnte en partssammensatt internkontrollgruppe som gikk i gang med sitt arbeid høsten 2023.

AMU har gjennom året fulgt opp tilbakemeldinger på hvordan struktursaken påvirker vårt arbeidsmiljø. Konklusjon var ventet, men kom ikke i 2023. Tidspunkt for denne er skjøvet på flere ganger.

AMU er bekymret for utviklingen i arbeidsmiljøet med usikker og lang ventetid før konklusjon kommer. Utover i 2023 ble det stadig vanskeligere for våre avdelinger og seksjoner å planlegge godt og langsiktig med tanke på strategiarbeid, budsjettarbeid og rekruttering. AMU ser at den lange ventetiden har hatt en negativ psykologisk effekt på vårt arbeidsmiljø.

SFTF har over tid hatt fokus på at ansatte bør melde inn avvik som vi kan bruke i vårt interne utviklingsarbeid. I 2023 ble det registrert 42 HMS-avvik og forbedringsforslag.

Det var i 2023 to typer HMS-avvik som utpekte seg med særlig behov for tiltak. Ansatte meldte inn vanskelige/truende situasjoner i forbindelse med kundekontakt i servicesenteret og på samtalerom, samt situasjoner der man i samtaler med kunder opplever at vedkommende er på tanker om selvmord.

Samtlige ansatte ble tilbudt kurset Oppmerksom på selvmordstanker i regi av Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS).

Organisasjons- og utviklingsavdelingen med servicesenteret er førstelinjen som tar imot besøkende som kommer til kontorene i Vadsø og Tromsø. Avdelingen gjennomførte dagskurs med Securitas i konflikthåndtering og konfliktreduserende kommunikasjon høsten 2023.

AMU arrangerte fagdag for alle ansatte om arbeidsmiljø 17.11.23.

Fagdagen besto av quiz om habilitet, presentasjoner om etikk og internkontroll, risikovurderinger, og gruppe/refleksjonsarbeid med praktiske øvelser.

Bedriftshelsetjeneste (BHT)

BHT er ikke medlem i AMU. BHT har likevel bidratt i det systematiske HMS-arbeidet i hele 2023. Avonova er hovedleverandør av tjenester. Hemis er ekstra leverandør av tjenester da Hemis har lokalkontor i Vadsø og man kan gjennomføre oppdrag lokalt.

BHT er brukt aktivt inn i arbeidet både med å forebygge og håndtere sykefravær der det har vært hensiktsmessig. Bistand er bestilt inn både på individuelt og organisatorisk nivå, og da særlig bistand til reindriftsavdelingen.

Vernerunder

Vernerunder ble gjennomført innenfor hvert verneområde. Samtlige avdelinger hadde gjennomgang i 2023. Vernerundene ble gjennomført som fellesmøter der innholdet i skjema ble tatt opp i plenum og diskutert. Alle ansatte fikk gjennomgang av hvor HMS-informasjon, avviksmeldinger og Styringsbiblioteket ligger på Lengst nord.

AKAN-utvalget

AKAN-utvalget laget en ny handlingsplan i 2023. Ett av punktene innebærer å informere om AKAN-utvalget og dets arbeid ut i organisasjonen. AKAN gjennomførte informasjonsmøter høsten 2023.

Rekruttering

Våre annonsetekster oppfordrer som lovpålagt alle kvalifiserte søkere med nedsatt funksjonsevne og/eller innvandrerbakgrunn å søke.

Vi har en samarbeidsavtale med NAV om inkludering, men foreløpig har ikke dette samarbeidet fått helt ønsket effekt.

Vi opplever ofte at søkere som krysser av for nedsatt funksjonsevne eller hull i CV-en, ikke oppfyller våre generelle kompetansekrav. Det er svært få av søkerne som oppgir at de har nedsatt funksjonsevne, eller hull i CV'en.

Trening i arbeidstiden

De ansatte kan trene to timer i arbeidstiden per uke.

4.3 Andre forhold

Konsulentbruk

Vi har brukt 6,2 mill. på konsulenter i 2023, hvorav juridisk bistand utgjorde 500 000 og organisasjonsutvikling utgjorde kr 80 000.

Vi har brukt kr 969 000 på faglig bistand til et prosjekt knyttet snøberedskap. Videre har vi brukt om lag 2,6 mill. på ulike faglige prosjekter innenfor miljøområdet (miljøovervåking, skjøtsel, naturkartlegging, vannmiljøovervåking og tiltak i verneområder). Vi har videre bruk om lag kr 800 000 på et faglig prosjekt innenfor oppvekstområdet. Innenfor AID-området er det brukt kr 185 000 i et faglig prosjekt om kompetanseheving.

Vi har ikke brukt konsulenter innen kommunikasjonsbransjen.

Vi har kun benyttet konsulenter der vi ikke har kompetanse selv.

Desentraliserte arbeidsplasser

SFTF har 5 kontorer med flere ansatte (Vadsø, Tromsø, Karasjok, Kautokeino og Andselv), samt 12 kontorplasser for våre nasjonalparkforvaltere spredt over hele Troms og Finnmark. Vi har derfor ikke sett det som hensiktsmessig å etablere flere desentraliserte arbeidsplasser i regi av SFTF i våre to fylker.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Den sikkerhetspolitiske situasjonen og nærheten til Russland vil fortsatt påvirke embetets prioriteringer. Samfunnssikkerhet og beredskap står øverst på dagsorden, og vi er særlig opptatt av hvordan vi kan følge opp grensekommunen Sør-Varanger.

Bosetting av ukrainske flyktninger har ført til en utflating eller svak økning i innbyggertall i de fleste kommunene. Likevel er det et faktum at mange distriktskommuner har opplevd betydelig nedgang i folketall uten at de folkevalgte har tatt nødvendige grep for å tilpasse kommunale tjenester til reduksjonen i overføringene fra staten.

Demografisk utvikling og omstillingsutfordringer gjør at stadig flere kommuner etterspør mer råd og veiledning fra Statsforvalteren. Manglende stabilitet i administrative nøkkelfunksjoner og små sårbare kompetansemiljøer forsterker behovet. Særlig problematisk er hyppig utskifting av kommunedirektører.

Av ulike årsaker ser vi også en økning i antall kommuner i ROBEK. Vi konstaterer at svært mange kommuner er på etterskudd når det gjelder å tilpasse tjenestetilbudet til endringene i befolkningssammensetning. Kommunepolitikere kvier seg for å ta upopulære beslutninger og skyver problemene foran seg. Slik kan det ikke fortsette. Konsekvensen er at Statsforvalteren får en stadig større portefølje av kommuner som må følges ekstra opp med intensivt veiledning og kontroll knyttet til arbeid med kommunebudsjett og økonomisk utvikling gjennom året.

Kampen om arbeidskraften har tilspisset seg ytterligere. Kommunene må strekke seg langt økonomisk for å få tak i nøkkelkompetanse, og det er blitt mer vanlig med avtaler om såkalt «Nordsjøturnus». Innenfor flere fagområder er det mangel på kvalifisert arbeidskraft og tilgangen på vikarer er begrenset. Særlig bekymringsfullt er situasjonen i barnehager og skoler. Færre som utdanner seg til yrker på oppvekstområdet og i helsesektoren gjør at personellmangelen innenfor disse sektorene bare vil forsterke seg i årene fremover. Dette er en trussel mot rettssikkerheten og kvaliteten på kommunale tjenester. Erfaringsmessig vil dette ramme de minste kommunene hardest.

Det stramme arbeidsmarkedet er også en utfordring for Statsforvalteren og øvrig regional stat. Særlig vanskelig er tilgangen på jurister. Vi erfarer at rekruttering av nye medarbeidere tar lengre tid, noe som går utover den samlede kapasiteten og evnen til å løse oppdragene.

Statsforvalteren vil fortsette innsatsen for å stimulere til mer forpliktende interkommunalt samarbeid. Den nye modellen med *balansert vertskommunesamarbeid* har vokst frem nedenfra, skapt entusiasme og lagt til rette for mer robuste og attraktive fagmiljøer. Tilbakemeldingen fra de to 4K-kommunegruppene, er oppløftende og det vurderes nå å utvide samarbeidet til nye tjenester/fagområder.

Både i Troms og Finnmark sliter mange kommuner med utdaterte arealplaner og etterslep av lovpålagte planer på ulike samfunnsområder. Dette er en hemsko for samfunnsutvikling og en trussel mot samfunnssikkerheten. For å bøte på situasjonen har Statsforvalteren aktivt støttet fremveksten av interkommunale plankontorer og håper enda flere kommuner vil oppdage fordelene ved å bygge sterkere felles fagmiljøer som kan bidra til økt kvalitet og effektivitet i planarbeidet.

Utviklingen i reindrifta er preget av hyppige beitekriser på grunn av et mer ustabil vinterklimate og påfølgende beitekriser. Dette, koplet med et økende konfliktnivå i næringa, binder opp store ressurser i forvaltninga og begrenser våre muligheter for veiledning og utvikling av en viktig næring i nord.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Beslutningen om å videreføre en felles Statsforvalter for Troms og Finnmark gjør at vi nå kan rette blikket fremover. Det er behov for en organisasjonsgjennomgang med sikte på å styrke tverrfaglig samarbeid og videreutvikle kommunedialogen med mer skreddersøm og tilpasninger til kommunenes ulike behov.

Styrkingen av embetet gjør det mulig å trappe opp innsatsen innenfor samfunnssikkerhet og beredskap og forsterke samhandlingen med våre 39 kommuner og 2 fylkeskommuner. Videre er det behov for å øke kapasiteten reindriftsavdelingen for å kunne bedre servicen til reindriftnæringen.

Statsforvalteren må fortsette kompetansebygging internt og sammen med kommuner og regional stat for å øke treffsikkerheten i arbeidet for å oppfylle bærekraftsmålene lokalt og regionalt.

En mer bærekraftig forvaltning betyr også at vi må reise mindre. Digitale møter, kurs og konferanser er blitt en del av hverdagen, men det vil fortsatt være behov for noen fysiske møter. En del tilsyn må også gjennomføres på stedet. Skal vi reise mindre, er det nødvendig med drahjelp også fra nasjonale myndigheter som i for stor grad innkaller til fysiske møter, som i tillegg er kostbare og tidkrevende.

Store avstander i Troms, men særlig i Finnmark, gjør at det opparbeides mye reisetid med rett til avspasering. Embetet vil jobbe videre med en ny reisepolicy som skal gi færre reiser, redusere klimaavtrykket og frigjøre tid til saksbehandling.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Troms og Finnmark.pdf](#)

7 Vedlegg

Tabellene under viser utvalgte nøkkeltall med kommentarer for Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Tallene er tatt ut i henhold til brukerveiledningene fra koordineringsembetene for henholdsvis HR og økonomi.

For nærmere omtale av nøkkeltall på økonomiområdet vises det til kap. 3.4 og ledelseskomentarer til årsregnskapet i kap. 6. For nærmere omtale av nøkkeltall på personalområdet vises det til kap. 4.2.

Budsjettavvik

Betegnelsen på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	-1 515,0
Budsjettavvik (%)	-0,9 %

Merforbruket for 2023 er på 1,5 mill., som tilsvarer 0,9 % av årets tildeling. Merforbruket skyldes høyere pensjonsutgifter til Statens pensjonskasse (SPK) enn budsjettet, jf. faktura for 6. termin av 18.12.23 fra SPK. Sammenliknet med budsjett er avviket for pensjonsutgifter ca. 3 mill. Samlet årsprognose per 31.8 til KDD var 3,5 mill., og den ble utarbeidet med forutsetning om at SPKs prognose for pensjonsutgifter var noe for høy sammenliknet med faktiske pensjonsutgifter, jf. innføring av en virksomhetsspesifikk hendelsesbasert premiemodell. For å redusere årets mindreforbruk ble det iverksatt noen tiltak, som ble gjennomført før vi mottok siste faktura fra SPK. Siste interne årsprognose var et mindreforbruk på ca. 1 mill.

Husleie

Husleie (tusen kr)	20 503,0
Husleie (% av driftsutgifter)	12,0 %

Embetet har sitt hovedsete i Vadsø, men i tillegg har embetet kontorer i Tromsø, Karasjok, Kautokeino og Andselv. Utover dette har embetet mange kontorer rundt i fylket for våre nasjonalparkforvaltere. Husleie fratrukket fremleieinntekter utgjør 20,5 mill. i 2023, eller 12 % av driftsutgiftene. Tilsvarende utgifter for 2022 er 21,9 mill. Endringen skyldes hovedsakelig økt husleie for Vadsø og Karasjok, avslutning av husprosjektet i Vadsø i 2022 og avregninger av fellesutgifter i Troms og Vadsø i 2023 som medførte reduserte fellesutgifter.

Journalposter

Betegnelsen på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	110 494	65 349	45 145

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelsen på rapporteringskrav	2023
052501	170 827
052521	14 320
Post 01 (unntatt 052501)	23 905
Post 20-29 (unntatt 052521)	142 217
Post 30-39	7 350
Post 40-49	109
Post 60-69	81 166
Post 70-79	81 788
Post 80-89	1 065

Beløp i 1000 kr. Utgiftene på postene vil avhenge av tildelingene vi mottar på de ulike postene. For 052501 skyldes reduksjonen bortfall av en ekstra tildeling i 2022 i forbindelse med innflyttingen i Statens hus i Vadsø. For post 20-29 er det en økning som hovedsakelig knytter seg til KD (sensur i grunn- og videregående skole og kompetansesmidler barnehager) og KLD (bekjempelse av pukkellaks). For post 60-69 er det en reduksjon som hovedsakelig knytter seg til KD (bortfall av tilskudd samisk). For post 70-79 er det en reduksjon som hovedsakelig knytter seg til LMD (reintelling).

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4 202.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	8.1 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	782.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	5.0 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	3 420.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	9.3 %
Antall legemeldte sykedager for menn	553.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	3.6 %
Avalte arbeidsdager for menn	15 525.6
Antall legemeldte sykedager for kvinner	2 843.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	7.8 %
Avalte arbeidsdager for kvinner	36 655.1
Antall egenmeldte sykedager for menn	229.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	1.5 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	577.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	1.6 %

Tallene er hentet ut fra Innsikt per 23. januar 2023. Tendensen er stigende sykefraværstall fra 2020 med 5,3 % fravær til 2023 og 8 %. 2023 har vært et år preget av flere langtidsfravær enn normalt. Dette kan skyldes ulike faktorer. Vi har i 2023 hatt et enormt press på organisasjonen etter at det kom et varsel i november '22 på reintellingen vinteren 2022, og all oppfølging av denne saken har krevd store personellressurser. Vi har også hatt mange ansatte med alvorlig sykdom som har vært borte lenge. Ledere følger opp sykefravær, og HR er med og bistår i flere saker. Bedriftshelsetjenesten er brukt aktivt inn i arbeidet både med å forebygge og håndtere sykefravær der det har vært hensiktsmessig. HR har søkt om tilskudd til ekspertbistand fra NAV der vi kvalifiserer til dette. Dette har økt vårt handlingsrom til bruk av bedriftshelsetjenester.

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	186.0	70.2 %	79.0	29.8 %	717 958.0	739 311.0	97.1 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	7.0	70.0 %	3.0	30.0 %	1 187 297.0	1 200 280.0	98.9 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	22.0	71.0 %	9.0	29.0 %	904 129.0	943 153.0	95.9 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	110.0	67.9 %	52.0	32.1 %	700 558.0	709 829.0	98.7 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	41.0	73.2 %	15.0	26.8 %	592 519.0	572 758.0	103.5 %
Kategori 5: Kontorstillinger	14.0	87.5 %	2.0	12.5 %	539 406.0	415 243.0	129.9 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	2.0	100.0 %	0.0	0.0 %	504 674.0	0.0	
Kategori 7: Lærlinger							

I kategori 2 har vi tatt med assisterende fylkesleger slik som veiledningen tilsier. Assisterende fylkesleger hos oss har lignende funksjon som seniorrådgivere hos oss, i tillegg til fungering for fylkeslege. I Kategori 3 har vi sjefingeniør og en fagdirektør ettersom de har funksjoner som seniorrådgivere. Vi har lenge hatt et fokus på likelønn, og for embetet som helhet har gjennomsnittslønna for de to gruppene blitt mer lik. Dette har vi gjort ved blant annet å ha høyt fokus på oppdaterte statistikker inn mot årlige forhandlinger, og aktivt vurdere om det foreligger saklige lønnsforskjeller ved all lønnsfastsettelse. For totalt i virksomheten så er dette et noe lavere tall enn dersom vi summerer opp kategoriene. Vi tror grunnen til dette er at vi har hatt flere som har fått nye stillingskoder i løpet av året. Rapporten i innsikt er hentet ut på årsbasis.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Totalt antall årsverk	202.0
Totalt antall årsverk for kvinner	140.2
Totalt antall årsverk for menn	61.8
Totalt antall årsverk for faste stillinger	191.0
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	11.0
Sum andel administrasjon	6.2 %
Økonomi	3.0
Lønn	2.0
Personal	4.0
Resepsjon/sentralbord	3.0
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	0.6
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Hentet ut tall fra innsikt per 24.januar, filtrert på 2023. Vi har siden i fjor gått ned fire årsverk på midlertidige stillinger. Det er fremdeles noe ulikt hvordan man teller de forskjellige fagområdene innen administrative oppgaver i embetene. Vi har på lik linje med andre embeter ikke tatt med direktør for organisasjon og utvikling når vi beregner årsverk fordelt på administrative fag. Under andre administrative oppgaver ligger; Oppdrag fra embetsledelsen, kommunikasjon og STAF. I vårt servicesenter ligger også kursadministrasjon og bistand med noe oppgaveløsning for andre avdelinger. I 2023 har representanter fra HR, servicesenteret og økonomi bidratt inn i arbeidet med nytt intranett. Dette er også tatt inn under andre administrative oppgaver.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Turnover i prosent	4,5 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	245,5
Totalt antall ansatte som sluttet (eksludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	11,0
Totalt antall ansatte som sluttet	21,0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	3,0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	18,0

Vi har tatt ut tall fra Innsikt for å beregne gjennomsnittlig antall ansatt i 2023. Etter gjennomgang med øvrige embeter i 2023 har vi tatt snitt av antall ansatte i januar og desember 2023. Turnover er beregnet utfra de stillingene som noen har sluttet i, og som er besatt i 2023. Dette er også i tråd med hva de andre embetene regner turnover fra. Vi har ikke tatt med de stillingene som er i prosess, også dette i lik linje med andre embeter. Vi har siden 2019 styrt ned på antallet ansatte utfra den nye økonomimodellen som har styrt ned våre midler siden da. Vi er fremdeles i prosess med å styre ned. Derfor har vi flere stillinger som ikke vil bli besatt selv om noen har sluttet.

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	174	74	248
Sum antall deltidsansatte	12	1	13
Sum antall midlertidige ansatte	15	4	19
Sum antall ansatte med personalansvar	25	9	34
Ufrivillig deltid	0	0	0

Gjennomsnittlig antall ansatte under turnover hentes ut basert på tall fra januar og desember 2023. Når vi henter ut tall for hele 2023 i innsikt så får vi et betydelig høyere tall. Det er dette høye tallet som ligger inne i denne tabellen. De som jobber deltid hos oss har søkt seg ned i en slik stillingsprosent, eller har søkt på en slik stilling. Vi har studenter og veiledere i deltidsstilling, pluss en renholder.

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	170 827,0
Administrativ kostnadsdekning	11 814,0
Brutto driftsutgifter	182 641,0
Lønn 052501	143 554,0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	78,6 %

Utgifter til lønn er 144 mill., som er en økning på 7,5 mill. fra 2022. Samtidig er det en reduksjon i antall årsverk på 7,8 fra 2022 til 2023. Økningen i lønnsutgiftene skyldes et høyere lønnsoppgjør enn for 2022, engangsbeløp i lønnsforhandlingene som utgjør 1,5 mill., ekstraordinært oppgjør for reisetid på 1,5 mill. og betydelig økning i pensjonsutgiftene på 3,6 mill. (pensjonsgivende lønn øker kun med 2,2 mill.). Økte pensjonsutgifter er hovedårsaken til årets merforbruk. Brutto driftsutgifter reduseres med 2 mill. fra 2022 til 2023 der lønnsutgiftene øker med 7,5 mill. og reise/driftsutgifter reduseres med 9,6 mill. Reduksjonen for reise/driftsutgifter skyldes bortfall av to restanseprosjekter, reduserte utgifter til avlevering av arkiv og bortfall av husprosjekt Vadsø. Reiseutgiftene øker med ca. 1 mill.

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2023
Sum antall ansatte	232
Antall ansatte under 20 år	0
Antall ansatte 20 - 29 år	18
Antall ansatte 30 - 39 år	41
Antall ansatte 40 - 49 år	67
Antall ansatte 50 - 59 år	64
Antall ansatte over 60 år	42
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	16
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	792
Antall kvinner i foreldrepermisjon	10
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	13
Dagsverk foreldrepermisjon menn	125
Antall menn i foreldrepermisjon	2

Tall hentet fra Innsikt med samme filtrering på år og medarbeiderutvalg som øvrige tabeller. Vi har tenkt at vi har en høy andel arbeidstakere fra 50 år og oppover, men vi ser vi ligger likt som Vestfold og Telemark og Nordland. Sammenlignet med eventuelt Trøndelag ser vi at vi ikke har en høy andel.